

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI
SOSYOLOJİ BİLİM DALI

TÜRKİYE'DE MİLLİYETÇİLİK VE TÖRE DERGİSİ
İNCELEMESİ

Kadriye GÖZÜBÜYÜK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Mahmut Hakkı AKIN

KONYA-2018

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	---	---

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	KADRIYE GÖZÜBÜYÜK		
	Numarası	158103011010		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	TÜRKİYE'DE MİLLİYETÇİLİK VE TÖRE DERGİSİ İNCELEMESİ (1971-1980)			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı
KADRIYE GÖZÜBÜYÜK

İmzası

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	KADRİYE GÖZÜBÜYÜK
	Numarası	158103011010
	Ana Bilim / Bilim Dalı	SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI / SOSYOLOJİ
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	DOÇ. DR. MAHMUT HAKKI AKIN
	Tezin Adı	TÜRKİYE'DE MİLLİYETÇİLİK VE TÖRE DERGİSİ İNCELEMESİ (1971-1980)

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan .....^{Türkiye'de Milliyetçilik ve Töre Dergisi İncelemesi?} (1971-1980)..... başlıklı bu çalışma 11.04.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Doç. Dr.	Mahmut Hakkı Akın	
2	Doç. Dr.	Mehmet Ali Arıdemir	
3	Dr. Öğr. Üyesi	Faouk Karaarslan	

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	--

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Kadriye GÖZÜBÜYÜK		
	Numarası	158103011010		
	Ana Bilim /BilimDalı	Sosyoloji Anabilim Dalı / Sosyoloji Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	■	
		Doktora		
	TezDanışmanı	Doç. Dr. Mahmut Hakkı AKIN		
Tezin Adı	TÜRKİYE’DE MİLLİYETÇİLİK VE TÖRE DERGİSİ İNCELEMESİ			

İnsanın “bir yere ait olma” ihtiyacı duyması ve kendi benliğini tanımlaması noktasında “milliyetçilik” önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Milliyetçilik, 1789 Fransız İhtilali’nden sonra eşitlik, özgürlük, adalet gibi kavramların öne çıkmasıyla kendini inşa eden süreci içinde barındıran önemli bir ideoloji olarak karşımıza çıkmaktadır. Bütün dünyada olduğu gibi Osmanlı İmparatorluğu’nda da etkisini gösteren milliyetçilik fikir akımı 1908-1918 yılları arasında iktidarda bulunan İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin faaliyetleriyle ön plana çıkmıştır. Milliyetçilik, Osmanlı İmparatorluğu’ndan Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasına bu bağlamda milli mücadele döneminin ruhuna ve daha sonraki yıllarda Tek Parti İktidarından demokratik sistemin Türkiye’de 1946’dan sonra yer edinmesiyle Türk siyasi tarihinin her aşamasına bakıldığında öne çıkan bir fikir akımı olarak görülmektedir. Bu çalışmanın konusu tarihî bir serüvene sahip milliyetçilik fikir akımının Osmanlı Devleti’nden Türkiye Cumhuriyeti’ne nasıl geliştiği ve bu gelişimin neticesinde hangi fikri sentezlerden geçtiği, siyaset sahnesinde hangi aktörlerle var olduğu üzerinedir. Türkiye’de Milliyetçi Hareket Partisi ekseninde siyaset sahnesinde Türk-İslam Sentezi’yle yerini alan milliyetçi düşüncenin 1971-1980 yılları arasında Töre dergisi perspektifinde nasıl işlendiği ve milliyetçi hareketi kendisine dert edinmiş olan Töre dergisinin misyonu, vizyonu ve toplumsal olaylara bakış açısının aydınlatılmasıdır. Denilebilir ki bu çalışma bir yandan Türkiye’de milliyetçiliğin nasıl geliştiğini aydınlatma diğer yandansa bilimsel dünyada “buhranlı yıllar” olarak bilinen 1971-1980 yılları arasındaki dönemde Ayşe dergisinden “Töre” dergisine dönüşerek vizyonunu genişleten Töre dergisinin dönemsel olaylar ekseninde hangi noktada durduğu ve milliyetçi harekete hangi bağlamda katkı sunmuş olduğunun aydınlatılması çabasını taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Milliyetçilik, Türk-İslam Sentezi, Milliyetçi Hareket Partisi, Töre dergisi

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	--

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Kadriye GÖZÜBÜYÜK		
	Student Number	158103011010		
	Department	Sosyoloji Anabilim Dalı / Sosyoloji Bilim Dalı		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	■	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Doç. Dr. Mahmut Hakkı AKIN		
Title of the Thesis/Dissertation	Nationalism in Turkey and a Study on Töre Journal			

"Nationalism" fulfills an important function in relation to human need to "belong to somebody" and to determine his own self. Nationalism emerges as an important ideology which contains self-building process with emergence of the concepts such as equality, free demand just like after French Revolution of 1789. As it is in the whole world, the nationalist movement idea which was also influential in the Ottoman Empire, came to the fore with the activities of the Committee of Union and Progress, which was in power between 1908 and 1918. Nationalism is considered as an outstanding idea movement when viewed every stage of Turkish political history from the Ottoman Empire to the establishment of Republic of Turkey, in this regard the spirit of national struggle period and in subsequent years from One-party regime to the settlement of a democratic system in Turkey after 1946. The subject of this study is about how nationalist idea movement with historical adventure was developed from Ottoman Empire to Republic of Turkey and which intellectual synthesis passed through as a result of development, with which actors do the exist on the political arena. Also is the clarification of how nationalist movement that took place on the political arena in accordance with Turkey Nationalist Movement Party with Turkish-Islam synthesis was processed from the perspective of Töre Journal between 1971-1980, and clarification of the mission, vision of Töre Journal which occupies itself with Nationalist Movement and its attitude to social events. It can be said that this work aims for clarification of how Nationalism was developing in Turkey on one hand and on the other hand to ward period events at which point did stand Töre Journal which expanded the vision by turning into "Töre" from "Ayşe" between 1971-1980, that were known as "crisis years" in scientific world and in which connection did it contribute to Nationalist Movement.

Keywords: Nationalism, Turkish-Islam Synthesis, Nationalist Movement Party, Töre Journal

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR.....	viii
ÖNSÖZ	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MİLLİYETÇİLİK VE MİLLİYETÇİLİK TEORİLERİ

1.1.Milliyetçiliğin Doğuşu ve Milliyetçilik Teorileri	6
1.2. İlkçi (Primordialist) Yaklaşım.....	14
1.3. Modernist Yaklaşım	16
1.4. Etno-Sembolcü Yaklaşım ve Yeni Yaklaşımlar	22

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE MİLLİYETÇİ DÜŞÜNCENİN GELİŞİMİ

2.1. 1908 ve Sonrasında Milliyetçiliğin Şekillenmesi	27
2.2. Cumhuriyet Sonrası Türk Milliyetçiliği.....	50
2.3. Milliyetçi Hareket Partisi	65

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

3.1. Çalışmanın Önemi, Amacı ve Kapsamı	71
3.2. Çalışmanın Araştırma Yöntemi (Modeli)	72

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÖRE DERGİSİNİN MİSYONU VE TÖRE DERGİSİ İNCELEMESİ

4.1.Töre Dergisinin Misyonu	76
4.2.Töre Dergisi İncelemesi	85
4.2.1. Türk - İslam Vurgusu	85
4. 2. 2.Antikomünizm Vurgusu	113
4. 2. 3. Güncel Olaylara Milliyetçi Perspektif.....	136
4.2.4. Millî Kültür Vurgusu.....	161
4.2.5. Töre Dergisinde Milliyetçi Hareket Partisi	176
6. KAYNAKÇA.....	200
6.1. TÖRE DERGİSİ KAYNAKÇASI	206

7. EKLER	222
7.1. YAZAR KADROSU (1971-1980).....	222
7.2. TÖRE DERGİSİNE AİT RESİMLER.....	229

KISALTMALAR

CHF	: Cumhuriyet Halk Fırkası
TMD	: Türkiye Milliyetçiler Derneği
DP	: Demokrat Parti
AP	: Adalet Partisi
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CKMP	: Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
MBK	: Milli Birlik Komitesi
MNP	: Milli Nizam Partisi
MÇP	: Milliyetçi Çalışma Partisi
BBP	: Büyük Birlik Partisi
PKK	: Kürdistan İşçi Partisi
ATÜT	: Asya Tipi Üretim Tarzı
KGB	: Devlet Güvenlik Komitesi
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TKP	: Türkiye Komünist Partisi
KP	: Komünist Parti
TRT	: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
TMT	: Türk Mukavemet Teşkilâtı
MSP	: Milli Selamet Partisi
DİSK	: Devrimci İşçi Sendikalar Konfederasyonu
TDK	: Türk Dil Kurumu

TTK	: Türk Tarih Kurumu
Bkz.	: Bakınız
ss.	: Sayfa Numara Aralığı
vb.	: Ve benzeri
Ed.	: Editör
Çev.	: Çeviren
Der.	: Derleyen
Haz.	: Hazırlayan

ÖNSÖZ

“Türkiye’de Milliyetçilik ve Töre Dergisi İncelemesi” adlı bu çalışmada Osmanlı İmparatorluğu’ndan Türkiye Cumhuriyeti’ne kadar milliyetçilik fikir akımında yaşanan değişim ve dönüşümler incelenmiştir. Çalışma Töre dergisinin 1971 ve 1980’li yıllardaki sayılarının incelenmiş olması bakımından sınırlı bir kapsama sahiptir. Töre dergisi Türk-İslam kimliğini öne çıkaran, antikomünist bir milliyetçiliğe sahip olmakla birlikte milliyetçi hareketi kendisine dert edinmiş dönemin en tirajlı dergilerindedir. Dergi Başbuğ sıfatıyla anılan Alparslan Türkeş’in liderliğini ve “Dokuz Işık Doktrini”ni öne çıkarması bakımından Milliyetçi Hareket Partisi’ni destekleyen yayınlar yapmıştır. Türk siyasi tarihinin en buhranlı dönemi olarak bilinen 1971-1980 yılları arasında yaşanan güncel olaylara perspektifinde milliyetçiliğe yaptığı vurgunun yanı sıra derginin misyon ve vizyonunda milliyetçi düşüncüyü geliştirme ve milliyetçi hareketin devamını sağlayacak yeni nesillerin yetiştirilmesini kendine ilke edinmiş olduğu da görülmektedir.

Bir yandan “milliyetçilik” gibi tarihî derinliği olan bu kavramın Türk tarihindeki gelişimine çalışmanın kapsamını aşmadan değinebilmek diğer yandan saygın bir yere sahip, dönemin en tirajlı dergilerinden olan ve memleket sorunlarına ilişkin kendinde önemli bir tezi barındıran, gerek maddi imkansızlık gerekse dönemin şartlarının zorluğuna rağmen buhranlı dönemde ayakta kalmayı başarmış bulunan Töre dergisinin incelenmesi benim açımdan zorlu bir süreç oldu. Bu zorlu süreçte kıymetli zamanını bana ayıran ve yol göstericiliğiyle yolumu aydınlatan danışman hocam Sayın Doç. Dr. Mahmut Hakkı Akın’ın bana sunmuş olduğu desteklerinden dolayı teşekkürü bir borç bilirim. Yüksek lisans eğitimimi en güzel şekilde bitireceğime dair umudumu asla yitirmemem için bana destek çıkan nişanlım Sinan Can Çavdı’ya ve hayatımın her alanında emeklerini benden esirgemeyen kıymetli aileme teşekkürlerimi sunuyorum.

Kadriye GÖZÜBÜYÜK

Mart-2018

TÜRKİYE'DE MİLLİYETÇİLİK VE TÖRE DERGİSİ İNCELEMESİ

(1971 – 1980)

"İnsan varlığı yalnızca var olmakla kalmak istemez, bir yandan da kim olduğunun bilgisine ve sorumluluğuna sahip olmak ister."

Martin Heidegger

GİRİŞ

Milliyetçilik, bireyin kim olduğunun sorumluluğuna sahip olmak istemesi ve bir kimlik inşa ederek toplumda nerede durduğunu belirlemesi noktasında önemli bir fikir akımı olarak karşımıza çıkar. Mutlak monarşiden demokratik yönetime geçilmesi noktasında gelişen bu süreçte milliyetçiliğin genel olarak Fransız İhtilali ile ortaya çıktığı vurgulanmaktadır. Bu bağlamda milliyetçilik, modern bir yaklaşım olarak görülmektedir. Her toplumun farklı bir tarihi serüveni olduğu gibi milliyetçiliğin gelişimine ilişkin tedricen gelişen farklı oluşumları da söz konusudur. Kimi toplumlarda milliyetçilik, milletin var ettiği bir fikirken kimi toplumlarda da devletin var ettiği bir fikir olarak ortaya çıkmaktadır. Bu farklılık, milletin doğal bir oluşum mu yoksa sonradan inşa edilmiş modern bir oluşum mu olduğu tartışmalarını da beraberinde getirmiştir. Milliyetçilik Batı toplumlarında yayılmacı düşüncenin gelişimiyle atbaşı giderken, Doğu toplumlarında daha çok emperyalist sisteme karşı bağımsız olabilme düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Milliyetçiliğin Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne nasıl bir seyir izlediğini aydınlatma girişiminde olan bu çalışmada öncelikle milliyetçiliğin tarihsel olarak nasıl geliştiğine ve milliyetçilik teorilerinin milliyetçi düşünceye katkılarına yer verilmiştir. Türkiye'de milliyetçiliğin nasıl bir görünüm kazandığı ve dönemselsel olarak nasıl algılandığını aydınlatarak milliyetçi perspektifte kendine yer edinen Töre dergisinin incelenmesine yer verilmiştir.

Bu çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde "Milliyetçiliğin Doğuşu ve Milliyetçilik Teorileri" adlı başlıkta, milliyetçiliğin

Avrupa’da yaşanan reform, Rönesans, Aydınlanma ve Sanayi Devrimi, Fransız İhtilali gibi süreçlerden geçerek var olduğu üzerinde kısaca durulmuştur. Ardından “millet” olma fikrinin doğal bir oluşum mu yoksa modern bir oluşum mu olduğuna dair ortaya konulan fikirler ekseninde milliyetçilik teorilerine yer verilmiştir. Milliyetçilik kuramlarına ilişkin ilkçi (primordialist) yaklaşım, modernist yaklaşım, etno-sembolcü yaklaşım ve yeni yaklaşımlara yer verilmiştir. İlkçi yaklaşım “millet”in modern çağların bir ürünü olmayıp, zaten önceden de var olan bir topluluk olduğunu savunmaktadır. Milletin önceden beri var olduğunu savunan ilkçi yaklaşım kendi içinde doğalcı, biyolojik ve kültürel olmak üzere üçe ayrılır. Doğalcı yaklaşım milliyetçiliği cinsiyet, koku alma duyusu kadar doğal bir oluşum olarak görürken, biyolojik yaklaşım genetik özellikleri yani soy birliğini öne çıkarır. Son olarak kültürel yaklaşımsa milleti bağlayıcı duygu ve heyecanlar ekseninde ortak bir geçmişe sahip olmak ekseninde açıklar. Modernist yaklaşımsa ilkçi yaklaşımdan farklı olarak milletin doğal bir oluşum olamayıp modern zamanların getirmiş olduğu bir oluşum olduğunu belirtir. Modernizme bağlı olarak gelişen aydınlanma, sanayileşme, kentlileşme gibi süreçlerin milliyetçiliği var ettiği üzerinde durur. Etno sembolcü yaklaşım, ilkçi yaklaşım ile modernist yaklaşım arasında bir ara yaklaşım olarak yorumlanabilir. Milletin modern çağın ürünü olduğunu savunmakla ilkçilerden ayrılırken, millet gerçekliğinin etnik atalar dikkate alınarak daha uzun bir tarihi dönemi kapsamasını savunması bakımından da modern yaklaşıma bir eleştiri sunmuş bulunur. Yeni yaklaşımlarda ise Michael Billig’in öne sürdüğü “Banal Milliyetçilik” üzerinde durulmuştur. Banal Milliyetçilik, milli kimliğin günlük hayattaki alışkanlıklarımız vasıtasıyla her gün yeniden üretildiğini savunmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde Türkiye’de milliyetçi düşüncenin gelişimine yer verilmiştir. Burada Osmanlı’dan Türkiye Cumhuriyeti’ne milli kimliğin nasıl üretilmiş olduğu; Osmanlıcılık, Garpcılık, İslamcılık ve Türkçülük gibi fikir akımlarının ardından “Türkçülük” düşüncesiyle milliyetçiliğin nasıl inşa edildiği üzerinde durulmuştur. 1908 ve sonrasında milliyetçiliğin şekillenışı, cumhuriyet sonrasında Türk milliyetçiliği, Milliyetçi Hareket Partisi adlı başlıklar altında Osmanlı’dan Türkiye Cumhuriyeti’ne milliyetçiliğin nasıl bir görünüm kazandığı ve siyaset sahnesinde kendini nasıl var ettiği üzerinde durulmuştur. Bilindiği üzere

“Türkçülük” düşüncesi İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin faaliyetleriyle önem kazanmıştır. Türkçülük düşüncesini öne çıkaran şey tarihsel süreçte Osmanlı Devleti’ndeki azınlıkların Fransız İhtilali ile ortaya çıkan milliyetçilik akımından etkilenerek bağımsızlıklarını elde etmek istemeleri olmuştur. Osmanlı’nın içinde bulunmuş olduğu politik durum “devlet kurtarma” mücadelesi ekseninde aydınları Garplılaştırma düşüncesinden Osmanlılık düşüncesine, Osmanlılık düşüncesinden İslamcılık düşüncesine sevk etmiştir. Bu süreçte yaşanan olaylar ve bağımsızlıklarını kazanan azınlıkların etkisiyle Osmanlı İmparatorluğu’nu kurtarma gayesiyle Müslüman azınlıklardan da destek görülmemesi nedeniyle Türkçülük akımı ön plana çıkmıştır. Osmanlı’nın yıkılmasının ardından Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasında yine Türkçülük fikir akımının etkisini görmek mümkündür. Milli Mücadele Dönemi’nde öne çıkarılan milli bilinç ve bu bağlamda milliyetçi ruh, Türk devletinin kurulmasında, egemenliğin sağlanmasında etkili olmuştur. Yine Cumhuriyet Dönemi’nde kurulan Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu, ortaya atılan Güneş Dil Teorisi ve ilkokullarda uygulanan “andımız” gibi uygulamalar resmi ideolojiye bağlı milliyetçi düşüncenin yansımaları olarak görülebilir.

Türkiye’de milliyetçiliğin gelişimi aynı zamanda Osmanlı’dan Türkiye Cumhuriyeti’ne Türkçülüğü öne çıkaran milliyetçi aydınların katkılarıyla aydınlatılmaya çalışılmıştır. Burada Ziya Gökalp, Yusuf Akçura, Zeki Velidi Togan, İsmail Gaspıralı, Reha Oğuz Türkkan, Nihal Atsız, Necip Fazıl Kısakürek, Nurettin Topçu gibi isimlerin katkılarına kısaca değinilmiştir. Milliyetçiliği öne çıkaran aydın kesimden ziyade milliyetçi düşünce için önemli olan Türk dilini öne çıkaran Genç Kalemler dergisine ve faaliyetlerine de kısaca değinilmiş, bu bağlamda dönemin şartlarına ilişkin oluşumlarla birlikte milliyetçiliğin çok partili hayata uzanan serüveni aydınlatılmaya çalışılmıştır. Türkçülüğün çatallanan yolları 1944 Irkçılık-Turancılık davasının öne çıkarılmasıyla verilmeye çalışılırken milliyetçiliğin farklı parametrelerden geçerek Türkçü ve Anadolu cu akımların katkılarıyla siyaset sahnesinde yer edinme mücadelesi de aydınlatılmıştır. “Tanrı Dağı kadar Türk, Hira Dağı kadar Müslümanız” sloganıyla milliyetçi hareketin 1970’lerden sonra yer edinmesine bu bağlamda CKMP’den (Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi) MHP’ye

(Milliyetçi Hareket Partisi) dönüşümüne, bozkurt sembolünden ziyade hilal sembolüne atıfta bulunulmasının anlamına değinilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümü araştırma metodolojisinden oluşmaktadır. Bu bölümde çalışmanın önemi, amacı, kapsamı ve araştırma modeline ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Töre dergisinin incelenmesi nedeniyle nitel araştırma yöntemi kullanılmış olduğu belirtilerek incelemede kullanılan temalara yer verilmiştir. Derginin incelenmesi noktasında doküman analizinden ve nerede durduğunun aydınlatılması noktasında betimsel analizden neden faydalandığı açıklanmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümü ise “Töre Dergisi İncelenmesi” başlığı altında Töre dergisinde öne çıkan temaların bulunup yayımlanan yazılarla derginin fikriyatının aydınlatılmasına ayrılmıştır. Burada Töre dergisinin misyonuna yer verilerek Töre’de öne çıkan temalar üzerinden- Türk-İslam Vurgusu, Antikomünizm Vurgusu, Güncel Olaylara Milliyetçi Perspektif, Milli Kültür Vurgusu ve Töre Dergisinde Milliyetçi Hareket Partisi- derginin vizyonu da aydınlatılmıştır.

Belirlenen temaların analizinde 1971-1980 yılları arasında dergide yayımlanan yazılara odaklanılarak atıflara yer verilmiştir. Bu bağlamda Türk-İslam Sentezi’nde derginin daha çok Türk unsurunu öne çıkardığı görülmüştür. Derginin İslam’ı Türklüğü güçlendiren bir öge olarak ele almakta olduğu, dinî Türklerin milli kültürel öğelerinden bir oluşum olarak önemsemekte olduğu görülmektedir. Bu bakımdan Türk-İslam Sentezi’nde Türklüğün İslam ile anlamlandırılması, Türklük ve İslam’ın birbirine eklenmesi meselesini derginden sunulan atıflarda görmek mümkündür.

Dergide dönemselsel olarak komünizmin yıkıcı faaliyetleriyle kök saldığı dönemlerde antikomünist bir çerçevede yazılar yayımlanmıştır. Gerek iç politikada Ecevit hükümetlerinin ve CHP’nin faaliyetlerinin eleştirilmesi, gerekse Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinin siyasetinde ve Devlet Güvenlik Komitesi aracılığıyla komünizmi yayma girişimleri olarak okuyuculara sunulmasında derginin antikomünizme bağlı sol karşıtlığının izleri sürülebilir.

1970’li yılların Türk iç ve dış politikasında çalkantılı dönemleri içinde barındırması hasebiyle Töre’nin dönemsel olaylara eğildiğine ve gündelik siyaset yorumlarına yer verdiğine tanık oluruz. Bu dönemde özellikle 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı, SSCB’nin Afganistan’ı işgali, ABD ile dış politikada yaşanan problemler ve İran İslam Devrimi’nin gerçekleşmesi, sürecin yorumlanması noktasında derginin olaylar karşısındaki milliyetçi perspektifinin bir ifadesi olmuştur.

Zararlı ideolojiler olarak belirtilen komünizm, kapitalizm, nasyonal sosyalizm gibi oluşumlara karşı milli kültürü öne çıkaran yazıları dergi bünyesinde görmek mümkündür. Türk milliyetçiliğinin ancak milli kültürün sağlamlaştırılmasıyla ve milli kültüre önem veren nesillerin yetiştirilmesiyle gelişebileceği tezini savunan Töre dergisi kadrosunca dergide “milli kültür vurgusu” önemli bir yer teşkil etmektedir.

Milliyetçi Hareket Partisinin ve “Dokuz Işık Doktrini” ile öne çıkan Alparslan Türkeş’in görüşlerine ayrıca önem vermesi, dergiye milliyetçi hareketin fikir üreten yayın organlarından olma işlevselliğini kazandırmıştır. Bu bağlamda Töre bir yandan milliyetçi hareketin Türk siyasal hayatında kendine yer edinebilmesi yönünde fikir üretme açısından destek sağlarken diğer yandan Alparslan Türkeş’in hareket için liderlik inşasını da gerçekleştirmiş bulunmaktadır.

1971-1980 yılları arasındaki bu dönem kaos dönemi olarak bilinmektedir. Bu çalışma ile Töre dergisinin kaos dönemi olarak adlandırılan 1971-1980 yılları arasında yayın hayatına devam ettiği aydınlatılmış ve Türk milliyetçiliğinin gelişimine katkı sunma çabasına dikkat çekilmiştir. Ayrıca Töre’nin Milliyetçi Hareket Partisine olan yakınlığı bu bağlamda milliyetçi hareketin ilkelerini hayata geçirmek amacıyla olduğu da tespit edilmiştir. Dergi, incelendiği dönem dahilinde milliyetçi düşünceye tarihsel seyrinde önemli bir katkı olarak kabul edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

MİLLİYETÇİLİK VE MİLLİYETÇİLİK TEORİLERİ

1.1. Milliyetçiliğin Doğuşu ve Milliyetçilik Teorileri

İnsan, ortak kültür üretebilen ve aidiyet hisseden bir varlık olması itibariyle millî bilinci o ya da bu şekilde destekler. Etkileşim kurarak kültürü devam ettirirken yaşadığı ortama uyum sağlar ve ‘anayurt’ olarak tanımladığı, vatanına bağlı yerellikler inşa eder. İnsanın insana ‘muhtaç’ olma durumu toplum şeklinde yaşamayı gerekli kılar. Bir arada yaşayan insanlarsa beraber ortak bir kültür üretirler. Ortak kültür üretiminde karşılıklı etkileşim kurma ve bu yolla bir bağ oluşturmada dil önemli bir kriter olarak karşımıza çıkar. Aynı dili paylaşan insanlar ortak bir geçmiş üretirler. Bu durum ise tarihi bağları kuvvetlendirir ve ferdin milletine aidiyet duymasının da önünü açar.

Hiçbir olay ya da olgu bir anda kendiliğinden meydana gelmez, bu bakımdan bir olgunun oluşum şartlarını sadece bugünde arayamayız. Geçmişte yaşanmış olaylar bugünü anlamlı kılma adına büyük önem taşır. Millî devlet oluşturma fikri yaşanan tarihi tecrübelerden ve siyasi politik zeminden kaynağını alır. Bu fikrin kaynağının Batı medeniyeti olması milliyetçiliğin doğuşunu anlamamız açısından Batı’yı anlamayı gerekli kılar. Milliyetçilik Avrupa’da yayılmacı bir siyaset olarak Napolyon’un Almanya’yı istilasıyla başlar, genel olarak modern milliyetçilik düşüncesini ise Fransız Devrimi’ne dayandırmak mümkündür. “1789’da gerçekleşen devrim bir kardeşlik çağının başlangıcı olmuştu. Bu kardeşlik çağında zengin-fakir, soylu-köylü ayrımı kalmamıştı. Toplumdaki anlaşmazlıklar, kavgalar sona ermiş, düşmanlar barışmıştı. Vatanseverlik, insanların tapınması gereken bir dindi; modern Fransa’nın ve Avrupa’nın itici gücüydü” (Özkırımlı, 2009: 44). Fransız Devrimi ile Avrupa’daki krallık yönetiminin yerine milletlerin kendi kaderini tayin edebilme hakkını kazanması milliyetçiliğin ortaya çıkışında önemli bir gelişmedir. Avrupa’da yaşanan Fransız Devrimi, Sanayi Devrimi, reform ve Rönesans’a kadar birçok oluşumun milli devletlerin ortaya çıkmasında etkili olduğunu söyleyebiliriz. Devrimle birlikte Kral’a karşı özgür politik zeminin oluşturulması bu anlamda

eşitlik, özgürlük gibi kavramların öne çıkması; Luther'in Katolik Kilisesi'ne karşı mücadele etmesi ve ardından gelişen teknik araçlar-örneğin matbaa- ile yeni oluşumların pek çok kişiye duyurulması; gelişen sömürgecilik fikri, bu anlamda emperyalizm tedricen milli devlet oluşumunu sağlayan yenilikler olarak karşımıza çıkar.

Milliyetçilik Fransız İhtilali'nden önce yoktu ve bir ülkede farklı dil, din ve ırktan pek çok insan yaşamaktaydı. Bu insanların tek ortak özelliği bir Kral'ın yönetiminde olmalarıydı. Krallığın yıkılıp yerine cumhuriyet rejiminin kurulmasıyla birlikte Fransa'da hakim olan dil, kültür ve etnik yapı diğerleri üzerinde bir asimilasyon girişiminde bulundu. Ulus devletin önemli kriterlerinden olan ulus-devlet formatında devletin ve ulusun sınırları birbirine benzemeye başlamıştı. Ulus devletin milliyetçi düşünceyle ilişkilendirilmesi kaynağını bu gelişim evresinden almaktadır. "Ulus-devlet, siyasal yönetimin sınırlarının ulusun sınırlarıyla çakıştığı bir siyasal örgütlenme biçimidir. Bu hâlihazırda var olan siyasal örgütlenme biçimi olmaktan çok milliyetçilik ideolojisinin gerçekleştirmeyi hedeflediği bir idealdir. Milliyetçilik ideolojisi ya (Fransız, Amerikan ve Türk milliyetçiliğinin yaptığı gibi) devletin milletini yaratması ya da (Alman, İtalyan ve Yunan milliyetçiliğinin yaptığı gibi) milletin devletini yaratması yoluyla -yani iki farklı yoldan- ulus-devletin kurulmasını, ulusla devletin çakıştırılmasını amaçlar" (Tok, 2012: 144). Fransız İhtilali'nden sonra cumhuriyet rejimiyle ortak bir halk üretmek isteyen bu sistem demokratik ilkelere dayanmaktaydı. Demokratik olduğu ifade ediliyor çünkü yukarıda Tok'un da ifade ettiği gibi Fransız milliyetçiliğinde devletin milletini yaratmasına tanık olmaktadır. Bu nedenle Fransız milliyetçiliği için atfedilmiş özelliklerin dışında kazanılabilecek -ortak dil, ortak kültür gibi- özellikler aranmaktaydı.

Milliyetçi duygunun insanın 'inanma ihtiyacı' yani 'inanç' alanıyla sıkı bir ilişkisi vardır. İnsan ateist veya deist olabilir, bu bağlamda inançsız olarak görülemez çünkü insana bu sıfatın yüklenmiş olması bile bir inanma ihtiyacının sonucudur. Milliyetçiliğin din kurumu ile olan bağımlı vurgulayan C.J.H.Hayes (2010: 27) şu ifadelerle yer verir; 'Kitleler, Hristiyanlığın tarihî inanç ve uygulamasından

soğudukça, onun yerine, entelektüeller tarafından kendilerine sunulan, en gözdelere de komünizm ve milliyetçilik olan diğer cazip ikamelere meylectti. 'Hayes'in de belirttiği gibi milliyetçilik dini alandan da beslenen bir duygu olarak karşımıza çıkar. Dinin sosyal hayatta etkisini nispeten kaybetmesi bu boşluğu dolduracak yeni oluşumları beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda Avrupa'da milliyetçiliğin gelişimini reform ve Rönesans gibi gelişmelerle birlikte yorumlamak anlamsız olmayacaktır.

Millet yararına faaliyette bulunma güdüsü birçok savaşta da kendini gösterir. "Düşmanımın düşmanı dostumdur." politikası bir biz ve öteki inşa eder. Biz olgusunun adlandırılması ise gerek aynı dilin paylaşımı gerekse etnik köken, dini inanç, ortak coğrafya, ortak kültür ve ortak tarih gibi birçok farklı etkenden kaynağını alır. Dünya üzerinde yaşanan savaşlara baktığımızda milliyetçiliğin izlerini görebiliriz. Bu anlamda Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'nda ittifak-italaf ya da mihver-müttefik söylemlerinde bu devletlerin, milletleri çıkarına örgütlendiğini görebiliriz. "Bir ülkünün güçlenmesi için iki duygunun yardımı gerekir. Bunlardan biri,"ulus sevgisi"dir ki ulusal övünçlerle halk geleneklerinden doğar. İkincisi, "ulusal kin"dir ki herhangi bir baskıcı yönetime karşı hınç ve düşmanlık uyandırmakla ortaya çıkar "(Gökalp, 2008: 36). Gökalp'in de belirttiği gibi milliyetçiliğin siyasi bir ideoloji olarak dünya üzerindeki pek çok milleti etkilemesinin ulus sevgisi ve ulusal kinle yani vatan sevgisi ve düşman imajı ile olan ilgisini inkar etmemek gerekir.

Milliyetçilik fikrinin oluşumunda bir anlamda yayılcılık fikrini görmek de mümkündür. Batı'da meydana gelen savaşlar ve bu istilalara karşı gelme noktasındaki dayanışmacı duygu, milleti millet yapan unsurların oluşumunu sağlamıştır. Bu anlamda gerek emperyalizmin gelişmesi ve yeni sömürge bulma arayışları gerekse emperyalizme karşı mücadele etme, devletlerin millî varlığının zeminini oluşturan unsurlardır. Yayılcı politikanın her zaman kendi milletini geliştirme noktasında teknik gelişmelere önem arz ettiğini de görebiliriz. Örneğin, Almanya'da Bismarck'ın "kan ve demir" sloganı kalkınma ve endüstrileşmenin öneminin bir izahı olmuştur. Milliyetçilik Batı toplumlarında daha çok birliğini

tamamlamış devletlerin emperyalist bir siyaset gütmesiyle pekişirken Batı dışı toplumlarda emperyalizme karşı birlik olma duygusundan kaynaklanmıştır.

Milliyetçilik fikri ilerleme fikrinden kaynağını aldığı için sosyal hayatın pek çok alanından etkilenecek var olmuştur. Mutlak monarşiden ulusal egemenliğe geçişi sağlayan adımlar din, siyaset, ekonomi, dil gibi alanlarda meydana gelen değişim ve dönüşümlerdir. “Modernleşme süreci, modernliğin argümanlarını dayatmasıyla birlikte çok-dilli, çok-dinli ve çok-etnili bir kimlik ifadesi olan millet sistemini altüst etmiştir. Çünkü modernliğin temel argümanları arasında tek dil, tek toprak, tek bayrak ülküsünü öngören ‘saf ulus’un oluşumu bulunmaktaydı.” (Karakaş, 2015: 164). Milliyetçiliğin ilk ortaya çıkışında milliyet kavramında farklı etnik yapıları görmek mümkünken zamanla milliyetçi düşünce farklı bağlamlara yönelmiş ve vatandaşlık bağı önemini yitirmiştir. Bunun sonucunda ise Avusturya-Macaristan ve Osmanlı gibi imparatorluklar bu anlayıştan etkilenecek birçok bağımsız milletin var olmasına zemin hazırlamıştır.

Birinci Dünya Savaşı perde arkasından görünen milliyetçi duygunun artık gün yüzüne çıkmasını ve somut bir yapılanmaya dönüşmesini sağlamıştır. Paris Barış Konferansı’ndan sonra farklı ulus devletlerin ortaya çıkması bu anlamda imparatorlukların çözülmesi bunu doğrular niteliktedir. ”1919-1920’deki Paris Barış Kongresi, 1815 yılındaki Viyana Kongresi’nin aksine, milliyet ilkesini kabul etti ve onu Avrupa’nın kamu hukukuna dahil kıldı. Sonunda Avrupa kıt’asının tamamının siyasi haritası kökten değiştirildi ve yeniden çizildi” (Hayes, 2010: 147). Yeniden çizilen siyasi haritada artık imparatorluklar tasfiye edilmiş yerini Avusturya, Almanya, Macaristan ve Türkiye gibi ulus devletlerin inşası almıştır.

Milliyetçilik Batı’da Fransız ve Alman milliyetçilikleriyle dikkat çekmiştir. Fransız milliyetçiliği katılımcı bir millet tanımıyla yurttaşlık esaslı milliyetçiliğe açıkken, Alman milliyetçiliği felsefi olarak Alman romantizminden etkilenecek evrensel toplum kuramına karşı çıkmıştır. Türkiye’de milliyetçi düşüncenin gelişimine baktığımızda bu çizginin tek bir zeminde ilerlediğini göremeyiz bu bağlamda gerek Fransız milliyetçiliği gerekse Alman milliyetçiliği Türkiye’yi ve diğer ülkeleri etkilemiştir. Millî devlet kurma fikri Atatürk ile Türkiye’de

şekillenirken bu fikirden diğer devletlerin de etkilendiğini görebiliriz. Örneğin, 1934'de Rıza Pehlevi'nin 'İran' devleti olarak milletini isimlendirmesi ve gerçekleştirdiği yenilikler milli devlete giden yolda önem arz eder.

Sonuç olarak milliyetçilik Batı referansı ile dünyaya yayılmış siyasi bir ideoloji olarak her toplumda kendi öz tarihini o toplumun yaşam standardına göre yapılandırmıştır. Batı'da daha çok etnik yapı ve vatandaşlık esasına dayanan bir milliyetçilik görmekteyken Balkanlarda ise dinî bir algıyla topluma benimsetilmeye çalışılan bir milliyetçilik görmek mümkündür. Milliyetçi düşüncenin Türkiye'de kendi geleneklerimize bağlı kalma noktasında yorumlandığını ilerde yer vereceğimiz birçok aydının düşüncelerinde görebiliriz. Bu noktada modernleşme düşüncesinin benimsenmesi ya da eleştirilmesine de tanık olabiliriz. Kısacası milliyetçiliğin doğuşu ve gelişimi her toplumda farklı bağlamda gerçekleşmiştir. Önemle belirtmek gerekir ki bu duygunun kök salması tarihi bir referanstan kaynağını alır zaten kendine özgü gelişimi de bu yüzdendir. Bu bakımdan Türkçülüğün kendi özünü Orta Asya'da ve Orhun Kitabeleri'nde araması tarihi bir dayanak oluşturması açısından anlamlıdır.

Milliyetçilik düşüncesi milliyetçiliğin ne olduğuna dair farklı düşünceleri içinde barındırmaktadır. Millet denilen topluluk hangi sosyal harçlardan oluşmakta ve devamlılığını sağlamaktadır? Birlikte yaşama arzusu bireyler arasındaki hangi ortak durumdan meydana gelen bir arzudur? Herhangi bir durumda bireyler dayanışma göstereceği bu anlamda kendilerine yakın hissettikleri, aidiyet duygusu besledikleri insan topluluklarını nasıl tasarlamaktadırlar? Bütün bu soruların cevabı 'millet' dediğimiz topluluğun neye göre şekillendiğinin aydınlatılması zemininde cevap bulacaktır.

Bir düşünce sistemi üzerinde kuramların meydana gelmesi şüphesiz ki bazı yaşanmışlıklardan kaynaklıdır. Sosyal dünyada etkisini görmediğimiz herhangi bir olgu hakkında kuram oluşturmak söz konusu değildir. Bu bağlamda milliyetçilik kuramlarından bahsetmemiz aslında milliyetçiliğin sosyal yaşamda dünya üzerinde pek çok ülkede kıpırdanışlar meydana getirmesinden kaynaklanmıştır. Milliyetçiliğin her ülke için ayrı bir tarihî serüveni mevcut olmakla birlikte her aydının da

milliyetçiliğe dair ayrı parametreleri vardır. Bir kuramcı milleti dil, din, ırk birliği olarak yorumlarken diğeri bir milleti oluşturan unsurlarda kültürel bağılıklara, tarihi ortaklıklara dikkat çekebilir. Mesela John Stuart Mill, milliyetin ortaya çıkıp ortak bir kamusal alan üretebilmesi için en önemli faktörün ortak bir tarih ve anılar olduğunu söyler. “Millet olmak için nesnel bir kriter saptama ya da belirli gruplar ‘milletleşirken’, belirli grupların neden ‘milletleşmediğini’ açıklama girişimleri; genellikle ya dil ve etnik köken gibi tek bir kritere ya da dil, ortak topraklar, ortak tarih, kültürel özellikler gibi tek bir kritere ya da dil, ortak topraklar, ortak tarih, kültürel özellikler gibi bir kriterler kümesine dayanmıştır” (Hobsbawm, 2006: 19). Hobsbawm, millet tanımını genellikle nesnel ve öznel kriterler ekseninde tamamlamanın yetersizliğinden bahseder ve bu nedenden dolayı kendisi bir milleti tanımlarken milleti oluşturan öğeler adına hiçbir öngöründe bulunmaz.

Milliyetçilik düşüncesinin oluşmasında pek çok düşünürün katkısı bulunmaktadır. “19. yüzyılda biçimlenmeye başladığı şekliyle modern milliyetçiliği kurucusu, ulusun tek bir hükümdarın kişiliğinde ya da yönetici sınıfta somutlaşmasını reddeden, ‘ulus’ ile ‘halk’ı cesaretle özdeşleştiren Rousseau’ydu; bu özdeşleştirme, Fransız ve Amerikan devrimlerinin her ikisinin de temel bir ilkesi oldu” (Carr, 2007: 20). Rousseau’nun ‘genel irade’ kavramı bu anlamda önemlidir. Bireysel iradenin yerine ‘genel irade’yi koyan Rousseau’ya göre bir siyasi örgütlenmede birey, vatandaş olarak aidiyet hissettiği toplumda bütünün çıkarlarını önemsemelidir. Bu aslında Emile Durkheim’ın sosyal teorisinde vurguladığı toplumsal dayanışmaya işaret eder. Birey çıkarlarından çok daha üstün olan toplumun çıkarıdır. Dünyada yaşanan pek çok savaşta aslında bu zemindeki milliyetçi düşünceye tanık olabiliriz. Birçok asker savaş durumunda aidiyet hissettiği toplum için savaşmış ve bu uğurda canını feda etmiştir. Vatan sevgisiyle bir arada bulunan bu milliyetçi duygu daha da ileri giderek ‘teritoryal’ sınırlara dayanmıştır. Milliyetçi duygularla vatani savunmak, ülke sınırlarına kutsallık kazandırmıştır. ‘Sınır namustur!’ sloganı ise bu düşüncenin bir ifadesi olmuştur.

Milletin ne olduğu ve milliyetçiliğin ne zaman ortaya çıktığına dair pek çok düşünceye tanık olabiliriz. Rousseau gibi pek çok düşünür millet ve milliyetçiliği

oluşturan unsurların neler olduğunu açıklamaya çalışmıştır. Alman filozof Gottfried Herder, aydınlanma karşıtıdır ve romantik milliyetçi olarak bilinir. Herder'e göre millet, aile gibi doğal bir topluluktur ve dil bu milletin besleyici unsurudur. Herder'e göre dil bir milletin düşünüş tarzını, düşünce sistemini ifade eder ve bu anlamda dilin varlığı, milleti bir arada tutma noktasında önemli bir faktördür. Ona göre dil, bir toplumun gelenek ve görenekleriyle yaşamasını sağlayan en önemli faktörlerdendir. Fichte'de Herder ile aynı görüşte olup dilin milli bir ruhu yansıttığından bahseder. Fichte, nerede farklı bir dil konuşuluyorsa orada farklı bir millet oluşumundan bahsedebileceğini belirtir. Bu anlamda denilebilir ki, aynı dili konuşan insanlar arasında görünmez bir bağ söz konusudur. Dil, bir toplumun birbirine karşı aidiyet hissetmesine neden olan en önemli unsurlardan biri olarak karşımıza çıkar. Herder ve Fichte de bu gerçeklik üzerinden dile ayrı bir önem atfederler fakat düşüncelerinin farklılaştığı bir nokta mevcuttur ki o da bir dilin diğer diller üzerindeki üstünlüğüdür. Herder'in dil üzerine yoğunlaştığı teorisinde toplumlar arasında mevcut bulunan dil farklılığında bir dilin diğer dil üzerinde bir üstünlüğü söz konusu değildir fakat Fichte dile atfettiği önemde dillerin birbirinden üstün olabileceğinden bahsetmektedir (Vincent, 2006: 415-420).

Hans Kohn, milliyetçilik tipolojisinde kökenler, nitelikler ve tarihsel gelişim seyri olarak üç değişken kullanmaktadır. Batı milliyetçiliğinin politik koşulların eseri olduğunu vurgulayarak, Doğu toplumlarında milliyetçiliğin Batı'dan farklı olarak kültürel temasların ve geçmişin yanılı yorumlarının ürünü olduğunu belirtir (Öğün, 2000: 78-79). Kohn'un ifadesi milliyetçiliğin Doğu'da ve Batı'da farklı harçlarla inşa edildiğini vurgulamaktadır. Şöyle ki kökenler, nitelik ve tarihsel gelişim seyri olarak belirlediği bu üç faktör Batı ve Doğu bağlamında analiz edildiğinde, milliyetçiliğin bu toplumlarda farklı parametrelerde geliştiğinin kanıtı olmaktadır. Doğu toplumlarına daha çok modernite ekseninde sunulan 'milliyetçilik' dolaylı olarak bir yandan modernleşme potansiyeli kazandırırken diğer yandan işgal altında olan toprakları kurtarmak için bireylerde bulunması gereken en iyi duygu biçimi olarak benimsenmiş ve benimsetilmiştir. Bu anlamda denilebilir ki milliyetçilik farklı toplumlarda farklı parametrelerden geçerek kendisini inşa etmiş ve dünya üzerinde en etkili ideolojilerden biri olmuştur.

“Louis Snyder milliyetçiliği tanımlarken, bölünmüş ülkeleri bir araya getirmek için kullanılan bir araç olduğunu söylemekte, aynı zamanda milliyetçiliğin paradoksal bir anlamda ulus devletlerin içinde yaşayan etnik unsurların ayrılmalarını önleyen bir ideoloji olduğunu ileri sürmektedir” (Uzun, 2012: 435). Snyder, milliyetçilik ideolojisinin devletin elinde bir araç olduğunu ifade eder. Bazı ülkelerin elinde emperyal sömürge aracı olarak kullanılan milliyetçilik, bazı ülkeler için de emperyalizme karşı bir mücadele alanı içinde işlev görmektedir. Örneğin Türkiye gibi ülkelerde milliyetçilik daha çok Batı’nın emperyalist düzenine karşı milli ekonomi geliştirme ve boyunduruk altında yaşamama gayesiyle şahlanmıştır. Ekonomiden bahsetmişken alt yapı unsuru olarak ekonomik yapıyı inşa edip teorisini bu eksende geliştiren Marksistlerin milliyetçiliğe bakış açısını belirtmemiz milliyetçilik kuramları açısından önemli olacaktır. Marksistler milliyetçiliğin ön plana çıktığı çağı bir ‘yanlış bilinçlenme’ olarak görürler. Marksizmin öngörmüş olduğu tarihsici yaklaşım sınıf bilincinin gerçekleşmesiyle farklı ekonomik şartların ortaya çıkmasını resmetmişti. 18.yüzyılda ortaya çıkan ve birçok devlette etkisini gösteren bu ideoloji-milliyetçilik - ortak bir geçmiş araması itibariyle ve dayanışma içinde sınıf bilincine benzer bir aidiyet duygusu üretmesi itibariyle marksizmin sınıf bilincine benzemektedir. Bu yüzden ki milliyetçiliği bazı marksist aydınlar ‘yanlış bilinçlenme’ olarak yorumlamışlardır. “Marx ve Engels’e göre, milliyetçilik, işçi sınıfının tarihsel çıkarlarına hizmet etmede araçsal ve geçici bir rol oynayabilir; milliyetçi ilgilerin hiçbir sürekli ya da derin önemi yoktu; onlar çürüyüp kaybolacak fenomenlerdi” (Vincent, 2006: 393). Marx ve Engels için milliyetçilik, işçi sınıfının çıkarlarına hizmet edecek bir dönem işlevsel olarak kullanılan bir araç olarak ifade edilir, böyle ifade edilmesi onların nezdinde milliyetçi ideolojinin sınıf bilincinden daha üstün bir toplumsal düzen inşa edemeyeceği kanaatini taşır. Dolayısıyla milliyetçi duygu önemsizmemesi gereken geçici bir araçsallığı ifade eder. Bu düşüncenin dışında daha önce ifade ettiğimiz gibi milliyetçiliği bir ‘yanlış bilinçlenme’ olarak gören Marksist düşünürler de söz konusudur. İlerde modernist yaklaşımlar başlığı altında düşüncelerini sunacağımız Tom Nairn ve Hechter’in ifadelerinde milliyetçiliğin marksizm açısından hangi noktada durduğuna tekrar değinilecektir.

Edward Hallett Carr, "Milliyetçilik ve Sonrası" adlı eserinde milliyetçiliği dört ayrı dönemde inceler; Fransız Devrimi öncesi, Napoleon'dan I.Dünya Savaşı'na, İki Dünya Savaşı arası ve İki Dünya Savaşı sonrası. Genel olarak modern milliyetçilik ideolojisinin ortaya çıkışı Fransız İhtilali'ne dayandırılmakta ve bu yönüyle milliyetçiliğin modern bir olgu olduğuna da inanılmaktadır. Milliyetçiliğin siyasi bir ideoloji olarak kabulü 'millet' denilen bir topluluğun varlığıyla ilişkilendirildiği için millettten önce milliyetçiliğin mi, milliyetçilikten önce milletin mi ortaya çıktığı tartışma konusu olmuştur ve bu tartışma aslında bir anlamda milliyetçi kuramları şekillendiren anahtar soru olarak karşımıza çıkmıştır. Milliyetçilik kuramlarıyla ilgili iki ana yaklaşım söz konusudur. Bunlar; milliyetçi düşüncenin geleneksel mi, modern bir düşünce mi olduğuna dair yapılan tartışmalardan doğmuş olan milletin geleneksel dönemden gelen doğal bir oluşum olduğu fikri ve milletin modern dünya düzeniyle ortaya çıkmış olan siyasi oluşum olduğu fikridir. Bu kuramsal yaklaşımlara kısaca ilkçi ve modernist yaklaşımlar diyebiliriz. Bu yaklaşımların dışında etno-sembolcü bakış açısı ve banal milliyetçilik gibi yeni yaklaşımlar da ön plana çıkmıştır. Bu bölümde başlıklar altında kısaca milliyetçilik kuramlarına yer verilecek, böylece milliyetçilik düşüncesinin kuramsal altyapısı oluşturulmuş olacaktır.

1.2. İlkçi (Primordialist) Yaklaşım

İlkçi yaklaşımın ana teması milletlerin eski çağlardan beri var olagelmış bir topluluk olduğu düşüncesidir. Bu yaklaşıma göre millet, modern çağların bir ürünü olmayıp zaten önceden de var olan bir topluluktur. İlkçilik, 'başlangıçtan beri var olan' anlamına gelen bir kavramdır ve bu anlamıyla da milliyetçilik kuramlarında milletin eski çağlardan beri var olan bir yapı olduğunu vurgular.

Milleti oluşturan temel öz her çağda aynı kalmakla birlikte milliyetçi düşünce her dönemde farklı bir siyasi liderle öne çıkabilir. Burada önemli olan milletin ve milli özün aslında çağlar öncesinden beri var olduğu tezidir. İlkçi yaklaşımın kendi içinde farklı yorumları olduğunu da görebiliriz. Umut Özkırımlı'nın da belirttiği üzere (2009: 84-94) ilkçi açıklamaları benimseyen araştırmacılar içinde doğalcı, biyolojik ve kültürel olarak üç ayrı bakış açısı ayırt edilebilir. Bunlardan doğalcı

yaklaşım, ilkçiliğin aşırı versiyonlarından olup etnik kimliği konuşma yeteneği, koku alma veya cinsiyet kadar doğal bir şey olarak görür. Bu görüş farklı etnik gruptaki insanların birbirlerini dışlamalarını da normal karşılar. Millet aile bağları gibi doğal bir yapılanmaya dayanır ve önceden beri var olması bu duyguyu toplum içinde meşru kılar. Doğalcı yaklaşıma göre (Aydın, 2013: 245) ulus ve milliyetçilik tarihin içinde daima mevcut olmuştur ve öyleyse ‘ulus’ dediğimiz birimler ile ulusa ait duygu ve idealleri anlatan milliyetçilik kavramı tarihin her döneminde bulunabilir. Doğalcı yaklaşım bir anlamda milliyetçi görüşü perçinleyen bir tez sunmaktadır. Aile gibi doğal bir oluşuma bağlanan milliyetçi duygu ve millet olma bilinci milliyetçiler tarafından destek görür ve milliyetçi fanatizmi geliştirir.

İkinci olarak biyolojik yaklaşımsa adından anlaşılacağı üzere etnik bağlılıkların temeline genetik özellikleri yani soy birliğini koyar. Genetik özelliklerin devam etmesi önemli bir kriterdir. Pierre Van Den Berghe biyolojik yaklaşımın önemli isimlerindedir ve bu yaklaşım genel olarak etnik toplulukların daha büyük topluluklar olarak bilinç kazanmasında soy birliğinin ve ortak kültürün öneminden bahseder. Özellikle yakın akrabalarla evlenme ve bu yolla üremenin gerçekleşmesi insanların yakınlarına bağlılığını da anlamlı kılar. “Sosyo-biyolojist versiyon, etnisite kavramını var olma savaşına yönelik kolektif bir araç olarak gördüğü akrabalık sisteminin genişlemiş bir hali olarak ele almaktadır. Bu versiyon dil, din, ırk, etnisite ve toprak gibi unsurları, insanı tarihe bağlayan temel ilkeler olarak kabul eder. Sosyo-biyolojistlere göre tarih tıpkı doğadaki gibi bir mücadele alanıdır ve dolayısıyla ‘uluslar mücadelesidir’ ve bu mücadeleden galip çıkanlar tarih içinde güçlü ve başarılı olmuş, var olmayı ve hükümlerini hak etmiştir” (Aydın,2013:245). Bu yaklaşımın temelde ortak ırk ve kan bağına verdiği önem yaklaşımın biyolojik yaklaşım olarak isimlendirilmesine neden olduğunu ve bu noktada milliyetçiliği objektif birtakım unsurlara bağladığını görmekteyiz. Hayatta kalma mücadelesi veren bu topluluk aynı duygulardan kaynağını almayan yani subjektif unsurların bir anlamda arkada bırakıldığı daha çok objektif unsurlar - ırk, etnik yapı ve kan bağı - ekseninde örgütlenen ve bu unsurlar çerçevesinde mücadele veren bir topluluk olarak ‘ulus’u tasarladığını söyleyebiliriz.

Bir diğerk yaklaşımsa kültürel ilkçiliktir. Kültürel yaklaşım milleti, birincil bağılılıkların önemli olduğu toplumsal ilişkidenden türemeyen bağlayıcı duygu ve heyecanların yaşandığı bir topluluk olarak ön plana çıkarır. Bu yaklaşım milletlerin tinsel bir bağ ile birbirlerine bağılı olduklarını ve bu bakımdan da uzun bir geçmişe sahip olduklarını vurgular. Toplumdaki üyelere karşı beslenen bağılılık hissiyatı toplumsal etkileşimi aşan bir anlam ifade eder. Bu bağılılığın önemi bağlanma hissiyatının kutsanmasından kaynağını alır ve bu bağlanma hissi asla çıkarıcı bir güdüyle inşa edilmez. Toparlayacak olursak kültürel yaklaşım, bir arada yaşama kanısında olan insan topluluklarının bir arada yaşama arzusunu ne toplumsal etkileşimin bir sonucu olarak ne de birincil bağılılıkların getirisi olarak yorumlamaktadır. Bu yaklaşım daha çok milliyetçi duygunun tanrısal bir öz olarak o toplumda bulunduğu üzerinde durur ve milliyetçiliği önceden beri var olagelmış bir duygu olarak kutsar.

Sonuç olarak ilkçi yaklaşım her ne kadar milletlerin eski çağlarda bu yana devam eden oluşumlar olduğunu söylese de kendi içerisinde milletin farklı unsurlar dolayısıyla var olduğu kanısındadır. Modern bir oluşumu ön şart olarak kabul etmeyen bu primordialist yaklaşımlar modern milliyetçilik düşüncesinden farklı olarak milletin milliyetçilikten önce var olan bir yapılanma olduğu üzerinde durur. Bu yönüyle birtakım eleştirilere maruz kalan yaklaşım varlığıyla modern milliyetçiliğe karşı geleneksel dönem milliyetçiliği olarak varlığını korur.

1.3. Modernist Yaklaşım

Modernist yaklaşım milletlerin doğal bir oluşum olmayıp, yaşanan tarihi süreçte modernizmin getirmiş bulunduğu birçok faktöre bağılı olarak gelişmiş ve bu yönüyle milleti modern dönemde ortaya çıkmış olan bir oluşum olarak kabul eder. Bu bağlamda millet ve milliyetçilik modern oluşumlar olan sanayileşme, kentleşme, kapitalizm gibi süreçlerden bağımsız olmayıp bizzat bu süreçlerin bir ürünüdür. Bugün Sanayi İnkılabı yaşanmasa veya köyden kente göçler meydana gelmese yine aynı şekilde dinî alandan kopan bilimsel bir ilerleme adına atılan laikleşme süreci yaşanmasa millet diye bir topluluktan bahsedilemezdi.

John Breuilly milliyetçiliği bir siyaset biçimi olarak ele almıştır. Breuilly, milliyetçiliğin güç ve iktidarla ilişkili olduğuna vurgu yapar. Milliyetçilik modern siyasette iktidarın söylemlerini güçlü kılar, bir anlamda toplumu bütünlüklü kılar ve ülke vatandaşlarına kimlik sunar. Bu nedenle milliyetçilik modern siyasetin söylemlerine yansıyan bir ideoloji olarak karşımıza çıkar. Paul R.Brass, milliyetçiliğin seçkinlerce kullanımından bahseder. Brass'a göre milliyetçilik seçkinlerin iktidarı ele geçirmek için kullandıkları bir araçtır. Bu anlamda milliyetçilik toplum için ortak bir gaye olmaktan çıkar seçkinlerin iktidar aracına dönüşür (Özkırımlı, 2009: 132-146). "Karl Deutsch'a göre, milliyetçilik, ortak bir kültür ve 'iletişim cemaati' doğurur. İletişim teorisi, modernleşmenin, milliyetçiliğin fonksiyonel boyutunu tekrar vurgulayan bir versiyonudur" (Vincent,2006:391). Deutsch'un ulaşım ve iletişim olanaklarının gelişmesine bağlı olarak ortaya koyduğu milliyetçilik tezi toplumsal hareketliliğe dayanır. İnsanların birbirine karşı nasıl ortak bağlar oluşturdıkları ve beraber yaşama arzusu içinde örgütlendiklerine dair aşamalı bir bakışı ifade eden Deutsch'un milliyetçilik tezinde, bir yerleşim birimi olarak köylerin oluşup da krallığın oluşması ve meşrulaşmasına nasıl etki sağladığı önemlidir, çünkü bu yolla toplum içinde 'siyasal bütünleşme' sağlanmıştır. Siyasal bütünleşme ve ulaşım ağlarının gelişmesi toplumdaki bireylerin zihninde bir aidiyet hissini kabulü olmuştur. Bütün bu oluşumlar devlet olmayı kolaylaştırmıştır ve teritoryal bir bağlılık inşa etmiştir.

Tom Nairn marksist bir düşünür olarak milliyetçiliği marksizmin tarihî başarısızlığı olarak yorumlar. Ona göre kapitalizmin dengesiz bir kalkınmaya neden olmasıyla milliyetçilik doğmuştur. Nairn, milliyetçiliği dengesiz kalkınmanın faturası olarak yorumlar. Hechter ise Nairn gibi marksist bir düşünürdür ve ona göre milliyetçiliğin oluşumu ekonomik eşitsizlikten dolayı toplumda var olan ezilen grubun etnik bilinç kazanmasıyla ortaya çıkmıştır. Wallerstein'ın merkez-çevre kurgulamasından etkilenen Hechter da milliyetçiliğin aslında merkezin çevre üzerinde tahakküm kurma güdüsünden kaynaklandığını belirtir. Wallerstein'a göre milliyetçilik, kapitalist düzenin bir sonucudur. "Kapitalizmin insanlığa dayattığı zorunlu proleterleşme maliyetleri sürekli yükselten bir eğilim doğurmaktadır. Kapitalizm, Wallerstein'a göre bu maliyetleri azaltmak için nüfusları çeşitli

kategoriler halinde bölmek zorunda kalmıştır. Yaş ve cinsiyet ayrımlarına dayalı olarak işgücünü satın alabileceği alternatif standartlar elde etmiştir. İnsanların milletler ya da etnikler şeklinde sınıflandırılması yine bunun ürünüdür” (Öğün, 2000: 75). Yukarıda isimlerine atıfta bulunduğumuz marksist düşünürlerin milliyetçiliğe marksizm ideolojisi ekseninde anlam verme gayretinde olduklarını görebiliriz. Milliyetçiliği dengesiz kalkınma, yanlış bilinçlenme ve maliyetleri azaltmak amaçlı çeşitli kategoriler olarak yorumlamaları da bu nedenden kaynaklanmaktadır.

Ernest Gellner’a göre milliyetçilik modern çağa özgü bir oluşum olup siyasi birim ve milli birimin birbiriyle uyumlu olmasıdır. Modern öncesi çağlarda yönetenlerin hangi milliyete sahip olduğu yönetilenleri ilgilendirmezken, modern çağda yönetenlerin milliyeti önem kazanmıştır, bu durumsa milliyetçilik anlayışını ortaya çıkarmıştır. Gellner’ın ifadesini Türkiye ekseninde düşündüğümüzde Osmanlı’da yönetici kesimde pek çok farklı etnik gruba mensup siyasileri görebilirken İttihat ve Terakki’nin başa gelmesiyle ve bu anlamda ‘Türkçülük’ akımına destek vermesiyle yönetici kesimde Türk milliyetinden olanların olmasına özen gösterilmeye başlandığı bir gerçektir. Milliyetçilik teorisini yapılandıran Gellner, imparatorluktan türdeş ulus-devlete geçerken beş evre belirlemiştir. Bunlar; çıkış çizgisi, milliyetçi başkaldırı, milliyetçi başkaldırının zaferi ve kendini yok edişi, gece ve sis, endüstrileşme ve sonrası. “Bütün bu beş safha, kültürün, egemen bir devlet biçiminin sınırlarından çok bireylerin ve grupların tüm bir yapı içindeki yerlerine işaret ettiği, kararlı bir toplumsal hiyerarşi ve teknolojiye sahip milliyetçi olmayan toplumlardan; bir eğitim sistemi tarafından aktarılan ortak bir kültürü paylaşan ve bu kültürle tanımlı bir devlet tarafından korunan, hareketli anonim kitlelerin oluşturduğu milliyetçi düzene geçişi tutarlı biçimde ortaya koyar” (Gellner, 2013: 51-52). Milliyetçi olmayan ve toplumsal çeşitlilik gösteren bir toplumdan homojen türdeş bir toplumsal yapılanmaya geçişin yukarıda belirtmiş olduğumuz dönemlerden geçtiğini belirten Gellner, belirtilen aşamaların her toplumda farklılık arz ettiğini söyler.

Gellner’in milliyetçilik kuramına baktığımızda kendisinin Weber ve Durkheim gibi isimlerden etkilendiğini görebiliriz. İnsanlığın gelişim evreleri üzerine

sunmuş olduğu düşünceler bu isimlerden etkilendiğinin bir ifadesidir. Gellner; avcı toplumlar, geleneksel toplumlar ve modern toplumlar şeklinde insanlığı gelişim evresine bölerek millet ve milliyetçiliğin bu toplumlardan neden gelişmediği üzerinde durur. Böylece milleti ve milliyetçiliği ortaya çıkaran sosyal şartları açıklayarak kuramına bir temel oluşturur. “Devlet ile topluluğun birleştirilmesini tarımsal toplumda düşünemeyiz. Gellner, büyük ve küçük kültürel geleneklerin ya da kendi kavramlarıyla yüksek ve aşağı kültürlerin tarımsal kültürde kendi içlerine kapalı olarak temayüz ettiğini belirtir. Bu nedenle söz konusu topluluklarda türdeş bir toplumu oluşturma kaygısı da görülmemektedir. Tam tersine geleneksel tarımsal topluluklarda göz alıcı bir kültürel çeşitlenmenin bir arada yaşadığına tanık oluruz” (Öğün, 2000: 70). Öğün’ün de ifade ettiği üzere Gellner teorisinde endüstrileşmeyi öne çıkarmıştır, bu bağlamda milliyetçiliğin oluşumunu modern koşulların bir araya gelmesine bağlamıştır.

Gellner, endüstriyel toplumda farklılıkların yüksek kültür ekseninde ve modernleşme ile doğru orantılı olarak homojenleştiği üzerinde durur. Kültürel homojenliğin oluşmasını ise tepeden aşağı modernleşmeyle yani yüksek kültürün egemenliği ile açıklar. Bu oluşuma vesile olan bir entelijansiya, eğitim ve iletişim süreçleri söz konusudur. Modern toplumda değişen şey toplumsal statülerin herkese açık hale gelmesidir. Roger’in de belirttiği gibi (2008: 22) bir yurttaşın kimliği artık toplumsal yapıda tuttuğu yerle değil, onun kafasına kazanmış olan kültürle tanımlanır. Şöyle ki insanlar arasında artık statünün sabitliği kırılmış ve herkes toplumsal statüsünü kendi belirlemeye başlamıştır. Gellner’in deyimiyle ‘yüksek kültür’ tüm toplumu tanımlamaya başlamıştı ve siyasal yapılanma bu durumu desteklemek zorundaydı. “Milliyetçi toplumsal örgütlenme ilkesi devletle kültürün evlenmesini gereksinir, devlet kültürün koruyucusu olur ve kişi de soy, mülkiyet, ikamet gibi şeylerle değil; bu kültüre iştirak edişiyile (ve aynı zamanda, yazılı ben - imgesinin gereklerini yerine getirerek) vatandaşlık kazanır” (Gellner, 2013: 50). Yüksek kültürün tüm toplumu tanımlamaya başlaması esas olarak genel eğitimle başarılı olmuştur. “Gellner’e göre, modernleşmenin öncüsü, eğitim ve iletişim süreçleriyle yakından ilişkili olan entelijansiyadır. Gellner, tam etkili yurttaşlığın ön şartının okuryazarlık olduğunu ileri sürer. Millî ilkeler, diğer bütün bağlılık ya da

sadakat formlarını hesaba katmama eğilimindedir. Gellner'in yazdığı gibi, milliyet-yönelimli toplum, dil kullanımını denetleyen, makul ölçüde kesin bürokratik ve teknolojik iletişim ihtiyaçlarını kodlayan okulun aracılık ettiği akademi kontrollü dile dayanır”(Vincent, 2006: 392). Kültürel homojenleşme modern çağın getirdiği bir yenilikti ve bu homojenlik genel eğitimle birlikte toplumdaki tüm insanları kapsamıştı. Kültürel homojenlik bir kural haline gelmiş ve milliyetçiliğin gelişimine zemin hazırlamıştır. Aynı dili konuşan ve genel eğitimle geniş etkileşime ortam hazırlayan bu zemin milletlere ve milliyetçiliklere kapı aralamıştır.

Eric J.Hobsbawm da Gellner'in milliyetçilik kuramından etkilenmiş ve milliyetçiliği toplumsal mühendisliğin bir sonucu olarak resmetmiştir. Eric J.Hobsbawm, milletlerin ortaya çıkışını toprağa bağlı devletlerin ortaya çıkmasından sonra görür. Marksist bir tarihçi olan Hobsbawm, milliyetçiliği dönemler halinde incelemiştir ve milliyetçiliği 'icat edilmiş gelenek' olarak tanımlar. "Hobsbawm milletleri, geniş halk kitlelerinin siyasete katılmasının eski düzeni yıkacağından korkan sınıfların icat ettiği gelenekler olarak tanımlıyordu. Amaç, kitlesel demokrasiye geçişin kontrollü yapılması, halkın düzene olan bağlılığının korunmasıydı." (Özkırımlı, 2009: 152). Hobsbawm'ın bakış açısı, içinde yetiştiği Avrupa kültüründen izler taşımaktadır. "Ona göre milliyetçilik ancak 'kitle desteği'ni kendine çektiği andan itibaren gerçek bir önem kazanır. Bu destek milliyetçi hareketin doğuşundan da önce var olan kolektif kimlik edinme unsurları başka deyişle 'proto-milliyetçi' bir nitelik arz eden unsurlar aracılığıyla sağlanabilir. Ama milliyetçilik yine de bizzat kitlelerin geliştirdiği bir ideoloji olarak betimlenemez. Proto-milliyetçi unsurların milliyetçi unsurlara dönüşmesi 'küçük burjuvazi' tarafından girilen bir propaganda çalışmasının bir sonucudur" (Roger, 2008: 72). Roger'ın da açıklık getirdiği üzerine Hobsbawm milliyetçiliğin kitleler tarafından destek görmesini marksist olması bağlamında burjuva faktörüyle açıklamıştır. Ona göre milliyetçilik eski düzenin devamını sağlayan bu anlamda bir maske görünümüne bürünmüş kurtuluşun ifadesidir. Bu bakımdan meseleyi küçük burjuva kesiminin propagandasının bir sonucu olarak ilan eden Hobsbawm milliyetçiliği icat edilmiş gelenek olarak tanımlamıştır.

Miroslav Hroch milli hareketin başlangıcını üç evre belirleyerek aktarmaya çalışmıştır. Toplum içinde milli bilincin kazanılması A, B ve C evrelerinin yaşanmasıyla mümkün hale gelmiştir. A evresinde topluluk içindeki eylemci kesim etnik yapı, dil ve kültürel özellikler gibi kriterler bağlamında topluluğun birliği düşüncesini gruba yaymaya çalışırlar fakat bu davranış siyasî bir amaç gütmekten uzaktır. Bu evreye ‘akademik ilgi’ evresi de denilmektedir çünkü bu evre topluluğun tarihsel geçmişini araştırmaya yatkın olduğu bir evreye işaret eder. B evresinde oluşan grup millet oluşturma fikrine kuvvetli bir destek arar. Bu evre ‘ulusal ajitasyon’ evresi olarak da bilinir ve burada ulusal bilincin mayalanmasına tanık oluruz. A evresinden farklı olarak bu evrede eylemci gruplar millet oluşturma fikrine inanmışlardır ve siyasal bir alan oluşturmaya meyillilerdir. C evresi ise artık kitlesel milliyetçi harekete geçilen bir evredir. Milliyetçi hareketin endüstri devrimiyle kitleselleştiği üzerinde duran Hroch, milliyetçiliği modern oluşumlarla birlikte gelişen bir hareket olarak tanımlar ve böylelikle modernist yaklaşım içerisinde yerini alır (Özkırımlı, 2009: 200).

Benedict Anderson ‘hayali cemaatler’ diyerek milliyetçiliği insanların kafasında tasarlamış olduğu hayali bir kültürel topluluk olarak tasarlar. ”Ulus hayal edilmiş bir siyasal topluluktur- kendisine aynı zamanda hem egemenlik hem de sınırlılık içkin olacak şekilde hayal edilmiş bir cemaattir”(Anderson, 2015: 20). Anderson öncelikle hayal edilmiş derken neyi kastettiğini açıklar. ”Hayal edilmiştir, çünkü en küçük ulusun üyeleri bile diğer üyeleri tanımayacak, onlarla tanışmayacak, çoğu hakkında hiçbir şey işitmeyecektir ama yine de her birinin zihninde toplamlarının hayali yaşamaya devam eder” (Anderson, 2015: 20). Anderson’a göre bir milletin fertleri birbirlerini tanımazlar ama birbirlerinin varlığına hayali olarak inanmışlardır. Şöyle ki, devlet dediğimiz siyasi bir olgu vardır ama bugün bizler devleti işaret edip nasıl ki gösteremiyorsak Anderson’a göre de millet vardır fakat bu millet canlı kanlı somut bir yapıdan çok hayali bir cemaat olarak varlığını sürdürür. Küçük toplumsal yapılanmalarda - aile, cemaat ve köy gibi- insanlar yüz yüze gelme ve bu yolla etkileşim kurma şansına sahipken daha büyük toplumsal yapılanmalar bu imkandan yoksundur. Benedict Anderson’un ‘hayali’ nitelendirmesi, birbirlerinin varlığına inanmış fakat somut olarak hiçbir zaman işaret edilemeyecek ve etkileşime

doğrudan geçilemeyecek bir toplumsal örgütleniş biçimi olması dolayısıyla millet kavramının soyutluğuna bir göndermedir.

Sonuç olarak Anderson'ın milliyetçilik kuramında milli duygular modern dünyada önemini yitirmiş din ve kutsaliyet atfedilen dilin -Latince gibi- yerine geçmiş bulunan ve aile gibi bağılıklardan türeyen bir duyguya işaret eder. Fakat ona göre bir kültürel gereksinim olarak milliyetçiliğin ortaya çıkması sadece bu gibi nedenlerle açıklanamaz. Milliyetçiliği mümkün kılan farklı etkenler söz konusudur ve etkenlerin harekete geçmesiyle millet hayal edilebilir bir topluluk olarak modern dünyada inşa edilmiştir.

Milliyetçiliğin modern bir oluşum olduğu fikrine dayanan görüşler modernleşme sürecini temele aldıkları için eleştirilere maruz kalmışlardır. Süleyman Seyfi Ögün'ün de belirttiği gibi (2000: 81-82) milliyetçiliği tamamen politik modernleşmeye dayalı olarak açıklamak isteyen görüşler sürecin bir boyutunu açıklarken diğer bir boyutunu karartmış ve ihmal etmiştir. Bu bağlamda milliyetçiliğin modern dönemlerin ortaya çıkardığı kapitalizm, sanayileşme gibi bazı düşünceler ekseninde verilmesi geniş kapsamlı bir ideoloji olarak dünyanın pek çok yerinde etkide bulunmuş olan bir düşünce sistemi olan milliyetçiliğin anlaşılması ve köklerinin araştırılması açısından yeterli değildir.

1.4. Etno-Sembolcü Yaklaşım ve Yeni Yaklaşımlar

Etno-sembolcü yaklaşım modernist kuramlara tepki olarak ortaya çıkmıştır. Özkırımlı'nın da belirttiği üzere (2009: 210) etno-sembolcü yaklaşımı benimseyenler, milliyetçiliğin modern çağın bir ürünü olduğunu kabul ederek ilkçilerden ayrılırlar. Öte yandan milliyetçiliği kapitalizm, endüstrileşme gibi modern süreçlerle açıklayan kuramlarla da yetinilmemesi gerektiğini öne sürerler çünkü bu tür yaklaşımlar etnik bağılıkların kalıcılığını göz ardı etmektedir. Doğru bakış açısı daha uzun bir tarihsel dönemi kapsamalı, bugünün milletlerini etnik atalarıyla aynı potada değerlendirilmelidir. Bu açıdan bakıldığında etno-sembolcü yaklaşımın ilkçiler ve modernistler arasında bir ara yaklaşım olarak sunulduğunu görebiliriz.

Etnik milliyetçiliğin, milliyetçiliğe açıklık getirmek isteyen birçok kuramcı tarafından kabullenilişinin zor olduğuna tanık olmaktayız. Şöyle ki milliyetçiliği etnik yapıyı göz önüne alarak açıklama gayretinde olan tüm tanımların mikro milliyetçi hareketler olduğu üzerinde durulmuştur. "Louis Snyder çalışmasında, etnik davaları taşıyan hareketlerin milliyetçi değil, kabileci hareketler olarak göstermekte ısrarlıydı. Bu bakışın öznelliğini gidermek durumunda kaldığı yerde ise mekanik bir ayrıma gidiyor ve mini milliyetçilik terimini kullanıyordu" (Öğün, 2000: 82). Etniklik ve milliyetçilik üzerinde bir ilişki kuran ve etnik milliyetçiliğe kuramsal çerçeve çizen isimler arasında Anthony Smith'in görüşleri öne çıkar. Bu nedenle bu başlık altında milliyetçiliğe baktığımızda daha çok Smith'in düşüncelerine yer verildiğini göreceksiniz.

Etno-sembolcü yaklaşımı benimseyen ve etno-sembolcülüğün kurucusu olarak gösterilen John Armstrong, tarihsel bir bakış açısıyla milliyetçiliğin yüzyıllar önceki etnik kimliklerin devamının bir son aşaması olarak görür. Yüzyıllar öncesinden beri var olan bu yapılanmanın aslında bir başlangıcının olduğunu belirtmesiyle ilkçi yaklaşımlardan farklılık arz eder. Armstrong'a göre etnik bilincin en önemli unsuru devamlı ve kalıcı olmasıdır. "Etnik kimliklerin izlerine antik çağlarda bile, örneğin eski Mısır ve Mezopotamya'da rastlanabilir. Bu açıdan günümüz milliyetçiliği, insanların yüzyıllardan beri geliştirdiği tüm siyasi/ toplumsal örgütlenme biçimlerine yön veren etnik bilincin son aşamasından başka bir şey değildir; çünkü bu bilincin en önemli özelliği devamlılığı ve kalıcılığıdır" (Armstrong'dan aktaran Özkırımlı, 2009: 213). Etnik kimlikleri birbirinden farklı kılan mitlerin devamlılığını koruduğunu bu anlamda etnik kimliklerin kalıcı olduğunu vurgular. Bu bağlamda belli bir tarihte icat edilmiş olan etnik kimlikler uzun bir tarihi geçmişe sahip olmasıyla kalıcılığını ve devamlılığını koruyan bir yapılanma olduğunu gösterir. Modern öncesi çağlarda da var olduğu vurgulanan etnik yapıların devamı ve kalıcılığı bugün milletlerin oluşmasında etkili olmuştur.

Bir diğer isim Anthony D.Smith'dir. Smith'e göre (1994: 73) etnik bir köken olmadan millet olma süreci yarım kalırdı, modern milliyetçiliği anlayabilmek için geçmiş etnik toplulukların aralarındaki bağılıkları dikkate almamız gerekir.

“Anthony Smith’in çalışması, kısaca, etnisitenin incelikle modern milliyetçiliğe dönüştürüldüğünü ileri sürerek, pre-modernist ile modernist iddialar arasında bir orta yolu benimser. Smith, etnisitenin, gelişmiş modern milliyetçiliğe temel bir ön hazırlık olduğunu ileri sürer”(Vincent, 2006: 387). Etnik topluluğun; kolektif isim, ortak soy miti, tarihsel anılar, anavatana duyulan bağ, topluluk içindeki dayanışma duygusu, ortak kültür olmak üzere altı temel özelliği vardır. Smith, etnik kimlikleri dayanıklı bulur ve etnik kimliklerin kendilerini yenilemeleri için farklı - dinî reformlar, kültürel ödünç alma gibi- mekanizmaların varlığından bahseder. Smith’in milliyetçilik kuramında geleneksel ve modern toplum ikileminde beliren belli gruplar söz konusudur. Bunlar; yeni gelenekçi, asimilasyoncu ve reformcu gruplardır ve bu gruplar modernizmin getirdikleri karşısında farklı konumlanmaktadır. Modern dünya ile geleneksel yapıların devamının kesişmesi noktasında etnik kökenlerin birleştirici bir unsur olarak keşfedilmesi milliyetçiliğin kökenlerinin de etnik kimliklere dayandırılmasına neden olmuştur. Yukarıda belirtmiş olduğumuz gruplar örneğin, yeni gelenekçiler geleneklerin devam etmesi noktasında modern olgulara tepkili bir duruş sergilemiş olsalar da modern dünyayı reddetmezler. Bu bağlamda Smith’in milliyetçilik kuramında toplumsal dönüşümler ve toplumsal grupların - entelektüeller ve entelijansiya gibi - öneminden bahsedebiliriz. Bu noktada genel olarak ifade edecek olursak; modernite gibi bir dönüşümün yaşanmış olması ve bu dönüşümün toplumun belirli katmanlarında farklı etkilerde bulunması kabul edilmekle birlikte bu değişim ve dönüşümden tek etkilenmeyen unsur etnik yapılar olarak belirir. Bu bağlamda Smith’in neden etnik yapıların devamlılığı ve kalıcılığı noktasında bu kadar ısrarcı olduğunu anlayabiliriz. Anthony Smith, etnik yapıların kalıcılığı ve devamlılığına vurgu yaparken aslında etnik yapılanmanın modern öncesi çağlardan başlayıp modern çağlardaki milliyetçi duyguya temel oluşturduğunu ifade etmeye çalışır. Böylelikle Smith, milliyetçiliği modern öncesi ve modern çağların gelişmesinin bir sentezi olarak yorumlar, milliyetçiliğin geleneksel mi modern mi bir oluşum olduğu noktasında orta yolu bulmaya çalışmıştır.

“Millet, bir etnide olduğu gibi, tanım gereği ortak mitleri ve anıları olan bir topluluktur. Aynı zamanda da teritoryal bir topluluktur. Ancak etnide, bir ülke ile olan bağ sadece tarihi ve sembolik kalabilirken, millette bu bağ fizikî ve fiildir;

milletlerin ülkeleri vardır. Başka bir deyişle milletler her zaman etnik ‘unsurları’ gereksinirler” (Smith, 1994: 70-71). Etnik bağılıkları yok etme ekseninde yapılan faaliyetleri örneğin, soykırım gibi durumları aslında etnik yapının güçlenmesinde etkili bir unsur olarak yorumlar. Soykırım denilen durumun bir etnik yapıyı yok etme girişiminde başarısız olduğunu belirten Smith (1994: 55-56), bu yönüyle etnik kimliklerin devamlılığını ısrarla vurguladığını görebiliriz. Hatta bu girişimin-soykırımın- etnik asabiye ve bilincin canlanmasına hizmet edebileceğini de belirtir. Etnik söndürme hareketleri - soykırım gibi- modern dönemlerde uygulanan örnekleri göz önüne alındığında, milliyetçi hareketleri canlandırmış, ezilen ulusal kimliklerin bir ‘yeniden doğuşu’na kaynak oluşturmuştur (Uzun, 2012: 445).

Son dönemlerde milliyetçilik tartışmalarına yeni yaklaşımlar eklenmiştir. Bunlar milliyetçiliğin yeniden üretimi ve milliyetçiliğin toplumsal cinsiyet boyutunu araştıran yaklaşımlardır. Sosyolojik olarak bir önem atfedebileceğimiz ve gündelik hayatta milliyetçi harekete de farklı bir perspektif kazandıracağını düşündüğümüz milliyetçiliğin yeniden üretimi teması altında ‘banal milliyetçilik’e değinmekte fayda vardır. ‘Banal Nationalism’ kendisi bir sosyal psikolog olan Michael Billig’in geliştirmiş olduğu bir yaklaşımdır. Banal milliyetçilik, millî kimliğin her gün edindiğimiz alışkanlıkları tekrar ederken ürettiğimiz yeniden üretime tabi olan bir şey olduğunu vurgular. Billig’e göre gündelik hayatın içinde biz millî kimliği ve milliyetçiliği simgeleyen birçok objeye tanık oluruz ve bu tanık oluş zihnimize millî kimlik imajını pekiştirir böylece milliyetçiliğin her gün yeniden üretimine tanık oluruz. Türkiye ekseninde Billig’in ifade etmiş olduğu milliyetçilik kuramına baktığımızda, ülkede yaşanan herhangi bir toplumsal vakıada örneğin, terör olayları nedeniyle ülkemizde pek çok şehit olduğunda evlerimize veya dükkanlarımıza toplumsal birlik ve beraberliği simgeleyen, aynı zamanda ‘millî kimlik’e atıfta bulunan bir obje olarak “Türk bayrağı” asmaktayız. Bu obje toplumdaki her birey tarafından milliliğe işaret etmektedir ve milliyetçi duyguların referansı olmaktadır. Gerçekleştirmiş olduğumuz ‘bayrak asma’ eylemi ise milliyetçiliğin gündelik hayatta yeniden üretimine katkı sağlamıştır.

Sonuç olarak yukarıda bahsettiğimiz birçok isim ve kuramın millete/milliyetçiliğe bakış açısı farklıdır. Bir toplumsal olgu olarak milletin ortaya çıkması milliyetçilik düşüncesini mi körükledi yoksa milliyetçilik duygusu millet olmayla mı sonuçlandı? Bu soru ekseninde meseleye yaklaştığımızda farklı yaklaşım tarzlarından ziyade bir ideoloji olarak milliyetçiliğin, ideolojilerin insan eliyle üretilmesinden dolayı bir toplumda belli şartlara dayalı -bu şartlar ister dil, din, ırk isterse ortak tarih ve kader birliği, ortak kültürel yapı olsun- olarak üretildiğinden bahsedilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE MİLLİYETÇİ DÜŞÜNCENİN GELİŞİMİ

Türkiye’de milliyetçi düşüncenin gelişimini dönemsel olarak ele aldığımızda öncelikle Osmanlı İmparatorluğu’ndaki milliyetçi kıpırdanışlara değinmek yerinde olacaktır. Bilindiği üzere hiçbir mesele fikriyattan ve tarihsel konjonktürden bağımsız olarak ortaya çıkmaz. Bu bağlamda burada verilmek istenen, milliyetçiliğin fikrî ve tarihî serüveni olacaktır. Milliyetçi düşüncenin gelişimi dönemsel olarak Osmanlı’daki aydınların ve Rusya’dan gelen Türk aydınlarının ‘Türkçülük’ fikrine katkıları üzerinden aydınlatıldığında, milliyetçiliğin Osmanlı’da hangi şartlarda geliştiği üzerine fikrî bir temel oluşturulmuş olacaktır. Bu bakımdan milliyetçiliğin ‘Türkçülük’ düşüncesi ekseninde hangi koşullarda ortaya çıktığı, ulus devlet inşası ve ulus devlet sonrasında tek parti yönetiminden demokrasiye geçişte nasıl bir görünüm kazandığı tarihsel bir akışta aktarılmaya çalışılacaktır.

2.1. 1908 ve Sonrasında Milliyetçiliğin Şekillenışı

Milliyetçiliğin gelişimi açısından 1908’deki İttihat ve Terakki Cemiyetinin faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan Jön Türk Devrimi ve bu olay öncesinde azınlıklarda baş gösteren milliyetçi ayaklanmalar, buna bağlı olarak meydana gelen 1912-1913 Balkan savaşları, Osmanlı toplum yapısını ve Osmanlı aydınlarının fikriyatını etkilemiş önemli gelişmeler olarak ön plana çıkar. “1911 yılında İtalya’nın Trablusgarp’ı işgali ile başlayan bu süreci, 1912-1913 Balkan Savaşları, 1914-1918 yıllarında Çanakkale, Kafkasya, Irak, Yemen, Filistin gibi birçok cephede savaşılan Cihan Harbi ve nihayetinde 1919-1922 yıllarında gerçekleşen Milli Mücadele takip etmiştir. Farklı din ve etnik kökene mensup topluluklar ayrılırken Anadolu’da bir milli devletin ve yeni Türk kimliğinin doğuşu, söz konusu savaşlar neticesinde ortaya çıkmıştır” (Taştan, 2017: 51). Millî bilincin gelişmesinde yaşanan savaşların etkili olduğuna vurgu yapan Yahya Kemal Taştan (2017: 85), millî bilincin gelişmesi ve güçlenmesi için fertleri birbirine bağlayacak, müşterek bir düşmana ve kine ihtiyaç olduğunu belirtir. Taştan’ın da belirttiği üzere millî bilincin gelişmesinde en önemli unsurun “ortak düşman” algısı olduğunu söyleyebiliriz. Dışarıya karşı birlik olmak

düşüncesi ve vatan topraklarını koruyabilme algısı bu zihniyetin bir ürünü olur. Bu bağlamda hangi şartlar Osmanlı aydınlarını ‘Türk’ milliyetçiliği fikrine sürüklemiştir? Osmanlı İmparatorluğu, toplumsal yapısı bağlamında milliyetçi ayaklanmalardan nasıl etkilenmiştir? Soruları üzerinden, tarihsel olarak öne çıkan olaylara odaklanılarak imparatorluktan ulus devlete Türk milliyetçiliğinin gelişimi aktarılacaktır.

Fransız İhtilali'nin gündeme getirdiği eşitlik, kardeşlik, adalet gibi bazı kavramların öne çıkması, Osmanlı'nın artık dağılma dönemine girmiş olması ve bu durumun Avrupalı devletlerce iştah kabartan bir durum alması akabinde içişlerinde bazı etnik ve dinî azınlıkların kışkırtılması gibi nedenler Osmanlı'da milliyetçiliğin gelişimine etkide bulunmuştur.

Fransız İhtilali ile bütün dünyaya yayılan milliyetçi düşünce Osmanlı gibi bütün imparatorlukları da etkisi altına almıştır. “Fransız İhtilali ile atbaşı giden milliyetçiliğin içeriğinde, milli egemenlik, her halkın kendi kaderini tayin hakkı, eşitlik ve laiklik ilkeleri vardır. Fransız İhtilali ve ardından Napolyon'un bütün Avrupa'yı altüst etmesi milliyetçilik ile birlikte ihtilalin getirdiği hürriyet, eşitlik, kardeşlik, cumhuriyet ilkelerini bütün Avrupa'ya yaymıştır” (Yeniçeri, 2011: 274). Bu etki Osmanlı'da Tanzimat Fermanı ve Meşrutiyetin ilanı gibi pek çok yeniliğin hayata geçirilmesine vesile olmuştur. Denilebilir ki bir yandan Osmanlı'nın içinde bulunduğu şartlar diğer yandan dünya konjonktürü milliyetçi hareketin Osmanlı İmparatorluğu'nda ve ilerleyen süreçte Türkiye Cumhuriyeti'nde de etkili olmasının zeminini hazırlamıştır.

Milliyetçiliğin Osmanlı'daki gelişimine baktığımızda iki nokta öne çıkmaktadır. Bunlardan birincisi imparatorluğun dağılma dönemine girmiş olması hasebiyle milliyetçi ayaklanmaların artması ve bu anlamda toprak kayıplarının yaşanması, ikincisi ise fikriyatta Osmanlı'dan cumhuriyete uzanacak olan Türk milliyetçiliği fikrinin gelişimidir. Bu bağlamda meseleyi Osmanlı millet sisteminden ayrılan azınlıkların milliyetçi ayaklanmaları üzerinden açarak birinci noktayı açıklığa kavuşturmuş olmakla birlikte fikri yapının gelişimi açısından bu dönemki olaylara Meşrutiyet'in ilanı ve daha sonraki süreçte 31 Mart Vakfı ile İttihat ve Terakki

yönetiminin iktidarı tam anlamıyla ele alması, Balkan Savaşları'nın yaşanması, I.Dünya Savaşı'nın başlaması gibi politik olaylara kısaca yer vererek fikri yapıyı dönüştüren süreçte aydınlatılmış olacaktır. Denilebilir ki bir yandan Osmanlı'nın dış siyasette "hasta adam" olarak nitelendirilmesi diğer yandan Batı'da meydana gelen Fransız 'nın gündeme getirmiş olduğu kavramlar ve yönetim anlayışındaki reformlar Osmanlı için değişimin çanlarını çalmaktaydı.

Dünya üzerinde yankı bulan Fransız İhtilali'nin Osmanlı yönetim anlayışına da etki etmiş bulunması Osmanlı'nın mutlak monarşiden meşruti monarşiye geçişini hızlandırmıştır. II.Addülhamit, meşrutiyeti ilan etmek şartıyla tahta çıkarılmış, Osmanlı'da meclis-i ayan ve meclis-i mebusan olmak üzere iki farklı meclis oluşturulmuştur. Bu sistem padişahın geniş yetkileri üzerine kurulmuştur şöyle ki, padişah istediği zaman meclisi belirsiz süreliğine kapatma yetkisine sahiptir. Bu dönemde yaşanan 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşları II.Abdülhamit'in meclisi kapatmasıyla sonuçlanmış ve tarihçilerin adına 'İstibdat' dediği dönem başlamıştır. Bu dönemdeki yayın yasakları fikir hürriyetini olumsuz etkilediği gibi farklı düşüncelerin geliştirilme imkanını da ertelemiştir. Kanuni Esasi bu dönemde askıya alınmış ve 1908 Devrimi kendi altyapısını inşa etmiştir. Bu dönemde İttihat-ı Osmani Cemiyeti'nin –sonra ki dönemde İttihat ve Terakki Cemiyeti olarak faaliyet göstermiştir- Abdülhamit'e karşı örgütlenmesi politik dengeleri değiştirmiştir. Osmanlı'da bir millet sistemi adı altında kendi milliyetçiliklerinin hayali ile yaşayan Osmanlı azınlıkları II.Abdülhamit yönetimine karşı İttihat ve Terakki Cemiyeti ile birlikte hareket etmek istemişlerdir. Bu durumsa ilerde değinilecek olan azınlıkların bağımsızlık mücadelesi göstermesi hasebiyle toprak kayıplarının artmasına neden olmuştur.

Dünya; ulusların ön plana çıktığı, eşitlikçi yönetimlerin kök salmaya başladığı bu anlamda padişahlık ve krallık gibi yöntemlerin tarihin tozlu raflarına kaldırılacağı bir yönetim anlayışına doğru evrilmekteydi. 1905'te Rusya'da, 1906'da ise İran'da mutlakiyetçi rejimlere karşı meydana gelen ayaklanmalar bu durumu destekler nitelikteydi. Osmanlı'da da İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin faaliyetleri devrimin basamaklarını oluşturmaktaydı. 1908 Devrimi'nde faaliyet gösteren İttihat

ve Terakki Cemiyeti, azınlıklarla görüşmeler yaparak beraber hareket etmeye karar vermiş ve meşrutiyetin ikinci kez ilan edilmesinin zeminini hazırlamıştır. Bu cemiyete göre artık II.Abdülhamit'in yönetimine son verilmeli ve ülke, içinde bulunduğu ağır şartlardan kurtarılmalıdır. Bu bağlamda Makedonya'da Avrupalı devletlerin müdahalelerine son verilmeli, kapitülasyonlar kaldırılmalı ve millî ekonomi desteklenmelidir.

1908 Devrimi, meşrutiyetin yeniden ilan edilmesi bakımından önemli bir gelişme olmakla beraber milliyetçilik kavramının politik alanda açıkça gündeme geleceği döneme ve iktidara da kapı aralamış olması bağlamında ayrı bir önem taşır. 1908'de yapılan parlamento seçimlerine katılan İttihat ve Terakki Fırkası bu seçimleri kazanmış, tahttan indirilen II.Abdülhamit'in yerine V.Mehmet Reşat tahta çıkarılmıştır.

Sultan II.Abdülhamit devlet politikasında açıkça milliyetçilik fikrini savunmamış olsa da ilerleyen dönemde Anadolu'da bir İslam Türklüğü oluşmasına katkıda bulunmuştur. "Sultan Abdülhamid 1880'den sonra göç ve iskan meselesine büyük önem vermiş, yeni bir örgüt kurmuş, kaybedilmiş Osmanlı topraklarında, bilhassa Rumeli'de yaşayan Müslümanların Anadolu'ya gelmelerini sağlamıştır" (Karpata, 2013: 88). Karpata'nın da ifade ettiği gibi Abdülhamit'in uygulamış olduğu göç politikası, Anadolu'da Müslüman Türk nüfusunun artmasına vesile olmuştur. Sultan Abdülhamit'in politikalarının dışında patlak veren Balkan Savaşları da Rumeli, Kafkasya ve Kırım gibi vilayetlerden Anadolu'ya yapılan göç hareketlerini arttırmış ve Osmanlı'da Müslüman Türk nüfusunun artmasına neden olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nda Müslüman Türk nüfusunun artması ve bu süreç içerisinde İttihat ve Terakki'nin iktidara gelmesi gibi gelişmelerin Osmanlı millet sisteminde nasıl bir kopuşun ardından gerçekleşmiş olduğu milliyetçilik fikrinin oluşumunu açığa kavuşturması bağlamında önemlidir. Bu bağlamda öncelikle Osmanlı millet sisteminden bahsedip daha sonra bu millet sisteminin işlevselliğini nasıl yitirdiğine değinmek yerinde olacaktır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerine milliyetçiliğin gelişimi açısından baktığımızda aslında bu dönemde milliyetçiliğin bir fikir akımı olarak

gelişiminden çok, milliyetçilik fikrinde ifadesini bulacak olan kavramların oluşmaya başladığı görülebilir. ”Tanzimat nesli, 1865’ten sonra ‘millet’ sözünü sık sık kullanmaya başladığı gibi, II.Abdülhamid dahi saltanatının başında kullandığı ‘tebaam’ kelimesi yerine ‘milletim’ sözünü tercih etmeye başlamıştı” (Karpat, 2013: 105).

Bilindiği üzere Osmanlı İmparatorluğu ‘millet sistemi’ ile yönetiliyordu. “Millet sistemi, Osmanlı toplumunun dinsel cemaatlere göre bölünmesine ve ‘millet’in ya da dinsel cemaatin dışında sınıfların kesinlikle yok sayılmasına dayanıyordu” (Bayraktutan, 1996: 50). Bayraktutan’ın da belirttiği gibi bu sistem dinsel cemaat ekseninde tebaaları Müslüman ve gayrimüslim olarak ikiye ayırıyordu. Gayrimüslimlere kendi inançları ekseninde yaşama şartları sunulmuştu ve bunlar Osmanlı’ya vergi vermekle mükellef olan topluluklardı. İmparatorluk içinde Müslüman kesim daha önemli bir yere sahip olmakla birlikte gayrimüslim tebaa ikincil konumdaydı. Hristiyan tebaanın bu konumunun zaman içinde değişmesi Osmanlı millet sisteminin devam etmesine engel teşkil etmiştir. Millet sisteminin devamını imkansız kılan ve gayrimüslim tebaaya geniş haklar verilmesine vesile olan Tanzimat ve Islahat Fermanları bu konunun açıklığa kavuşmasında önem kazanır.

Tanzimat Fermanı 1839 yılında Sultan Abdülmecit Dönemi’nde Sadrazam Mustafa Reşit Paşa’nın girişimleriyle Gülhane Parkı’nda ilan edilmiştir. Gülhane Hatt-ı Hümayunu ile Osmanlı İmparatorluğu’nda bulunan Müslüman ve Hristiyan kesim eşit haklar elde etmiştir. İdarî, hukukî ve malî konulara yer veren bu ferman “Osmanlıcılık” fikrini destekleyen maddelere yer vermesi nedeniyle önemlidir. Yine 1856 yılında İngiltere ve Fransa gibi yabancı devletlerin baskıları sonucunda ilan edilen Islahat Fermanı, Tanzimat Fermanı’nda yer alan maddeleri tekrar ederken gayrimüslimlere yönelik daha kapsamlı ayrıcalıklar vermiştir. Tanzimat Fermanı ve Islahat Fermanı Osmanlı azınlıklarının devlete bağlılığını arttıracakı düşüncesiyle ilan edilmiş fakat gerçekte bunun tam tersi meydana gelmiştir. Tanzimat ve Islahat gibi yenilikler bir yandan Osmanlı’nın içinde bulunduğu durumdan kurtulması için birer yenilik teşkil ederken diğer yandan da III.Selim’den bu yana süregelen modernleşme çabalarının da devam ettiğinin bir kanıtı olmuştur. Modernleşme adına

atılan adımlardan biri olarak da yorumlayabileceğimiz Islahat Fermanı'nın imparatorluk içindeki azınlıklara çeşitli ayrıcalıklar tanıması var olan düzeni sekteye uğratmıştır.

Birçok etnik yapıyı millet sistemiyle bir arada tutmayı başaran Osmanlı, zaman içerisinde Avrupa devletlerinin de azınlıkları kışkırtmasıyla birlikte dağılma sürecine girmiştir. Bu süreçte Osmanlı İmparatorluğu'nu kurtaracağına inanılan Modernleşme, Osmanlıcılık, İslamcılık ve nihayetinde Türkçülük gibi akımlar politik alanda işlevselleştirilmeye çalışılan fikirler olarak karşımıza çıkar. Bu fikir akımlarının Osmanlı toplum yapısını hangi bağlamda ele aldığını ve nasıl bir dönüşüme gebe kıldığını aktarmadan önce Osmanlı azınlıklarının ayaklanmalarına ve bağımsızlık serüvenine yer verilip, daha sonra bu ayrılıkçı hareketlerin önlenme çabasında Türkçülüğün etkin bir fikir akımı olarak yorumlanmasına uzanan zaman dilimini aktarmak yerinde olacaktır.

Osmanlı'nın parçalanışını millet sistemi üzerinden tedricen aktaracak olursak karşımıza çıkan manzara aslında şöyledir: Osmanlı İmparatorluğu'ndan ilk ayrılan uluslar millet sisteminde ikincil planda kalan gayrimüslim tebaadır. Bunlar Sırlar, Yunanlar, Bulgar gibi azınlıklar, hepsi başka dini inançlara mensup topluluklardır ve farklı bağlamlarda bağımsızlık kazanarak Osmanlı'dan ayrılmışlardır. Bunun ardından süreç Osmanlı millet sistemi içindeki Müslüman tebaada bir ayrılış gösterir, Arnavutlar ve Araplar imparatorluktan ayrılır.

Azınlıklar arasında milliyetçi hareketin kök salmasında ve başarıya ulaşmasında o dönemde basının gelişmiş olması buna bağlı olarak mecmuaların yaptığı yayınlar önemli bir etken olmuştur. Edebî eserler meydana getirme isteği milliyetçilik düşüncesini körüklemiştir. Sırlarda Dimitriye Obradoviç ve Vuk Stefanoviç Karaçiç Sırp edebiyatının gelişmesine katkı gösteren isimlerdir. Millîbilineç uyandıktan sonra Sırlar, Kara Yorgi önderliğinde imparatorluğa isyana kalkışmışlardır. Bu isyan başarılı olmamış daha sonra tekrar Obradoviç önderliğinde yapılan isyanda Osmanlı'yla anlaşmayı çıkarlarına uygun bulan Sırlar, belli bölgeleri kendi prensliklerini kurmak için almışlardır. Daha sonraki süreçte Sırlar Berlin Antlaşması ile bağımsızlıklarına ulaşmışlardır.

Yunanlıların bir millet olarak örgütlenişi de belli önderlerle birlikte ve cemiyetlerin kurulup faaliyet göstermesiyle meydana gelmiştir. Etniki Eteryaya Osmanlı açısından bölücü zararlı bir cemiyet olarak karşımıza çıkar ve bu cemiyetin ana gayesi Osmanlı'dan ayrılarak Yunan milletinin tam bağımsızlığının sağlanmasıdır. Bu gaye ile yola çıkan ve Avrupalı ülkelerden destek alan Yunan milliyetçileri 1829'da başarıya ulaşmıştır. Yunanlılar Osmanlı'dan tam bağımsızlık elde ederek ayrılan ilk ulus olmuştur.

Rumların Rumlaştırma politikası Bulgarların milliyetçi duygularının uyanmasında etkili olmuştur. Bir millet diğer millete bu şekilde baskı uyguladığında aslında farkında olmadan benzeşme temasında ayrılıkçı düşüncüyü de beslemiş bulunur. Birisine 'sen busun' denildiğinde o kişi aslında gerçekte 'kim' olduğuyla yakından ilgilenmeye başlar. Bu yolla Bulgarlar kendilerinin Rumlardan farklı bir topluluk olduklarının farkına vararak millî bilinç kazandılar. Bulgarların millî bilinç kazanmasında okul açmaları ve kendi dillerini yaşatmaları da önemli bir etken olmuştur.

Arnavutların Osmanlı'dan ayrılışı diğer azınlıklarınkinden farklı olmuştur. Osmanlı'nın kendi topraklarını koruyamaz halde olduğunu fark eden Arnavutlar kendi varlıklarını devam ettirebilmek için milliyetçiliğe yönelmişlerdir. Müslüman Arnavutlarda milliyetçilik duygusu Hristiyan Arnavutlara bir tepki olarak meydana gelmiştir. Arnavutlardaki milliyetçilik Osmanlı'yı bölücü bir unsur olmaktan çok Osmanlı'nın savunmasızlığı nedeniyle gerçekleştirilen bir durumu ifade eder. Osmanlı'nın kendi toprak bütünlüğünü koruyamaması bu bakımdan Arnavutların tehlike altında olması ilk başta özerklik istemeleri ve daha sonra bağımsızlıklarını ilan etmeleri ile sonuçlanmıştır.

Ermeni toplumu tarihsel açıdan bakıldığında hiçbir zaman bağımsız bir topluluk olmamıştır. "Dört bir yana saçılmış olmaları, çoğunlukta oldukları gerçek bir 'millî' vatanlarının olmayışı Kafkas Ermenilerini Osmanlı Ermenileri ile bütünleşme ülküsüne götürür" (Kösoğlu, 2009: 211). Halbuki Osmanlı'da önemli devlet kademelerinde yer alan Ermeniler belli bir dönemde 'millet-i sadıka' olarak nitelendirilmişlerdir fakat ilerleyen süreçte Ermenilerin, yurt dışındaki komiteci

Ermenilerin kışkırtmaları ve Rusya'nın da destek vermesi üzerine Osmanlı'ya karşı isyan ettiği görülür. Özellikle Doğu'da bir Ermeni devleti hayaliyle beslenen milliyetçi düşünce Ermenileri 93 Harbi'nde -1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı- Rusya tarafında savaşa katılmaya teşvik eden bir güç olur. Doğu'da isyan çıkarmaları ve Kürt, Türk birçok vatandaşa zulüm etmeleri nedeniyle 1915 yılında Tehcir Kanunu ile İttihat ve Terakki hükümeti tarafından sürgüne gönderilirler. Bugün dünyada bu olay Ermeni soykırımı olarak yankı bulmuştur. Bu konuda pek çok farklı açıklamaya tanık oluruz. Olayın soykırım olduğu inancıyla yola çıkan pek çok araştırmacı delilleri bu yönde kullanırken tarihi koşullarda meseleye açıklık getirmeye çalışan pek çok tarihçi de bunun bir soykırım olmadığı yönünde açıklamalarda bulunur. Kısacası Osmanlı'nın Ermenilerle geçmişi uzun ve karmaşıktır. Bir dönem sadık ve güvenilir millet olarak isimlendirilen Ermeniler bir dönem Taşnak ve Hınçak cemiyeti gibi cemiyetlerin faaliyetlerinden ve bölücü Ermeni kesiminden etkilenerek Osmanlı'yı zor duruma düşürmüşlerdir. Daha sonraki süreçte Ermeniler de Ermeni Cumhuriyeti olarak 1991'de bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir.

Arnavutlar, Yunanlılar ve Sırp'ların ardından I.Dünya Savaşı sırasında Müslüman bir millet olan Araplar da Osmanlı'dan ayrılıkçı hareketler sergilemiş ve bağımsızlıklarını kazanmışlardır. Türk milliyetçiliği bu şartlar altında bir Türk devlet teşkilatlanmasına sahip olunabilmek adına 'kurtarıcı' bir ideoloji olarak benimsenmiştir. Aslında halk arasında söylenen 'Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur.' cümlesi Türk ulusal devletinin nasıl bir geçmişle yoğrulduğunun kanıtıdır.

Türk milliyetçiliğinin Osmanlı içinde en geç gerçekleşen millî hareket olarak görülmesini Gökalp, Türklerin Osmanlıyı kuran bir millet olmasına bağlamaktadır ve esasında olayları o dönem konjonktüründen okuyacak olursak Gökalp'in belirttiğine ek olarak Türklerde milliyetçi düşüncenin neden geç uyanışa geçtiği hakkında yukarıda da belirtmiş olduğumuz şartlar ekseninde pek çok neden söyleyebiliriz. Bu dönemde Türk milliyetçiliği fikrinin ortaya atılması erkendi çünkü hem Gökalp'in belirttiği üzere bu devletin kurucusu Türk etnik yapılanmasına mensup kişilerden oluşmaktaydı hem de dönem içinde mümkün görünen politik faaliyetler zaten dağılmakta olan Osmanlı'nın parçalanmasını daha da hızlandırabilirdi. Bu bağlamda

Osmanlı İmparatorluğu'nu kurtaracak fikir akımları geliştirilmeli bu akımlar politik alanda faaliyete sokulmalıydı.

Osmanlı'nın dağılmasına engel olmak amacıyla Osmanlı'nın son dönemlerinde birçok akım öne sürülmüş ama hiçbiri Osmanlı'yı bir arada tutma noktasında etkili olamamıştır. Daha önce de belirtildiği üzere millet sistemi içerisinde birlik ve beraberliği sağlamak adına 'Osmanlıcılık', İslam topluluklarının birlik ve dayanışmasını sağlama adına 'İslamcılık', muasır medeniyetler seviyesini yakalamak yani modern bir devlet yaratmak adına 'Garplılaşma' ve son olarak Türk ırkına mensup toplulukları bir arada tutabilmek adına 'Türkçülük' düşüncesinin öne sürüldüğü görülmektedir. Bu fikir akımlarının imparatorluk açısından zaman zaman bir siyaset olarak sürdürülmeye çalışıldığına tanık oluruz. Gerek askeri alandan başlayıp sosyal hayata yayılan modernleşme atılımları gerekse II.Abdülhamit döneminde uygulanmaya çalışılan İslamcılık politikası bu akımların Osmanlı'nın derdine çare olmada siyasal bir denemeye tabi tutulduğunu gösterir.

İmparatorluğun yıkılmasını engelleme adına ilk adım modernleşme alanında olmuştur. Art arda gelen toprak kayıpları Osmanlı'nın dış siyasette var olan prestijini kötü anlamda etkilediği gibi askerî savunma alanında bulunan eksikliği de bariz bir şekilde yansıtmaktaydı. Bu anlamda Osmanlı'da ilk modernleşme çabalarının neden askeri alanda yapıldığı da anlaşılır kılınır. Yaptığı reformlar nedeniyle halk tarafından "gavur padişah" olarak da anılmış bulunan II. Mahmut, yeniliklerin önünü açabilmek adına yeniçeri ocağını kaldırmış yerine Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusunu kurmuştur. Bu orduyla birlikte Batılı anlamda kılık kıyafet değişiminin yaşanması, ordunun eğitimi için yurt dışından komutanların getirilmesi gibi olaylar bir yandan halkta huzursuzluğa neden olurken diğer yandan Osmanlı'nın ilk defa Avrupalı devletlerin üstünlüğünü kabullendiğinin de göstergesi olmuştur. Denilebilir ki Osmanlı'da modernleşme çabaları Osmanlı'nın Batı'nın üstünlüğünü kabul etmesiyle başlamış ve askerî, sosyal, hukuki pek çok alanda yeniklerin yaşanmasıyla devam etmiştir. Sosyal alanda gayrimüslim tebaaya yeni haklar tanıyan Tanzimat ve Islahat Fermanları ve daha sonraki süreç de Kanuni Esasi'nin kabul edilmesi,

monarşiden meşrutiyete geçiş gibi yenilikler modern bir devlet olma yolunda atılan adımlardır.

Tanzimat Fermanı ve Islahat Fermanı gibi yenilikler, Osmanlı millet sisteminde ‘Osmanlılık’ kimliği üzerinden bir restorasyona gitme çabasının da kanıtı olmuştur. “Osmanlılık düşüncesinin o günlerde ‘İttihad-ı Anasır’ diye bilinen bir açıklaması vardır. ‘İttihad-ı Anasır’ imparatorluk sınırları içerisinde yaşamakta olan dinî ve etnik/ulusal grupların birliği demektir” (Ünüvar, 2006: 131). Dinî ve etnik grupların birliğini ifade eden bu fikir akımı hayat sahası bulmak adına Tanzimat Fermanı ile bütün herkese eşit haklar tanınmasına vesile olmuş, Islahat Fermanı ile de gayrimüslim tebaanın üzerinde bulunan bir takım sorumlulukların kaldırılmasını sağlayarak gayrimüslimlere geniş haklar tanımıştır. Osmanlılık düşüncesi hiçbir unsura bağlı kalmadan müşterek bir yaşam sunuyordu. Bu düşünce Fransız İhtilali’nin getirmiş bulunduğu milliyetçilik kavramını ve bu kavramın gereği olan unsurları dışarıda bırakarak, ulusal millî bilinçten ziyade teritoryal sınırlara bağlı bulunan milletlerin birliğini savunuyordu. “Osmanlı milleti içinde Türk, Ermeni, Yahudi, Arnavut, Arap, Bulgar her soydan topluluk eriyecek, ‘Osmanlı’ olacaktır. Böylece milliyetçiliğin yol açtığı ayrılıklar, bağımsızlaşma çabaları önlenecek, herkes Osmanlı Devleti’nin yücelmesi, eski günlerine dönmesi için çalışacaktır” (Bayraktutan, 1996: 36). Bayraktutan’ın da ifade ettiği üzere ‘Osmanlılık’ akımında temel amaç, bir olup Osmanlı’nın eski günlerine dönmesini sağlamaktı. Fakat umulanın tersine Osmanlı İmparatorluğu’nda gayrimüslimlere eşit haklar tanınması Müslüman tebaayı rahatsız etmiştir. Müslüman olmayan bu azınlıkların çeşitli haklar elde etmesi Müslüman tebaanın tepkisine yol açmış ve böylelikle potansiyel olarak iç dinamikler hareket geçmiştir. “Hristiyan ‘milletler’, imparatorluğun Müslüman tebaasından çok daha önce Batılı fikirlerin etkisinde kaldılar ve ekonomik durumları da nispeten gelişmiş olduğundan, kendi tarihi sınırları içinde ulusal bağımsızlıklarına kavuşmak isteğiyle mücadeleye giriştiler. Bu ulusal egemenlik mücadeleleri Osmanlı İmparatorluğu’nun çözülmesinde çok etkili oldu” (Karpat, 2016: 90). Karpat’ın da belirttiği gibi Hristiyan milletler Müslüman kesime göre önce davranarak Osmanlı’nın çözülmesine neden olmuşlardır. Hristiyan

tebaanın bu faaliyetleri ‘İttihad-ı Anasır’ sisteminin işlevselliğini de olanaksız kılmıştır.

Osmanlı milletinden Osmanlı vatandaşlığına geçme çabaları, milliyetçi duyguların coşkunluğa ulaşmış olduğu bu çağda mümkün olmadığı anlaşılmıştı. Ayrıca ‘Osmanlılık’ kimliği altında toplanması istenen pek çok azınlık farklı dinlere, tarihlere ve geleneklere sahip topluluklardı. Bunun nedenle İslam dinine mensup bir kimseyle Hristiyan tebaadan olan bir kimse aynı amaç için örgütlenme yolunda birleştirici harç bulamamıştı. Dönemin önemli fikir aydınlarına bakacak olursak Akçura ve Gökalp için de Osmanlılık ayakta kalabilecek bir sistem olarak görünmüyordu.

Yusuf Akçura (2015: 87), Osmanlılık siyaseti için asıl meselenin muhtelif cins ve dine mensup olup şimdikiye kadar aralarında niza’ ve cedelleşmeden hiç geri kalmayan bu unsurların bundan sonraki süreçte kaynaşmasının mümkün olup olmadığını sorgular. Akçura’ya göre (2015: 88-89) Osmanlılığı istemeyen başta Osmanlı Türkleri olacaktı çünkü Osmanlılık siyaseti ile Osmanlı Türklerinin altı yüz yıllık hakimiyetleri hukuken son bulacaktır. İslam istemeyecekti çünkü Müslim ve gayrimüslimlerin hukuk eşitliğini istemiyordu. Gayrimüslim tebaa istemiyordu çünkü Türklerin yönetimi altında zulüm gördüklerini iddia ediyorlar ve istikballeri için uygun olan bu şartları değerlendirmek istiyorlardı. Osmanlı’nın en büyük düşmanı olan Rusya istemiyordu. Çünkü Anadolu üzerinden emellerini gerçekleştirme hayalinde olan bir Rusya için aralarına nifak sokulacak bir Osmanlı tebaası kendi emelleri açısından avantajlıydı. Son olarak Avrupa kamuoyu da istemiyordu nedeniyle Hristiyanların İslam hakimiyetine bırakılmamak istenmesiydi.

Osmanlılık fikir akımına darbe indiren olay Balkan devletlerinin milliyetçi ayaklanmaları olmuştur. Ünüvar’a göre (2006: 132) Balkan Savaşları “İttihad-ı Anasır” politikasının dönüm noktası olmuştur. Çünkü Balkan Savaşları – I.Balkan Savaşı’nın çıkması- milliyetçiliğin etkisiyle gerçekleşmiştir.1912-1913 Balkan Savaşları Osmanlı’nın çok fazla toprak kaybına uğradığı, Avrupa’daki topraklarının neredeyse tamamını kaybettiği bir savaştır. Balkan Savaşları sonucunda Londra ve Bükreş Antlaşmaları imzalanmış ve bu antlaşmalar sonucunda Osmanlı

İmparatorluğu azınlıklara imtiyaz vermek veya azınlıkların bağımsızlığını tanımak zorunda kalmıştır. “Arnavutların, Sırp ile Rumların ve Bulgarların takip ettiği ayrılıkçı harekete katılması ile İslamiyet esasına dayanan Osmanlılık fikri büyük bir darbe yemiştir” (Karpas, 2013: 90). Özellikle Arnavutların da 1912 yılında bağımsızlıklarını ilan etmeleri hem Balkan topraklarının kaybında son noktayı koymuş hem de İslamcılığın da pratikte etkili bir akım olamayacağını ilk göstergesi olmuştur. Milliyetçilik açısından meseleye yaklaştığımızda Balkan Savaşları’nın en önemli sonucunun Anadolu’ya pek çok Müslüman mülteci gelmiş olmasıyla birlikte Anadolu’daki Müslüman Türk nüfusunun çoğalmasındır. Balkan Savaşları’nın ardından Ziya Gökalp, ”1914 yılında, çeşitli milletlere bağlı bireylerin aynı anavatanı sevmesinin mümkün olmadığını ve bir devletin var olması için tek bir millete dayanmasının zorunlu olduğunu yazmıştır” (Heyd, 2010: 85).

Osmanlı İmparatorluğu’nda milliyetçi ayaklanmaların kök salmış bulunmasından o dönemlerde sadrazamlık yapmış bulunan Said Halim Paşa da yakınmaktadır. “Milliyet mücadeleleri, ırk rekabetleri gitgide artarak Osmanlılar arasında bir ülkü birliği bırakmadı” (Said Halim Paşa, 1973: 52). Said Halim Paşa’nın de ifade ettiği gibi milliyetçilik dalgası Osmanlıyı da etkisi altına almış ve Osmanlı milletleri arasında bir ülkü birliği bırakmamıştır. Bu durum üzerine ülkü birliğini sağlamak açısından din eksenli bir fikir akımı imkan bulmuş ve Osmanlı’da İslamcılık akımı yükselişe geçmiştir.

İttihad-ı İslam olarak ifade edilen İslamcılık fikri, Osmanlı İmparatorluğu’ndan milliyetçi ayaklanmalarla ayrılan Hristiyan tebaaların durumu itibarıyla önem kazanmış bir fikir akımı olarak karşımıza çıkar. Hristiyan tebaada vuku bulan milliyetçi ayaklanmalar Osmanlı’nın artık bir arada bulunması için farklı harçların aranması gerektiğinin kanıtı olmuştur. Osmanlı vatandaşlığından çıkıp bağımsız bir ulus kurma mücadelesinde olan Hristiyan tebaa İslamcı düşüncüyü ön plana getirmiştir. “İslamcılar için din, bir cemiyetin esası, ana direğidir. Dinle millet birdir. Bütün İslam toplulukları hiçbir fark gözetilmeksizin halife etrafında birleşmelidir” (Bayraktutan, 1996: 43). Buradan da anlaşıldığı üzere İslamcılık din eksenli bütünlüğü savunan bir politikadır ve Osmanlı’da İslamcılık fikri

II.Abdülhamit tarafından faaliyete geçirilmek istenen bir siyasi akım olmuştur. II.Abdülhamit'in İslamcılık politikasını uygulanabilir bulmasında içinde bulunulan konjonktür önem atfeder. Denilebilir ki, hilafet gücünü elinde bulunduran Osmanlı için Hristiyan tebaanın kendisinden ayrılışı ve milliyetçilik fikrinin bütün dünyayı etkisi altına alması İslamcılık akımını uygulanabilir kılmıştır. “Bilinçlenecek bir İslam dünyasının Batı dünyası için ne kadar büyük bir tehdit unsuru olabileceğini takdir eden Abdülhamid, fırsat düştükçe bu unsuru kullanmaktan çekinmemiştir” (Karpat, 2013: 81). II. Abdülhamit döneminde İslamcılık fikir akımının uygulandığına kanıt olarak Hicaz Demir Yolu Projesi’ni gösterebiliriz. Bu proje ile Müslüman milletler arasında etkileşim ve birlik sağlanmaya çalışılmıştır.

II.Abdülhamit'in de öne çıkarmış bulunduğu İslamcılık politikası Müslüman bir millet olan Arapların milliyetçi fikirlerle çeşitli girişimlerde bulunması üzerine tamamen işlevsiz kalmıştır. Araplar milliyetçi hareketlerden etkilenerek Suriye üzerinden bağımsızlık istemişler, Paris’te 1908 yılında Suriye Merkez Komitesi’ni kurmuşlar ve bağımsızlık elde edebilmek amacıyla faaliyete girişmişlerdir. 1911 Trablusgarp Savaşı’nın ardından Araplar Osmanlı’nın Arap topraklarını koruyacak güçten yoksun olduğunu anlamışlar ve Türklerin işgal altında olmasından fayda sağlayarak bağımsızlık mücadelesine girişmişlerdir. I.Dünya Savaşı sırasında kendi çıkarları için Osmanlı aleyhine İngilizlerle gizli antlaşmalar imzalayan Araplar İslamcılık fikrine de en büyük darbeyi indirmişlerdir.“Birinci Dünya Savaşı’nda Arapların bu hareket tarzı Türkiye’de Pan-İslamizm’i daha da itibardan düşürerek milliyetçilerin durumunu büsbütün güçlendirdi. Osmanlıcılık fikri ise daha Balkan Savaşı’nda (1913) anlamını kaybetmişti” (Karpat, 2016: 111).

Osmanlı İmparatorluğu’nu içinde bulunduğu kötü şartlardan kurtarmak adına ortaya atılan fikir akımlarından İslamcılığın pratikte neden uygulanamadığı üzerine farklı düşünceler ve yaşanan siyasi olaylar mevcuttur. Müslüman Arnavutların Osmanlı’dan bağımsız hareket etmek istemesi ve ilerleyen süreçte Arap dünyasının da Osmanlı aleyhine antlaşmalar imzalaması bu fikir akımını önemsiz kılmaya yetmiştir. Karpat (2016: 111), Arapların I.Dünya Savaşı’nda halifenin cihat çağrısına

rağmen İngiltere'nin yanında savaşa girmiş olmasından yola çıkarak, milliyetçiliğin dönem itibariyle dinden daha kuvvetli olduğunu vurgulamıştır.

Osmanlı'ya Rusya'dan göç etmiş Müslüman bir Türk olan Akçura'nın düşünceleri de İslamcılığın pratikte uygulanabilirlikten yoksun bir politika olduğunu göstermektedir. Akçura (2015: 94-95), Üç Tarz-ı Siyaset adlı eserinde İslamcılık politikasının uygulanmasının önündeki engellerden bahseder. Akçura'ya göre İslamcılığın önündeki en büyük engel dış kaynaklıdır. Müslüman milletlerin çoğunluğunun Hristiyanların hakimiyetinde bulunması, bu politikaya engel olmak adına Hristiyanlar için önemli bir avantajdır. Bütün bunların dışında İslamcılık siyasetinin pek de mümkün olmadığı aslında çok daha geriye gidilecek olursa II. Mahmut döneminde Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın Osmanlı'ya savaş açmış olmasından da anlaşılabilir.

Osmanlıcılık, imparatorluğun parçalanmasını engellemek adına millet sistemini pekiştiren bir düşünce olarak karşımıza çıkmış fakat Osmanlı'nın dağılmasına engel olamamıştır. İslamcılık, millet sistemi içindeki Müslüman tebaayı bağlayıcı bir siyaset olarak izlenmiş Arnavut ve Araplar gibi Müslüman toplulukların bağımsızlıklarına engel olamamıştır. Son olarak Osmanlı'nın yıkılmasına engel olabilmek adına ortaya atılan fikir akımı da 'Türkçülük' olmuştur. Daha önce de belirtildiği üzere Osmanlı'da yaşanan birçok savaş gerek azınlıkların isyan edip bağımsızlık ilan etmesine gerekse başka yerlerden gelen Türklerin Anadolu'ya yerleşmesine sebep olmuştur. Özellikle Balkan Savaşları'ndan sonra Osmanlı nüfusunun hızla Türkleşmesi, Türkçülük fikrinin mihenk taşlarından biri olmuştur.

1912-1913 Balkan Savaşları Osmanlı'nın çok fazla toprak kaybına uğradığı, Avrupa'daki topraklarının neredeyse tamamını kaybettiği bir savaştır. Balkan Savaşları sonucunda Londra ve Bükreş Antlaşmaları imzalanmış ve bu antlaşmalar sonucunda Osmanlı İmparatorluğu azınlıklara imtiyaz verme veya azınlıkların bağımsızlığını tanımak zorunda kalmıştır. "Denilebilir ki felaketle neticelenen Balkan Savaşları ile Osmanlılık fikri geçerliliğini yitirirken bu süreçte gelişen Türkçülük fikri, 'Turan' adlı muhayyel vatanla kitleleri seferber etmeye ve bir etnik bilinçlenme yaratmaya çalışmıştır" (Taştan, 2017: 175). Balkan Savaşları'nın

sonucunda Anadolu'ya pek çok Müslüman mültecinin göç etmiş olmasıyla birlikte Anadolu'daki Müslüman Türk nüfusunun çoğalması, Türkçülüğün gelişiminin de önünü açmıştır.“Osmanlı Devleti'nin ve Türklüğün maruz kaldığı tehditler Türkçüleri, taarruzi olarak nitelendirdikleri Turan adlı bir milli mefkure yaratmaya sevk etmiştir” (Taştan, 2017: 178).

Osmanlı'da Türkçülük akımının ön plana çıkmasında İttihat ve Terakki kadrosunun faaliyetleri önemlidir.“İttihat ve Terakki Cemiyeti zahiren Osmanlıcılığa taraftar gözükse de Trablusgarp ama özellikle Balkan Savaşları ‘millet’ ve ‘milli his’ kavramlarının öne çıkmasında uygun bir ortam yaratmış, iktidarın milliyetçi eğilimlerini su yüzüne çıkartan gerekçelerden biri olmuştur” (Alkan, 2006: 397). İttihat ve Terakki hükümetinin 1913'ten itibaren üzerine odaklandığı en önemli düşünce akımı Türkçülük olmuştur. Alkan'ın da belirttiği üzere (2006: 394-395), II. Meşrutiyet Dönemi siyasal kültür açısından II. Abdülhamit dönemine göre derin bir değişim meydana getirmiş, dinsel bir kutsallıkla padişaha itaatin yerini vatan, millet, kanun ve devlete itaat almıştır.

Osmanlı'nın kültürel, ekonomik ve sosyal olarak geri kalmış bulunması daha sonraki süreçte Türkçülüğün tek çare olarak gündeme gelmesinde etkili olmuştur. Karpat'ın da ifade ettiği gibi (2016: 110) Jön Türkler 1889-1908 yılları arasında padişaha karşı edilecek mücadelede azınlıklardan destek gördüğü için açıkça bir Türk milliyetçiliğini savunmaktan geri durmuşlardır. Fakat bunu takip eden 1908 devrimi sonrasında Türk milliyetçiliği, 1908-1913 yılları arasında Türk ulusal özelliklerine göre düzenlenen Türklerin hakim durumda oldukları merkezîyetçi bir Osmanlı Devleti meydana getirme siyasetinde ifadesini buldu.

İslamcılığın Arap ulusçuluğu karşısında zayıf bir siyaset olarak kalması üzerine millî burjuvazinin oluşturulması fikri ön plana çıkmıştır. Osmanlı devletinde gayrimüslim halk her alanda Müslüman halka göre ikinci planda kalırken bu kesim Osmanlı ekonomisinde yani ticari faaliyetlerde en önemli kesimi oluşturmaktaydı. İttihat ve Terakki hükümeti özellikle Türk siyasal kadrosunda aktif rol oynayacak kişilerin Türk soyundan gelen kimseler olmasına ayrıca önem vermiştir ve bu bağlamda ekonomik faaliyetlerin gayrimüslim tebaada olmasından rahatsızlık

duyarak ekonomi politikasında değişikliğe gitmiştir. Karpat da (2013: 101) Osmanlı'da birbirinden ayrı iktisadi şubelerden oluşmuş eski ekonomik sistemin yerini bütün ülkeyi içine alan milli bir iktisat fikrinin İttihatçılar zamanının da yerleşmiş olduğunu belirtir. Öncelikle şunu belirtmeliyiz ki bu milli ekonomi düşüncesi aynı zamanda Yusuf Akçura'nın Türkçülüğün gelişimi üzerine ön gördüğü bir fikirdir. "Akçura uygulanabilecek siyaseti tartışırken, aslında farkında olmadan İttihat ve Terakki'nin karmaşıklaşan ideolojisini tarif etmektedir" (Ünüvar, 2006: 131). Akçura hiçbir zaman İttihat ve Terakki'de yer almamış olmasına rağmen bu cemiyeti fikirleriyle zaman zaman etkilemiş ve bu cemiyetten etkilenmiştir. Kendisi Osmanlı'da Türkçülüğün gelişimi için birinci etken olarak ekonomik bağımsızlığı savunmaktaydı. "Akçura'nın bizzat kendisi de milli iktisad fikrinin hararetli savunucularındandı. Bu terimi ilk kez, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin 1913'teki kongresinde sunulan raporlardan birinde kullanmıştı. Nitekim İttihatçılar aynı yıl bu yeni ekonomi politikasına yönelmeyi kararlaştırmışlardı" (Georgeon, 1986: 80).

İttihat ve Terakki yönetimi Osmanlı'nın I. Dünya Savaşı'na girmesine neden olmuştur. Bu dönemde bürokrat kesimde mevcut bulunan Alman hayranlığı ve Osmanlı'nın dış politikada yalnız kalmış olması, kurulacak yeni dünya düzeninde Almanya'nın yanında savaşa girilmesine vesile olmuştur. Bu dönemde imparatorluk Avrupalı devletlerce parçalanması muhtemel bir devlet olarak görülmekte ve bu nedenle "hasta adam" olarak nitelendirilmektedir. Burada dikkat çekilen unsur Osmanlı tarihinden ziyade yaşanan olaylar karşısında Osmanlı'nın hangi politikalarla milliyetçilik fikrini inşa etmiş bulunduğudur. Bilindiği üzere Osmanlı'nın son dönemlerinde ortaya atılan Türkçülük fikri, milliyetçiliğin aktif bir tezahürü olmak yerine bu düşünceyi –milliyetçi düşünceyi- tanımlayan, kavramların öne çıkmasını sağlayan ve ilerleyen süreçte aktif olarak politik hayatta bu fikir akımının yer almasını sağlayan etkenlerdendir. Bu nedenle Türkçülüğü politik faaliyetleri ile geliştirmeye çalışan İttihat ve Terakki'nin faaliyetleri önem kazanmaktadır.

"Balkan Savaşları sırasında dile getirilmeye başlanan ve Cihan Harbi'nde kapitülasyonların kaldırılmasına uzanan süreçte, askeri yenilgilerin Müslüman-Türk burjuvazi ve orta sınıfın yokluğundan kaynaklandığına inanan Osmanlı aydınları,

milletleşme sürecinde tesis edilecek organik bütünlüğün en önemli sacayaklarından birinin millî iktisat olduğuna inanmışlardır” (Taştan, 2017: 104-105). Milliyetçiliğin gelişimi açısından millî iktisat fikrinin öne çıkması Osmanlı’da orta sınıfın güçlendirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu bakımdan I.Dünya Savaşı sırasında İttihat ve Terakki hükümeti millî iktisat fikrini etkin kılacak politikaları da göz ardı etmemiştir. “Ticari şirketlerin –ve çok daha az ölçüde, sanayi şirketlerinin- kurulması, İttihatçıların bir Türk burjuvazisi yaratma yolunda attıkları en önemli adımdı” (Ahmad, 1999: 50). Ahmad’ın belirttiği gibi Türk burjuvazisi yaratmak adına Türk ekonomisini güçlendirmek için İttihat ve Terakki hükümeti bazı ticari şirketler kurulmasına vesile olmuştur. Özellikle I. Dünya Savaşı yıllarında Alman ve Avusturya Macaristan satınalma şirketlerinin doğrudan mal almalarını önleyerek çiftçilerin bu yolla daha fazla kazanç elde etmelerini sağlamışlardır (Bkz. Ahmad, 1999: 77). İttihatçılar, millî ekonomiyi geliştirmek için çoğu tarımsal faaliyetlerden geçimini sağlayan Osmanlı Türklerinin kazançlı çıkması fikrine odaklanmışlardır. Buradaki amaç, Osmanlı’da orta sınıfın oluşmasını sağlayarak değişimin dinamiklerini fitillemektir. “Üretken bir toplum ve iktisadi birlik, milliyetçiliğin ve milli devletin vazgeçilmez unsurları arasındadır. Nitekim millet tanımında ifadesini bulan müşterek iktisadi hayat, her şeyden önce üretken bir orta sınıfın varlığına muhtaçtır” (Taştan, 2017: 107). Bilindiği üzere ‘orta sınıf’ toplumsal değişimlerin ana damarıdır. Osmanlı toplumunun kendi kendine ileriye dönük bir değişim sağlamasında orta sınıfın varlığı kaçınılmazdır. Bu nedenle bir Türk burjuvazisi yaratmak kaçınılmaz olmuş, İttihatçılar ise bu gerçeği uyguladıkları politikalarıyla hissettirmişlerdir.

Abdülhamit’in İslamcı politikasından İttihatçıların Türkçülük politikasına geçiş milliyetçi dalganın İslam dini ekseninde sorgulanmasını da gündeme getirmiştir. Masamı Aray’a göre (2006: 191), Osmanlı aydınlarının Türk milliyetçiliğini reddetmesinin iki nedeni vardı. Bunlar; İslam’ın milliyetçiliği dışlaması ve milliyetçiliğin İslam’daki kardeşlik duygusunu yok etmesi. Aray’ının ifadelerinde yer vermiş olduğu gibi İslam bir kardeşlik diniydi ve hiçbir unsur tanımadan tüm insanlığı kuşatıyordu. Şimdi nasıl olur da Osmanlı gibi İslamiyet’in

beşiği olmuş bir devlet, ırk esasına doğru zemin değiştirebilecek bir fikir akımının etkisiyle yönetilebilirdi.

Bir yandan Osmanlı'da milliyetçi yaklaşımın nasıl uygulanacağı üzerine birtakım eleştiriler mevcutken diğer yanda yine İslam'a dayanarak aslında milliyetçi yapılanmanın meşru olduğu fikri aydınlatılmaya çalışılmaktaydı. "İslam'ın ferdi içtimai ve siyasi bir unsur olarak kabul etmesi, milliyeti istediğini ve kabul ettiğini gösterir" (Said Halim Paşa, 1973: 228). Said Halim Paşa'ya göre İslam bireyi toplumsal ve siyasal olarak kabullenerek aslında milliyeti de destekleyebileceğini göstermekteydi. Türkçülüğün gelişimi için radikal düşünceler sunan Akçura'nın fikrinde İslam, Türklük uğruna değişimin dinamiklerini fitillemeliydi. "İslam, Türklük birleşmesinde şu hizmeti yerine getirebilmek için, son zamanlarda Hristiyanlıkta olduğu gibi, içinde milletlerin oluşmasını kabul edecek şekilde değişmelidir. Bu değişme ise hemen hemen mecburidir de: Zamanımız tarihinde görülen umumi cereyan ırklardadır" (Akçura, 2015: 97). Görüldüğü üzere Akçura'ya göre İslam, tarihin akışının zorunlu kıldığı milliyet esasına göre değişmelidir.

Osmanlı'da Türkçülüğün gelişimi birtakım unsurların sorgulanmasına sebep olmuş olsa da diğer fikir akımlarının içinde galip gelen bir fikir akımı olmuştur denilebilir. Türkçülüğün tedricen gelişiminde, buraya kadar aktarmaya çalışılan Osmanlı'nın içinde bulunduğu vaziyetler etkili olduğu gibi bir de dönemin önemli gelişmeleri olarak atfedebileceğimiz Türkçülüğü destekleyen Türk Ocakları'nın 1911'de kurulması, Avrupa'da yapılan Türkoloji çalışmalarının fikir dünyasında ön plana çıkması, Türk dilinin geliştirilmesi fikri, halka sunulan yayınların -dergi, mecmua gibi- Türk milliyetini destekler nitelikli yayınlar yapması bu fikrin- milliyetçi fikrin- meşrulaşmasını sağlamıştır.

Son olarak, belirtmiş olduğumuz alanların Türkçülüğe katkıları kısaca aktarılacak ve bu gelişimin özgür düşüncüyü de destekler muhtevası içinde Türk aydınlarının fikirleri aktarılacaktır.

Milliyetçilik fikri Osmanlı'da bir anlamda özgür basın ortamının etkin olmaya başladığı 1908'li yıllarda oluşmaya başlamıştır. Almanya, Rusya ve

Macaristan gibi Batı ülkelerinde Türkoloji çalışmalarının yapılması Türk kimliğinin önem kazanmasına yol açmıştır. Türklerin kökeni dünya üzerinde pek çok hakimiyet kurmuş olmasından dolayı eski bir çağa dayanıyordu. Gelişimini tarihî referansından alacak olan Türkçülük-Turancılık fikri dünya üzerindeki diğer Türk yapılanmalarını da etkisi altında almıştır. Gelişen özgür düşünce ortamı içerisinde yayıncılık faaliyetlerinin gelişmesiyle birlikte Türklere milli düşüncenin önünü açılmıştır. Bir yandan Osmanlı aydınları diğer yandan Rusya’da gelen aydınlar Türk milliyetçiliği ve Turancılığın gelişimine zemin hazırlamışlardır. Rusya Türklerinden Turancılık fikrinin gelişmesi için destek en çok Kırım ve Kafkasya Türklerinden gelmiştir. Bunun nedeni Uriel Heyd’e göre (2010: 142) I. Dünya Savaşı’ndan önce İstanbul’dan Rusya’daki Türk merkezlerine gönderilen çok sayıda kitap ve gazete gibi yayınlar olmuştur. Bu yayınların Rusya’daki Türklere iletilmesi kültürel bağların güçlenmesine vesile olmuştur. Yine bu dönemde yayın yapan Türk Derneği, Türk Yurdu, İslam Mecmuası ve Genç Kalemler dergisi gibi pek çok derginin milliyetçi düşünceye katkılarını görmek mümkündür.

“Türk unsurda milli bilinçlenme, önce dil-edebiyat-tarih alanlarında başlamış, ilk sistemli girişim ise Selanik’teki ‘Genç Kalemler’ olmuştur” (Bayraktutan, 1996: 84). Dil bir milletin bilinçli bir topluluk halinde yaşamasına imkan veren iletişim ve etkileşim araçlarından biridir. Dilin sade ve anlaşılır olması halk ile aydın kesim arasındaki mesafenin nispeten aşılmasına yönelik gerçekleştirilebilecek en önemli adımdır. Dilde sadeleşmeye gidilmesi Osmanlı’da önemli bir mesele olarak pek çok derginin ana konusu olmuştur. Osmanlıca ve Türkçe arasından Türkçenin tercih edilmesi gerektiği pek çok derginin ana temasını oluşturur. Özellikle Genç Kalemler dergisi dil milliyetçiliği ekseninde bu düşüncüyü sürekli vurgulayan yayınlar yapmıştır. Arapça ve Farsça unsurlar Osmanlıcadan atılarak Türk dili sadeleştirilmeli düşüncesinden hareket etmiştir. ”Genç Kalemler, Arapça ve Farsça kelimeleri ve kuralları atarak, ‘yeni lisan’ yaratmak istiyordu” (Araı, 2006: 185).

Genç Kalemler dergisi; Gökalp, Ali Canip ve Ömer Seyfettin gibi önemli isimlerin yer aldığı, Türk dilinin sadeleşmesi üzerine atıflarda bulunan önemli bir dergi olmuştur. Genç Kalemler dergisinde yazarlık yapmış bulunan ve Türkçülüğün

gelişiminde adından bahsetmemiz kaçınılmaz olan Gökâlîp de dilin bir milleti var kılmadaki öneminden bahseder. Gökâlîp'e göre bir ulusu parçalamak için önce dilini parçalamak gerekir. Dil toplumsal hayatın zemini, maneviliklerin dokusu, kültür ve uygarlığın temelini oluşturmaktadır. Bu yüzden dil ve edebiyatın yalınlaşması en az teknik ve ekonomik gelişme kadar önemlidir. "Türk gençliği, bir yandan dil ve edebiyat yalınlaşmazsa, ulusal bir ülkü ruhlarda coşku ve özveri uyandırmazsa, ulusal bir ekonomi hayat mücadelesinde yabancı öğelerden kurtulmayı sağlamazsa, Türklüğün ve aynı zamanda Osmanlılık ve İslamlığın yok olacağını anladı." (Gökâlîp, 2008: 39). Türk gençlerinde millî duygunun uyanması dilde yalınlaşma, ulusal ekonomi ve yabancı öğelerden kurtulmak gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu unsurlar Türk milliyetçiliği için gerekli unsurlar olup artık idrak edilmiş olan gerçeklerdir.

"Osmanlıların millî Türk topluluğu haline gelmesini kolaylaştıran en önemli unsurların başında şüphesiz ki Türk dili gelir. Dil elle tutulur, gözle görülür, kulakla işitilir millî varlığın en somut ifadesidir" (Karpata: 2013: 104). Karpata'nın belirttiği üzere dil Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne uzanan tarihsel perspektifte millî bir ruhu aşılması açısından elle tutulur gözle görülür en etkili unsur olmuştur. Çünkü dil, toplumsallaşmada ve bu yolla kültürleşmede en önemli araçtır. Bir Türk kültürünün oluşmasında ve bu kültürün zamanla muasır medeniyetler seviyesine taşınmasında Türk dilinin işlevselliği önem kazanmıştır. "Batı eserlerini 'yeni lisan'la tercüme etme, okuma ve imla kitapları hazırlama ve dağıtma çabaları, 'maarifin ne olduğunu bilmeyen' Anadolu halkına yönelikti" (Araı, 2006: 185). Bu bağlamdan baktığımızda Ziya Gökâlîp'in "Türkçülüğün Esasları" adlı eserinde belirtmiş olduğu (2014: 58-62) 'Halka Doğru' tezinde seçkinlerin medeniyeti halka götürürken harsın özünü de halktan öğrenmeleri fikrini sunması yerinde bir tespit olmuştur.

Türk dilinin ve buna bağlı olarak Türk milletinin millî bütünleşme sağlayarak geliştirilmesine yönelik ilgi fikriyatta Ömer Seyfettin, Namık Kemal, Ahmet Vefik Paşa, İsmail Gaspıralı, Ahmet Ağaoğlu, Yusuf Akçura, Ziya Gökâlîp ve burada isimlerini geçirmedığımız nice Osmanlı aydınının fikirleri etkili olmuştur. Şüphesiz burada bütün isimlere ve bu yolda sunmuş buldukları katkılara değinmek

olanaksızdır. Bu nedenle Osmanlı'da milliyetçiliğin gelişimi açısından Kafkasya Türklerinin faaliyetlerini öne çıkarmak adına Akçura ve Osmanlı'nın içinde bulunduğu politik şartları düşüncesinde senteze ulaştırarak Türkçülüğün Esasları'nı sunmuş bulunan Gökalp'in fikirlerine değinmek yerinde olacaktır. Daha evvel düşüncelerine atıfta bulunduğumuz bu aydınlar milliyetçi düşüncüyü ön plana çıkardıkları ve bundan sonraki aydınların fikirlerine de etki ettikleri için önemlidir.

Akçura, İstanbul'a II. Meşrutiyet'in ilan edildiği tarihte 1909 devrimiyle gelir ve bu dönemde yönetimde İttihat ve Terakki Cemiyeti bulunmaktadır. Bu dönemde yayın yasağı kalkmış ve İstibdat dönemi son bulmuştur, Akçura da 1911 yılında yayına başlayan Türk Yurdu dergisinde yazılarını yayımlayarak Türkçülüğün gelişimine katkı sağlamıştır. Rusya'nın Türklere uygulamış olduğu politikalara bizzat tanık olan Akçura, Osmanlı'nın yıkılışına da tanık olmuştur. Yaşanan süreçler Akçura'nın Osmanlı Türkleriyle birlikte Kafkasya Türklerinin güçlerini birleştirmeleri fikrini savunmasına neden olmuştur. Georgeon'a göre (1986: 43-44) Pantürkizm'in ilk kez ortaya çıkması, Akçura'nın Üç Tarz-ı Siyaset makalesiyle olmuştur. 1904 yılında Mısır'da kaleme aldığı bu eser, Türkçülüğün manifestosu olarak bilinmektedir. Akçura, Rusların Panslavizm politikasına tanık olmuş, Türkmenlerin ulusal bilinçten yoksun olmalarını eleştirmiş ve Türkçülüğü sosyo-politik ortam içinde hayata geçirilebilecek olan tek düşünce biçimi olarak öne çıkarmıştır. "Üç Tarz-ı Siyaset" eserinde Osmanlı'nın içinde bulunduğu şartları değerlendirerek Osmanlılık, İslamcılık ve Türkçülük düşüncelerinden hangisinin daha gerçekleştirilebilir olduğu üzerinde durarak Türkçülüğü ön plana çıkarmıştır.

Türk tarihi üzerine incelemeler yapan Akçura, ulusal bilincin Osmanlı'da geç uyanacağından yakınır ve Osmanlı Türklerine Tatarları örnek gösterir. "Akçura, Osmanlıların Rusya'daki kardeşlerini örnek almaları gerektiğini sık sık vurguluyordu; onların ilerlediği yola girmeli, onları misal edinmeliydiler" (Georgeon, 1986: 85). Akçura için Türkçülüğün önündeki engel, Rusya'nın politikaları ve bir iç etken olarak da Türklere ulusal bilincin çok yavaş gelişmesiydi. Halbuki Osmanlı'da gelişecek olan bir Türk milliyetçiliği hem Osmanlı Devleti'ni içinde bulunduğu durumdan kurtaracak hem de Kafkasya Türklerinde içten içe

gelişmekte olan Turancılığın da umudu olacaktır. Akçura'nın Türkçülük tezinin özgünlüğü Pantürkizm tasarısının merkezine Osmanlı Devleti'ni oturtmasından geliyordu. Böylece Rusya Türklerinin birlik sağlama isteği ile Osmanlıların devleti koruma çabalarını bir senteze ulaştırıyordu.

Ziya Gökalp, kendi şahsında ulusallık duygusunu benimsemiş bir aydındır. Düşünceleri pek çok insanı etkilemiştir ve Türk milliyetçiliğinin babası olarak da bilinmektedir. Gökalp, hem Batı'nın medeniyetini hem de Türk toplumunun geleneklerini içeren bir Türkçülük geliştirme çabasında olarak Türkçülük düşüncesini sistemleştirmeye çalışan bir isimdir. Kendisi hem birçok dergide yazarlık yapmış hem de devlet görevinde bulunmuştur. 'Kızıl Elma', 'Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak', 'Türkçülüğün Esasları' gibi daha birçok önemli eserleri mevcuttur. Gökalp'in düşüncelerinin anlaşılmasında ise Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak eserinde sunmuş olduğu sentezin anlaşılması önemlidir. Ona göre çağdaş bir İslam Türklüğü yaratmalıyız, yani modernleşirken kendi özümüze de bağlı kalmalıyız. Bu düşünceyi hars ve medeniyet kavramlarını birbirinden ayırıp önemle açıklayarak yerleştirme gayretinde olmuştur.

Gökalp, Durkheim sosyolojisinden etkilenmiştir bu anlamda liberalizme ve marksizme karşıdır. Düşüncelerinin temelinde 'dayanışmacı' anlayışı görmek mümkündür. Milliyetçilik ekseninde düşüncelerine yer verecek olursak Gökalp'in ulusallık duygusunu kaçınılmaz bir duygu olarak yorumlayıp, yüzyılın ulusallık üzerine kurulu düzeni inşa ettiğini vurguladığını görürüz. "Dünyanın Doğu'su da, Batı'sı da bize apaçık gösteriyordu ki bu yüzyıl,"ulusallık yüzyılı"dır; bu yüzyılın bilinçleri üzerinde en etkili güç, "ulusallık ülküsü"dür" (Gökalp, 2008: 11). Ulusallık düşüncesini yaşanması kaçınılmaz bir düşünce olarak yorumlayan Gökalp, bugüne kadar bu milliyetçi duygunun idrak edilememesinin Osmanlı toplumuna ağır yenilgiler yaşattığını ancak bundan sonraki süreçte milliyetçiliğin Osmanlı ve İslamiyet'e hizmet edecek bir düşünce olduğunu vurgular. Ziya Gökalp'e göre (2008: 77-78) Osmanlı Devleti'ni parçalayan manevi bir mikrop olan "ulusallık" düşüncesi yeterince anlaşılmadığı için Romanya, Sırbistan, Karadağ gibi pek çok toprak kayıplarına neden olmuştur. Yüzyılın ulusallık yüzyılı olduğunu anlayabilseydik

durumu İslamlığın ve Osmanlı'nın lehine çevirebilirdik. Ulusallık düşüncesi Osmanlı ve İslamlık aleyhine ne yapmak mümkünse yapmıştır ve şimdi bu düşüncenin Osmanlı ve İslamlık lehine birtakım faaliyetlerde bulunması beklenmektedir. Ulusallık artık mikroplu bir hastalık olmaktan çıkıp, toplumsal bir mayaya dönüşecektir.

Gökalp Türkçülük fikrinin gelişmesini Batı kadar medeniyet sahibi olmaya, bir İslam toplumu olarak kalmaya aynı zamanda milli uyanışı gerçekleştirilmeye bu bağlamda milli hissiyatın gelişmesine bağlamaktadır. Türk olmayı ise ortak kültür terbiyesine sahip olmak ve ortak dili paylaşmaya bağlamıştır ve ırk birliğine dayanan düşüncüyü dışarıda bırakmıştır. “Gerçekten de atlarda soy sop aranmalıdır; çünkü bütün meziyetleri içgüdüye dayanan ve kalıtsal olan hayvanlarda, soyun büyük bir önemi vardır. İnsanlarda ise, ırkın toplumsal iyi niteliklere hiçbir etkisi olmadığı için, soy sop aramak doğru değildir” (Gökalp, 2014: 37-38). Türklük adına olumlu faaliyetlerde bulunmaktan çekinmeyen ve Türk mefkuresi ile yetişmiş her birey kendisini ‘Türk’ olarak tanımlama hakkına sahip olmuştur. Türkçülüğün Esasları adlı eserinde Gökalp (2014: 36-37), Türkçülüğün Türk ulusunu yüceltmek olduğunu söyleyerek ulusun anlamı üzerine odaklanır. Farklı perspektiflerden ulusçuluk anlayışını belirttikten sonra aslında bir kişinin içinde yaşadığı topluma bağlılığının eğitim, kültür ve duygular yoluyla geliştiğini belirtir. Gökalp'e göre bir kimse kan bakımından ortak bulunduğu insanlardan çok, dilde ve dinde ortak bulunduğu insanlarla birlikte yaşamak ister ve ona göre insansal kişilik bedende değil, ruhtadır. Gökalp'e göre Turancılık düşüncesi ise Türklerin tümünü içine alan ve Türk olmayanları dışta bırakan ülküsel yurdu gerekli kılar. Turan, Türklerin oturduğu, Türkçenin konuşulduğu bütün ülkelerin toplamıdır.

Türkleşmek, Muasırlaşmak ve İslamlaşmak bu üç yolun Osmanlı'nın içinde bulunduğu şartlar kapsamında uygulanabilirliğine karşı Gökalp ve Akçura'nın fikirleri değişiklik arz eder. ”Akçuraoğlu, ‘Üç Yol’unun, bir bakıma çelişkili olduğunu kabul etmiştir. Oysa Gökalp, ideolojisinin ana öğelerinin, birbirleriyle sadece uyum içinde değil, aynı zamanda birbirlerinin tamamlayıcısı olduklarını ileri sürmüştür” (Heyd, 2010: 164). Akçura İslamiyet'e gerekirse Türkçülüğe hizmet

etmesi gereken bir şey olarak bakarken Gökalp, Türkçülükle İslamiyet’i birbirine zıt olmayacak şekilde bir sisteme sokmuştur. Akçura’da din, milliyetçiliğe imkan vermek zorundayken; Gökalp de din bizzat milliyetçiliği destekleyen onunla çelişmeyen bir alan olarak karşımıza çıkar. Akçura kendisini düşünce anlamında etkileyen Gaspıralı ile de bu yönüyle ayrılır. Şöyle ki Türkçülük yolunda Gaspıralı İslamiyeti ön plana çıkarırken, Akçura bunun tam tersini düşünerek Türkçülükten yana tavır almıştır.

Gökalp’in tezinde Muasırlaşmak öncelikle “medeniyet”in ortak ve geliştirilebilir olmasının yanında “hars”ın her topluma özgü ananeler olması durumundan hareket eder. Bu bağlamda Gökalp’e göre (2014: 57) Türkçülüğün görevi, yalnızca halk arasında kalmış bulunan Türk kültürünü arayıp bulmak, diğer yandansa Batı uygarlığını eksiksiz olarak alıp ulusal kültüre aşılamdır. Gökalp (2014: 58), Halka Doğru hareketiyle yalnızca halkta bulunan ulusal kültürün aydınlar tarafından keşfedilmesinden yanadır. Seçkinler halka inerek Batı uygarlığını halka tanıtırken bir yandan da halkta mevcut olan öz kültürün kodlarını keşfedeceklerdir.

Sonuç olarak Osmanlı’da milliyetçi düşüncenin gelişimi burada aktarılmaya çalışılan genelde toplumsal vakıalar ve değişimlerin yanında dünya konjonktürünün etkisi ve özelde Osmanlı’da yaşanan ayrılıkçı hareketler, modernleşme çabaları, anayasal yönetime geçiş, özgür düşünce ortamının oluşması ve bu bağlamda aydın kesimin halkın kurtuluşuna dair ön görmüş olduğu milliyetçi düşünce, milliyetçiliğin öne çıkmasını mümkün kılmıştır. Osmanlı’da milliyetçiliğin gelişiminin durum tespiti yapılacak olursa; milliyetçiliğin yıkılan bir devlete hayat vermek adına “kurtarıcı” bir işlevi yerine getirmiş olduğu görülmektedir.

2.2. Cumhuriyet Sonrası Türk Milliyetçiliği

Osmanlı’dan Türkiye Cumhuriyeti’ne Türk toplumunun değişim ve dönüşümü “modernleşme” çabası üzerinden okunabilir. Osmanlı’da III.Selim’den bu yana süregelen modernleşme adımları ulus-devlet aşamasında cumhuriyetin ilanı ile birlikte radikal bir nitelik kazanmıştır. Cumhuriyet döneminde uygulanan inkılaplar

göz önüne alındığında bu dönemde köktenci bir Batılılaşma siyaseti güdüldüğü anlaşılmaktadır.

Modern bir olgu olarak ulus-devlet gerçekliği Türkiye için inşa edildiğinde sosyal, siyasal, hukuki pek çok alanda değişimin habercisi olmuştur. Modernleşerek imparatorluktan ulus-devlete dönüşen toplum, millî birlik ve beraberliğin sağlaması noktasında Osmanlı'dan farklı bir gerçekliğe sahip olması hasebiyle inkılaplara kapı aralamıştır. Sosyal, siyasal ve daha birçok alanda yapılan yenilikler modernleşme eksenine oturtulmuş ve bu bağlamda geleneği devam ettirmenin yerini modern bir ulus-devlet inşa etme ideali almıştır.

Modern bir ulus devlet inşa etmenin en önemli unsuru inkılapların sorunsuz bir şekilde yerine getirilme çabası olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasına ve inkılapların hayata geçirilmesine zemin hazırlayan fikir akımı ise milliyetçilik olmuştur. Osmanlı döneminde toplumu yıkıma uğratan bu ideoloji –milliyetçilik-cumhuriyetin ilanı üzerine farklı bir perspektif kazanmıştır. Milliyetçilik ideolojisinin başarısında Osmanlı'da devleti kurtarabilmek adına ortaya atılan İslamcılık, Osmanlıcılık gibi fikir akımlarının başarısız olması da etkili olmuştur.

Türk milliyetçiliği Batı'da olduğu gibi bir Burjuva ideolojisi olarak ortaya çıkmamıştır. Türkiye'de milliyetçilik tıpkı modernleşmenin halka yansıdığı gibi yukarıdan aşağıya bir düzenle yerleşmiştir. Burada söylemek istediğimiz şey aslında milliyetçiliğin Türkiye'de bürokratik kesim tarafından öne sürüldüğüdür. Osmanlı'nın son döneminde İttihat ve Terakki Cemiyetinin politikaları, cumhuriyetin ilanından sonra gerçekleştirilen devrimler ve millileşme yolunda atılan birçok adım milliyetçiliğin Türkiye'de bürokrat kesim tarafından halka benimsetilmeye çalışılan bir ideoloji olduğunu gösterir. “Kemalist devrim”in kasabalardaki temsilcileri bürokratlar, subaylar, öğretmenler, doktorlar, avukatlar ve büyük ticari işletmelerin girişimcileriydi. Sanatkârlar ve küçük esnaf ise bastırılmış geleneksel kültürün belkemiğini oluşturmaktaydı” (Zürcher, 2016: 286). Zürcher'in de belirttiği gibi Kemalist devrimlerin temsilcisi bürokrat, subay, öğretmen gibi üst kesimden insanlar olmuştur. Bürokratlar modernizm ve buna bağlı olarak ortaya çıkan milliyetçilik anlayışını sindirirken, küçük esnaf sınıfı için gelenekler halen önemli bir noktada

duruyordu. Modern devlet olgusunun halka yansması noktasında uğraş veren Kemalizm, milliyetçiliği geleneksel kesime karşı işlevsel bir araç olarak kullanmıştır.

Cumhuriyetin ilanı ile ortaya çıkan Kemalist milliyetçilik -cumhuriyet kadrosunu ve iktidarını desteklemesi açısından resmi milliyetçilik olarak nitelendirilir- ulus devlet kurmak adına öne sürülen pek çok devrimle birlikte, milliyetçiliği manevi tutkal olarak işlevselleştirmiştir. Kemalist milliyetçiliği gerçekleştirmeye çalıştığı devrimler ışığında düşündüğümüzde; laik, pozitivist bu anlamda seküler çerçevede okuyabiliriz.

Atatürk ilke ve inkılaplarının dayandığı temel ilke medeniyetçilik ve milliyetçiliktir. Medeniyet Batı'nın standartlarına ulaşmayı hedef gösterirken, milliyetçilik modern dünyanın bir getirisi olarak milli kimlik ve ulus-devletin varlığı için elzemdir. Ünüvar'a göre (2006: 140), İttihat ve Terakki Cemiyeti milliyetçiliğe imparatorluğun ihyası kurtuluşu için sarılmışken, Kemalizm milliyetçiliği modernleşme ideolojisi ekseninde asli bir unsur olarak görmüştür. "Türk milliyetçiliğinin 'savunmacı' özü, Türkiye Cumhuriyeti'nin 'beka' davasıyla organik bir bağ tesis etmiş; milliyetçilik bir tür 'devlet ideolojisi' ve bir tür toplumsal bilinçaltı olarak yerleşikleştirilmiştir" (Can, 2009: 666). Cumhuriyet dönemine bakıldığında milliyetçiliğin devlet ideolojisi olarak yerleştirilmeye çalışıldığı anlaşılacaktır.

"Cumhuriyetin kuruluşu ve özellikle tek parti dönemi (1925-1946), hiç kuşkusuz birçok köklü değişimin ve dönüşümün yaşandığı bir dönemdir. Çünkü bu dönem, özellikle sonraki yıllarda meydana gelecek olan sosyal ve siyasi gelişmelerin yönünü ve içeriğini belirlemek bakımından büyük etkiler bırakmıştır" (Şen, 2012: 60). Şen'in de belirttiği gibi cumhuriyetin ilan edilmesi ve sonraki dönemde gerçekleşen değişimler tarihsel olarak siyasi gelişmelerin konjonktürünü belirlemesi açısından önem kazanır. Cumhuriyet kadrosunun modernizme bakış açısını eleştiren İslamcı görüşe sahip muhalefetin ve Türkçü/Turancı kesimin faaliyetlerini şekillendiren tema, tek parti iktidarının faaliyetleri olmuştur.

Cumhuriyetin kurulmasına kadar gerçekleşen süreçte milli mücadelenin “var olabilme” pratiği olarak tarihe yansıdığı Milli Mücadele Dönemi önem arz eder. Tarihsel açıdan milli mücadele döneminde bağımsızlık düşüncesinin öne çıkması, milli devletin oluşumu ve milli kimliğin tanımlanması açısından önemli bir adım olmuştur. Mustafa Kemal’in düzenli orduyu kurarak ulusal bağımsızlık adına atmış olduğu bu adım ilerde Halk Fırkasının da “altı ok”u olarak bilinecek olan siyaset felsefesi içinde öncelikli olarak “milliyetçilik” düşüncesini ön plana çıkarmıştır. “Devlet kurtarma” düşüncesinden “devlet kurma” ve millî devlet olma yolunda milliyetçilik farklı bir perspektif kazanmıştır. Başka bir deyişle cumhuriyetin kurulmasından sonra Türkiye’de hâkim milliyetçilik, iktidar merkezli toplum mühendisliğine bağlı “ulus devlet” milliyetçiliği olarak kabul edilebilir.

Cumhuriyetin ilanı ve bu gelişmeyi takip eden süreçte millileşme düşüncesinin iktidar tarafından yerleştirilmeye çalışıldığına tanık oluruz. “İktidar, icraatıyla ve söylemiyle, bir millet ve bir kimlik kurar; ‘Aslında kimiz?’ ve ‘Nasıl olmalıyız?’ sorularının cevaplarını sabitler” (Bora, 2015: 13). Bora’nın da belirttiği üzere “Biz kimiz?” soruları üzerine Kemalist milliyetçilik faaliyete geçerek, Batı’nın gelişmişlik düzeyini yakalamak bu anlamda muasır medeniyetler seviyesine ulaşmak adına çeşitli inkılapların uygulanması için uygun bir zemin hazırlarken bu inkılapların hayata geçirilmesiyle de milli kimliği pekiştirmiş olur.

Cumhuriyetle birlikte Türkçülük, laik ve modern bir ideoloji olarak karşımıza çıkar. Zürcher’e göre (2016: 283) milliyetçilik Türklere bilhassa da genç kuşaklara üstünlük duygusuna yaklaşan, güçlü bir ulusal kimlik ve ulusal övünç duygusu aşılacaktır. Bu ise bir anlamda Avrupa’yı izleme ihtiyacını psikolojik olarak dengelemiştir. Atatürk’ün ‘Türk milleti zekidir, Türk milleti çalışkandır.’ sloganları millet olarak Türklerin üstünlüğüne vurgu yaparken diğer taraftan millî kimliğin benimsenmesinde önemli olmuştur. Zor zamanları millî birlik ve beraberlik duygusuyla atlatan Türk milleti artık millet olma bilincine varmıştır ve bu durum Batı’ya yaklaşmak için atılan ilk adımlardan biri olmuştur.

Cumhuriyetin kurucu kadrosunun çağdaş medeniyetler seviyesine yükselmek istenmesi bağlamında devrimci jakoben tutumu dini alan içinde de kendini

göstermiştir. Dinî alana dair yaşam tarzlarında yapılan yenilikler laik devlet olma yolunda atılan radikal adımlar olmuştur. Türkiye ulus devletinin inşasında karşılaştığımız bu tutum o dönemki milliyetçi düşüncüyü de etkilemiştir. Milliyetçilik fikrinin genelde din ile özelden ise İslam dini ile farklı zamanlarda farklı bağlamlarda kesişen bir ilişkisi söz konusudur. Milliyetçilik fikrinin kabulü dindar kesimi kendi varlığını sürdürmek adına “Türk” vurgusuna itmiştir. “Tanrı Dağı kadar Türk, Hira Dağı kadar Müslümanız.” söylemi ise ifadesini 1960’lı yıllarda bulmuş ve bu düşünce Türk-İslam Sentezi’nin önünü açmıştır.

Modernizmin şekillendirdiği milliyetçilik ve modernizm tarafından yeniden tanımlanan bir dünya görüşü olarak İslamcılığın ortak bir noktada buluşması toplumsal gerçekliklerde ifadesini bulurken burada en önemli nokta İslam için milliyetçiliğin mümkün olup olmadığı olmuştur. Milliyetçiliğin İslam dininde kabul görüp görmeyeceğine dair yapılan tartışmalar neticesinde milliyetçilik İslami açıdan uygun bulunmuş ve bu düşüncenin meşruluğunu kazanmasında dinî kaynaklara atıflar yapılmaya başlanmıştır. “Türk milliyetçilerinin büyük bir bölümünün tutumu, Kur’an’a ve hadislere atıfta bulunarak milliyetçiliğin İslamiyet’te yeri olduğunu kanıtlamaya çalışmaktı” (Bayraktutan, 1996: 54). Kur’an’da yer alan Hucurat Suresi’ne atıfta bulunarak milliyetçi düşünce İslamiyet açısından meşru bir zemine oturtulmaya çalışılmıştır.

Hasan Şen’in belirttiği üzere (2012: 207), İslamcılar Osmanlı’nın yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya kalması sonucunda aslında modern bir olgu ve seküler dünya tasarımının bir getirisi olarak yorumladıkları milliyetçiliğin dönemin ruhuna uygun bir ideoloji olduğunu kabullenmişlerdir. Bu bağlamda milliyetçiliği laik ve Batıcı olmaktan çıkarıp, dinî ve Doğulu yapmaya çabalamışlardır. İslamcılar milliyetçilik çizgisine yaklaştıran dünya görüşü zamanla Türkiye’nin içinde bulunduğu konjoktürün etkisiyle milliyetçiliği de İslamla buluşturur.

Türkçülük ile İslamcılık Osmanlı’dan Türkiye Cumhuriyeti’ne, 1923’ten çok partili hayata ve soğuk savaş dönemine kadar pek çok kez birbirinden kopuşlar veya birbirine yakınlaşmalar yaşamıştır. “Temel problem, İslam’a ve Osmanlı mirasına bakışta ortaya çıkar. Bu iki değere bakıştaki farklılık ve kitlelere açılış derecesi,

milliyetçi anlayışları Hira'ya yahut Tanrıdağ'a yaklaştırmakta veya uzaklaştırmaktadır” (Ayvazoğlu, 2009:577). İslamcılar için İslam'ın yayılmasına hizmet eden Osmanlı tarihi anlı şanlı bir tarih olarak öne çıkarken laik cumhuriyet rejiminde millî devlet olma pratiği öne çıkarılmış bu noktada İslam ve Osmanlı tarihi geri plana itilmiştir. Osmanlı'nın bir devamı olmaktan ziyade kendisini modern seküler bir algıyla yeniden inşa etme çabası içinde olan Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı'nın İslami kimliğinin dışında ve tarihsel açıdan farklı kulvarda – örneğin İslamiyet Öncesi tarihini öne çıkararak, İslam öncesi devletlerin Türk olduğunu iddia etmek gibi- yer almıştır.

Türkiye Cumhuriyeti her şeyden önce kendisini laik bir düzen üzerine inşa etmiştir. İnşa edilen bu laik düzen dini kamusal alandan alıkoymuştur. Laik düzenin yansımalarını 1922 saltanatın kaldırılması, 1924 halifeliğin kaldırılması, Şeriye ve Evkaf Vekaletine son verilip kurumsal olarak Diyanet İşleri ve Vakıflar Genel Müdürlüğünün açılması, medreselerin kapatılması, Tekke ve Zaviyelerin kapatılması, ibadet yerleri dışında dinsel kıyafetlerin giyilmesinin yasaklanması gibi uygulamalarda rahatlıkla görebiliriz.

Laiklik anlayışının dışında cumhuriyet kadrosunun CHF'nin “altı ok” olarak sunmuş olduğu siyaset ilkelerinde cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, devletçilik ve inkılapçılık yer almaktadır. Cumhuriyet Dönemi iktidarının sunmuş olduğu yeniliklere baktığımızda bu ilkelerin anayasaya 1937'de dahil edilmesiyle birlikte pratik olarak halk tabanında uygulanmaya çoktan başlanmış olduğunu görebiliriz. Cumhuriyetçilik ekseninde cumhuriyetin ilanı, çok partili rejim denemeleri, ordunun siyasetten ayrılması, kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi; milliyetçilik ekseninde İstiklal Marşı'nın kabulü, İzmir İktisat Kongresinin düzenlenmesi, Kabotaj Kanunu, yabancı okullarda Türk öğretmenler tarafından Türkçe derslerin verilmesi, Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumunun açılması; Halkçılık ekseninde Türk Medeni Kanununu Kabulü, Soyadı Kanunu, Kıyafet Devrimi, Sosyal devlet niteliğinin benimsenmesi; devletçilik alanında devlet bankalarının açılması, kalkınma planlarının yapılması, tarım alanında destekleyici

çalışmaların yapılması; inkılapçılık alanında ise burada belirtilenler dahil olmak üzere bütün yenilikler sayılabilir.

1923'ten 1946'ya 23 yıl tek bir partinin iktidarlığında olan Türkiye Cumhuriyeti CHP'nin yukarıda belirtilmiş bulunan "altı ok"una bağlı olarak siyaset sahnesinde yerini almıştır. Millî bir devlet yaratmak adına benimsenen bu ilkeler ekseninde pek çok yenilik yapılmış olmakla birlikte imparatorluktan ulus devlete geçişi sağlayan en köklü yenilikler harf inkılabı, Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumunun kurulmasıdır. Bu yeniliklerin önemi çok uluslu bir imparatorluktan çıkıp "Türk milleti"nin yaratılmasında ve kurgulanan bu kimliğin devam ettirilmesindeki başarısıdır.

Bir ulusun bir arada yaşamasını mümkün kılan dil, din, ortak kültür, etnik yakınlık gibi nedenlerden ziyade tarihi referanslardır. Tarih bir milletin nereden geldiğini ve nereye gittiğini en açık şekilde ifade eden bir kriterdir. Toplumlara evvelden beri var olduğunu hissettiren tarih anlayışı bireyi aidiyet hissiyle içinde yaşadığı topluma da bağlı kılar. "Bir tarih kurgusuna oturmayan hiçbir millet yoktur. Millî tarihler milletlerin varlık sebepleridir. Bu tutkulu tarihler çeşitli milletlerin bireylerini birbirine yapıştıran, ortak bir şuur etrafında toparlayan unsurlardır" (Öğün, 2000: 25).

Türk millî kimliğinin oluşturulması ve millî kimliğe aidiyet hissedilen bireylerin topluma kazandırılma süreci cumhuriyetin ilk yıllarında gerçekleştirilen yenilikler neticesinde mümkün olmuştur. Millî bir devlet inşa etmek adına Osmanlı ve İslam tarihinin önüne geçen bir tarih yazımının mümkün kılınması Kemalist rejim için kaçınılmaz bir unsur olmuştur. "Bugüne kadar görülen bütün milliyetçiliklerde iki şey önemlidir: anlı şanlı bir geçmişin olduğu düşüncesi ve bunun yanında milletin daha da parlak bir geleceği olacağı konusundaki inanç" (Sevim, 2008: 28). Bu bağlamda Türk tarihinin araştırılması ve Türk Tarih Kurumunun hayata geçirilmesi önemli bir gelişmedir. Tarih konferanslarının düzenlenmesi ve Zeki Velidi Togan, Fuat Köprülü, Ziya Gökalp, Yusuf Akçura gibi önemli isimlerin katkılarıyla Türk Tarih Tezine giden yol açılmıştır. Osmanlı ve İslam tarihinden ziyade İslam öncesi Türk tarihine atıfta bulunan ve kronolojik boşlukları görmezden gelerek bu bağlamda

“Türk” kimliğinin asırlar öncesine dayandırılma çabası olarak Türk Tarih Tezi Türk kimliğini pekiştirmiş ve bu yolla yeni toplum tasarımı da mümkün kılmıştır.

Türk millî kimliğinin tasarımı mümkün kılan gelişmeler birbiri ardına gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bir yandan modern bir karakter verilmeye çalışılan Türk toplumu diğer yandan milletler içinde “Biz kimiz?”, “Nereden geliyoruz?” gibi soruların cevabı olabilecek sosyolojik gerçeklik inşa etme çabasında olmuştur. Kemalizm’in milliyetçilik ideolojisiyle iş birliği yapması Türk toplumunun sosyolojik gerçekliğinin inşa edilmesi açısından kaçınılmaz olmuştur.

“Milliyetçi söylemlerin en önemli bileşenlerinden biri olarak tarihin unutulması/unutturulması, Türkiye örneğinde dilde yapılan devrimlerle en yetkin biçimine ulaşmıştır” (Balçık, 2009: 786). Öncelikle Osmanlı tarihi ve Osmanlı zihniyetinden kurtulma çabaları 1928 yılında yapılan harf inkılabı ile öne çıkar. Bu düşüncenin bir devamı olan Türk Tarih Tezinde Türklerin varlığının asırlar önceye dayandırılmasına bağlı olarak Güneş Dil Teorisi’nin ortaya atılması bu düşüncüyü doğrular. Yapılan harf inkılabı Arap alfabesini tarihin raflarına kaldırırken sunulan Güneş Dil Teorisi de Türk dilinin bütün dillere katkı sağladığını öne sürmesi noktasında Türklüğün asırlar öncesine dayandırılmasına referans olmuştur. Bu anlamda harf inkılabı ile başlayan süreçte Türk vatandaşına “Türk” olmanın önemi ve Türklüğün anlı şanlı tarihi benimsetilmeye çalışılırken diğer yandan da geri kalmışlık psikolojisinden hareketle modern olmanın yolu açılmıştır.

Harf inkılabının ardından Millet Mektepleri kurulmuş ve bu mekteplerde vatandaşa hızlı bir şekilde yeni Türk alfabeleriyle okuma yazma belletilmeye çalışılmıştır. 1921 Anayasası’nda devletin dilinin Türkçe olduğunu belirten ibare dilin Türk toplumunun gelişimi için taşıdığı önemi göstermektedir. “Vatandaş Türkçe Konuş!” sloganıyla Türk dilini hem resmî dil hem de ana dil ilan eden cumhuriyet kadrosu zaman zaman farklılıklara imkan tanımayan bir noktada yer almıştır. Hangi soydan ya da hangi dinden olursa olsun bir kimsenin Türkçe konuşup konuşmaması önemli bir kriterdi. Vatandaş arasında Türkçenin konuşulması çabasından ziyade diğer yandan Türk dilinin geliştirilmesi veyabancı kökenli sözcüklerden temizlenmesi bu anlamda saf Türkçenin sağlanması noktasında 1932

yılında Türk Dil Kurumu kurulmuştur. Toplum mühendisliğinden ziyade dil mühendisliğine dönüşen bu süreç dilin, milletin ortak zihinsel algısındaki yerinin önemini açıkça ifade eder.

Balçık (2009: 786) dilin bir kimlik inşa etmekten ziyade ayrıca politik ve sosyal kimliklerin temsilcisi olduğunu belirtir. Ezanın Türkçe okutulmasıyla birlikte cumhuriyet projesine muhalif olan kesimlerin kamusal alandan silindiğine vurgu yaparak bu düşüncesini örneklendirir. Ezanın Türkçe okutulması bir yandan İslamcı kesimin cumhuriyet kadrosuna muhalif olmasının önünü keserken diğer yandan dinden ziyade etnik unsurlara bağlı bir bakış açının gelişmesine vesile olmuştur.

“Kemalist milliyetçilik, seküler bir kolektif tasavvur oluşturabilmek için mülki milliyetçiliğin yanı sıra, hatta daha da fazla, etnik temalara başvurmuştur” (Yıldız, 2006: 211). Türk vatandaşı kalabilmek için etnik olarak da Türk olmak gerekliliği vurgulanmıştır. Zaman zaman öne çıkan bu algı ilerleyen dönemde İrkçı-Turancı görüşe bir zemin teşkil etmiştir. Tanıl Bora’ya göre (2015: 36), “1941/42’de kurulan bir dizi dergiyle sahneye çıkan Türkçü akım, yepyeni tezlerle değil, cumhuriyetin ilk dönemindeki milliyetçiliğin özcü-etnisist ucunu sivrilterek serpilecektir”. Bu zemin Atsız ve Rıza Nur gibi Türkçü çizgilerin oluşmasını mümkün kılarken tarihe 1944 Yargılamaları olarak geçmiştir. Her ne kadar Atsız çizgisinin oluşmasında Kemalist milliyetçilik ve Saraçoğlu hükümetinin söylemlerinin de etkisi bulunmuş olsa da Kemalist milliyetçiliğin tam anlamıyla ırkçı bir yaklaşım sergilediği savunulamaz. Yıldız’ın da belirttiği gibi (2006: 228) Kemalist milliyetçilik ırkçı değil, etnisisttir; etnoseküler açıdan farklı kalmakta ısrar edenlere karşı açıkça ayrımcıdır. Toplumsal birlik ve beraberliğin sağlanması Kemalist milliyetçilik için önemli bir kriter olmuştur. Bu bağlamda farklılıklara karşı ayrımcı tutumu ve uyguladığı yeniliklerin tepeden inme bir şekilde olması da anlamkazanır. Her şeyden önce birlikte “Türk milleti” olabilmek bütün dayatmacı yenilikleri de kendi felsefesinde elzem kılmıştır.

Şerif Mardin (1991: 142), Kemalist rejimin milliyetçiliğe sığınmasını bir anlamda dinden kaynaklı boşluğu doldurmanın arayışı olarak yorumlamaktadır. Kemalist inkılaplarla sosyal hayatın gerisinde tutulmaya çalışılan din, halk tabanında

sosyal değerini korumaktaydı ve Kemalizmin hitap edemediği bu kesim için milliyetçilik dinsel sembollerin ikamesi olarak kullanılabilirdi. Mardin'in yorumundan yola çıkararak halk içinde önemli bir söylem olan "Vatan Sevgisi İmandandır!" sloganı bu düşünceye örnek teşkil eder. Vatana olan sevgi, bayrak, marş gibi önemli semboller milliyetçiliğin dinsel duygu ve düşüncelerin sekülerleşmesi bu anlamda somut bir görünüm kazanmasına katkı sağlamıştır.

Kemalist milliyetçiliği mill mücadele döneminden Atatürk'ün ölümüne kadarki süre içinde üç ayrı döneme ayıran Yıldız (2006: 217-234), 1919-1923 yıllarını içine alan mill mücadele döneminde Türk milli kimliğinin dini karakterinin ön planda olduğunu belirtmiştir. Kemalist milliyetçilik seküler bir anlayış yerleştirmeye çalışmıştır. Ancak bu mill mücadele döneminde mümkün görünmüyordu çünkü bu dönemde halk içinde milli bilinç tam olarak gelişmemişti. Milli mücadelede özgürlük sloganı üzerinden milliyetçi bir söylem üretimi ancak Müslüman kimliği üzerinden yapılabilirdi. Tanıl Bora (2015:116) İslami kimliğin Milli Mücadele'de ağırlıklı rol oynamasını İslam milletini gavura karşı seferber etme misyonuna bağlar. 1928 yılına kadar "Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin din İslam'dır." maddesinin anayasada bulunmuş olması mill mücadelede İslam dinine yapılan vurgunun bağımsızlık kazanmak adına toplumsal dayanışmayı sağlaması noktasında önem atfettiğini göstermektedir. Bu bağlamda denilebilir ki mill mücadele döneminde Kemalist milliyetçilik din perspektiften uzak duramamıştır. Yıldız, 1924-1929 yıllarını Cumhuriyet Dönemi olarak aktarırken "mill insan" oluşturmayı hedefleyen Kemalizm'in laiklik ilkesiyle bağlantılı olarak din vicdanlara hapsettiğini belirtmiştir. "Dinin sosyo-politik alandan kovulmasıyla doğan boşluk, din olarak algılanan 'milliyet duygusu' ile doldurulmaya çalışılmıştır" (Yıldız, 2006: 221). Bu dönemde çoğulcu söylem terk edilmiş laiklik ön plana çıkmıştır. 1929-1938 yıllarını içine alan dönemde Kemalist milliyetçilik etnik farklılıkların mill farklılıklara dönüşmesini reddettiği için ırkı kurucu bir unsur olarak kullanmıştır.

1930'lu yılların ardından devletin etnik kökene dayalı milliyetçi görüşe zaman zaman destek çıktığı görülür. Arslan'a göre (2009: 412) otuzlarda Kemalist

rejim tarafından ortaya atılan Türk Tarih Tezi ve antropolojik incelemeler, bu dönemde eğitim alan kuşaklar arasında ırkçı bir ulus söyleminin yaygınlaşmasına katkıda bulunmuştur. Özellikle yapılan kafatası araştırması milliyetçiliğin ırkçı taraftarlarını alevlendirmiştir. Kafatası araştırmalarıyla Türklerin brakisefal mi yoksa dolikosefal mi olduğunun önem kazanması bir anlamda tek ırk üzerinden bir Türk ulusu görmek isteyen ırkçı milliyetçileri cesaretlendirmiştir. Nihal Atsız ve Reha Oğuz Türkkan gibi birçok aydın kendilerinin kime göre daha Türk olduğunu araştırma yoluna girmişler ve birbirlerinin Türklük soy bağına araştırmışlardır. Bu düşüncenin gelişimi ve kök salmaya başlamasını 1944 Irkçılık-Turancılık davasında görebiliriz.

Irkçılık-Turancılık davası 7 Eylül 1944'de başlayıp 1945'e kadar sürmüştür ve hükümeti katı milliyetçi ideolojiyle devirmekle suçlanan Zeki Velidi Togan, Reha Oğuz Türkkan, Nihal Atsız, Alparslan Türkeş gibi yirmi üç ismin çeşitli cezalara çarptırılmasıyla sonlanmıştır. Bu dava resmî milliyetçilikle ırkçı milliyetçiliğin karşı karşıya gelmesiyle ortaya çıkmıştır. Devletin milliyetçilik anlayışı sorgulanmış ve aynı zamanda devletin solcuları korur faaliyetleri eleştirilmiştir. Bu davanın devleti yıkma teşebbüsü ile suçlanması da aslında devletin sol kesim ile olan ilişkisinin eleştirilmesinden de kaynaklanmıştır. Davanın ardından 1947 yılında devlet Türkçülüğün bir suç olmadığını belirterek Türkçülüğü bir ideoloji olarak ilan etmiştir.

Tek parti iktidarının yayın yasağı koyması milliyetçi muhtevaya sahip pek çok derginin kapanması sonucunu doğurmuştur. Özellikle Türkçülerin iktidarı ele geçirme çabaları olarak yorumlanan 1944 yılındaki süreç ve laik rejimin baskın yapısı diğer milliyetçi kesimin de yapılanmasının önünü kesmiştir. Necdet Subaşı (2005:220) da 1923-1945 yıllarını tek sesliliğin dünyası olarak nitelendirmiş ve İslamcı bakış açısına sahip milliyetçi dergilerin çok partili hayata geçişle gelişim imkânı bulduğundan bahsetmiştir.

1940'lı yıllarda tek parti iktidarının alternatif milliyetçi söylemlerin önünü kapatması söz konusu olsa da çok partili hayata geçiş aşamasında Türkiye Milliyetçiler Derneği'nin (TMD) faaliyetleri daha sonraki süreçte Türk

Milliyetçiliğinin farklı kulvarda ilerlemesinin önünü açmıştır. Bu meselenin aydınlatılması noktasında 1940 sonrasına milliyetçi anlayış perspektifinde farklı bir bağlam kazandıran milliyetçilik akımlarına ve bu noktada öne çıkan isimlere yer verilmelidir. Çetinsaya'ya göre (2005:446) Nurettin Topçu ve Necip Fazıl Kısakürek, görüşleriyle Türkiye'de 1940 sonrası siyasi fikir ortamında hem İslamcılığı hem de Türkçülüğü etkilemişler, hatta belirlemişlerdir. Bu noktada Kemalist milliyetçiliğe ve tek parti yönetimine muhalif olarak Türkçü-Turancı görüşlerin dışında Topçu ve Kısakürek'in yer aldığı muhafazakâr -İslamcı, mukaddesatçı yaklaşımı benimseyen bir çizgi de söz konusudur.

Topçu ve Kısakürek'in düşüncesinde milliyetçilik ancak İslamla var olabilir. Topçu milliyetçiliği Türklere Anadolu'nun kapılarını açan "Malazgirt Savaşı" ile başlatır. Muhafazakâr milliyetçi düşüncenin temsilciliğini yapan Topçu, Anadoluçuluk hareketinin de başlatıcısı olmuştur. Kısakürek ise sunmuş olduğu düşüncelerle muhafazakâr milliyetçi çevrede öne çıkan isimlerden biri olmuştur. "Kısakürek'in İslamcılığı nihayetinde, modernleştirici millî-devlet çerçevesini kabullenen ve yeni bir insan ve toplum yaratmak için İslam'ı da bu devletin milliyetçi-islamcı ideolojisi olarak okuyan bir versiyondur" (Duran, 2005: 143). Kısakürek'in İslam ile millî duyguları senteze kavuşturmasını Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasında önemli dönüm noktalarından biri olan Sakarya Meydan Muharebesi'ne ithafen yazdığı "Sakarya Türküsü" şiirinde de görebiliriz. "Hey Sakarya! Kim demiş suya vurulmaz perçin? Rabbim isterse sular büklüm büklüm burulur, sırtına Sakarya'nın Türk tarihi vurulur." dizeleri millî duyguların İslamcı bakış açısından kaynakladığını gösterir.

Kısakürek, Türk'ü "Müslüman" olduğu için sevmekten yana olan İslamcı bir bakış açısına sahiptir. Bu yüzden totaliter bir İslam devleti hayalindedir. Kısakürek'in görüşleri milletten öte dine önem atfeden bir bakış açısına sahiptir. Kısakürek, "İdeolocya Örgüsü" eserinde İslamcılığı bir ideoloji olarak sunar ve içinde bulunduğu döneme damga vuran eleştirel görüşleri İslam'ı geride bırakan düşünceler içindir.

Kısakürek görüşlerini “Büyük Doğu” dergisi üzerinden duyurmuştur. Yayınladığı bu derginin adı bile kendisinin bakış açısını ortaya koyan bir anlam taşımaktadır. “Büyük Doğu”, Kısakürek’in nazarında Batı medeniyetine sırt çeviren bir Doğu medeniyetini simgeler. Bu bağlamda Batı ve modernite kavramları eleştirilir ve Doğu medeniyeti üstün bir konuma çıkarılır. Duran’ın ifade ettiği gibi (2005:150), Kısakürek Batı’ya rakip bir medeniyet olarak Doğu’yu İslamla bir saymış ve İslam liderliği adına “Büyük Doğu”yu tahayyül etmiştir.

“Cumhuriyetin laik reformlarının radikal bir şekilde İslam’ı kamusal hayattan uzaklaştırdığı ve İslamcı muhalefet imkanının kalmadığı yıllarda İslamcılar için milliyetçilik bir sığınak rolü oynamıştır” (Duran, 2005: 135). İslamcılık ve Milliyetçilik düşüncesinin buluşmasıyla birlikte Büyük Doğu gibi İslamcı perspektife sahip bir dergide muhafazakâr milliyetçilerin görüşleri açıkça görülebilir. Burada “Büyük Doğu” dergisinin ön plana çıkarılma nedeni bu derginin o dönemde yayımlanan ilk İslamcı dergi olmasındandır. 1943’te Necip Fazıl Kısakürek tarafından yayımlanmaya başlayan bu dergi, Tek Parti İktidarı ve Demokrat Parti iktidarında muhafazakâr milliyetçilerin sesi olmuştur.

Türkçü kesim ile muhafazakâr milliyetçi kesimi birlikte değerlendirmek Türkiye Milliyetçiler Derneğinin (TMD) fikri açıdan nasıl bir gelişim geçirdiğinin anlaşılması ve sonraki süreçte Türk milliyetçiliğinin siyaset sahnesine çıkışını, bu anlamda Türk-İslam Sentezi’ni de anlamlı kılacaktır.

Cumhuriyet Dönemi Türk milliyetçiliğine baktığımızda görülen bu milliyetçi manzarayı genel olarak toparlayacak olursak Türkçü-Turancılar –Nihal Atsız, Reha Oğuz Türkkan, Rıza Nur çizgisi- ve Muhafazakâr Milliyetçiler –Necip Fazıl Kısakürek, Nurettin Topçu, Remzi Oğuz Arık- olarak yorumlayabiliriz. Murat Kılıç (2016: 20) bu akımları çıkardıkları dergiler ve kurdukları derneklerle Türk milliyetçiliğinin iki ana damarı olarak yorumlar. Kılıç (2016: 20-47), Türkçüler ve Anadolucular– Nurettin Topçu’nun başı çektiği muhafazakâr milliyetçi kesmin ihtilafa düştükleri konularından ziyade onları bir araya getiren konuların da var olduğundan bahseder.

İrk ve kan birliğini esas alan Türkçü kesim ve İslam'ı milletin yaratılmasında başat etken olarak nitelendiren Anadolu kesim; Turan- Anadolu, saf ırk- içtimâi ırk ve milliyetçi düşüncede dinin rolü konusunda ihtilafa düşmüşlerdir. Her iki milliyetçilik akımı için de coğrafya önemli bir kriter olmakla birlikte bu coğrafyanın neresi olduğu konusundaki tartışmalar ayrıştırıcı rol oynar. Anadolu kesim Anadolu'ya Türklerin coğrafyası olarak büyük önem atfederken, Türkçü kesim ırk esasına bağlı olarak Türk ırkının yaşadığı sınırları belirsiz olan büyük Turan coğrafyası hayali kurmaktaydı. Saf ırk- içtimâi ırk konusunda ise Türkçüler saf ırkı baz alırken, Anadolu kesim ise tek bir ırkın bir millet oluşturamayacağı inancındaydı. Bütün bunların yanında milliyetçi bakış açısında dinin rolünü sorguladığında Anadolucular için dinin olmazsa olmaz bir şart olduğunu görmektedir. Türkçü kesim ise din konusuna pragmatik yaklaşmaktadır. Dinin önemi açısından baktığımızda Topçu, Türkiye'de İslamiyet, toprak ve tarih ekseninde millî bir İslam devleti tahayyül ederken, Atsız'ın 'Türk İslamı' yaratma hayali vardır. Atsız, Türklerin Müslümanlık sayesinde değil, Müslümanlığın Türkler sayesinde yükselmiş ve yaşamış olduğunu vurgular. Atsız'ın fikirlerinde her şeyden önce Türk ırkına mensup bir milletin yaratılması ön plandadır.

Kılıç'ın dikkat çektiği husus (2016: 47-71) bütün bu ihtilaf konularına rağmen bu iki kesimi bir araya getiren tek parti yönetimine duyulan tepki ve antikomünizm meseleleridir. Daha önce de ifade edildiği gibi tek parti döneminin laik düşünce ekseninde sola yakın duruşu Türkçü kesimi yargılamaya götürürken, laiklik ve komünizmin İslamcı bakış açısına ters olması muhafazakâr milliyetçileri de rahatsız etmiştir. Bütün bunların dışında Kılıç'ın belirttiği gibi (2016: 68-69) Tek parti dönemi milliyetçiliğinin sınırlarının muğlak oluşu ve tarihî açıdan Türklerin geçmişini cumhuriyetin kuruluşuna dayandıran bakış açısı Türkçülerin ve Anadolucuların karşı çıktıkları hususlar olmuştur.

Türkçüler ile Muhafazakâr milliyetçileri birleştiren bir diğer nokta ise komünizm karşıtlığıydı. Bu sebepten Komünizmle Mücadele Derneklerinde iki kesimden aydınları da görmek mümkündür. Milliyetçi kesimin komünizm karşıtlığı komünizmin ruhani değerleri hiçe sayması ve millet realitesini reddetmesinden

kaynaklanmaktadır. Bir yandan milliyetçi kesimin komünizme bakış açısı diğer yandan ise konjonktüre bağlı olarak iktidarın komünizme karşı tavır alışı dikkat çeker.“Komünizme karşı milliyetçilik ve sağ hareketler, iktidar ve muhalefetiyle birlikte memleketi idare edenler tarafından bir kurtuluş yolu olarak görülüyordu” (Kılıç, 2016: 53). Kılıç’ın belirtmiş olduğu durum iktidar ve muhalefet açısından o dönemin konjonktürüne bağlı olarak şekillenmiştir ve bundan sonraki iktidarın kodlarını –DP’nin muhafazakâr milliyetçi söylemini- örmektedir.

Koçak’ın da belirttiği gibi (2009: 601) 1925-1945 yılları arasında laiklik karşıtı yasal bir siyasi muhalefet söz konusu olamazdı çünkü laiklik ve cumhuriyet kavramları iç içe geçmişti ve İslami bir muhalefet her ikisine yönelik bir tehdit olarak kabul edilmekteydi. CHP milletvekili Tanrıöver’in II.Dünya Savaşı konjonktürüne bağlı olarak komünizme karşı dinin sağlam bir dayanak olabileceğini söylemesi üzerine laiklik farklı bir zemine otururken, diğer yandan muhafazakar milliyetçi söylemin de önü açılmıştır.

II. Dünya Savaşı’ndan sonra Rusya karşısında Batı bloğunda yer alan Türkiye, komünizme karşı İslam dinini referans almıştır. Bu durum ise milliyetçiliğe İslami bir bakış açısı kazandırmıştır. Koçak’ın da belirttiği gibi (2009: 609) İslam, dine karşı bir tutum sergileyen ve geleneksel olarak Türkiye’nin karşısında yer almış olan Sovyetler Birliği’ne karşı, iktidarın da kozu olmuştur. “Sol ve komünizm aleyhtarlığı, İslamcılığın Türk sağıyla kesiştiği en önemli konu olarak öne çıkmaktadır. Soğuk Savaş’ın bitimine kadar önemli bir tehlike olarak görülen komünizme karşı mücadele Kısakürek, Nurettin Topçu ve Sezai Karakoç gibi aydınların sıklıkla dile getirdiği bir husus olmuştur” (Duran, 2005: 133).

Çok partili hayata geçişle birlikte, içerde İslamcı-muhafazakar bir çizgide yer alan Demokrat Parti (DP)’nin İktidarı ele geçirmesi ve dışarıda II.Dünya Savaşı devamında Soğuk Savaşın yaşanması gibi etkenler Cumhuriyet dönemi milliyetçi anlayışın şekillenmesinde etkili olmuştur.1940’ların ortalarında Demokrat Partiyeye yakınlaşan Türkçüler, DP’nin iktidara gelip milliyetçi dernekleri kapatmasıyla birlikte bu partiye olan güvenlerini de kaybetmişlerdir. CHP döneminde Türkçülerin siyaset zemininde zaman zaman kullanılması gibi DP iktidarının da Türkçüleri

dönemin ruhuna göre kullandığı söylenebilir. Süleyman Seyfi Öğün'ün de belirttiği gibi (2000:142) DP iktidarının Türkçüleri kendi politikaları dahilinde kullanmış olduğunu Kıbrıs Olayları ve 6-7 Eylül olaylarından anlayabiliriz. 1953'te Milliyetçiler Derneğinin kapatılması ise iktidarın Türkçü kesimle arasında mesafe koymak istediğinin somut ifadesi olmuştur.

2.3. Milliyetçi Hareket Partisi

Milliyetçiliğin siyasal arenaya çıkması açısından 1950'li yıllarda Millet Partisinin gelişimi ve Osman Bölükbaşı'nın faaliyetleri önem taşımakla birlikte Milliyetçi Hareket Partisine (MHP) uzanan süreçte Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) ve Alparslan Türkeş'in faaliyetleri öne çıkar. MHP'nin geçirdiği dönüşümlerin tarihsel açıdan anlamlı bir zemine oturması için kendisine "Başbuğ" sıfatı verilen MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş'ten ve Türkçülük davasında yol arkadaşı olan Nihal Atsız'dan kısaca bahsetmek yerinde olacaktır.

Atsız bilindiği üzere Türkçülük akımında önde gelen isimlerden biri olmuştur. Saf ırkı öne çıkaran katı Türkçü söylemi, dine pragmatist yaklaşımı uygun bulmaktadır. Atsız, eski Türklerin geleneklerini öne çıkarmaktadır ve onun düşüncelerinde Şamanist kültürü görmekte mümkündür. Nihal Atsız, soy isim olarak seçtiği "Atsız"ı eski Türklerde devlet yönetiminde görevini tamamlamamış kimselere verilmesi hasebiyle edinmiştir. En büyük özlemi saf Türk ırkına sahip bir Turan ülkesi yaratmaktır. Bilindiği üzere Atsız ile birlikte yirmi üç kişi 1944 Türkçülük davasında yargılanmıştı. Türkeş de Atsız ile aynı suçtan yargılanmıştır ve siyasal kimliğinde bu yargılama sürecinin izi kalmıştır.

Alparslan Türkeş, 1917 yılında Lefkoşa'da dünyaya gelmiştir. Ailesi Kayseri Pınarbaşı'na bağlı bir köyden olup Türkmenlerin Avşar boyundadır. Sultan Abdülaziz zamanında bir toprak meselesiyle ailesi Kıbrıs'a sevk edilmiştir. Kıbrıs'ta çocukluğunu geçirdiği sıralarda Kıbrıs'ın İngilizlere bağlı bir koloni adası olması Türkeş'in şahsında milliyetçi duygunun gelişimini perçinlemiştir. Bu dönemde en büyük hayali bir Türk askeri olup Kıbrıs'ı düşmanlardan kurtarmaktır. Türkeş 1933'te ailesini Türkiye'ye dönmeye ikna ederek Türkiye'ye gelir ve Kuleli

AskeriLisesine kaydolur. Daha sonraki Harp Okulu'nda okur ve mezuniyeti sonrasında subay ve kurmay subay olarak askerî kariyerinde yükselir. 3 Mayıs 1944'te milliyetçi sloganlarla katıldığı meydan yürüyüşü ve ardından gerçekleşecek olan 7 Eylül 1944 yargılamaları siyasi hayatında önemli gelişmeler olarak tarihe geçer.

Orkun dergisinde yazılar yayınlaması ve Nihal Atsız ile olan yakınlığı 1944 Irkçılık-Turancılık davasında yargılanmasına neden olur. Yargılanan diğer subaylar gibi kendisi de hapis cezasına çarptırıldı ve 1947 yılında beraat etti. Bu yargılama ile Türkçülük bir düşünce sistemi olarak yargılanmıştı ve mahkemenin Türkçülüğün bir suç olmadığı kanısına varmasıyla yargılanan subaylar serbest bırakılmış, Türkçülük ise ideoloji olarak ilan edilmiştir. Türkeş bu yargılamanın Türk gençlerinin milliyetçi duygular geliştirmesine engel olması bakımında zararlı olduğunu belirterek aynı zamanda 1944 yargılamalarının komünizm gibi zararlı ideolojilerin gelişmesine zemin hazırlamış olduğunu belirtir.

Türkeş başarılı kişiliğinden dolayı kendisiyle birlikte birçok subay arkadaşıyla ABD'ye gönderilir ve orada harp akademisinde eğitim görür aynı zamanda burada uluslararası ekonomi eğitimi alır. 1956'da Almanya'ya Atom ve Nükleer Okulu'na eğitim amaçlı gider. Türkeş'in yurt dışında eğitim alması ve NATO'da temsilcilik yapması Batı medeniyetinden etkilenmesine neden olur. Bu durum ise onun milliyetçi anlayışında Türkiye'nin kalkınması amacıyla modernleşme vizyonunun yerleşmesine neden olur. Bu bağlamda Türkeş'in milliyetçilik anlayışı, Kemalist modernleşme anlayışı ile aynı zemini paylaşır.

27 Mayıs 1960 askeri darbesinde ihtilal bildirisini okuması ve Milli Birlik Komitesinde yer alması Türkeş'in bundan sonraki hayatını ve siyasi kariyerini de etkiler. Milli Birlik Komitesinden tasfiye edilip Hindistan Büyükelçiliğine sürgüne gönderilmesi diğer subay arkadaşlarıyla da iletişime geçerek milliyetçiliği bir siyasi parti olarak yapılandırmasını hazırlayan süreçler olmuştur.1963'te Türkiye'ye dönen Türkeş, Talat Aydemir tarafından yeni bir darbe hazırlığının olduğunu görür. Kendisi de Aydemir'e yakınlığından dolayı bu süreçte yargılanır ve dört aylık bir tutukluluk süreci yaşar.

Alparslan Türkeş, 1965 yılında milliyetçiliği partileştirmek hedefini 14'lerden oluşan eski MBK -Milli Birlik Komitesi- üyelerinin de yer aldığı Osman Bölükbaşı tarafından kurulan Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisine (CKMP) katılarak gerçekleştirme yolunda bir adım atar. Aynı yıl içinde CKMP'nin genel başkanlığına seçilir ve 1965 seçimlerinde Ankara milletvekili olur. CKMP 1969 yılında Adana'da gerçekleştirilen kongrede Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) adını alır.

MHP'nin Atsız çizgisinden çıkıp siyasal arenada yer edinmesi dinî sembollere yaklaşmasıyla mümkün olmuştur. Özellikle Türkçülük/Turancılık Davası MHP'nin siyasal kimliği açısından olumsuz bir manzara sunarken muhafazakâr söylemin siyaset sahnesinde yer edinmiş olması milliyetçileri dindarlık atfeden sembollere yaklaştırmış ve bu yolla MHP kendisine bir oy tabanı edinmiştir. “Dindarlık, daha doğrusu dinî sembolizm, ülkücü milliyetçiliğin bir kipidir. MHP'nin bekasını borçlu olduğu oy stokları buradadır; MHP'yi genel sağ camiaya lehimleyen ve onu merkez sağ açısından kabule şayan kılan kapı, buradan açılır” (Bora, 2015: 129). Bora'nın da ifade ettiği gibi MHP'nin oy stokları İslamcı muhafazakâr kesimdir. Türkeş CKMP'nin kendisine oy kitlesi edinebilmesini muhafazakâr söyleme yaklaşmasında görmüş ve 1969'da Milliyetçi Hareket Partisi adını alan CKMP, Atsız çizgisinden ayrılmıştır. 1969'da Adana'da düzenlenen kongrede CKMP (Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi), MHP'ye (Milliyetçi Hareket Partisine) dönüşmüştür. Burada değişen şey sadece partinin adı olmamıştır, aynı zamanda partinin siyasi perspektifi, oy kitlesi ve sembolü de değişmiştir. Türkçü-Turancı bir perspektiften Türk-İslam Sentezi'ne kayarken, Türkçü Bozkurtlardan İslamcı Ülkücülere oy kitlesini genişletmiş, bu bağlamda sembolünü de “Bozkurttan” ziyade İslam'ı temsil eden hilalden yola çıkarak “Üç Hilal” olarak değiştirmiştir.

Öğün (2000:142) 1960'lı yıllarda Türkiye'de Turancı-Irkçı anlamda bir milliyetçiliğin politik imkanının azalmaya başladığını belirterek, geniş tabana yayılmak amacıyla dinsel bir ideolojik dönüşüme ihtiyaç duyulduğunu belirtir. 1969 tarihli “Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi Tarihi” adlı eser Osman Turan tarafından yazılmış ve o dönem milliyetçi anlayışı etkilemiştir. Bu eser ülkücüler üzerinde etkili olmuş ve ülkücüler, Türk milliyetçiliğinin diğer milletlere hayat hakkı tanımayan bir

milliyetçiliğin Türk tarihine yakışmayacağını düşünmeye başlamışlardır. Bu düşünce ırkçı milliyetçiliğin önünü kesmiştir ve Türk tarihinin diğer milletlere de yaşam hakkı tanıyan anlı şanlı bir tarih olduğu düşüncesinin altını çizmiştir.

Türkeş, Türkiye'nin gelişmesi için eğitimin önemli olduğunu vurgular. 1968'de üniversitelerde örgütlenen komünist gençliğe karşı Türk gençlerinin zihnine Türk milliyetçiliğini eker. Ülkücü hareketin lideri Türkeş 'başbuğ' imgesiyle milliyetçi kesimlerin lideri, önem atfettiği bir politikacı olarak tarihe adını yazdırır. Türkeş'in milliyetçilik anlayışında Türkiye'nin kalkınmasını sağlamak vardır. Batı medeniyetinden geri kalmayarak teknik yönünden gelişmeyi maddi kalkınma olarak yorumlarken, milliyetçi his ve milliyetçi kültürün gelişimiyle manevi kalkınmanın sağlanacağını da belirtir. Türkeş'in kalkınma projesi maddi ve manevi kalkınma unsurlarının birlikte geliştirilmesine dayanır.

Türkeş'in sunmuş olduğu milliyetçilik, ırkçı milliyetçi düşünce ile Kemalist modernleşme ülküsü arasında bir zeminde yer alan milliyetçilik anlayışı sergilemiştir. Kitleleşen bir partiye mensup olması dolayısıyla Atsız çizgisinden çıkıp daha muhafazakâr bir duruş sergilemiştir. Kalkınmaya önem vermesi bağlamında ise Kemalist modernleşme ülküsüne yakın olmuştur fakat anti-komünist bakış açısına sahip olması bakımından İslam'a ayrıca önem vermiştir.

Dokuz Işık metninde Türkeş'in sunmuş olduğu milliyetçilik anlayışını görmek mümkündür. Milliyetçilik, Ülkücülük, Ahlakçılık, Toplumculuk, İlimcilik, Hürriyetçilik, Köycülük, Gelişmecilik ve Halkçılık, Endüstricilik ve Teknikçilik gibi unsurlara yer veren Dokuz Işık anlayışı milliyetçi harekette kutsal bir metin olarak yerini almıştır ve Milliyetçilik bu metinle doktriner bir safhaya ulaşmıştır. Türkeş, kapitalizm ve komünizme karşı üçüncü bir yol olarak "Dokuz Işık" metnini sunmuştur. Türkeş'in fikriyatında komünizmle mücadelenin her zaman önemli bir yer tutmuş ve Komünizmle Mücadele Derneklerinin dışında CKMP'nin genel sekterliğini de yapmış bulunan Dündar Taşer'in desteğiyle Ülkü Ocakları da bu noktada önemli bir yapılanma olmuştur. "Ülkü Ocaklarının Türkiye'deki radikal militan tabanının ana dinamiği olduğu söylenebilir. Ocakların kitleleş

potansiyelinden, sadece MHP'ye değil, sağ veya milliyetçi-muhafazakâr partilere de kadro yetiştirmektedir" (Can, 2009: 684).

1970'li yıllarda Türkiye'de MNP'nin kurulması ve MHP ile aynı tabana hitap etmesi siyasi rekabete yol açmıştır. Burada Milli Nizam Partisi ve genel başkanı Necmettin Erbakan'ın milli görüş hareketi ile daha mukaddesatçı bir cephede karşımıza çıktığını görebiliriz. MHP ise gerek geçmişinde bir ırkçılık-turancılık davası olması gerekse bu davada yargılanan Türkeş önderliğinde ve Türkeş'in yakın arkadaşı olarak bir Atsız çizgisinin bulunmuş olması vesilesiyle zaman zaman katı bir milliyetçilik anlayışıyla karşımıza çıkmıştır.

12 Eylül Darbesi'nden sonra kapatılan partilerin içerisinde olan MHP ve yargılanan lideri Türkeş, Milliyetçi Çalışma Partisinde (MÇP) 1991'e kadar faaliyet gösterir ve 1992'de kapatılan partilerin isimlerinin tekrar kullanılabilmesi üzerine MÇP'nin adı MHP olarak değişir, amblemi ise 'üç hilal' olur. 1992 yılından sonra MHP içinde farklı tür milliyetçilik anlayışlarının belirginleşmesi parti içinden bir kısım politikacıların ayrılıp yeni bir parti altında örgütlenmesine neden olmuştur. "İslam'ı, Türklüğü güçlendiren bir öge olarak gören ve Türk unsurunu merkeze alanlar MHP'ye kalırken, Türklüğü, İslam'ı güçlendiren bir öge olarak gören mukaddesatçılar Muhsin Yazıcıoğlu'nun önderliğinde BBP (Büyük Birlik Partisi) etrafında yeni bir oluşum inşa etme çabasına girdiler" (Karakaş, 2014: 318). 1990'lı yıllardan sonra MHP'nin dinî referanslardan çok Türkçülüğü öne çıkaran söylemlere yönelmesini PKK ve Kürt Sorunu ekseninde düşündüğümüzde bu değişim anlamlı bir zemine oturur. Sovyet Rusya'nın çöküşüyle birlikte yeniden hayat sahası bulan Pantürkizm düşüncesiyle birlikte MHP'nin siyasi görüşlerinde de birtakım değişiklikler gerçekleştirmiştir ve Türkiye'de Kürt meselesinin de gittikçe alevlenmesi milliyetçi hareketin yeniden ırkçı söyleme ulaşmasına vesile olmuştur. Kemal Can (2009:667), MHP'nin 1990'lardan sonra yeniden Türkçüleşme eğilimiyle birlikte, Nihal Atsız'ın yeniden önemli bir figür olarak öne çıkarıldığını söyler. Bu bakımdan denilebilir ki milliyetçilik MHP ekseninde de dönemsel olarak farklı perspektiflerde ele alınmış ve bu bağlamda dinî vurgulardan ziyade zaman zaman Türkçü söylemlere de başvurmuştur.

Sonuç olarak, Türkiye’de milliyetçi düşüncenin farklı zeminlerde farklı tür milliyetçi zihniyete hizmet ettiğini görebiliriz. İttihat ve Terakki’den cumhuriyetin kuruluşuna ve bundan sonraki süreçlerde 1940’tan 1990’lara kadar farklı bir söylemle milliyetçiliğin karşımıza çıktığını görebiliriz. Milliyetçi düşünce gerek dünyanın sunmuş olduğu yaşam standartları gerekse ülke genelinde gerçekleşen siyasi eylemlerle birlikte halâ farklı zeminlerde yeni söylemler geliştirmeye devam etmektedir. Özkırmılı (2009:283), Türkiye’de tek bir milliyetçiliğin olmadığını bu yüzden Türk milliyetçiliğinden değil Türk milliyetçiliklerinden söz edilebileceğini vurgular. Bu bağlamda Türkiye’de İslamcılarının, Kemalistlerin, Türkçülerinin ve liberallerinin milliyetçilik anlayışlarının birbirinden farklı olduğunu belirtir. Özkırmılı’nın da belirtmiş olduğu gibi Türkiye’de milliyetçilik yoktur, milliyetçilikler vardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

3.1. Çalışmanın Önemi, Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmanın kapsamı Töre dergisinin sayıları üzerine odaklanması hasebiyle dönemsel olarak da sınırlandırılmıştır. Bir yandan derginin sağ siyasi cenahta yer edinen bir dergi olarak 1971’de ilk sayısını yayınlaması, diğer yandan 1970’li yıllarda Türkiye’de siyasal anlamda yaşanan değişim ve dönüşümlerin temel kavşağını oluşturması, çalışmanın kapsamı açısından öne çıkan unsurlar olmuştur.

Çok partili karmaşık bir dönemi içine alan 1970’li yıllar istikrarsız hükümetlerin bulunması açısından dikkat çekici olduğu gibi bir de 1971 muhtırasını içine alması ve 1980 darbesine giden oluşumları dönemsel olarak içinde barındırması hasebiyle Türk siyasal hayatında “Kaos Dönemi” olarak bilinir. Çok çeşitli olaylara sahne olmasına karşın 1970’li yılları ele alan çalışmaların yetersiz olması da dikkat çekicidir.

Bu çalışmanın kapsamı açısından 1970’li yılların önemi ortadadır. Bütün bunlara ek olarak şu da belirtilmeli ki; 1970’ler İslamcılık ve Milliyetçilik ideolojilerinin siyasal arenaya taşınması açısından uygun bir zemin olmuştur. Özellikle milliyetçi cephe hükümetlerinin kurulması sol cenaha karşı safları sıklaştırma politikasının vurgulanması bu bakımdan Milliyetçi Hareket Partisinin gelişimine yer verilmesi açısından 1970’li yıllar önem arz etmektedir.

Özetle “Türkiye’de Milliyetçilik ve Töre Dergisi İncelemesi” adlı bu çalışma, Töre dergisinin 1971 yılında çıkması ve kendine bir yer edinmesi açısından, 27 Mayıs’ın çok ve bu durumun milliyetçi bir perspektife sahip Töre dergisinin antikomünist yönelimleri açısından önem atfetmesi diğer yandan 1971 muhtırası ve 12 Eylül’ü oluşturan şartları içine alması hasebiyle 1971 ve 1980 yılları arasındaki dönemi çalışmanın sınırlılıkları açısından kapsam olarak almaktadır.

Töre dergisi; siyaset, sosyoloji, ekonomi, eğitim, müzik, tiyatro, dil, tarih, güncel olaylar gibi pek çok alandan yazılar yayımlayan değerli kadrosuyla 1970’li

yılların bunalımını bu bağlamda ülkenin geleceğini kendine dert edinmiş en tirajlı dergilerden biri olması bağlamında kıymetli bir dergidir. Derginin misyonu başlığı altında da belirtildiği üzere Töre dergisinin kendisini Ayşe dergisi üzerine inşa etmesi dönemseller sıkıntılarla bağlantılıdır. Ayşe dergisinden Töre dergisine dönüşmesi bu bağlamda hitap ettiği kesimi genişletmesi derginin büyük amaçlarla kurulduğunun da bir göstergesidir. Milliyetçi perspektiften dönemseller olayları kendine dert edinen Töre, Türk milletinin bağımsızlığı ve Türk milliyetçiliğinin gelişimi açısından milliyetçi kesmi besleyen bir dergi olmuştur. Milliyetçiliğin ne olduğundan, milliyetçi bireyin nasıl yetiştirileceğine ve Türk milliyetçiliği fikir sisteminin ne olması gerektiğine kadar her türlü ayrıntıyı düşünen entelektüel bir dergi olarak Töre'nin yeri büyük önem atfetmektedir. Bu bağlamda denilebilir ki çalışmanın amacı Töre dergisinin misyon ve vizyonunun 1971-1980 yıllarını içine alan sayılardaki yazıları üzerinden aydınlatılmasıdır.

Bir yandan 1970'li yılların Türk siyasal hayatındaki yeri ve bu dönemin daha önceki çalışmalarda çok fazla aydınlatılmamış olması, diğer yandan Töre dergisinin "buhranlı yıllar" olarak bilinen 1970'li yıllarda özelde milliyetçi hareket genelde Türkiye devletinin varlığı ve gelişimi açısından önemli katkılar sunmasına rağmen sağ cenah tarafından öneminin ortaya konulması bağlamında bir araştırmaya konu olmamış olması çalışmanın önemini göstermesi açısından elzem nedenler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ayşe'den Töre'ye dönüşen bu derginin 1971 yılındaki sayı 29/1'den 1980 yılının 115.sayısına kadar ele alınmıştır. Derginin 1977 yılındaki 73.sayısına, 1978 yılındaki 84, 87, 88 ve 89. sayısına ve son olarak 1979 yılının 98.sayısına toplamda 6 sayıya ulaşılamamış olup geriye kalan tüm sayılar incelenmiştir.

3.2. Çalışmanın Araştırma Yöntemi (Modeli)

Sosyal bilimlerde toplumsal olay ve vakıaların araştırılması noktasında öne çıkan iki yöntem söz konusudur. Bunlardan birincisi nicel ikincisi ise nitel araştırma yöntemidir. Sosyal bilim araştırmacıları toplumda meydana gelen değişimleri, oluşumları, durum ve değerleri ortaya koyabilmek amacıyla bu iki yöntemi de

kullanabilirler. Nitel ve nicel araştırma birbirinden farklı fakat birbirini destekleyen iki ayrı yöntem olarak karşımıza çıkar. “Nitel ve nicel araştırma pek çok yönden birbirinden farklıdır, ama aynı zamanda birbirini tamamlar. Tüm toplumsal araştırmacılar toplumsal yaşamı anlamak ve açıklamak için sistematik olarak ampirik verileri toplar ve analiz eder ve örüntülerini dikkatlice inceler. İki tarz arasındaki farklardan biri, verilerin doğasından kaynaklanır. İzlenimler, kelimeler, cümleler, fotoğraflar, semboller vb. gibi yumuşak veriler, sayılar biçimindeki katı verilerden farklı araştırma stratejileri ve veri toplama teknikleri gerektirir. Diğer farklar, toplumsal yaşam hakkındaki farklı varsayımlar ve farklı amaçlardır” (Neuman, 2014: 223-224). Neuman’ın da belirttiği gibi bazı araştırma konuları izlenimler, kelimeler ve cümleler üzerine odaklanmaktadır. Sayısal verileri strateji edinmeyen bu yöntem nitel araştırma yöntemidir. “Nitel araştırmalarda kullanılan araştırma desenleri sosyal yaşamın tüm yönlerine ilişkin çeşitliliği ve değişimi incelemek için daha uygunken, nicel araştırmalar bu çeşitliliğin ve değişimin kapsamını ortaya çıkartmada daha uygundur. Eğer değerler, inançlar, görüşler vb. gibi kavramları incelemek ile ilgileniyorsanız nitel araştırma desenleri daha fazla esnekliğe sahip oldukları için daha uygun olacaktır. Öte yandan odak noktanız bu çeşitliliğin kapsamını ölçmek ise (kaç kişi belirli bir değere, inanca sahip vb. sahiptir?) o zaman nicel desenler daha uygundur” (Kumar, 2011: 111).

W. Lawrence Neuman (2014: 233) nitel ve nicel araştırma yöntemleri arasındaki farklara açıklık getirirken, nitel araştırmada nicel araştırmadan farklı olarak araştırmacının verilere gömüldükten sonra anlamı yakalayıp keşfettiğini belirtir. Verilerin nitel araştırmada belgeler, gözlemler ve yazıya dökülmüş konuşmalardan kelimeler ve imgeler biçiminde olduğunu belirtmektedir. Bu çalışmanın ana gayesi 1971-1980 yılları arasındaki genel muhtevanın Töre dergisinde nasıl işlendiğini ortaya koyabilmesi bu bağlamda derginin dönemin toplumsal ve siyasal hareketliliğine hangi bağlamda katkılar sunduğunun ortaya konulmasıdır. Dergi kurmuş olduğu cümlelerle okuyucu kitlesinin düşünsel verisini hangi bağlamda etkilemiştir? Ve okuyucu kitlesini hangi siyasi tercihlere yöneltmiş, hangi toplumsal olaylara dikkat çekerek gündem oluşturmuştur? Bu sorular araştırma yöntemi olarak nitel yöntemin çalışmanın amacına uygun olduğunun bir ifadesi

olmaktadır. “Nitel araştırmaların odak noktası bir grup bireyin durumlarını, duygularını, algılarını, tutumlarını, değerlerini, inançlarını ve deneyimlerini anlamak, açıklamak, incelemek, keşfetmek ve netleştirmektir” (Kumar, 2011: 110). Kumar’ın da belirttiği gibi nitel araştırma odak noktası grupların duygu, dūřünce ve algılarının ortaya konulması açısından kullanılan bir yōntemdir. Birtakım grupların -derginin durmuş olduğu nokta itibariyle milliyetçi kesimin- olaylara karşı duygu, dūřünūř ve algılayışlarını incelemek, kelimeler ve cūmleler aracılığıyla olaylara karşı, duruşlarını nasıl inřa ettiklerini aydınlatmak açısından Tōre dergisinin sayıları incelenmiş ve dergide yayımlanan yazılara odaklanılarak anlamın derinliğinin keşfedilmesi açısından bu çalışma için nitel araştırma yōntemi kullanılmıştır.

“Kūltürler, gelenekler, yaşantılar ve devlet politikaları yazılı araçlar yoluyla gelecek nesillere aktarılmış, bu kaynakları kullanan tarihçiler ve arkeologlar, geçmiş hakkında bugūn bildiğimiz Őeylerin pek çoğunu, bu yazılı kaynakların analizi yoluyla bize ulaştırmışlardır. Bu anlamda yazılı malzemeler ve resimler, geçmiş hakkında bize bilmediğimiz pek çok Őeyi sunan çok değerli bilgi kaynaklarıdır” (Yıldırım ve Őimřek, 2008: 187). Nitel araştırma yōnteminde kullanılan dokūman incelemesi araştırılan konu hakkındaki yazılı materyallerin incelenmesini kapsar. Tōre dergisinin sayılarının incelenmesi yoluyla dergiye ilişkin ana temalar sunulacağı için dokūman incelemesi bu çalışmada kullanılan bir yōntem olmuştur. “Dokūman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Őimřek, 2008: 187). Dokūman incelemesinin yanı sıra dergide yayımlanan yazılara odaklanılarak betimsel analiz yōntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Őimřek’in belirttiği gibi (2008: 224) betimsel analiz yōnteminde elde edilen veriler daha Őnceden belirlenen temalara gōre Őzetlenir ve yorumlanır. Bu çalışmada da derginin bakış açısını ortaya koymak adına belli temalar belirlenmiştir ve derginin sayıları bu temalar ekseninde yorumlanmıştır. “Betimsel analizde, gōrūřūlen ya da gōzlenen bireylerin gōrūřlerini çarpıcı bir Őekilde yansıtma amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu amaçla elde edilen veriler, Őnce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır” (Yıldırım ve Őimřek, 2008: 224).

Bu çalışmada betimsel analiz yöntemi kullanılarak Töre dergisinin kavramsal çerçevesinde ve içeriğinde yer alan boyutlardan yola çıkılarak çalışmayı kapsamlı bir şekilde anlatacak beş tema belirlenmiştir. Bu beş temada Türk-İslam Vurgusu, Antikomünizm Vurgusu, Güncel Olaylara Milliyetçi Perspektif, Milli Kültür Vurgusu ve Töre Dergisinde Milliyetçi Hareket Partisi alt başlıklarına yer verilerek, derginin benimsemiş olduğu fikir dünyası açıklanmaya çalışılmıştır. Son olarak söz konusu temalara uygun olarak, elde edilen verilerin okunup düzenlenmesiyle veriler anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirilmiştir. Ayrıca bu verilerin kapsamını ve geçerliliğini genişletmek amacıyla da doğrudan alıntılara sık sık yer verilmiştir. Bu aşamalarda alıntıların ve elde edilen verilerin yorumlanmasında gereksiz tekrarlardan ve yüzeyselliklerden kaçınılmaya çalışılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÖRE DERGİSİNİN MİSYONU VE TÖRE DERGİSİ İNCELEMESİ

4.1. Töre Dergisinin Misyonu

1971 yılında “Ayşe” dergisi yerine adı “Töre” olarak değiştirilen ve yayına hazırlanan bu dergi dönemin muhtevasını yansıtan en önemli yayınlardan olmuştur. “Töre’nin Fikir ve Sanat Hayatımızdaki Yeri” adlı yazısında Sadık Kemaloğlu (1976, Sayı: 61, 8-13) Töre dergisinin doğuşundan, gelişiminden ve fikir dünyasından kısaca bahsetmiştir. Kemaloğlu Töre dergisinin Halide Nusret Zorlutuna ile yayın hayatına girdiğinden ve kızı Emine Işınsu ile gelişim sağladığından bahseder. “Ayşe” adıyla yayın hayatına başlayan bu dergi daha çok ev hanımlarına hitap ederken Emine Işınsu ve Dünder Taşer gibi isimlerin katkısıyla milliyetçi bir ekol olmuş, ölkü mektebi hüviyeti kazanmıştır.

Töre dergisinin tezi içinde bulunduğu dönemin olaylarına bakış açısını da belirlemiştir. Milliyetçi muhtevaya sahip olan dergi 1971’deki ilk yayınında “Sunuş” bölümünde kendi perspektifini sunarak neden var olacağına yönelik mesajları okuyucularına vermiştir. Bu sunuşta memlekette marksist düşünce ve eylemlere sahip grupların artmış olması, her etnik grup için bağımsızlık isteği gibi gelişmelerin var olması, dergi mensupları açısından toplumsal olarak bu konulara eğilmek zorunluluğunu getirmiş olduğundan bahsedilmiştir. Bu nedenden dolayı kadınlara yönelik çıkarılan “Ayşe” dergisi seslendiği kitleyi büyütme gereksinimi duymuştur.

Millî kültürün önemini neredeyse bütün sayılarda pek çok yazar aracılığıyla vurgulayan Töre dergisi için antikomünizm ve milli bütünlük mefhumları her zaman vurgulanması gereken anahtar kavramlar olarak var olmuştur. Memleketin içinde bulunmuş olduğu karmaşık dönemden etkilenen ve bu gidişatı kendisine dert edinen kimselerin toplanmış olduğu Töre dergisi milliyetçi bir toplum yaratmak idealinde olmuştur.

1971’de yayın hayatına başlayan Töre dergisi milliyetçi muhafazakâr kimliğiyle yer edinmiş ve dönemin önemli süreli yayınlardan olmayı başarmıştır.

Töre, dönemin sol camiasına karşı pek çok yazı yayımlamakla birlikte her zaman antikomünist kimliğinin altını çizmiştir. Piyasada solcu kesimin yayınlarının giderek artmış olmasını dert edinen dergi mensupları “Ayşe”nin “Töre”ye dönüşmesinde bu durumun başlıca etkenlerinden biri olduğu açıkça belirtmiştir:

“Artık ayılmak zorundayız. Yıkıcı neşriyatın birkaç senede eriştiği hedef ortadadır. Cinayetler, tahripler, baskınlar hep bu yazıların sonucudur. Yine de her şey geçmiş değildir. Tehlikeler savulmamıştır. Millet ve ülke birliğini aziz tutan insanların varlığımızı ve bütünlüğümüzü kurtarmak, korumak ve yüceltmek için ilim, fikir ve emeklerini gençliğe sunup onun asil ruhunu Milli ateşle tutuşturmak çabalarını birleştirecekleri güne kadar da tehlike devam edecektir” (Sunuş, 1971:40).

1971’deki 30/2 sayıda “Töre’ye Dair” başlığı altında derginin değişim ve dönüşümünün nedenleri belirtilmiş ayrıca derginin milliyetçi harekete hizmet edebilme temennisi bu sayfaya not düşülmüştür.

“‘Ayşe’yi mütevazı havasından ve dar sınırlarından çıkarmağa, bizi, memleketin bugün içinde bulunduğu şartlar ve milliyetçi hareketin günlük politikasının üstünde bir fikir ve sanat dergisinden yoksun bulunuşu zorlamıştır” (Töre’ye Dair, 1971: 39).

“Kurucumuzun gayeleri doğrultusunda, ‘Ayşe’ sınırlarını aşarken, şekil ve isim değiştirmeğe karar verdik”(Töre’ye Dair, 1971: 39).

Töre dergisi ekonomi, sanat, dil, siyaset, eğitim, sosyoloji, kültür ve güncel olaylara kadar pek çok alanda yazılar yayımlayan dönemin zengin muhtevaya sahip dergilerinden biridir. Derginin yazar kadrosuna göz atıldığında (bkz. Ekler) pek çok alana ilişkin bilgilere ulaşılabileceği düşüncesi kendisini inşa eder. Töre dergisinde 1971-1980 yılları arasında yazılar yayımlamış bulunan yazar kadrosuna göz atıldığında burada pek çok akademisyen, yazar, siyasetçi çehrenin yer almış bulunduğu görülmektedir. Bu zenginlik yazar kadrosunun akademisyen, sanatkar ve siyasetçi oluşuyla aydınlığa kavuşmaktadır. Bu çalışmanın sınırları içerisinde yer alan 1971 – 1980 yılları arasındaki döneme odaklanmamız bu bilgileri doğrulamaktan da geri kalmamaktadır.

Töre dergisinin tezinin açıkça belirtildiği 1974 yılının 37.sayısına bakıldığında (Sayfa:6-7) Töre'nin durduğu nokta daha iyi idrak edilebilir. Bu sayı derginin çıkışının birinci yılının ardından 1972 yılında Devlet gazetesinde yayımlanmış bulunan Dünder Taşer'in Töre dergisine bakışını ve katkılarını ortaya koymaktadır.

Töre dergisinin tezini kaleme alan Dünder Taşer, Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne kadar ki süreçte Türklerin yükselişi ve başarılarının millî kültür ekseninde gerçekleştiğine dikkat çekmektedir. Taşer, Osmanlı'da başlayıp Türkiye Cumhuriyeti'ne kadar süregelen modernleşme hareketinin Türk millî kültürüne zarar verdiği üzerinde durarak modernleşmenin bilinçsizce gerçekleştirilmemesi gerektiği üzerinde durur. Bu bağlamda öncelikle “Ne maksatla, hangi sahada, nasıl ve ne zaman?” sorularının sorulması gerekliliğini belirtir. Dünder Taşer'e göre (1974:7) acele ıslahat, Osmanlı İmparatorluğu'nu bitirmişti. Derhal reform da Türkiye Cumhuriyeti'ni eritebilir. Bu bakımdan ıslahatların “ ne maksatla, hangi sahada, nasıl ve ne zaman?” yapılabileceğini “Türk için, Türk'e göre, Türk tarafından” düsturunu esas alan, Milliyetçi Türk ilim adamları verebilir. Töre'de toplanan genç ilim adamlarının hedefi de budur.

Töre dergisinin 1974 yılı 42. sayısında “Töre'den” başlığı altında (1974: 2-3) derginin hangi harekete hizmet ettiği açıkça belirtilmiştir. Ayrıca milliyetçi bakış açısına sahip derginin Ziya Gökalp ve Mümtaz Turhan gibi isimlerin katkılarına yer vermek isteği de beyan edilmiştir.

“Bildiğiniz gibi TÖRE, gerek yazarları gerekse seçkin okuyucu kitlesiyle Milliyetçi Hareket'in 'İlk Çember'ini teşkil etmektedir. Her ay, çeşitli konulardaki mütahasssılarımız Türkiye'nin meselelerini ve Türk milliyetçiliği fikir sisteminin esaslarını, dergimiz sayfalarında inceliyor, işliyorlar” (Töre'den, 1974: 2).

Töre dergisi kendi fikri temelleri üzerinden yazılar yayımlamakla kalmayıp aynı zamanda düşüncelerinin doğruluğunu kanıtlayabilme cesareti gösterecek olan solcu cenaha da seslenerek Töre'de yazılarına yer verilebileceğini beyan etmiştir.

“... İşte şimdi o tehditçilere sesleniyoruz: Eğer bir fikriniz varsa, buyurun! Başka türlü ulaşamayacağınız binlere, o

fikirlerinizi anlatma imkânını size sunuyoruz. Yazın, yayınlatalım... Eğer doğruluğuna güvendiğiniz fikriniz varsa...” (Töre’den,1974:3).

Ey Türk!

Üstte Gök Çökmedikçe

Altta Yer Delinmedikçe

Senin İlini ve Töreni

Kim Bozabilir?

Töre dergisinin pek çok sayısının son sayfalarında yukarıda belirtilen mısralara yer vermiş olması derginin milliyetçi muhtevasının anlaşılması açısından en somut örnek olarak verilebilir. Ayrıca derginin kapağında özellikle 1971 yılındaki sayılarda “Kur’an harflerinin ve eski Türk alfabesinin” yer almış olması derginin Türk-İslam kimliğinin görsel olarak vurgulamasını sağlamıştır.

Derginin muhtevasının anlaşılması açısından 1971 yılında 30/2.sayısında Töre dergisinde “Türk Dünyası’ndan Haberler” başlığı altında Türk milletine mensup olup yurt dışında çeşitli eziyetlere maruz kalan Türklere de yer verilmiştir. Bu sayıda Bulgaristan, İran ve Yunanistan’daki Türklerin durumuna yer verilmiştir. Töre’nin bu hareketi derginin her nerede yaşarsa yaşasın Türk milletine mensup kimselerin haklarının koruyuculuğuna da yapacağını ortaya koymuştur. Bu yönüyle Töre dergisi bir yandan milletinden olan insanlara sahip çıktığını gösterirken diğer yandan Gökalp’in Turan ülküsüne giden millî bilince atıfta bulunmuş olmaktadır.

Necmettin Hacıeminoğlu’na göre Türk milliyetçisi olmak yalnızca hudutlarımız içindeki Türk vatandaşlarının haklarını korumaktan ibaret değildir. Bu bakımdan aynı zamanda hudutları aşan bir Türk vatandaşlığı sevgisinin kişide oluşması gerekliliği üzerinde durmuştur. Töre kadrosunun benimsemiş olduğu Türk milliyetçiliği prensibi Hacıeminoğlu’nun şu ifadelerinden okunabilir:

“Türk milliyetçisi, daha önce de belirtildiği üzere, Türklüğü şimdiki siyasi hudutlarımız içinde düşünmez. Türk milletini yalnız Türkiye’de yaşayan 36 milyondan ibaret saymaz. Bir anne, gurbetteki evladı ile yanındaki arasında nasıl bir fark gözetmezse, Türk milliyetçisi de, öyle, bugünkü hudutlarımız dışında kalan

ırkdaşlarımızla Türkiye Türkleri arasında bir fark görmez” (Hacıeminoğlu, 1972b: 26).

1972 yılının 12.sayısında Töre dergisinin bir yılı tamamlamış olması hasebiyle Emine Işınso derginin amacını 12.sayının “Genel Durum” başlığı altında yinelemiştir.

“TÖRE’nin çıkış gayesi; Türk Milletinin mazisinden gelen değerleri geleceğe yöneltmek arzusu ile milletimizin milli, harsî, kültürel temellerini inceleyerek, halin doğrultularını tespit etmek ve milliyetçi, güçlü Türkiye ülküsüne sağlam ve emin adımlarla ulaşmamıza yardımcı olmaktır” (Işınso, 1972b: 4).

Derginin 1973 yılında yayımlanan 20.sayısında “Yeni Kalemler ve Meselelerimiz” adlı yazıda Töre dergisinin amacına ilişkin şu sözlere de yer verilmiştir: *“Türk’ün ahlâkı, aile ve cemiyet hayatı, hukuk, eğitim ve öğretim ile devlet konusundaki meselelerine olduğu gibi, sanat ve edebiyat meselelerine de sahip çıktığımızı, cümleye bildirmek isteriz” (Töre, 1973: 40).*Bu söz derginin aynı zamanda Türk sanatına ve edebiyatına ilişkin eserlerinde hakkıyla anılıp tanıtılacağını ifade eder. Denilebilir ki Töre dergisi tek bir alanla sınırlı kalmayan sosyal hayatın pek çok müessesesine ilişkin Türk milletinin değerlerini öne çıkarma gayesi taşıyan önemli yayınlardan olmuştur.

Töre dergisi ülkücü-milliyetçi yayınların ülke genelinde milliyetçi gençliğin yetişmesi ve toplumun milliyetçi bakış açısını kaybetmemesi açısından çoğalmasını ve desteklenmesini savunmaktadır ki zaten dergi kendi varlık amacını da bu doğrultuda okuyucularına sunmuştur. Bu nedenle derginin pek çok sayısında milliyetçi muhtevaya sahip gazete, dergi, roman ve kitapların önerildiği görülmektedir. 1973 yılının 21.sayısında (1973: 31) Bozkurt dergisi için *“Ülkümüzün dergisi”*, Devlet gazetesi için *“Olayları, Milliyetçi açıdan değerlendiren, haftalık gazete”* ve Ocak dergisi için *“Üç aylık araştırma ve inceleme dergisi 5. sayısı çıktı”* şeklinde duyuruları yapılmıştır. Kendi varlığı dışında haftalık gazete veya üç aylık dergiler gibi başka yayınlara da okuyucularını yönlendiren Töre dergisi içinde bulunduğu dönemde Türk milliyetçilerinin yetişmesi ve bu kesimin fikrî açıdan ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri noktasında pek çok yardımcı dokunuşlar yapmıştır. Derginin bu bakış açısı Türk milliyetçiliği fikrini benimseyen kimselerin fikrî

yapılarının her daim dinamik olması gerekliliğine de dikkat çekmiş, milliyetçi ruhu diri tutmuştur.

1973 yılının 25.sayısında “Ayşe Töre Oluyor” yazısında Dündar Taşer’in Töre dergisinin var olma gayesini bir kez daha şu şekilde dile getirdiği görülmektedir:

“Türk toplumu buhranlar içinde kıvrılmaktadır. İki yüz yıla yakın bir zamandır, taklitten taklide yuvalanan, her mukallidin bir öncekini yok ederek, kendi özentisini cemiyet nizamı yapmak için çırpındığı ve her çırpınıştan sonra daha derin bir uçuruma düşmekten kurtulamayan Türkiye'nin aydın kafalarına ışık tutmak, aynı yapıdaki kafaları yapıları irtibatlandırmak niyetindedir. Muşeretten mutfağa, düşünceden sanata, ibadetten eğlenceye kadar bir küll olan Türk medeniyetini yosunlardan temizlemek, tozlardan arıtmak, paslardan kurtarmak, diri, güçlü, cesur atılışlarla ileriye götürmek gerekir” (Taşer, 1973: 3-4).

Burada Taşer, Türkiye'nin içinde bulunmuş olduğu durumdan kısaca bahsetmiş ve problemleri saptamıştır. Aydınların kafasına ışık tutmak gerekliliğinden bahsederek Türk medeniyetini her alanda paslanmış düşüncelerden kurtarma düşüncesine dikkat çekmiştir.

Töre dergisi Türk Milliyetçiliği Fikir Sisteminde birleşen kimselerce yayımlanan bir dergi olduğunu ve her türlü fikir sistemine açık olduğunu şu şekilde 1973 yılındaki 31.sayıda belirtir:

“TÖRE, daha önce de açıkça söylendiğimiz gibi bir hareketin, bir fikrin dergisidir. TÖRE ailesini teşkil eden yazarlar da temel fikirde, asgari 3000 yıllık bir tatbikat ve asrı aşan bir nazariye geçmişine sahip Türk Milliyetçiliği fikir sisteminde birleşen kimselerdir” (Töre'den, 1973: 4).

“TÖRE, Türk Milliyetçiliği'nin bugün ulaştığı çerçeve içinde kalmak kaydıyla her türlü fikir nüansına açıktır ve bu açıklık zaman zaman teferruatta birbirine zıt görünen yazıların dergimizde yer almasına sebep olabilir” (Töre'den, 1973: 5).

1975 yılının 44.sayısında Ziya Gökalp'in 50.yılı olması hasebiyle bu sayıda Gökalp'in düşünceleri üzerine pek çok yazı bulmak mümkündür. Gökalp'in fikir sistemi üzerinden Türk dilinin ön plan çıkarıldığı ve halk kültürü ile münevver kültürünün yabancılaşmaya neden olduğuna dair görüşlerin aydınlatıldığı görülür.

Töre dergisi Gökalp'in düşünceleri üzerinden millî kültürün önemine, millî eğitim ve Türk dilinin gelişim unsurlarına dikkat çekmiştir.

1975 yılının 48.sayısında Töre dergisinin bir cildi daha tamamlamış bulunması hasebiyle "Töre'den" adlı kısımda Töre'nin amaçları tekrar hatırlatılırken hangi kesme hitap ettiği bir kez daha açıkça duyurulmuştur.

"...TÖRE'yi çıkartmak ne kadar bizim vazifemizse, onu yaşatmak ona yardım etmek de aynı derecede ülkücü okuyucularımızın görevidir. İçinde bulunduğumuz mücadelenin ağırlık noktası propagandadır. Yeni harbin, ateşli silahlardan çok ideolojik silahların kullanıldığı 20.asrın savaşının umumî karakteridir bu... TÖRE, bu mücadele de ülkücülerin en güçlü silahlarından biridir. Onun devamlılığı da hepimizin vazifesi" (Töre'den, 1975b: 2).

Töre'nin 1975 yılının 53.sayısında "Töre'den" kısmında derginin dağıtım şirketinin kontratı yenilemeyeceğini bildirmesi üzerine bu kısımda yer vermiş olduğu yazıda durduğu çizgiyi ve hizmet gayesini bir kez daha vurguladığı görülmektedir.

"...TÖRE herhangi bir dergi değil, kâr gayesiyle çıkan rastgele bir yayın değil, 20.asrın Türkçülüğünün yeniden doğuş hareketinin bir parçasıdır. Milliyetçi Hareket'in propaganda ve eğitim silahlarından biridir ve yaşama gücünü, bir şirketin onu dağıtıp dağıtmamasından çok daha sağlam temellerden almaktadır" (Töre'den, 1975c: 2).

Töre dergisi 1977 yılının 77.sayısında içine düştüğü mali sıkıntılardan dolayı kapatılmanın eşiğinde olduğunu vurgularken okuyucularından aldığı dönüt ile aslında kapatılırsa dönemsel olarak içinde bulunulan sıkıntılara karşı hiçbir neşriyatın yerini dolduramayacağı bir boşluğa neden olabileceğini belirten ifadelerden sonra yayın hayatına devam etmesi gerekliliğini kabullenerek yoluna devam etme kararı almıştır. Özellikle yabancı ideolojiler karşısında Türk milletine özünü hatırlatma ve milliyetçi perspektiften olayların iç yüzünü aktarabilmesi açısından, bu yabancı ideolojilerin tahakkümüne ket vurulması hasebiyle yayın hayatına devam etmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

"Aldığımız cevapları kısaca şöyle özetleyebiliriz: Bugünkü şartlar içinde Töre'ye daha çok görev düşmektedir, yayın hayatına devam etmek mecburiyetindedir. Eğer kapatılırsa, ardında asla doldurulamayacak bir boşluk bırakır" (Töre'den, 1977: 3).

“Şu kadar yıldan beri daima okuyucularının arzuları istikametinde yayınına devam eden dergimiz, bu sefer de onların kararlarına uymayı, en tabii vazife saydı. Töre kapatılmayacak, ideolojiler mücadelesindeki güçlü yerini muhafaza ederek, Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemine devam edecek” (Töre'den, 1977: 3).

Töre dergisinin kendisi gibi Türk-İslamcı bakış açısına sahip dergilerin reklamını yaptığı görülmektedir. Zararlı ideolojiler karşısında Türk milletinin özünü muhafaza edebilmesi noktasında Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi üzerinde duran ve Türk- İslamcı bakış açısını neredeyse tüm yazılarında hissettiren Töre dergisi için yayın hayatında yeni olan “Nesil” dergisinin okunması ve desteklenmesi de önemli görülmüştür. Bu bağlamda Nesil'in okunduğu müddetçe Türk milletine hangi alanlara etki edeceğinin altı çizilmiştir.

“Nesil dergisi mensupları, milletimizin maddi ve manevi kalkınmasına yardımcı olmak, dini-millî şuura canlılık vermek, din alimlerini ihya etmek maksadıyla hizmet nesli için bir 'hizmet programı' getirmeyi, bu programı hiçbir menfaat beklemeden 'farz-ı kifaye' anlayışı içinde ve Allah rızası için gerçekleştirmeyi hedef edinmiştir” (Karasüleymanoğlu, 1977: 29-30).

1978 yılının 85.sayısında Töre hangi kesime hitap ettiğini şu dizelerde belirtmiştir:

“TÖRE, yüreği TÜRK olmanın gururu ile çarpan, TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ'nin ateşiyle yanan herkesin dergisidir. Üniversitelerimizdeki milliyetçi öğretim üyelerinden, Türkiye'miz içinde ve dışında en ucra köşelerdeki Türk Milliyetçilerine kadar ulaşan fikri mücadele dergisidir” (Töre'den, 1978a: 7).

Bu dizeler aynı zamanda Töre'nin “Türk” milliyetçiliğine bakışını da yansıtmaktadır. Yüreği Türk olmanın gururu ile çarpan herkesin Türk milliyetçisi olduğunu belirtmesi Töre'nin Türk milliyetçiliğini etnik unsurlara bağlamadığını gösterir. Bu bağlamda Türk milliyetçisi olmayı ortak duygu ve kader birliğine bağlamaktadır.

1979 yılının Ocak ayında 92.sayısında “Töre'den” adlı bölümde Töre kendi varlığını ekonomik bunalımlarına rağmen devam ettirdiğini ve sol camia tarafından da dikkatle takip edildiğini yazmaktadır. Ayrıca bu başarının sahibinin kendisine

destek veren milliyetçi okurlar olduğunu belirten Töre kadrosu, bu yazıda bir kez daha var olma nedenini ilan etmiştir:

“Muradımız, kalpleri Türklük’ün geleceği için heyecanla çarpan bütün milliyetçilere ÜLKÜ yolunda hizmettir.

TANRI TÜRK’Ü KORUSUN VE YÜCELTSİN”(Töre’den, 1979a: 4).

Töre’nin 105.sayısında “Töre’den” kısmında yer verilen yazı, Töre’nin milliyetçi ülkücü kesim için önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca burada sol camiaya karşı bir fikir dergisi olarak öne çıkan Töre’nin üniversite niteliği taşıdığı bu bakımdan her kesimden insanı içinde bulundurduğu belirtilmektedir.

“TÖRE, Türkiye’deki tek milliyetçi dergi değildir. Fakat milliyetçi ve ülkücü dergiler arasında TÖRE tektir. TÖRE, gerçekten ‘üniversite’dir. Slogan dergisi değildir. ‘Kahrolsun!’larla, ‘Yaşasın!’larla dolmaz. TÖRE, Türkiye’de bir milliyetçi aydın kadro hareketidir. Düşman yıllar boyu milliyetçilerin entelektüel çevreye giremeyeceği, aydın tabakaya hitap edemeyeceği düşüncesine sahip olmuştur. Uzun süre de bu düşüncesinde haklıydı. Üniversite ve orta öğretim gençliği, öğretmen, asker kesimi solun aslı malı sayılıyor, milliyetçi çıkışların bu çevrelerin içine girmemesi için azami gayret gösteriyordu. Son 10 yılda yıkılan işte bu settir. Şimdi milliyetçi çiftçi kadar milliyetçi üniversite öğrencisi ve hocası, milliyetçi işçi kadar milliyetçi mühendis ve yazar vardır.

Korktukları, çekindikleri işte bu hareket; düşünen, tartışan, fikir imal eden milliyetçilerin hareketidir. TÖRE, bu hareketin vazgeçilmez öncüsü, yürütücüsü, drijanı olmuştur” (Töre’den, 1980a: 3).

Derginin 112.sayısında “Töre’den” başlığı altında Töre’nin önemli gayelerinden birinin de milliyetçi aydın yetiştirmek ve milliyetçiliğin aydın kesime girmesini sağlamak olduğu da belirtilmiştir. Derginin belirtmiş olduğu hedefler doğrultusunda okuyucuların neler yapabileceği sorgulanmış ve bu yolla derginin ana hedefleri milliyetçi okura mal edilmeye çalışılmıştır.

“Fikirlerimizi paylaşmıyorsanız pasif okuyuculuğa devam ediniz. Eğer söylediklerimizde hakikat payı varsa ülkümüz yolunda sizi harekete geçmeye davet ediyoruz. Gelin milliyetçi aydın yetişmesinde, milliyetçiliğin aydın kesime girmesinde yükümüzü paylaşın. Birlikte mücadele edelim... Lütfen düşününüz, kendi

kendinize sorunuz ve cevabını bize yazınız: Siz ne yapabilirsiniz?”(Töre'den, 1980b: 2).

Töre, milliyetçiliğin şahlanması adına yapabileceklerini okuyucu kitlesine mal etmeye çalışan, Türk milliyetçiliğine hizmet etme gayesinde olan bir dergi olarak 1970'lerde öne çıkmıştır. Var olma nedenini; Türk'ün değerlerinin sahiplenilmesi ve yüceltilmesi noktasında görülen ihtiyaca cevap vermek, zararlı ideolojilerin neşriyatındaki artışına rağmen Türk milliyetçileri için önemli bir boşluğu dolduracak dergilerin azlığı olarak beyan etmiştir. Devrin ideolojiler savaşı devri olduğu bu çağda neşriyatı sol kesimin eline bırakmanın sakıncalı olduğu mesajını vererek Türk milliyetçiliğinin geliştirilmesi ve Türk milliyetçilerinin yetiştirilmesini önemli bir faaliyet olarak öne çıkardığı görülmektedir. Töre, ülkücü gençliğin zararlı ideolojiler karşısında en güçlü silahıdır. Genç nesillerin yetişmesi noktasında vermiş olduğu çabalar doğrultusunda Töre'nin dergiden çok milliyetçi bir ekol olduğu da söylenebilir. Töre bünyesinde düzenlenen kitap okuma, şiir yazma, desen düzenleme yarışmalarının yapılması, Türk gençliğinin okuyabileceği kitap listelerini oluşturmuş olması Töre dergisinin Türk milliyetçilerinin yetişebilmesi noktasında bir ekol olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Töre'nin neden var olduğu sorusuna vermiş olduğu cevaplara bakıldığında Töre dergisinin Türk milliyetçiliğini aydın kesime taşıma gayesinin olduğu da görülmektedir. Bu bağlamda Töre dergisinin yetişen yeni nesilleri Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi doğrultusunda yetiştirebilmek ve milliyetçi düşüncüyü aydın kesime taşıyabilmek vizyonuna sahip bir dergi olduğu da anlaşılabilir.

4.2.Töre Dergisi İncelemesi

4.2.1. Türk - İslam Vurgusu

Türk-İslam Sentezi, 1960'lı yıllardan sonra ülkede etkisini hissettirmeye başlayan komünizm tehlikesine karşı bir olma fikrinden nüvelerini almış 1970'li yılların öne çıkan politikalarından olmuştur. Aydınlar Ocağı, Ülkü Ocakları gibi oluşumların meydana gelmesi bu düşüncenin hayata geçirilmesi açısından önemli faaliyetler olarak karşımıza çıkar. Müslüman Türk dünyasının problemlerine eğilmek

adına bir güç elde eden Aydınlar Ocağının faaliyetleri ve Milliyetçi hareketin desteklediği Ülkü Ocaklarının faaliyetleri bir yandan dindar milliyetçi gençlerin yetişmesine vesile olurken diğer yandan Türk İslam dünyasının problemlerine eğilme imkanını da meydana getirmiştir. Töre dergisi kadrosunca benimsenen Türk-İslam Sentezi düşüncesi derginin pek çok yayınında öne çıkan tema olarak belirlenmiştir.

Bu bölümde Türk-İslam Sentezi'ne inanmış Töre kadrosunun Türk-İslam vurgusuyla yayımlanmış olduğu yazılara ve şiirlere yer verilecektir. Türklük gurur ve şuuru, İslam ahlak ve faziletinin öne çıkarıldığı yazılar burada aktarılmaya çalışılacaktır. Türk'ün tarihî başarılarının, Türk'ün töresinin vurgulanması, vatan sevgisinin dile gelmesi, bu durumun İslam dini ve rehber edinilen Kur'an'ın öne çıkarılmasıyla ifade edilmesi söz konusudur.

Biol Emil, Töre'nin 1971'deki 30/2.sayısında "Tarihimizin Dersleri" adlı yazısında Türk tarihinden bahsederek bu tarihi vakıaları, Türk milletinin bugün olaylar karşısında izlemesi gereken yol olarak belirlemiş bir diğer deyişle Türk tarihindeki vakıaları geleceğe ilişkin referanslar olarak yorumlamıştır.

" Bir daha tekrar edelim: Kağana bağlılık, İline bağlılık, Töresine bağlılık...Bugünkü manasıyla: Devletine bağlılık, Vatanına bağlılık, Milliyetine bağlılık... Bugün de, bu bağları kopardığı taktirde, Türk milletinin yuvarlanacağı akibetin ne olduğunu, ecdadımızın bin iki yüz elli yılın ötesinden gelen sesi hâlâ haber veriyor" (Emil, 1971, Sayı: 30/2: 26).

1971 Ağustos 31/3. sayıda Malazgirt Savaşı'nın yıl dönümü olması açısından genel olarak Malazgirt Zaferi ve Büyük Selçuklu hükümdarı Alparslan'ın bu savaştaki başarılarına atıfta bulunulmuştur. Bilindiği üzere 26 Ağustos 1071'de Malazgirt Savaşı Bizans İmparatorluğu ile yapılmış ve galibiyet sağlanmıştır. Bu savaşın kazanılması Türk tarihi açısından büyük önem atfetmektedir. Bu savaşın kazanılmasının en önemli neticeleri ise Türklere "Anadolu" coğrafyasının kapılarını açmış olması ve Bizans'ın İslam dünyası üzerindeki baskısının azalmasıdır. Malazgirt zaferi ile Anadolu'da ilk Türk beylikleri kurulmuş ve Osmanlı İmparatorluğu'nun bu topraklarda kurulmasına giden süreç başlamıştır. Görüldüğü üzere bu savaş tarihî açıdan Türklerin en önemli zaferlerinden olmuştur ve bu nedenle her Türk milliyetçisi açısından önemle anılmaktadır. Bu bağlamda milliyetçi

muhtevaya sahip Töre dergisinin böyle önemli bir tarihsel süreci ifade eden, Türk yurdu ve gelişimi açısından önem atfeden bu gelişmeyi es geçmesi de beklenemezdi. Töre dergisinde Malazgirt zaferine ilişkin başarıların anlatımının yanında dönemsel olarak Tarih Kurumunun da eleştiriye tabi tutulduğunu görmekteyiz. “*Tarih Kurumu, bir yandan kuruluş gayesinin dışına çıkarak adeta bir ticaret şirketine benzemekte, diğer taraftan da yalnız Selçuklular çağına değil bütün bir Türk tarihine üvey evlat gözüyle bakmakta*” (Töre'den, 1971, Sayı: 31/3.4). Burada Türk tarihi incelemesinin yeterli olmadığı üzerinde durulmuştur. Fakat bu sayıda üzerinde durulması gereken nokta Türk tarihindeki başarıların, Türklerin anlı şanlı geçmişinin yansıtılması durumudur.

“Malazgirt zaferi Türk ve Dünya tarihinde önemli bir yer işgal eder. Zaferden sonra Alp Arslan'ın en büyük islâm gâzisi ve fatihleri payesine yükseltilmesi, onun hakkında kasideler, methiyeler yazılması ve bizzat halife tarafından tebrik ve teşekkür mektubu gönderilmesi bu zaferin ehemmiyetini ortaya koyar” (Yıldız, 1971a:14).

Halide Nusret Zorlutuna'nın kaleme almış bulunduğu “İlk Müjde Ak Topraklar” adlı dizeler, Malazgirt Savaşı'nın önemi ve hükümdar Alparslan'ın başarısını yansıtması bu bağlamda Türklüğe ve İslam'a hizmet etmesini yansıtması açısından Türk-İslam Sentezi açısından önem kazanmaktadır.

“... Hak uğruna Türklük uğruna cihat! Heyy!..

O ne kutsal bir 'an'dı

Kumandanların arslanı,

Arslanların kumandanı Alp Arslan

Giyindi de beyazları

Eliyle bağladı kuyruğunu atının,

Şehitliğe hazır.

Düşman kalabalıkmış güçlüymüş...

Kim düşünür gayri!

Her bir ere yüz kefare düşse ne çıkar?

İman dolu bağıri yiğitlerin,

Yiğitlerin yüreğinde tek Allah var!

*Ve damarlarında Türk kanı gürül gürül...
...” (Zorlutuna, 1971:23).*

1971 yılında Malazgirt Zaferi'nin 900. yıldönümü olması hasebiyle düzenlenen yarışmada “Malazgirt Marşı” ile Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu birincilik kazanmıştır. Gençosmanoğlu'nun bu şiiri yine Türk-İslam Sentezi'ni içeriğinde barındırmaktadır.

*“Aylardan Ağustos, günlerden Cuma,
Gün doğmadan evvel İklim-i Rum'a,
Bozkurtlar ordusu geçti hücumu
Yeni bir şevk ile gürledi gökler
Ya Allah... Bismillah... Allahuekber!..
...” (Gençosmanoğlu, 1971, Sayı: 4:14).*

Töre dergisi sayılarında Türk töresi ve tarihine ilişkin pek çok yazıya rastlanmaktadır. Bunlardan biri de 1972 yılının 8. sayısında Mehmet Eröz'ün kaleme almış olduğu yazılardan “Türk Ulusları, Urukları, Boy ve Oymakları Hakkında Kısa Bilgi” ve 9.sayıdaki “Türk Milli Birliğine Doğru” yazılarıdır. Bu çalışma ile Türk'ün anlı şanlı tarihini ve töresini anlatma gayretinde olan yazar okuyucuyu bilgilendirmeyi amaç edinmiştir. Ayrıca Türklerin İslamiyet'e, İslam'ın da Türklere sağlamış olduğu “koruyuculuk” vasfı üzerinde durmuştur.

“Milli kültürümüzün (harsımızın) temel unsurlarından biri dindir. Din deyince elbette İslamiyet'i anlıyoruz. Türk soyunun asırlarca kılıç ve kalemiyle hizmet ettiği İslamiyet, sanki Allah tarafından bu kavme emanet edilmiştir. Türkler olmasaydı, korkunç dalgalar halinde gelen Haçlı sürüleri önünde, İranlılar ve bugün Kudüs'te maskara olan Araplar kaç gün dayanabilirdi? Biz yüce ve en ileri dine böyle hizmet ederken, İslamiyet de milletimizin koruyucusu oldu” (Eröz, 1972a: 17).

1972'nin 11.sayısında Ercilasun “Cihan” adlı şiiriyle derginin perspektifinin Türk-İslam Sentezi üzerine kurulduğunu açıkça göstermektedir. Bu dizeler bir yandan Türk-İslam Sentezine vurgu yaparken diğer yandan da Türklerin cihan hakimiyeti hayaline vurgu yapmaktadır.

*“Deniz deniz, ırmak ırmak yarıldı,
Ardından dağ taş gövdelendi cihan.*

*Altta yerle, üstte gökle sarıldı,
Sonradan Türkle müjdelendi cihan.*

*Kılıç üste, kalkan üste kuruldu,
Allah Allah'la bestelendi cihan.
Topladılar, derlediler cihanı,
Dilediler cihan cihan vatani” (Ercilâsun, 1972:11:39).*

Nahit Dinçer “Millî Kültürde Dinin Yeri ve Milli Şahsiyet” adlı yazısında (1972, Sayı: 16: 18-24) millî kültürü var eden değerlerin din, dil ve sanat olduğunu belirterek, Türklerin millî benliklerini koruyabilmesini İslam dinine bağlamıştır. “Türkler, İslâmlıkla, Türklüklerini muhafaza etmiş oluyorlar. Hristiyan olan Türkler, ırklarını, milliyetlerini ve dillerini kaybetmişler, içinde buldukları topluluğa karışıp erimişlerdir” (Dinçer, 1972: 18). Millî benliklerini kaybetmiş bulunan Türklerin dinî inançlarının İslam dinî olmamasının onları millî kimliklerinin dejenere olmasına neden olduğunu belirtmiştir.

1973 yılının 22.sayısında Mehmet Eröz’ün kaleme aldığı “Çeşitli İdeolojiler Karşısında Türk Milliyetçiliği ve İslamiyet II” adlı yazısı derginin Türk-İslam Sentezini açıkça ortaya koyan yazılardandır. Eröz derginin 21.sayısında aynı adlı ilk makalesinde dinin önemini ortaya koymuş ve komünistlerin din aleyhtarlığını eleştirmiştir. Bu yazısında ise Eröz, İslamiyet’in Türk millî kültürü açısından taşıdığı öneme vurgu yapmıştır.

“...İslam dini, millî kültürümüzü yaşatmakta büyük hizmet görecektir. Müslüman olmayan Türk uyruklarının nasıl eridiği, Slavlaştığını, Cermenleştiğini (Peçenek, Kuman, Bulgar, Hun uruk ve ulusları gibi) tarih göstermiştir” (Eröz, 1973b: 5).

“Türkçülüğümüz, milliyetçiliğimiz Türkiye’nin kalkınması için sosyalist ‘yöntemlere’ (usullere) el açmayacaktır. Kalkınma, sosyal adalet meselelerimizi, kendi dini ve milli kaynaklarımızda bulacak, onları hummalı bir ilmi faaliyetle nurlanan milliyetçi beyinlerin çalışmalarına havale ederek, dertlerimize devalar bulacağız. Milliyetimizi, dinimizden ayırmak isteyenlerin asıl niyetlerine dikkat etmek gerekir” (Eröz, 1973b: 6).

Töre’nin 1975 yılı 45.sayısında Hikmet Tanyu’nun kaleme aldığı “Türkler Arasında Dinlerin Tarihçesi” adlı yazıda (1975a: 16-22) Türklerin İslamiyet’i kabul

etmesini kolaylaştıracak bir inanca sahip oldukları üzerinde durulmuştur. Gök Tanrı ve Allah inancının, cihat ve cihan anlayışının benzemesi ve İslam dininin askerliğe önem vermesi gibi etkenler öne çıkarılmıştır. Tanyu, İslamiyet ile birlikte Türklerin kültür ve medeniyet atılımlarının geliştiğini belirterek Türklerin ilerleme nüvelerini İslam dininde buldukları kastedilmiştir.

“İslam dininin gaza ve cihadı farz tanıyışı, aile hayatına önem verışı, askerliğe değer verilışı, yurtseverlik ve bütün ahlâki ilkeleri Türklerin bu dinin hak ve mutlak din olduğuna dair inançlarını yüceltmışti. Bu dine girince kültür ve medeniyet atılımı geliştiği gibi, maneviyat, iktisat ve siyasi hayat ve düzen bakımından da büyük bir ilerleme kadetmişlerdi. Adeta Türklük ve İslamlık ülkede kaynaşmış birlik ve beraberliği temin etmiş, bir bütün haline gelmesine yol açmıştı” (Tanyu, 1975a: 22).

Gökalp’in 50. yılı olması hasebiyle 1975 yılının sayılarında Ziya Gökalp ve düşüncelerine yer verildiği görülebilir. Bilindiği gibi Gökalp, Türk Milliyetçiliğinin gelişimine katkı sunan en önemli isimlerden birisidir ve Töre kadrosunun Gökalp üzerinde durması, onun fikirlerini benimseyerek öne çıkarılması beklenen bir davranış olmalıdır. Töre’nin 46.sayısında “Ziya Gökalp’da Milliyetçilik ve Din Anlayışı” adlı yazısında (1975: 31-33) Faruk K.Timurtaş, Gökalp’in bazı kesimlerce yanlış anlaşıldığını bazıları içinse –sol camia gibi- yanlış anlaşılacak istendiğini yazmaktadır. Ayrıca bazı ümmetçi kesimin Gökalp’i Osmanlı’daki ümmetçilik fikrini etkisiz kılması açısından eleştirmesini de anlamsız bulur. Timurtaş Gökalp’in öne sürdüğü senteze ulaşan Türk Milliyetçiliği anlayışında çağdaş, Müslüman bir Türk olunması gerektiği fikrini öne çıkarmaktadır.

“Ziya Gökalp dine karşı değildir. İslam ümmetinden kopmayı hiçbir zaman düşünmemiştir. İçtimai inancımızı ‘Türk Milletindenim, İslam ümmetindenim, Garp medeniyetindenim’ şeklinde formüleştiren ve çağdaş Müslüman- Türk olmamız gerektiğini ortaya koyan odur” (Timurtaş, 1975, Sayı: 46: 33).

Töre dergisinin 1975 yılında yayımlanan 48.sayısında okuyuculardan gelen sorulara yanıt vermek amacıyla ayrılmış olan “Cevaplar” başlığı altında İskender Öksüz, İslam dini ile Türk milliyetçiliği fikir sisteminin birbirinden ayrılamayacağı üzerine vurgu yaptığı görülmektedir.

“İslamiyet, Türk Milleti'nin en önemli vasıflarındandır, harsımızın ayrılmaz bir parçası ve temellerinden biridir. Türk Milliyetçisi, Türk Milleti'nin, onu meydana getiren kıymetlerle birlikte ebediyete kadar bekasını sağlamak isteyen insan olduğuna göre İslamiyet'i müdafaa Türk Milliyetçisi'nin esas vazifelerindedir”(Öksüz, 1975, Sayı: 48: 5).

“Milli kültürümüzün temellerinden birini teşkil eden, Türk milletini meydana getiren değerlerin en önemlilerinden biri olan İslamiyet'e uymayan bir fikir sisteminin, Türkler için teklif edilmesi düşünülemez”(Öksüz, 1975, Sayı: 48: 7).

1975 yılının 54.sayısında Korkut Akbaş'ın Kırım'ın içinde bulunduğu duruma ithafen kaleme aldığı “Oy Kırım Kırım” adlı dizeler bize Töre dergisinin Türk-İslam Sentezi'ni benimseyen bir perspektifte olaylara yaklaştığını kanıtlar niteliktedir:

“...
 Koru Tanrım gönderdiğin ordunu
 Soysuzlara boğdurma bozkurdunu

 Hedefimiz Turan kılavuz Kur'an
 Elbet bir gün bize gülecek devran
 Davran tan atıyor yiğidim davran

 Nice yıldır kılıç kında paslanır
 Kim demiş ki deli kurtlar uslanır
 ...” (Akbaş, 1975, Sayı: 54: 13).

Töre dergisinin Ocak 1976 yılındaki 56. sayısında Türkiye'nin eğitim meselesine odaklanan yazar İsmail Öztürk'ün yazısında milliyetçilik ve İslam dininin Türk eğitim sistemi için önemli unsurlar olarak vurguladığını görmekteyiz:

“İşte hem verimin en yüksekini elde etmek ve bilimin hızına ayak uydururken benliğimizden fire vermemek gençliğimizin ancak ve ancak MİLLİYETÇİ bir eğitimle yetişmesiyle mümkündür”(Öztürk,1976: 34).

“Türklüğün İslamiyetle mânâlandığı şuuru herkese kazandırılmalı, gençlik dini eğitimini tam ve eksiksiz almalıdır.

Türklük gurur ve şuuru İslam ahlâk ve faziletiyle yoğurulmalıyız” (Öztürk, 1976: 35).

“Her Türk gencine Türk ve Müslüman yaratılmanın en büyük şeref ve mutluluk olduğu ancak böyle bir eğitim sistemi ile verilebilir” (Öztürk, 1976: 35).

Gökalp’ten Atsız’a yazısını kaleme alan Sadık Ahmet Tural, Atsız’ın dinin üzerinde durmayışına karşı Cevdet Paşa ve Ziya Gökalp’in düşüncelerini öne çıkarır ve İslam’ın Türk milliyetçiliğindeki önemine atıf yapmış bulunur.

“Cemiyet hayatımızda islâmiyetin yerine bir sosyolog gözüyle ilk işaret Cevdet Paşa’dan gelir. Paşa’dan sonra şuurlu ve ilmî olan ikinci işaret Gökalp’ten gelir; Türkleşmenin İslamlaşmak ile ters düşmediğini izaha uğraşır. Ne yazık ki, Atsız cemiyet hayatında dinin yerin üzerinde durmamış, belki de durmak istememiştir” (Tural, 1976: 39).

Burada Tural’ın milliyetçilik akımlarından “Türkçülük” fikrini öne çıkarıp İslamiyeti geri plana iten Atsız bakış açısına eleştiride bulunduğu görülmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere Töre mensupları için Türklük gurur ve şuuru kadar İslam ahlak ve fazileti de önem kazanmaktadır. Bu bağlamda Ziya Gökalp’in düşünceleri öne çıkarılmakta, Türklük İslamdan ayrı bir mecrada değerlendirilmemektedir.

Zararlı ideolojilere karşı Türk milliyetçiliğinin ne olduğunu ortaya koyabilmek adına “Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi”ni ortaya koyan Ayhan Tuğcugil’in Türk milliyetçisi olabilmek için kişinin önce kendi “ümme”ni sevmesi gerektiğini vurguladığı görülmektedir. 59. sayıda Tuğcugil Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi’nde Türk milletini belirleyen en önemli değerlerden birinin “ümme”ni sevmek” olduğunu belirtir.

“Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi’nin gayesi ‘Türk Milleti’nin bekası’ ve ‘beka’ da, ‘Türk milletini’, onu belirleyen değerlerle ebediyete kadar yaşatmak’ şeklinde verildiğinde; İslamiyet, Türk Milleti’ni belirleyen en önemli değerlerden biri olduğuna göre; ümmetini sevmek, Türk Milliyetçisi için kesin bir şart olmaktadır” (Tuğcugil, 1976c: 6-7).

Necmettin Hacıeminoğlu, “Ümmetçilik” meselesini incelerken bu kavrama farklı atıfların yapıldığı üzerinde durarak, milliyetçilikle ümmetçilik arasında bir

tercih yapılması gerektiğini öne çıkaran düşüncüyü eleştirmektedir. Hacıeminoğlu, günümüzde ümmetçilikle yönetilen bir ülkenin kalmadığını söyleyerek millî devletlerin varlığından bahseder ve milliyetçi düşünce için dinsel bağların önemi üzerinde durur. “Bir insan veya cemiyet milliyetçiliği dünya görüşü olarak benimsemişse dine, dindarlara ve din müessesesine lâayık olduğu değeri zaten vermiştir” (Hacıeminoğlu, 1976a: 11). Bu ifadelerinden anlaşıldığı gibi Hacıeminoğlu, milliyetçiliği benimsemenin zaten dinî müesseselerin önemini de kabul etmek olduğuna vurgu yapmıştır. Bu anlamda milliyetçilik düşüncesi dine gereken önemi vermektedir.

“...Türk milliyetçileri İslamiyeti Türkten, Türklükten ve milliyetçilikten asla ayrı düşünemezler. Bu bakımdan bizim milliyetçilik anlayışımızın ruhu Müslümanlıkla yoğrulduğu gibi, insanları ve milletleri değerdendirirken de, hemen Türkten sonraki sıraya Müslümanları yani ümmetdaşlarımızı koyarız” (Hacıeminoğlu, 1976a:11).

Töre'nin 62. sayısında “İnsan ve İslâm” adlı yazısında M.Afşin Kağan, İslam'ın Türkler için önemli bir değer olduğunu vurgular ve İslamiyet'in Türklerce kabul edilmesini tarihin önemli olaylarından biri olarak yorumlar. Türkler için İslam'dan başka bir iman düşünmek yapılacak en büyük hatadır.

“Dünya insanının değışmez özelliği dindar olmaks, Türk'ün dönülmez inancı da Müslüman olmaktır. Tarihin en büyük olayı İslam'ın doğuşu, en mutlu anı da Türk milletinin bu yüce dini kabul ediş olmuştur” (Kağan, 1976:13).

“Türk milletini İslam'ın dışında başka bir iman üzerinde düşünmek affedilemez bir hatadır. Tıpkı bunun gibi Türk milletinden olmayı İslamla bağdaştırmamak, başka bir ifade ile, İslam imanından bu unsuru söküp atmak gayretkeşliğinde bulunmak büyük bir gaflettir. Bu gibi gafil davranışlar, Millet bütünlüğünü Devletin bekasını temelinden dinamitler, aynı zamanda Devlet ve Millet düşmanlarını güçlendirir” (Kağan, 1976:13).

Kağan (1976: 14) Kuran'da geçen ayetlerden yola çıkarak “Allah yolunda savaşan millet” olma şerefının Türklere verildiği üzerine açıklama yapan İslam bilginlerinden bahseder.

“Biz Millet olarak Türklük ve Müslümanlık ülküsü uğrunda dövüştüğ ve şerefle öldük. Bugün de yarın da aynı ülkü etrafında ve

aynı ölçüler içinde, dövülecek ve öleceğiz. Türklük şuur ve gururu, yaşanan İslâm imanı ve İslâm ahlâkı ile kaynaşmış Türk töresi, Millet evlâtlarının aydınlık yolu olmalıdır” (Kağan, 1976, Sayı: 62, Sayfa:14).

Kağan (1976: 15-16) dünya üzerindeki ideolojilerin gençlerimizin aklını yıkaması sonucunda gelecek nesillerin millî değerlere yabancı kalacağından bahsederek bu hususla ilgili çıkış yolunun millî ve manevî değerler olduğu üzerinde durur. Kağan dinsiz bir ideolojiye karşı İslam dinini öne sürerken, yabancı kültürün istilasına karşı ise millî kültürel değerlerimizin korunması gerekliliği üzerinde durur.

“Ruh dengesi bozuk bu aldatılmış Vatan çocuklarının birleştikleri tek hedef, esefle kaydedelim ki, Milli serveti yakmak ve Türk Devletini yıkmaktır.

Bu çıkmazdan kurtulmanın çaresi ve çıkış yolu Milli ve manevî değerlere dönmek ve asrın dini İslâm’a sığınmaktır” (Kağan, 1976:16).

Kağan’ın ifadelerinde 1970’li yıllarda Türk-İslam Sentezi’ne yönelmenin temel nedenlerini görmek mümkündür. Komünizm gibi millet gerçekliğini reddeden ve din kurumuna uyuşturucu bir görev yükleyen ideolojinin ülke genelinde gençlik üzerinde etki etme çabasına karşı Türklük gururu ve İslam faziletinin öne çıkarılması gerekliliği duyulmuştur. Bu bağlamda Türk-İslam Sentezi düşüncesi üniversitelerde yapılan sol camiaya karşı milli kültüre bağlı, Allah yolunda ilerleyen bir gençliği çatısı altında toplama gayesinde olmuştur.

Tuğcugil, “Türkiye ve Skolastik” adlı yazısında İslam dinine atıfta bulunarak İslam’ın skolastik düşünceyle hiçbir ilgisinin olamayacağından bahseder. Komünistlerin metodu olan bilimsel sosyalizm’in ‘apriori’ olduğunu belirtirken, Türk milliyetçiliği fikir sisteminin metodunun ‘ilim’ olduğunu yinelerken İslam’ın da Katolikler de olduğu gibi skolastik düşünceyle uyuşmasının imkansızlığından bahsetmiştir.

“...İslâm dini, Katolik hristiyanlığın aksine, skolastiğe kapalıdır” (Tuğcugil, 1976d: 5-6).

“...İslâmiyette ise, ‘İlim Çin’de bile olsa...’ gidip bulmak emredilmiştir” (Tuğcugil, 1976d: 6).

“Avrupa Orta Çağı yaşarken İslâm dünyası bu anlayışla maddî ve manevî bütün sahalarda parlayabilmiştir” (Tuğcugil, 1976d: 6).

“Gerçekte skolastiğin dinle, hele İslâmiyetle doğrudan bir ilgisi yoktur” (Tuğcugil, 1976d: 6).

Tuğcugil “Atatürkçü” skolastiğe karşı Atatürk’ün Batıcılıktan çok “muasır medeniyetler seviyesi”ni öne çıkardığından bahsederek, Atatürk’ün Gökâl’den etkilediğini yazar. “Gökâl’i biraz okumuş bir yarı aydın bile onun medeniyetle harsı (kültürü) nasıl titizlikle birbirinden ayırdığını görür. Atatürk ise Gökâl’i herhalde çok iyi biliyordu” (Tuğcugil, 1976d: 8). Batılılaşmak yolunda Batı kültürünü her türlü millî değerden üstün gören bu zihniyete karşı Gökâl’in hars ve medeniyet ayrımına dikkat çekmek ister.

Hacıeminoğlu (1976b: 17-23), Gökâl’de Turancılık ülküsünü beş merhalede açıklar. “Turan” ilk olarak Türklerin ana yurdu, ilk vatanı, Orta Asya anlamına gelir. İkinci merhalede Türk’ün fethettiği yer, üçüncü merhalede Türklerin tutsaklıktan kurtulup istiklallerine kavuşması ülküsü, dördüncü merhalede Büyük Türk Birliği ve son olarak beşinci merhalede cihan hakimiyeti, kızıl elmadır.

*“Vatan ne Türkiye’dir Türklere ne de Türkistan
Vatan büyük ve müebbet bir ülkedir: Turan”*

Gökâl “Türkçülüğün Esasları” adlı eserinde (2014: 42) Turan ülküsünün yüz milyon Türk’ün bir ulus olarak birleşmesi gibi gerçekleşmesi uzak bir ideal olduğunu belirtir. Buna karşın Gökâl, Turancılık ülküsü olmasaydı Türkçülük fikrinin de bu kadar kolay yayılamayacağını vurgulamıştır. Ayrıca gerçekleşmesi hayal olan ulusal devlet bugün Türkiye adıyla var olduysa kim bilir belki de Turan ülküsü de bir gün gerçek olurdu.

Zeki Alan, “Hasret” adlı yazısında milletin varlığı ve anavatan uğruna ölmenin kutsallığından bahsederek; vatani terk etmenin akıncı torunu olan bu millet için imkansız olduğundan bahsederek tüm anavatanlıları iş başına çağırır. *“Yürüyüp gidivermek dikenli tele doğru, bağırmı açmak kanlı namlulara?..Ölüm zor değil, bu gerçek. Gerektiğinde bir kutsal görevdir, eğer vatan uğruna olursa” (Alan, 1976: 20).* Vatani savunmanın ve bu uğurda ölümün Türk milleti açısından kutsal bir görev

olacağına bu yazısıyla dikkat çekmiş bulunur. Bu durum “Vatan sevgisi imandandır.” sözünü hatırlatır. Vatanının varlığı ve devamı için kendi canından vazgeçebilme yetisi milliyetçiliğe vurgu yaparken inanılan İslam dininin “şehit”lik mertebesi bu yolu daha da kutsal eylemektedir.

Nevzat Yalçın, “Güneşi Seyreden Adam” yazısında (1976, Sayı: 57, Sayfa: 17) Batı’ya olan hayranlığı eleştirmiş ve gençleri Doğu medeniyetine bir anlamda İslâm’a ve milli öz’e yönlendirmiştir.

*“Doğu’ dandır kocaman güneşin her sabah yükselişi;
Yâni çocuğum, Batı’ya her ışık Doğu’dan gelir...
Konfüçyus bunu böyle gördü, sen de öyle bil”
(Yalçın, 1976: 17).*

Burada Nevzat Yalçın, Batı’ya her ışığın Doğu’dan geldiğini belirterek, İslam medeniyetini Doğu medeniyeti ile tasfir etmiştir. İslam dininin ilerlemeye açık bir din olduğunu ve Batı’nın ilerlemesine vesile olan pek çok bilginin kaynak olarak İslam medeniyetinde zaten var olduğuna atıfta bulunmuştur. Bu bakımdan Batı, Doğu medeniyetinin sunmuş olduğu bilgiler sayesinde ilerleme kaydetmiştir, bu yüzden Batılılaşma adına Doğu medeniyetini küçümsemenin doğru olmayacağı mesajı buradan çıkarılabilir.

Necmettin Hacıeminoğlu, “Ziya Gökalp’de Turancılık Ülküsü” adlı yazısında Gökalp’in Turan ülküsünden bahseder ve bu ülkünün gerçekçi bir yaklaşıma sahip olduğunu, bu yüzden bugünün milliyetçilerinin de Gökalp gibi düşündüğünden bahseder. Hacıeminoğlu’nun bu yazısı Töre dergisinin Gökalp çizgisinde milliyetçi perspektif izlediğini bir kere daha göstermiş bulunur.

*“...Gökalp, Turancılık konusunda tam mânâsı ile gerçekçi, akılcı ve ülkücüdür. Gerçekleri ve şartları hiçbir zaman göz önünden uzak tutmuyor. Fakat millî ülkü ve hayallerinden asla vazgeçmiyor. Ve vazgeçilmesini istemiyor. Bugünkü Türk milliyetçileri ve ülkücüleri de aynen onun gibi düşünmektedirler”
(Hacıeminoğlu, 1976c:43).*

Necmettin Hacıeminoğlu (1974a: 18-26) milliyetçiliğin bugünkü şartların bir ürünü olmayıp tarihe dayanan bir fikir sistemi olduğunu vurgulamaktadır. Bu

bağlamda milliyetçilik komünizm gibi ideolojilere karşı oluşturulmuş bir sistem ya da Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'yla ortaya koyduğu bir fikir sistemi değildir. Milliyetçiliğin “Atatürk milliyetçiliği” olarak kabulü pek çok Türk devletinin ayakta kalmasına vesile olan milliyetçilik gibi önemli bir fikir sisteminin önemsizleştirilmesi anlamına gelmektedir. “Milliyetçilik, ona zıt veya düşman olan görüş, düşünüş ve anlayışlara göre tarif edilemez” (Hacıeminoğlu, 1974a: 21). Milliyetçiliğin ne olmadığını ortaya koyan Hacıeminoğlu, daha sonra milliyetçiliğin ne olduğuna dair açılımda bulunmuştur.

“Milliyetçilik, bir vasıta değil, gayedir. Metod değil, öz ve muhtevadır” (Hacıeminoğlu, 1974a: 22).

“Milliyetçilik, Türk Milletini, sahip olduğu bütün milli değerleri ile beraber, ebediyete kadar yaşatma ve yüceltme ülküsüdür. Kendini kayıtsız şartsız bu ülkeye adayanlara da milliyetçi denir” (Hacıeminoğlu, 1974a: 23).

“Gaye Türklüğün sadece adını değil, bizzat milli varlığını yaşatıp yüceltmektir. Amerikanın seviyesine çıkmak uğruna ‘Amerikalılaştırma’ milliyetçilik olmaz” (Hacıeminoğlu, 1974a: 25).

1974 yılı Türkiye açısından önemli olayların vuku bulduğu bir dönem olmuştur. Özellikle 1974 yılının 20 Temmuz gününde yapılan Kıbrıs Barış Harekatı dönem açısından önemli bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır. Kıbrıs'ın Rum yönetimine bırakılması düşüncesi, her anlamda “millî bağımsızlık” düşüncesini kendisine prensip edinmiş Türk milliyetçileri için harekete geçme unsuru olmuştur. Bu dönemde dış politikanın karışık olması hasebiyle derginin 1974 32. sayısında (Sayfa:51) “Bayrak Şair”i olarak bilinen Arif Nihat Asya'nın “Dua” şiiri yayımlanmıştır.

Bu şiirin dizeleri bir yandan dış politikada içinde bulunulan duruma ilişkin bir fotoğraf sunarken, diğer yandan mukaddesatçı milliyetçi anlayışı öne çıkarmaktadır.

*“Dolu gönderdin, sel gönderdin; buz, zelzele, kurak, kıtlık,
ecel gönderdin...”*

Düşman gönderme ya Rabbi!

*Şu memleketi beyaz gördüm, yeşil gördüm, sarı gördüm,
hatta siyah gördüm.*

Kızıl gösterme ya Rabbi!

*Bereketi gitti emniyeti gitti; yer yer fazileti gitti...
İstiklâlini giderme ya Rabbi!
Ona ceza verdin, kaza verdin, eza verdin, nizâ verdin...
Zelal verme ya Rabbi!”(Asya, 1974a: 51).*

Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini 'Türk'ün kendisine dönmesi' olarak tanımlayarak Türk milliyetçiliğini öne çıkararak Yuluğ Tekin Kurat (1974, Sayı: 33-34: 11-17), tarihin bir millet için öneminden bahsederken, milliyetçiliğin bütün türden ideolojiler ve uluslar arası anlaşmalardan çok daha önemli bir yerde durduğundan bahseder. “*Şuurlu bir tarih metoduna dayanan Türk Milliyetçiliği kavramının değer ölçüleri, zararlı ideolojileri etkisiz duruma getirecek güce fazlasıyla sahiptir*” (Kurat, 1974: 11). Burada her türden zararlı ideolojinin panzehiri olarak milliyetçilik öne çıkarılmıştır.

1974 yılındaki 35. sayıda Necmettin Hacıeminoğlu “Tarih Boyunca Türk Milliyetçiliği” adlı yazısında milliyetçiliğin Batı'dan kaynağını alan bir fikir sistemi olmadığını, Türklerde tarihsel bir serüvene dayandığını yazar.

“Türkler, bilinen ilk devirlerden beri milliyet şuurunu ve onun tabii sonucu olan istiklâl fikri ile cihan hakimiyeti ülküsüne sahiptirler” (Hacıeminoğlu, 1974b: 11).

“Milliyetçilik fikrinin bize Batıdan geldiği iddiası tamamen yanlıştır. Türklerde millet şuru ve milliyetçilik, Türk tarihiyle yaşittir. Milliyetçilik Türkiye’de tek yerli fikir sistemidir” (Hacıeminoğlu, 1974b: 11).

Burada Necmettin Hacıeminoğlu'nun milliyetçiliğin Batı'da Fransız İhtilali ile yayılması ve Türklere sadece bu vesile ile etkiye bulunması durumuna karşı çıktığı görülmektedir. Milliyetçiliğin özsel olarak Türk toplumlarında tarih öncesi çağlardan beri var olduğunu ve Türklerin her zaman milliyetçi bir toplum olduklarını belirtir.

1974 yılının 35. sayısında Halide Nusret Zorlutuna'nın “Duyuşlar” dizelerine yer verilmiştir. Zorlutuna'nın kaleme aldığı dizeler Anadolu'nun Türk yurdu olma sürecini anlatmaktadır. Malazgirt Savaşı'ndan Miryakefelon Savaşı'na ve Miryakefelondan Milli Mücadele Dönemi'ne kadar pek çok gelişmenin izlerini Zorlutuna'nın dizelerinde bulabiliriz.

*“Tövbe! Yanılmışım meğer:
Üstünde izim, serteser.
Çocuğum, sen postunu ser!
Bu yer Türk’ün öz vatanı.*

*Atalarım, kapısını
Açmış, yapmış yapısını,
Mühürlemiş tapusunu.
Bu yer Türk’ün öz vatanı.*

*Kanla çizilmiştir sınır
Uzanan eli hemen kır!
Hak, hakkın yardımcısıdır.
Bu yer Türk’ün öz vatanı!”*

(Zorlutuna, 1974a: 19).

Burada aynı zamanda “Hak, hakkın yardımcısıdır” dizesi bizlere mukaddesatçı bakış açısını vermektedir. Türk’ün ana vatanına uzanacak eller yine “Türk’ün milliyetçi şuuru ile kesilir” mesajının verildiği bu dizeler derginin milliyetçi muhtevasını barındırmaktadır.

Dergide Türk milliyetçiliğine vurgu yapıldığı gibi Türk’ü, Türk’ün dilini, Türk’ün Töresini öne çıkararak aydınlara da yer verilmiştir. 1974’deki 35. sayıda (Sayfa: 28-35) Ahmet Ercilasun’un yazısında Ali Şir Nevâî’nin devlet fikrine yer vermesi buna örnek teşkil etmektedir. Bilindiği üzere Ali Şir Nevâî, “Muhâkemetü’l Lügateyn” adlı eserinde Türk dilinin Fars diline üstünlüğünü ortaya koymuştur. “O, sayısı otuzu geçen eserlerini, Türk dilini ve edebiyatını yüceltmek, daha da ötesi, Türkleri şuurlu bir millet haline getirmek için kaleme almıştı”(Ercilasun, 1974: 30).Türk dilinin üstünlüğünden ziyade” Türk töresine vermiş olduğu önem Töre’nin perspektifinde ayrıca anlam kazanmaktadır.

1974 yılındaki 35. Sayıda Nevzat Köseoğlu’nun “Tevekküle Dair” adlı yazısı Türk milletinin Allah’a inancı vesilesiyle yükseldiğine atıfta bulunmaktadır. Burada

Nevzat Köseoğlu, Türk'ün başarılarının imanından kaynaklandığına ilişkin bir düşünüşe sahip olduğunu söyleyebiliriz.

“Biz Türkler, has Müslümanlar olduğumuz çağlarda tevekkülü derinliğine yaşamış bir milletiz. Malazgirt’de elli bin kişiyle Anadolu’nun kapılarını bu güçle açtık” (Köseoğlu, 1974: 56).

Bu noktada, Malazgirt Zaferi ile Anadolu’nun kapılarını açtıran da 1453’te İstanbul’u fethettiren de Türk’ün bileğinin gücünden ziyade imanın gücüdür. Türkler İslam fazileti ile yükselmiş ve anlı şanlı bir tarih yazmışlardır. Bu duruma en güzel örnek peygamber efendimiz Hz. Muhammed’in İstanbul’u fethedecek olan komutana ve askerlere ilişkin hadis-i şerifidir.

Gavseddin Koçak 1974 36. sayısında sevgiliye aşkını anlatırken vatanın bölünmez bir bütün olduğuna vurgu yapmıştır. Koçak, vatanın bölünmez bir bütün olduğunu dizelerinde yazarken, millî mücadele ruhuna ve millî sınırlara da atıfta bulunmuş olur.

*Vatan canımızdır bölemeyiz biz;
Ne bensiz yaşarsın ne de ben sensiz.
Yalvarsak yakarsak Tanrı’ya sessiz,
Koçak denen yiğit kul sana düşsün (1974a: 29).*

1974 yılının 42. sayısında Gavseddin Koçak, “Bayrak, Vatan, Türk” kavramlarını öne çıkardığı mısralarında Türklüğü “Türk Güzel” şiirinde övmektedir.

“ ...

*Gövde tunçtan, bilek çelik, dimdik baş,
Göktürk bıyık, hançer kirpik, çatma kaş.
Başlayınca amansız bir savaş,
Ay-yıldızlı bayrak tutan el güzel.*

*Töresiyle yürüttüğü her devlet.
Savunduğu Hak, adalet, fazilet.
Kültürüyle, vatanyla bu millet,
Her şeyiyle Türk denilen kul güzel (Koçak, 1974b: 37).*

Töre'nin 1977 yılının 69. sayısında İrfan Ünver Nasrattınoğlu'nun "Varım Dersin Ama İş İşten Geçer" adlı yazısında milliyetçiliğe ve İslam dininde vurgu yapan dizeleri olan şairlere yer verilmiştir. Alucralı Ozan Arif'in ve Karanlı Aşık İlhami Demir'in dizelerine yer veren Nasrattınoğlu, bu dizelerle derginin Türk-İslamcı kimliğini bir kez daha öne çıkarmıştır.

Alucralı Ozan Arif'in şu dizeleri:

“ ...
Beşikte gardaşım hep yetim kalsa
Süt emdiğim anam saçını yolsa
Türk-İslam'a düşman babam da olsa
Vurana kurbandır bu canım benim
 ... ”(Töre, 1977: 47).

Ve Karanlı Aşık İlhami Demir'in şu dizeleri:

“ ...
Özü sözü doğru vicdana sahip
Dini İslâm kendi imana sahip
Hakikat yolunda Kur'ana sahip
Kimdir kim olacak kim ise Türk'tür”

(Töre, 1977: 47).

Derginin durduğu perspektifi yansıması açısından en çok öne çıkan dizelerdir.

Reha Oğuz Türkkkan derginin 70. sayısında yer verilen "Türk Yerine Anadolu Milleti Mi?" adlı yazısında (1977a: 8-10) Anadolu topraklarında Malazgirt Savaşı'ndan önce Anadolu'da bulunan halkların etkili olduğu ve bu etki nedeniyle Türklerin atalarının farklı milletlerden oluştuğu fikrinin yayılmaya çalışıldığı belirtilir. Türkkkan'a göre bu düşünce asılsızdır ve Anadolu'nun fethinden sonra Türkleştirilen milletlerin bulunduğu bir gerçek olmakla birlikte Türklerin atalarının Anadolu milletleri olduğu söylemi bir yanılgıdır. Bu düşüncelerin henüz yaygın bir hal almadan önüne geçilmelidir.

“Anadolu, kanyla, diliyle, diniyle, musikisiyle, edebiyatıyla, yapısıyla, gelenek ve görenekleriyle, giyinişiyile, köy, kasaba ve şehir isimlendirilişiyile, hulasa adıyla sanıyla Türkleşmiştir, yani Türktür” (Türkkan, 1977a: 10).

Reha Oğuz Türkkan, Töre'nin 79. sayısında yer verilen “Yeni Bir Türk Yaratmak: ‘Daha İyi’ Türk İnsanına Doğru” adlı yazısında atalarımızda görülen ve bugün de ileri ve başarılı toplumlarda görülmesi gereken kriterleri yedi başlık altında açıklamaktadır. Bu yedi başlıkta toplanan karakter Türkkan'ın nezdinde üstün karakter yapısına işaret eder. Bu karakter yapısında Milliyetçilik ve toplumculuk duygusu, Disiplin (yasalara uyma), başkasının hakkına saygı, çalışkanlık ve iş ahlâkı, cesaret ve enerji, akıl ve his dengesi, manevi değerler vardır. Burada milliyetçilik ve toplum duygusu esasında Türkkan kişinin kendi menfaatini gerektiğinde hiçe sayarak toplumun menfaatlerine göre hareket etmesi gerekliliğinden bahsetmiştir. Türk Milliyetçiliği Fikir Sisteminin gereklerinden birisi olan bu kriter Türkkan'ın yazısında şu şekilde öne çıkmaktadır: *“Milli değerlerini biliş, seviş; milletinin çıkarlarını düşünüş, koruyuş, kendi çıkarlarıyla çatıştığında milletinkini tercih ediş; milletinin büyüklüğüne ve yarınına heyecanla bağlanış; toplum içinde bir vatandaş olarak meselelere, çözümlere uyanık oluş ve sorumluluk duyuş; her şeyi hükümetten beklemeden, tek başına (veya başkalarını da organize ederek) katkıda bulunmak için harekete geçiş” (Türkkan, 1977b: 3).* Diğer yandan Türkkan'ın belirtmiş olduğu kriterlerden “manevi değerler“, her şeyin üstünde bir güç olduğunu yansıması bakımından bireyleri dine bağlayıcı bir işlev görmüştür.

“Her şeyin insan denen yaratıkla ve vücudumuzdaki maddi yapısıyla bitmediğine ve bu kâinatın bir sebebi ve hâliki olduğuna inanmak; küçük aklımızın yapısının dışında başka bir gerçeğin de bulunduğundan şüphe etmemek” (Türkkan, 1977b: 3).

Derginin 79. sayısında Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun kaleme aldığı “Uyan Ey Türk Oğlu” adlı dizelerin Türk-İslam Sentezine kavuşmayı özüne dönmek olarak öne çıkardığı görülmektedir.

“ ...

Sen Oğuz Ata'nın has milleti, sen!

Sen, son Peygamberin has ümmeti, sen!

*O seni boğmadan, boğ zilleti sen!
Uyan! Ey Türk oğlu! Uyumak nene?
Kalk doğrul yerinden! Yürü geç öne!*

...

*Destanlar yazılır, şanına lââyık,
Yine de erişmez ününe lââyık,
Olursan soyuna, dinine lââyık...
Geçer bu gafletin; sürmez çok sene,
Uyan ey Türk oğlu! Uyumak nene?*

“(Gençosmanoğlu, 1977: 5).

Necati Öner, Töre'nin 82. sayısında “Aşkın Değer Bunalımı” adlı yazısında insanın Allah'ın varlığına olan inancının olmadığı bir çağda yaşamasının insanı değer bunalımına sürüklediğini belirtir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte insanların gelişen teknolojiyi hangi değer alanı için kullanacağı da önem kazanmıştır. Bu bağlamda II. Dünya Savaşı'nda gelişmiş silahların kullanımının insan hayatına olumsuz etkiler bırakması teknolojinin olumsuz anlamda kullanımına örnek teşkil eder. İnsanı diğer varlıklardan ayıran değerler sistemine sahip olmasıdır. Bu noktada Öner, Allah inancına bağlı olmayan toplumların ahlaki olarak bunalımlar yaşayacağına dikkat çeker. Bu bakımdan yazının, dinsizliği öne süren komünizm gibi ideolojilerin karşısında ahlaki değerleri ön plana çıkardığı ve değerler ekseninde yaşamayı Türk insanına özendirme gayretinde olduğu söylenebilir.

“İnsan zekasının maddeye hakimiyetinin sembolü olan teknolojinin göz kamaştırıcı gelişmesi ile elde edilen maddi imkanlara rağmen, insan mutluluğunun arttığı iddia edilemez. Maddi başarı yanında insanın manevi uçuruma sürüklendiği gerçeği gittikçe daha belirgin duruma gelmektedir” (Öner, 1978: 15).

“Huzursuzluğun asıl sebebi insanlığın içinde bulunduğu değer buhranıdır. İnsan, aşkın ve mutlak olan değere bağlı olmamanın, Allahsız hürriyetin, başka ifade ile Allah'a ve onun kayıtlayıcılığına inanmayışının sıkıntısını çekmektedir. İnsan aşkın değere içtenlikle yönelirse, bilim ve tekniğin her nimeti onun huzuruna huzur katar; aksi durum, medeniyetin ve insanlığın yok olması sonucunu doğurabilir” (Öner, 1978: 17).

Töre'nin 82. sayısında İbrahim Berber'in "Nerde" adlı şiirinin dizeleri bir yandan Türk milletinin anlı şanlı tarihine vurgu yaparken diğer yandan "Kızıl Elma" ülküsünü Türk milletine hatırlatma gayesini taşıyor. Özüne dön çağrısının Töre'nin 82. sayısında İbrahim Berberce de yinelendiği görülen bu dizler, Türk'ün en kıymetli ülküsü olan "Kızıl Elma"dan vazgeçilemeyeceğine işaret etmektedir.

"...

*Yürürken düşmana, athıyla yayan,
Titreirdi korkudan adını duyan,
Uyan ey Türk oğlu, uykudan uyan,
Muzaffer olduğun o çağlar nerde?*

*Bak dimdik karşında, geçen vurduğun,
Titre kendine dön, yeter durduğun,
Nerde KIZIL ELMA'n, Kurt başlı tuğun,
Serhat boylarıyla, otağlar nerde?"*

(Berber, 1978: 34).

Bu dizelerde Türk milletinin tarihi referans alınmış ve bugün düşman addedilenlerin geçmişte başının ezildiğine değinilmiştir. Bu bağlamda Türk'e hayat veren ülkünün -kızıl elmanın- de tıpkı eski görkemiyle gücüne güç katıp uyanacak olan Türk milletine bağlı olduğuna işaret edilmiştir.

Töre'nin 85. sayısında "Yeşil Direnç" adlı şiirin dizelerinde Bahattin Karakoç, bir yandan Türk-İslam Sentezi'ne vurgu yaparken diğer yandan Amerika'nın 1974 Kıbrıs Barış Harekatı'nda Türkiye'ye silah ambargosu uygulamasına istinaden yabancı devletlerin Türk milletinin gücünden rahatsızlık duyduğunu yazmaktadır.

"...

*Hürriyeti vurgular bozkurtların imânı
Büyük yürüyüş başladı, sürüklüyoruz dağları
Bir ışık yaktıkça düşman karakollarının sıvaları dökülüyor
İçimizdeki Rusya, Amerika, İsrail
Her şeye ambargo koysa da rahat değil*

*Olabildiğine şaşkın görünüyor afyonlu şerbet satıcıları
 Bu çok renkli görüntüler korkudan geliyor
 Bizimse geleceğimizi ışıklar müjdeliyor
 Ve her vardiyada
 İslâmı selamlatacağız havalarda, denizlerde, karalarda
 Bileğimiz Tanrı dağı, yüreğimiz Hira dağı
 Tövbe eyle ey çelik kanatlı sürüngenler çağı:
 Bu rüzgar eser artık
 Bu kılıç keser artık
 Su verildi çeliğe
 İslâmı yeşerttik!” (Karakoç, 1978: 17).*

Bahattin Karakoç, Türk’ün bilek gücünü Tanrı dağından, yüreğinin yılmaz cesurluğunu ise -İslam dinine atıfla- Hira Dağı’ndan yani imanlı yüreğinden aldığını belirtmiştir. Çelik kanatlı sürüngenler çağı olarak tanımlanan bu çağ ise Batı’nın teknik gelişmelerle Türk milletine diz çöktürmek istemesine bir misillemedir. Bu noktada Karakoç’un vurgusu Türk-İslam Sentezi’ni benimsemiş olan Türk milletinin her türlü engeli aşacağı ve İslam dinini tüm dünya üzerinde zamanla yeniden yeşerteceğidir.

Nizamettin Aksu, Töre’nin 85. sayısında “Kükresin!” adlı şiirinin dizelerinde Türk- İslam ülküsünü, Kızıl Elma ve Dokuz Işık Doktrinini öne çıkarmıştır:

“ ...
*Sussun Mason, sussun Rus, Çin uşakları;
 Türk-İslam Ülküsü’ne kan verenler kükresin!*
 ...
*Kös vursun, kopuz çalsın; görkemli otağ içre
 KIZIL ELMA dileğe post serenenler kükresin!
 Dikenli olsa yol Büyük Hedef’e doğru
 BOZKURT’ça atılarak, yay gerenler kükresin!*
 Stırılarak ‘yokluk’tan; DOKUZ IŞIK misali
 Türk için, Türk’e göre ‘tez’ derenler kükresin!

*'Ya Şehit ol, ya Gazi' diyerek, 'can bağı'nı,
ÜLKÜCÜ HAREKET'e gönderenler kükresin!'*

(Aksu, 1978: 49).

Töre'nin 86. sayısında Halûk Karamağralı, "Milli San'at Anlayışı ve Siyaset" adlı yazısında Mimar Sinan gibi önemli isimlerin sanat alanında yetişebilmesini kişiye Türklük sevgisi ve Büyük Türkiye ülküsünün aşılabilmesiyle doğru orantılı görür. "... yeni nesillere her ciheti ile aslını öğretebilir, müşterek manevi değerlerimizi, Türklük sevgisini ve Büyük Türkiye ülküsünü aşılayabilir, onları bunun şuuru ve heyecanı ile yoğurabilirsek, köküne bağlı modern Türk san'atı doğabilir" (Karamağralı, 1978: 12). Yetişen yeni neslin Türklük bilincine sahip olması bu bağlamda Türk milliyetçiliğine bağlı olması durumunun Türk sanatında üstün başarılar elde etmenin esas kaynağı olarak yorumlandığı görülmektedir.

Töre'nin 91. sayısında Yunus Özel'in kaleme aldığı "Şehitlerin Son Arzusu" adlı şiirin dizeleri bir yandan antikomünist bir söylem içerirken diğer yandan Türk-İslam Sentezi'ne vurgu yapmaktadır. Ezanlar minarelerden eksilmesin, Allahsızlar vatandan çekilsin mısralarında bu yaklaşımlar açıkça görülmektedir:

“...
Türk'ün mâkûs talihine ağlar gözümüz.
Bayrak inmesin burçlardan, kalelerden,
Ezân eksilmesin minarelerden.
Çekilsin hainler, uşaklar, satılmışlar!..
Çekilsin vatansız, dinsiz, Allahsızlar!..
Çekilsin yoldaşları, yandaşları içimizden.
Canımız fedâ olsun, kanımız sebil,
Yeter ki kurtulsun vatan..
Budur SON ARZUMUZ, SON SÖZÜMÜZ!..”

(Özel, 1978: 13).

Ömer Albayrak, Töre'nin 91. sayısında "Cihan Devleti" şiirinin dizelerinde bir yandan Osmanlı İmparatorluğu'nun ihtişamına vurgu yaparken diğer yandan içinde bulunulan durumu, sağ-sol çatışmalarını, eleştirmiştir. Osmanlı'da "sınıf

çatışması” kavramının ortalığı karıştırmadığı ve milletin İslam çatısı altında bir olduğu günlere özlemle bu şiir kaleme alınmıştır.

“... ”

*Devletti, Milletti, kemdi başkası,
Sözcüğünde yoktu sınıf kavgası.
Sağı, solu yoktu: birdi Kıb-le-si,
Böyle yücelmişti CİHAN DEVLETİ”*

(Albayrak, 1978: 40).

“Böyle yücelmişti cihan devleti” derken Ömer Albayrak, İslam dinine mensup olmanın, bu bakımdan İslam çatısı altında olmanın birleştiriciliğinden bahsetmiştir. Ayrıca dizelerine son verirken bu cümleye yer vermesi o günün şartlarında sağ-sol kavgasının durması ve komünist ideolojiye ket vurulması bağlamında İslam dinine sarılmanın kötü günleri arkada bırakabilmenin bir yöntemi olabileceğine de vurgu yapmış bulunur.

Töre'nin 92. sayısında Tahsin Bekdemir, “Müslümanların Kültür Tarihinde Hizmetlerine Kısa Bir Bakış” adlı yazısında, İslam dininin diğer hiçbir dinin önemsemediği kadar ilme önem verdiğini yazmaktadır. İslam medeniyetinin, Avrupa medeniyetinin gelişmesi için önemli bir kaynak olarak takip edildiğini belirten Bekdemir, Avrupalıların pek çok icadı İslam düşünürlerinden etkilenecek kendi icatlarıymış gibi sunduklarını belirtir. İslam dininin ilme önem verişini ise “Bilenlerle bilmeyenler hiç bir olur mu” ayetine atıfta bulunarak vurgular.

*“...İslam Medeniyeti böyle bir ortamda meydana gelmiş,
bütün insanlığı karanlığa ve sefaletle mahkum olmaktan kurtarmış,
onları aydınlatmıştır. Eski medeniyetlerini yeni çağlara
ulaştırmada İslam Medeniyeti bir köprü vazifesi görmüştür”*
(Bekdemir, 1979: 32).

Erol Güngör, Töre'nin 95. sayısında “Avrupa ve İslam” adlı yazısında modernleşen çağda bile insanlığın dine ihtiyaç duyduğunu belirtmektedir. Avrupa'nın demokrasi ve laiklik kavramları üzerinden dinden uzak kalmasının yeri dolmayacak bir boşluğa karşılık geldiğini belirtir. Bu noktada A.Toynbee'nin düşüncelerini öne çıkaran Güngör, insanların rasyonelleşmesinin dinî alana duyulan

ihtiyacı ortadan kaldırmayacağını belirtmiştir. Modern zamanlarda dahi insanların dine ihtiyaç duymasına İran'da gerçekleşen dinî hareketliliği örnek vermektedir. Ayetullah Humeyni etrafında Şah'a karşı ayaklanmaların yaşanması ve İslami yönetim tarzının öne çıkarılma düşüncesinin çabası İran'daki hareketliliğin İslam uyanışı çerçevesinde ele alınmasına neden olduğunu da belirtmiştir.

“Sömürge haline getirilen İslam ülkelerinde sömürgeci batı devletinin kanunları hakim olmuş, onların hayat tarzı, örf ve adetleri doğrudan ve dolaylı şekillerde empoze edilmiştir. Bağımsız devletlerde ise cemiyetin seçkin tabakası Batılı bir hayat tarzının ülkeyi kurtaracağına inanarak o hayatı ithal etmek üzere çeşitli yollar denemişlerdir. Şimdiye kadar ki tecrübeler gösteriyor ki, bütün bu teşebbüsler karşısında İslam gücünü kaybetmiş değildir. Son zamanlarda ise Batı medeniyetine ve onun yerli modellerine karşı tam bir alternatif olarak ortaya atılmaya başlanmıştır. Bunun en basit örneklerini Mısır'da, Libya'da, Pakistan'da, İran'da görüyoruz” (Güngör, 1979a: 4).

Töre'nin 97. sayısında Ayhan Tuğcugil, “Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi Uygulama” adlı yazısında Türk Milliyetçiliği Fikir Sisteminin anlaşılması adına temel, teori, uygulama ve doktrin şeklinde bu sistemi basamaklandırmaktadır. Tuğcugil burada temelden kastın Türklük sevgisi olduğunu ve İslamiyet, Türk dili, Türk kültürü, Türk tarihi, Türk devleti gibi Türk milletine mensubiyet şuurunu aşıl原因an bütün müştereklerin bulunduğunu belirtmiştir. *“Temel; İslamiyet, Türk Dili, Türk Kültürü, Türk Tarihi, Türk Vatani, Türk Devleti; özetle fertlere, Türk Milletine mensubiyet şuurunu aşıl原因an bütün müştereklerdir. Bu Temel'e kısaca, 'Türklük Sevgisi' diyoruz” (Tuğcugil, 1979b: 3).* Tuğcugil bu yazısında Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi'nin dil, din, kültür, milli eğitim, iç politika, dış politika ve iktisat sahalarında nasıl uygulanacağını ele almıştır. Türklük mensubiyeti kazandırması noktasında temel olarak nitelendirdiği unsurları –dil, din ve kültür- uygulama kısmında ele almasını bu unsurlara nasıl hizmet edileceğinin planlanması gerekliliği ile açıklamıştır. Uygulamadan kastın ise Türk milliyetçilerinin bu müesseseler -dil, din, kültür, milli eğitim, iç politika, dış politika ve iktisat- için bugün ne yapmaları gerektiği ve iktidar mevkiine geldikleri zaman ne yapacakları olduğunu belirtmiştir.

Murat Şenol Hakan, Töre'nin 97. sayısında “Uyan” adlı şiirinin dizelerinde dünya üzerinde zulme uğrayan Türklerin içinde bulunduğu duruma atıf yaparken

diğer yandan dinini Türk milletine yaşatmayan komünist idarelere dikkat çekmektedir. Hakan, içinde bulunulan durumdan Türk soydaşları kurtaracak olanlarsa Türk milliyetçiliğe bağlı bozkurtların olacağını belirtir.

*“Moskof yurduma sızdı, zayıfı köle etti,
Rus kuklası hainler bunu bile seyretti.
Onlar ki Boğazlar’a hep sahip çıkmak istiyor,
Yavaş yavaş da olsa muradına eriyor.
...
Türkistanlı kardeşim inim inim iniyor,
Onların feryadını Rus zevk ile dinliyor!
Çin’de de soydaşıma oruç namaz hep yasak,
Ey Bozkurtum! Onları bir sensin kurtaracak.
...”* (Hakan, 1979: 42).

Töre’nin 99. sayısında “Akınlara” adlı şiirde Metin Dürkaya’nın kaleme aldığı mısralar Türk’ün zulme karşı savaşı Allah’ın ordusu olduğu vurgulanmıştır. Türk’ün imanından kaynaklanan kudreti ile tüm akınlarda galip geleceği mesajı verilmiş ve şehitlerin unutulmaz olduğuna vurgu yapmıştır.

*“Haydin başlıyoruz, Allah Allah
Ya Allah deyip, ya Bismillah
Akınımız var; Küffar üstüne
Akıyoruz ki zulüm üstüne
...
Millet; tarihin şanlı milleti
‘Allah’ın Ordusu’ Türk Milleti!
İmanla cümlemiz şaha kalkınca
Dünya toz pembe ‘AKIN’ olunca,
İşte sana düşman; Moskof ve Yunan
Onların yaktığıdır, şu yanan!
Bu millet, şehidini unutmaz,
Yalnız ‘aman’ diyene vurmaz!”* (Dürkaya, 1979: 53).

Töre'nin 101. sayısında Rıfat Aras, "A Gardaş" adlı şiirinde Turan ülküsüne bağlı olarak Türklüğü ve Türk'ün rehberi olan Kur'anı bu bağlamda derginin İslamcı bakış açısını ön plana çıkarmıştır.

" ...

*Dedim gonah gelem gapılar bağılı.
O'menim sevdiyim gara duvahlı.
Gence'li, Tebriz'li Ey Garabağılı
Yolumuz Turan'dı, Turan a gardaş.
Rehberimiz Kur'an, Kur'an a gardaş"*

(Aras, 1979: 38).

Töre'nin 102. sayısında Celal Hastan'ın "Vur Be Gardaş" şiirinin dizelerinde de Türk-İslam ülküsünü görmek mümkündür.

" ...

*Sen Türk oğlu Türk'sün
Bu davanın ülkücü neferisin
At ki naranı yer gök inlesin
Vur ki kafire, imana gelsin*

*Mefkuremiz nizam-ı âlem ülküsü
Dillededir Bozkurt türküsü
Allah tekbirleri ile geliyor ülkücü
Ancak bizler kurtarıyoruz esir Türk'ü"*

(Hastan, 1979: 43).

Töre'nin 107. sayısında belirlenen bazı sorular üzerinden yapılan ankete yer verilmiştir. Bu sayıda "Töre'nin Anketi" başlığı altında Mehmet Doğan'ın bu sorulara hangi perspektiften yaklaştığına yer verilmiştir. Sorular genel olarak Tanzimat'tan günümüze kadar Türkiye'nin nasıl bir aşamadan geçtiği ve son olarak durması gereken noktanın ne olduğunu sorgular niteliktedir. Bu sorulara ilişkin cevabında Doğan, Tanzimat'ın Türk milleti üzerinde olumsuz etkilerde bulunduğu bahsederek Türk milletinin yapması gerekenin "izm"leri ve "konforizm" bahşeden bu sömürü düzenine alet olma durumunu silkinerek üzerinden

atması gerekliliği olmuştur. Tüm bunlara karşı yapılması gerekenin Osmanlı'da Türk kimliğinin özü olarak işlevselleşmiş olan İslam dünyasına ait olma bilincinin hakim olduğu hakk'a yönelmek olduğunu belirtmiştir.

“Kafamızda küfrün bütün kalıntılarını, çağdaş putçuluk olan ‘izm’leri, bizi mevcut sömürü düzenine adepte edip uyuşturan konforizmi -kafa rahatlığını- silkip atalım.

Yeniden, bütün varlığımızla, Hakk'a yönelelim, onun devletini, düzenini, kanununu, adaletini dileyelim. Başka yol, başka kurtuluş... Her türlü bizi döndürüp dolaştırıp bugünkü çıkmaza getirir” (Doğan, 1980: 47).

Töre'nin 109. sayısında Bahaddin Karakoç'un kaleme aldığı “Yuvaya Dönüş Türküsü” adlı şiirin dizelerinde Hz. Muhammed'in 571 yılında gerçekleşen doğumunun yeryüzünde sevinç uyandırdığından ve Mekke'den Medine yapılan Hicret'in iman ışığıyla dünyayı aydınlattığından bahsedilmiştir. Burada Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetme arzusunun Hz. Muhammed'in hadis'inden kaynaklı iman dolu bir yürekle başladığına atıf yapılmıştır. Türk'ün “Kızıl Elma” sı İslam dinine hizmet eden Türk milletinin bir ülküsü anlamında yüceltilmiştir.

“ ...

İşte yaklaşıyor kanat sesleri

Merhaba ey bezmi eleste akort olan can

1400 yıl önceydi çölü ve yeryüzünü muştularla uyandıran

Sesin ışığın, rahmetin gökyüzünden kainata taşması

Hasret yüklü bir gönülün hasretiyle

En taze güllerin en taze sabahlarla kucaklaşması

Hicret kuşlarının 'ALLAHU EKBER' sesinde

Yeni çağlar üstü bir iman senfonisinde

Mekke'nin Medine'ye yaklaşması

Maddenin intiharı ve mânanın bayraklaşması

1400 yıl önceydi sonsuzluğu vurgulayan gerçek bir devrimle

Sevginin ışıklanması

Bu ışığı Fatih Sultan Mehmet Han'ın uykularını kaçırın

Bu ışığı Tarık'ı İspanya'ya uçuran

Babur'u Fergana'dan Sind kıyılarına koşturan

*Her yerde hep aynı KIZIL ELMA sembolüydü
 Yürekler hep kement atardı ay'a
 İstanbul, Gırnata, Kurtuba
 Birer ülkü gülüydü
 Ve bu kutsal maya
 Işıktı, hızdı, inançtı Hakk'a hicret yatağında
 ...” (Karakoç, 1980: 9-10).*

Töre'nin 109. sayısında “Töre'nin Anketi” başlığı altında genel soru temasının “Dün neydik, bugün nereye geldik, niçin?” sorusu üzerinde odaklandığı ankete Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın verdiği cevaba yer verilmiştir. Burada Mehmet Kaplan, Osmanlı'nın ihtişamlı tarihine hayranlığını ifade etmiş fakat mili devlet yönetiminin çağdaş topluma uygun olduğunu belirtmiştir. Ona göre Tanzimat'tan beri çağdaşlaşma temasıyla öne çıkarılan yenilikleri eleştirmek yerine bugün hangi perspektiften yaklaşmamız gerektiği daha önemlidir. Bu bağlamda Mehmet Kaplan eskiden beri Türk milletini beslemiş olan İslam dininin bugünde Türk milletinin manevi değerlerini besleyecek bir din olduğu üzerinde durularak eskileri taklit etmek yerine eskiler üzerinde yeniden düşünebilmenin manevi saadeti sağlayacağından bahseder.

“...Türkiye'nin çok kuvvetli ve sağlam manevi değerlere de ihtiyacı vardır: İslamiyet çok yüksek, ebedi manevi değerlere sahip bir dindir. O, bizi dün olduğu gibi bugün de besleyebilir. İslamiyetin temelinde olan 'vahdet' fikri, insanın Allah'a doğru yönelmesi ve yücelmesi inancı ve Kur'andaki bütün diğer fikirler, bizi ve bütün insanlığı ebedi saadete ulaştıracak bir mahiyeti haizdirler. Eskileri taklit etmekle değil, onlar üzerinde yeniden düşünmekle, büyük bir aydınlık ve manevi saadete kavuşacağımıza inanıyorum” (Kaplan, 1980: 23).

Türk-İslam Sentezi çizgisinde Töre'nin durmuş olduğu noktaya bakıldığında Töre dergisinin Türk-İslam Sentezi'nde daha çok “Türk”lüğe atıfta bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu noktada İslam dini, Türklüğe sağlam temeller oluşturan manevi bir tarafın ifadesi olarak yüceltilmektedir. Töre'nin dine Türklüğe güç katan kültürel bir unsur olarak önem vermesi bu bağlamda “ümme” anlayışından çok “Türk”lük gurur ve şuurunu öne çıkarması Milliyetçi Hareket Partisine yakınlığı açısından düşünüldüğünde ayrıca önem kazanmaktadır.

4. 2. 2. Antikomünizm Vurgusu

Töre dergisinin yazılarında milliyetçi bakış açısından komünizm karşıtlığına pek çok tema karşımıza çıkmakla birlikte, bu dergide aynı zamanda güncel olaylara karşı bu temalarla birlikte yorum yapıldığı görülmektedir. Dergi sol karşıtı bir muhtevaya sahip olmakla birlikte dönemin hükümet üyelerini de sola karşı tutumlarına odaklı olarak iğnelemekten geri kalmamıştır. “Genel Durum” başlığında yıl içindeki önemli olaylar yorumlanmaktadır. Bu olaylar ekseninde derginin sol ve komünizm karşıtlığının hükümet üyelerinin eleştirilmesiyle ortaya konulduğu görülmektedir.

“Silahlı kuvvetlerimizin idareden çekilmesi sonunda yine komünist ‘eylemler’ devam edecektir. Bunun için gerek asayişle ilgili çalışmalarda, gerekse, reform çalışmalarında görevlendirilecek kimseler çok ciddi bir şekilde incelenmeli, ve mutlaka Türk devletinin istiklâlini, Türk vatanının ve milletinin bütünlüğünü kendine ülkü edinmiş yetki sahibi kılınmalıdır” (Genel Durum, 1971:40).

“CHP ve MSP’ne oy veren vatandaşların hayâl kırıklığı kısa zamanda öfkeye dönüşmüştü. İki kurnaz siyasetçi, Ecevit ve Erbakan, zam acısını unutturacak süslü cümlelerin peşine takılmışlardır” (Genel Durum, 1974b:7).

“Şunu da ilâve edelim: Türk milliyetçilerinin ölçülerine göre, yönetimin kilit noktalarına solcuların yerleştirilmesi zamlardan çok daha büyük ve mutlaka önlenmesi gereken bir tehlikedir” (Genel Durum, 1974b:7).

Erbakan’ın vaadlerini konu alan yazıda Erbakan’ın vaadleri hatırlatılarak kısa sürede fabrika ve atölye kurulacağı, bunun dost memleketlerde de ağır sanayi tesislerinin kurulacağı şekilde devam etmesi eleştiri konusu olmuştur. Erbakan’ın bu tür laflar etmesinin kaynağını Sovyetlerde bulan bir yaklaşımla Erbakan, Sovyetlerle birlikte hareket etme noktasında eleştirilmektedir.

“ ... ‘Kısa süre içinde!’ ‘Çok yakında’yı da sonsuza kadar uzatabilirsiniz! Sayın Erbakan’ın kimden öğrendiğini bilemeyiz ama, bu tür yüksek siyasetin kaynağı bellidir: Sovyet yöneticileri, elli yıl boyunca, ‘Çok kısa bir zaman sonra’ Amerika’yı geçebileceklerini söylemişlerdir ve o ‘Çok kısa zaman’ hiç gelmemiştir” (Genel Durum, 1974b:8).

Töre'nin durmuş olduğu noktaya bakıldığında milliyetçi hareketi desteklemesi hasebiyle Millî Selamet Partisiyle aynı kesime hitap etmesine karşın, kendisini Millî Selamet Partisinin ve Erbakan'ın faaliyetlerinden ayıran bir tarafının olduğu görülmektedir. Bu bakımdan Erbakan siyasetini eleştirmesi de anlamlı bir zemine oturmaktadır.

Necmettin Hacıeminoğlu 1971 5. sayıda kaleme almış olduğu “Ümanizm Değil Milliyetçilik” adlı yazısında komünistlerin “ümanizm” hareketinden faydalanarak kendilerini sevimli göstermeye çalıştıklarını bu bağlamda gerçek yüzlerini sakladıklarından bahsetmektedir. *“Felsefesi aslında sevgi üzerine değil, insanları sınıflara bölerek, onlar arasında kin ve nefret tohumları saçmak olan komünizm, milliyet duygusunu öldürünceye kadar, ümanizm maskesini kullandı”* (Hacıeminoğlu, 1971c: 24-25). Hacıeminoğlu'nun bu ifadeleri milliyetçilik aleyhine komünistlerin nasıl bir faaliyette bulunduğunu ifade ederken, diğer yandan milliyetçilerin neden komünist hareketin karşısında olduğunu açıklar niteliktedir. “Ümanizm” düşüncesi bütün insanları dil, din, ırk, cinsiyet, renk gibi pek çok etkeni aşan bir insan sevgisini ifade etmektedir. Dünya üzerinde bütün insanları sevmeyi öğretilerinde bulduran bu akım, Hacıeminoğlu'nun perspektifinden dünya üzerindeki zulümlere bakıldığında işlevselliğinin olmadığı kanıtlanabilir bir yaklaşımdır. Bu noktada “Ümanizm” sadece milli birlik bütünlüğe zarar veren ve komünistlerin ekmeğine yağ süren bir akım olarak var olur. Bu bağlamda ümanist değil milliyetçi olmak esas olandır.

Necmettin Hacıeminoğlu, “Milliyetçiliğe Düşman Akımlar” adlı yazısında (1971e: 14-21) milliyetçiliğe düşman akımlar arasında öncelikle Sosyalizmi saymaktadır. Bu akımı ümanizm ve ümmetçilik akımları takip etmektedir. Türk milliyetçiliğinin ne olduğunun açıkça ortaya konulması açısından ne olmayacağı ya da hangi akımları onaylamadığının bilinmesi meseleyi daha net anlamaya yardımcı olacaktır. Hacıeminoğlu öncelikle sosyalizmin anlam dünyasının barışı değil savaşı benimsediğini ve bütün bir millete faydasından ziyade “işçi sınıfı”nın yararına odaklandığından bahseder. Manevi huzur ve siyasi istikrardan ziyade sadece iktisadi refahı sağlamaya odaklandığı üzerinde durur. Belirtilen bu yönleriyle komünizm

Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemine karşı olan bir hareket olmuştur. Din, ahlak ve aile gibi cemiyeti ayakta tuttuğuna inanılan temel müesseseleri önemsemeyen bu bağlamda milliyetçiler açısından karşıt bir siyasi düşünceyi şekillendirmektedir.

“Artık bir fikir sistemi olmaktan ziyade saldırgan ve yıkıcı bir siyasi ideoloji haline gelen sosyalizmin Türkiye’deki tarihi yarım asrı geçmiştir. Fakat tehlikeli bir düşman olarak milliyetçilik fikrinin karşısına çıkışı otuz yıldan beridir. 1960’dan bu yana da, yalnız milliyetçiliği değil, rejimi, devletimizin bekasını ve vatan bütünlüğünü tehdit edecek dereceye gelmiştir” (Hacıeminoğlu, 1971e: 15).

Necmettin Hacıeminoğlu derginin 11. sayısında “Fikir Boşluğu” (1972c: 10-12) adlı yazısında “komünizm tehlikesi” nin ülkeye musallat olma nedeninin aydınlarda bulunan fikir boşluğundan kaynaklandığı üzerinde durur. Türkiye’de hür düşünce ortamının, iyi ve doğru düşünce alışkanlığını kazandıracak bir eğitim sisteminin bulunmaması Hacıeminoğlu’na göre gençlerin fikir yapısının gelişmemesine neden olmuştur. Fikri yapıyı geliştirecek hiçbir emeğin verilmemiş olması hasebiyle ve aydınların milli meselelere uzak kalması nedeniyle Türkiye’de fikir boşluğu yaşanmıştır. Komünizmin ülkede pek çok kesim tarafından destek görmesi bu fikir boşluğundan kaynaklanmıştır. “Boş bir kabı az bir kuvvetin sürükleyebilmesi gibi, ‘boş’ bir kafayı da her rüzgar, her tesir alıp götürebilir. İşte komünizm bundan fazlasıyla istifade etmiştir. Kapılar biraz aralanır aralanmaz hiçbir engelle karşılaşmadan, âni bir fırtına gibi, içeriyi kaplamıştır” (Hacıeminoğlu, 1972c: 11).

Komünizm tehdidinin ülkeye sirayet etmesi karşısında en dirençli kesimin milliyetçi gençlik olduğu üzerinde duran Hacıeminoğlu, elinde pek çok imkan bulunan aydın kesimin bu tehdit karşısındaki işlevsel olmayışını da eleştirmektedir.

“Elinde devlet imkanları, arkasında kanun otoritesi olduğu halde kırk yıllık siyaset adamları ile ilim, adâlet ve irade mensupları komünistler önünde eğilirken, üç beş yıl içinde teşkilâtlanan ülkücü gençlik, komünizm karşısında direnmiş ve onu durduran tek güç olmuştur. Çünkü ülkücü gençler komünizm karşısına sözle veya boş ilkelerle değil, ondan daha güçlü bir fikirle çıkmışlardır. Bu, Türk Milliyetçiliği fikri ve onu alevlendiren ülkücülük imanıdır” (Hacıeminoğlu, 1972c: 12).

Mehmet Eröz derginin 12. sayısında “1 Mayıs, 3 Mayıs, 6 Mayıs” adlı yazısında 1 Mayıs’ın komünist işçilerin bayramı olması hasebiyle komünist düşüncenin bir ürünü olduğunu belirterek Türkiye’de bu tarihte bahar eğlencelerinin yapılmasının doğru olmayacağı üzerinde durur. Türk tarihi açısından önemli bir yere sahip 3 Mayıs Türkçülük günü ve 6 Mayıs Hıdırellez Eğlencelerinin Türk kültürü açısından önemli tarihler olduğunu vurgu yapan Eröz, bu kutlamaların komünistlerin bayram gününde değil de 3-6 Mayıs arasında kutlanması gerektiğini söylemektedir. 1 Mayıs işçi gününün aslında Türk işçileri açısından bir önem atfedemeyeceği mesajını Eröz şu sözleriyle vermektedir:

“Türk milliyetçilerinin inancına ve savundukları fikre göre, Türk işçileri, diğer memleketlerin işçilerinin bir parçası değil, Türk milletinin bir parçasıdır ve sınıf şuuru yerine milli şuura sahiptirler ve sahip olmalıdırlar” (Eröz, 1972b: 27).

Mehmet Eröz Töre Dergisinin 17. sayısında “Osmanlı Toprak Sistemi ve Yerli Marksistler” adlı yazısında Marksizm’in Asya toplumlarının üretim tarzı olarak öne sürdüğü “Asya Tipi Üretim Tarzı”nın Türkiye’de sol cenah tarafından benimsenmesini eleştirmiştir. Marx’ın Asya toplumları için ön görmüş olduğu bu üretim tarzının Osmanlı’da ve Selçuklu’da bulunmadığını kanıtlaya gayretine niyet etmiştir. Eröz yazısında özel mülkiyetin Osmanlı toplum yapısında bulunmuş olduğunu ve ATÜT’de belirtilen özelliklerin Osmanlı toprak yapısıyla bir ilgisinin olmayacağından bahseder. Eröz, Türk tarihi ve törelerini öne çıkararak sol cenahın Osmanlı için öne sürdüğü “prekapitalist” söylemlerinin altının boş olduğunu kanıtlamaya çalışmaktadır.

“Orta Asya’da kışlaklar ve hayvanlar ferdî mülkiyet, meralar, yaylalar ve misafir çadırı müşterek mülkiyet konusudur. Bu müştereklik töreden gelme bir şekildir. Marksistlere ümit verici bir ortaklık değildir ve Marksist şemanın dar kalıplarına ve tarihi maddeciliğin determinist basamaklarına sokulamaz. O, içtimai muhitinde, Türk kültürünün, töresinin, tarih boyunca şekillendirdiği bir müessesedir milli bir vakiadır” (Eröz, 1972d: 15).

1973 yılındaki 21. sayıda Mehmet Eröz’ün kaleme aldığı “Çeşitli İdeolojiler Karşısında Türk Milliyetçiliği ve İslâmiyet” adlı yazıda (1973: 10-13) Eröz, dinin insanların hayatındaki öneminden bahsederek dine karşı farklı perspektiflerin

bulduğunu belirtir. Comte, Durkheim ve Weber gibi isimlerin dine yaklaşımlarından da bahseden Eröz özellikle Marksist-Leninist kesimin dine bakışının tehlikeli olduğunu belirtir. Komünistlerin dinsiz bir yaşam idealinin ütöpik olduğu üzerinde durur ve komünizmin dine karşı aktif bir mücadele içinde olduğunu belirtir. İslamiyet'in Doğu halklarını esaret altına almak için öne sürüldüğü tezini temele alan komünizm yandaşlarının düşünce yapısını Karl Marx'ın "Din kitlelerin afyonudur" sözünden referans aldığı da açıkça belirtmiştir. "*Komünizm Beyannamesi'nde, dinin istismarı gizlemek üzere burjuvazi tarafından uydurulmuş bir hayal olduğu söylenir*" (Eröz, 1973a: 12).

Eröz kaleme aldığı yazısında komünistlerin boş beklenti içinde olduklarını belirtir. Marksistlerin bütün kurumları kendi perspektifleriyle açıklamalarını eleştirerek dini de burjuva sınıfının çıkarları ve ezilen kesimin bir "uyuşturucusu" olarak öne çıkarmalarına karşı yazısını şu sözleriyle bitirir:

"Tarihin akışı ve diyalektik kanunların determinist seyri içinde nizamın değişip, yeni merhalelere geçileceğini kati şekilde söyleyen ve bu yeni düzende dinin ortadan kalkacağını müjdeleyen komünist 'Ütopya' rüyalarının tahakkukuna engel gördüğü 'din'le, determinizme uymayan 'iradeci' bir hamle ile mücadele etmektedir. Böylece, zamanla ortadan kalkacağını umdukları bir hayal olan din, aynı zamanda en korktukları gerçek de olmaktadır" (Eröz, 1973a: 13).

Mustafa E. Erkal 1973 yılında 28. sayıda yayımlanan "Özgürlükçü Demokrasi Tutkusu ve Sulandırılmış Marksizm" yazısında (1973:8-13) fikir hürriyetinden dem vurarak Türkiye'nin iç işlerini karıştırma yolunda olan dışa bağlı jurnalciliği eleştirmiş, Türkiye'deki solcu kesimin ve marksistlerin emellerine ulaşamayacağını bu bağlamda Türk milliyetçiliğinin galip geleceğini belirtmiştir.

"İster emperyalizmin ideolojisi olan Marksizm, ister onun günümüzdeki barışçı ve sulandırılmış şekli olan sosyal demokrasi olsun, bugün Türkiye'de Türk Milletinde temel bulan onun milliyetçi, ülkücü evlatlarının elinde bayraklaşan Türk Milliyetçiliği ülküsü ve milliyetçi hareket, millî demokrasiyi ve onun ayrılmaz parçası olan iktisadi demokrasiyi gerçekleştirecek, milletle ters düşen batıcı ve sınıfçı

Marksist ideologlarını silip geçecek ve milliyetçi düzeni gerçekleştirecektir” (Erkal, 1973b: 13).

Töre'nin 31. sayısında “Din ve Sosyalizm” adlı yazısında (1973: 18-24) Mehmet Eröz, sosyalizmin gerçek hedefini saklayarak zaman zaman kuzu postuna büründüğünü belirtir. Orta Doğu’da “İslami Sosyalizm” için çabalayan Sovyetlerin hiçbir zaman dine bakışının olumlu olmadığını belirterek yazısına devam eder.

Sosyal adaleti ve sosyal düzeni sağlayacak yolu Marx ve Engels sınıf mücadelesinin gelişmesine ve özel mülkiyetin yerine piyasa ekonomisini ortadan kaldıracak kolektif sisteme dayandıracak bir düzende görmekteydiler. Eröz, sosyalizmin sanki “sosyal adalet”in kendisiymiş gibi kitlelere hükmetmesinin insanlığa büyük felaketler getireceği kanısındadır ve bu yüzden “sosyal adalet” kavramının sosyalistlerden kurtarılması gerektiğini belirtir.

“Arap sosyalistleri de, ‘İslâm Sosyalizmi’ ütopyası içinde, sosyal adaleti el yordamı ile aramakta, karanlıkta bilinmeyen yönlere doğru ilerlemektedirler. Düşünmemektedirler ki, sosyalizmle din, sosyalizmle milliyetçilik, barışmaz düşmanlardır. Birinin olduğu yerde diğeri barınamaz: Mikropla ilâç gibi

Yirminci asrın milli doktrinleri, sosyal adaleti sosyalizmde değil, kendi dini ve milli kaynaklarında aramak zorundadırlar” (Eröz, 1973d: 20).

Eröz bu yazısında sosyalistlerin en başından beri dinî kitleleri uyuşturmak için bir araç olarak gördüklerini belirterek, sosyalistlerin din aleyhtarlığına dikkat çekmiş ve özellikle İslam dinine karşı sosyalizmin nasıl başarılı olacağı üzerinde pek çok kez düşündüklerini belirtmiştir. Bu bağlamda İslam dinini bozmak ve dini ortadan kaldırmakla yeminli olan bu ideolojinin gerçekte asla İslam dini ile bağdaşamayacağından bahseder.

Mehmet Eröz yazısını bitirirken “millet” kavramının İslam dininde meşru bir kavram olduğunu vurgular ve sınıf mücadelesini esas alan sosyalizmin İslam dininde yeri olmadığını şu cümleleri ile belirtir:

“Sosyalizm, sosyal adalet demek değildir. Mukaddes Kur’an, sınıf mücadelesini kabul etmez. Vatani için ölmeyi, ‘şehit’likle müjdeler; milletini sevmenin her şeyden önce geldiğini söyler.

Böylece beynelmilelciliğe karşıdır. Millet realitesini, ayet ve hadislerin ışığında görmek mümkündür” (Eröz, 1973d: 24).

Nuri Eröz’ün “Yurt Dışına İşçi İhracının Milli Kültürümüze Etkisi” adlı yazısında (1974a: 18-21) iki husus öne çıkmaktadır. Bunlardan ilki millîdeğerlere yapılan vurgu ve millî kültürün devamlılığına ilişkin kaygı hali, ikincisi ise komünizm karşıtlığıdır. Eröz yazısında yurt dışına işçi olarak giden vatandaşların bir yandan millî kültürden uzaklaştığı düşüncesine yer verirken diğer yandan bu işçilerin maruz kaldıkları basın yayın hizmetlerindeki komünizm yandaşlığının tehlike oluşturduğuna vurgu yapar.

“Kültürüne gereken değeri vermeyen onu gelecek nesillere aktarmayan milletlerin varlığını, bütünlüğünü sürdürmesi mümkün değildir” (1974a:19)

“Dış ülkelere çalışmak için gidenler ne kadar çok olursa olsun, gittikleri memleketin örf, adet, ahlâk ve sosyal değer yargılarının etkisinde kalacaktır”(1974a:19)

“Kültür değiştirmenin en etkin vasıtaları basın ve yayın organlarıdır. Bunlarda başta radyo, televizyon, gazete, dergi vs. gelir”(1974a:20)

“...Çoğunluğu az tahsilli yahut tahsilsiz olan işçilerimiz türkü, şarkı vs. gibi istekler yoluyla komünist radyoların etkisine maruz kalıyorlar. Hasret gidermek, ana vatanın sesini, türküsünü duymak için -Türk radyo vericilerinin yetersizliğinden- işçilerimiz kendi milli kültür ve dünya görüşüne tamamen ters gelen propagandaları dinlemek zorunda kalıyorlar. Ayrıca iş dinlemekle de kalmayıp, istek isteyen Türk işçilerinin adresine komünizm propagandası ile dolu gazete, dergi, broşürler gönderilmektedir”(1974a:21).

Töre’nin 37. sayısında İlhan Geçer’in kaleme aldığı “Hâlâ” isimli şiirin içeriğine göz atıldığında bu mısraların antikomünizme savaş açan kimselerce bir sesleniş olduğu görülmektedir. Bu mısralar bir yandan ülke gündeminde olan solcu görüşlerin Türk halkını etkileme çabalarını somutlaştırırken diğer yandan bu solcu zihniyeti defetmeye hevesli milliyetçi cepheye bir çağrı yapmaktadır.

“Bölücüler bıçaktan keskin

Yalandan zehirli dilleriyle

Yüreği sevgi dolu insanını bölmeye

Hâlâ sinsî sinsî çalışıyorlar

*Sol ellerinde hâlâ
Orak-Çekiç taşıyorlar
...
Dudakları hâlâ gizlice
Enternasyonel'i fısıldar durur
Kalpleri bu vatan uğruna değil
Mao'nun Lenin'in düzeni için vurur
Bir söküp atabilesek içimizden
Kanımızı kemirmek isteyen keneleri
Daha da sıklaştırıp saflarımızı
Kırsak sol amentiyü haykıran çeneleri” (Geçer, 1974:29).*

“Fikir Hürriyetine Dair Bazı Fikirler” adlı yazısında Mehmet Eröz, kapitalizm ve komünizmin tehlikeli kutuplar olduğuna vurgu yapar. “*Kapitalizmin felâketini yok etmek üzere, gene onun tarafından verilmiş fikir hürriyetinden faydalanarak harekete geçen ve bir komünist düzen kurmağa çalışan komünistlere inanmamalı, dediklerine itibar etmemelidir. İki kutupta da felâket vardır*” (1974b:62). Burada Mehmet Eröz, Türk milletinin geleceği açısından komünizm ve kapitalizm gibi ideolojilerin felakete neden olabilecek zararlı ideolojiler olduğu belirterek Türk milletini fikir hürriyeti çerçevesinde bu ideolojilerin etkisinde kalmamaları gerektiğine dikkat çektiği görülmektedir.

“Komünistler dünyanın her yerinde, muhalefetteyken fikir hürriyetinin bir numaralı savunucuları, iktidara geldikleri zamansa baş düşmanı olmuşlardır” (1974b:59).

Komünistlerin “fikir hürriyeti” söylemine pragmatist bir çerçeveden yaklaştıklarını vurgulamıştır. Komünistler için fikir hürriyeti muhalefetteyken meşru bir durumu ifade etmekten iktidarı ele geçirdiklerinde zararlı bir durum olarak önlenmeye çalışılmaktadır. Bu yolla komünizm ideolojisinin öne çıkardığı kavramların gerçekte içi boş kavramlar olduğu yani işlevselleştirilmesi noktasında kendi faydası ekseninde bir zemine oturtulduğuna dikkat çekilmek istenmiştir.

1975 yılının 47. sayısında Arthur P. Mendel'in kaleme almış bulunduğu “Bilimsel Sosyalizm'in Yükselişi ve Çöküşü” adlı yazının çevirisine yer verilmiştir.

Bu yazıda (1975: 30-41) Marx ve Engels'in öne sürdüğü "bilimsel sosyalizm"ın neden rağbet gördüğü ve bugün gelinen noktada neden aşılmaya başlanan bir ideoloji halini aldığından bahsedilmektedir. Marksizm'in revaçta olmasına etki eden gelişmeleri pozitivistimin gelişmesi, eski radikal hareketlerin başarısızlığı ve iktisadi geriliğin mevcut olması gibi etkenlerle açıklayan Mendel, artık sosyalizm düşüncesinin Sovyet Rusya'da bile tutunmasının mümkün olmayacağı gerçeğini bilimde gerçekleşen ilerleme ve relativizm, subjektivizm gibi yaklaşımların gelişmesine bağlamaktadır. "*Gerek bilimde, gerekse tarihte gerçeğe bağlı kalmayı kendi başına bir gaye kabul etmek, bilimsel sosyalizmin terk edilmesindeki en önemli sebeptir*" (Mendel, 1975: 40). Töre'nin kendi perspektifinden "sosyalizm hülyası" olarak yorumlanan bilimsel sosyalistlerin bağlı olduğu marksist ideoloji Fırat Asya'nın çevirmiş olduğu bu yazı ile gerçeklikten uzak ve ilmî gelişmelere ters düşen bir ideoloji olduğu bir kez daha vurgulanmış bulunmaktadır.

1975 yılının 52. sayısında "Cevaplar" başlığı altında Galip Erdem, okuyucuların yönelttiği sorulara cevap verirken komünizmin faşist bir rejimden daha baskıcı olduğunun altını çizmektedir. "*Komünizm, hiç şüphesiz, en az faşizm kadar bir baskı ve polis rejimidir. Hatta, faşizme ve komünizme karşı olmamıza rağmen, bir hakkı teslim etmek bakımından komünizmdeki baskı ve polis rejiminin faşizmden daha şiddetli olduğunu belirtmek bir vicdan borcudur*" (Erdem, 1975: 5). Erdem'in bu ifadeleri bir yandan komünizm karşıtlığına işaret etmekteyken diğer yandan Rusya'nın baskısında olan dış Türklerin içinde bulunduğu baskıcı rejime de dikkat çekmiştir. Bu bağlamda Erdem'in Rusya yönetiminin baskısında olan halkların faşist ideolojilerin baskıcı yönetiminden çok daha ağır şartlarda yaşadığında mesajını vermiş bulunduğu söylenebilir.

1975 yılında 55. sayıda Muhabay Engin tarafından kaleme alınan "Türkistan'ın Bakir Toprakları ve Sovyet Komünist Partisinin Buna Yönelik Politikası" adlı yazıda Sovyetlerin 1954 yılında Türkistan topraklarına nasıl el koyduğundan ve yabancı kimseleri yerleştirerek komünizmi bu topraklarda hakim kılma politikasından bahsedilmektedir. Rusya'nın bu politikalarla Türkistan topraklarının sömürsünü gerçekleştirdiğini ve Türk- Müslüman kesim haricinde bu

politikadan kimsenin yarar görmediğini belirten Engin, komünizmin en gaddar ideoloji olduğunu vurgulayarak yazısına son vermiştir.

“Netice itibariyle, bakir toprakları benimseme siyaseti, Brejnev’in şahsında başlayıp, Sovyetler Birliğindeki Türk olmayan unsurların hepsine büyük yarar sağlamıştır. Ezilen, kaybeden, köle şeklinde çalışmak zorunda kalan Türkistan’ın 40 milyon Müslüman Türk’ü olmuştur. Dünyada eğer sömürü varsa onun en korkuncu ve en gaddarı komünizmdir” (Engin, 1975: 46).

“Türkiye’de Film Kontrolü ve Kamuoyu Aldatma Çabaları” adlı yazısını Töre dergisinin 62. sayısında yayınlayan Oğuzata Altaylı, filmlerin ve film senaryolarının kontrolüne dair nizamnameye yer verir. Milli rejime aykırı olan siyasi, iktisadi ve içtimaî ideoloji propagandası yapan yayınların gösterilmesine müsaade edilmeyeceği maddesi üzerinde duran Altaylı, “Komünizm” yandaşlığına karşı şu ifadelerle yer vermiştir;

“Kamufla edilmiş adıyla ‘Devrimci’ gerçek yanılla ‘Marksist/Komünist’ sinema anlayışı, sinema sanatını propaganda açısından değerlendirmek, siyasi ve ideolojik alanda verilen mücadeleye destek olmak ve Türk seyircisini filmler yoluyla muhtemel komünist ihtilâle hazırlamak amacındadır” (Altaylı, 1976: 44).

“Türkiye jeopolitiği değerini muhafaza ettikçe ve enternasyonalist ideolojilerin Türkiye üzerindeki emelleri değişmedikçe film kontrol müessesesini hiçbir güç ortadan kaldıramayacaktır ve Marksist militanlar karşımıza hangi hüviyetle çıkarlarsa çıksınlar, bu konuda da mağlup olacaklardır” (Altaylı, 1976:44).

Ayhan Tuğcugil Töre’nin 1976 63. sayısında “Skolastik ve Türkiye” adlı yazısıyla Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi’nin başlığı altında düşüncelerini aktarmaya devam etmiştir. Tuğcugil skolastiğin deney ve gözlemden kaçış olduğunu belirterek Batı dünyasının bilimsel sosyalizminin bir nevi “Skolastik Şizofreni” yarattığından bahseder.

“Vakıalara dayanmamak, deney ve gözlemden kaçış, skolastik kafada bir nevi şizofreni yaratır” (Tuğcugil, 1976d: 3).

“Skolastik kafa, inandığı ototritenin tenkid edilmesine, ondan şüphe edilmesine tahammülsüzdür”(Tuğcugil, 1976d: 4).

Türk milliyetçiliği fikir sisteminin metodunun “ilim” olduğu üzerinde duran Tuğcugil’in skolastik kafa olarak tanımladığı ‘bilimsel sosyalizm’i metod edinen “komünist” kimselerdir. “*Marksist markalı skolastik rejimlerde kilisenin yerini komünist partisi, enginizyonun yerini de devletin gizli –açık polis teşkilâtı ve önce karar verip sonra yargılayan mahkemeleri almıştır*” (Tuğcugil, 1976d: 4).

Tuğcugil 64. sayıda (1976e:4-12) “İlim ve Marksizm” adlı yazısında marksizmin bir ilmî teori olamayacağı üzerinde durur ve Marksizm’i yeni harbin silâhı olarak görür.

“Görüldüğü gibi, ilmin yapısı içinde Marksist teori defalarca reddedilir, çok kısa bir ömür bile süremezdi. ‘Kanun’ payesindense ilelebet mahrum kalırdı. Neticede, ilmen kanunlaşmayan bu teori bilimsel sosyalistlerin hakim oldukları ülkelerde hukuken kanunlaştırılmış ve sunî hayatını devam ettirmiştir: Bir ilmî teori olarak değil, yeni harbin, propaganda savaşının silahı olarak...” (Tuğcugil, 1976e: 12).

Devrin propaganda ve ideolojiler savaşı devri olduğu bu çağda ilmî teoriden uzak “skolastik şizofreni” durumunu yansıtan Marksizm ideolojisinin milletlerin birlik ve bütünlüğüne karşı tehditkâr bir silah olduğu ifade edilmeye çalışılmıştır. Bu noktada Türk milliyetçiliğine sahip çıkmak da bu tehditlerin karşısında durabilmek adına önemli bir unsur olarak öne çıkarılmaktadır.

Töre dergisinin 67. sayısının sayfalarını süsleyen “Kuklalar” şiiri (1976:11) derginin komünizm karşıtı mücadele verdiği göstergesidir.

*“Ne Fatih ne Kanunî ne de Atatürk
Marks’a Lenin’e Mao’ya hayrandırlar
Dillere ters düşen türkü özgürlük
Bağrımızda bir cadı kazanı kaynatırlar”* (Geçer, 1976: 11).

İlhan Geçer’in kaleme aldığı bu mısralar, Türk tarihinde hiçbir yöneticinin komünizm hülyasına kapılmadığına dem vurur ve “özgürlük” diye özendirilen durumun sadece ortalığı karıştırmak üzere ileri sürülen bir kavram olduğunu dolayısıyla bir gerçekliğe karşılık gelemediğini anlatmaktadır.

Emine Işınsu “Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Devlet Güvenlik Komitesi” adlı yazısında iki sayıdır KGB’nin kuruluş amacı ve faaliyetleri üzerine odaklanmıştır. 67. sayıda Rusya’nın Türkiye’de yayın organı sahiplerine ve önemli yazarlarıyla pazarlık içinde olduğunu belirtmiştir. Işınsu, Komünist Rusya’nın Türkiye üzerindeki emellerini gerçekleştirmek için hangi yollara başvurduğunu anlatırken üniversitelerdeki olaylar üzerine şunları söyler: “...*Aklı başında bir Türk gibi bakan herkes; solcuların devlete; ülkücülerin de yalnız komünistlere karşı harekete geçtiğini görebilir*” (1976b: 15). Işınsu yazının devamında KGB destekli bir hareket olarak “Kürt İrkçılığı”ndan bahseder. Türkiye İşçi Partisinin ayırıcı faaliyetleri üzerine alevlenen Kürk ırkçılığına finansal desteği KGB’nin sağlamış olduğunu belirtir. “*KGB Türkiye üzerindeki bölücü plânlarını yürütebilmek için Kürtçüleri bir maşa olarak kullanmaktadır*” (1976b: 16-17).

Ayhan Tuğcugil 68. sayıda kaleme aldığı “Millet, Ümmet ve Sınıf” adlı yazısında komünizmin mantıksal olarak içine düşmüş olduğu çıkmaza atıfta bulunarak, komünist ideolojinin vakıyalardan bağımsız bir bakış açısı geliştirip vakıaları kendi bakış açısına uyumlu olarak yorumladığı üzerinde durur. “*Vakıayı inceleyip teoriyi kurmak (sonra da devamlı sınamak) yerine, önce mantık teorilerini kurmuşlar, sonra da vakıayı buna uydurmaya çalışmışlardır*” (Tuğcugil, 1977a: 4). Burada Tuğcugil komünizmi savunanların bilimsel olarak bir yanlgı içinde olduklarına dikkat çekmek istemiştir. Bir olay ya da olguyu inceledikten sonra bir kuram oluşturmaları gerekirken komünistlerin önce kendi mantıklarına dayanan bir kuram oluşturup sonra bu kuramı yaşanan vakıalarda öne çıkarma gayretinde olduklarından bahsetmiştir. Bu bağlamda Tuğcugil’in ifadelerinde komünist ideolojinin bilimsel olmadığı ortaya konulmuştur.

Tuğcugil “Millet, Ümmet ve Sınıf” adlı yazısının sonunda dünya üzerinde “millet” gerçeğinden daha üstün bir yapılanmanın bulunmadığına dikkat çekerek komünizmin uygulandığı ülkelerde menfaat faktörünün yeterli olmadığını belirtir ve millî çıkarların her türlü menfaat ilişkisine karşı galip geldiğini belirterek milletler mücadelesinin yegane gerçeklik olduğuna vurgu yapar. “*Komünizmin hakim olduğu ülkelerde dahi millî menfaatler ve milletler mücadelesi ön plandadır. Gerçek olan*

milletlerdir” (Tuğcuğil, 1977a: 13). Millet gerçekliğini reddeden ve “beynelminelciği” ön plana çıkararak komünizmin menfaat ilişkilerini öne çıkararak bakış açısının milletlere etki edemeyeceği vurgulanmıştır. Bu bağlamda gerçek olan menfaat ilişkileri değil milletin menfaati ve devamıdır.

Töre'nin 68. sayısında Emine Işinsu'nun kaleme aldığı “Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Devlet Güvenlik Komitesi KGB” adlı yazıda SSCB'nin gizli servisi olan KGB'nin ajanlarını nasıl yetiştirdiği ve bu servisin hedef ülkelerdeki meşru iktidarı yıkmaya girişiminde bulunduğu bahsetmektedir. Burada Işinsu'nun dikkat çektiği nokta komünizm tehdidinin nüvelerini göstermek ve memleket içinde dönen oyunları gün yüzüne çıkarma noktasında milliyetçi bireyleri diri tutmaktır. Bu bağlamda sanat alanındaki yeniliklere kadar kültürün içine dahil olan pek çok alanda ve somut olarak sosyal yaşamda komünizm yandaşlarının memleket insanlarının bilinçlerine bu tehlikeli düşünceyi ekmesine engel olmaktır.

“Memleketlerinin kaderi ile ilgilenen kişilerin, memleketlerinde sergilenen olayların, bazı parti ve kuruluşların, sanat hareketlerinin arkasında oynanan oyunlara dikkat etmesi; olaylar, parti ve çeşitli kuruluşlar sanat ürünlerinin memlekete hangi açıdan ve hangi gaye uğruna hizmet etmeye çalıştıklarını tespit etmesi gerekir. Kim, kime, niçin, neden, nasıl?” (Işinsu, 1977: 29).

“...memleketlerde olay çıkarmak, azınlıkları tahrik etmek, sabotajlar, parti ve teşekküllerden yeni ajanlar temin edebilme konusunda, KGB hâlâ daha eski bildik usullerini geliştirerek, yürütmektedir” (Işinsu, 1977: 29).

Cengiz Şen'in “Gurur Duyacaksın Oğlunla Anam” adlı dizelerine 1977 yılındaki 69. sayıda yer verilmiştir. Bu dizelerde Şen bir yandan Turan ülküsü için şehit olma şerefine vurgu yaparken diğer yandan Turan ülküsü için savaşmanın komünizm tehdidine son vereceğini de vurgular.

“... ”

Bir gün haber gelir de, oğlun öldü derlerse ANAM

Arkamdan kederlenip yas tutma n'olur

Çünkü o gün ben Azer'ime, Kırımhan'ıma,

Türkistan'ıma gideceğim

Büyük ülkemi TURAN'IMI seyredeceğim.

*Belki oğlun o zaman şiir yazamayacak
Haykırarcasına marşlar söyleyemeyecek ama,
Hasret duyduklarına bir bir ulaşacak
Siz de artık, komünist Türkiye zırlıtları duymayacaksınız
... ” (Şen, 1977: 41).*

Töre'nin 71.sayısında Winston Churchill'ın “Büyük Çağdaşlar” adlı kitabından bir bölümün çevirisi yayımlanmıştır. Şevket Doğanay'ın çevirmiş olduğu “Komünizm Hakkında” adlı yazıda komünizmin demokrasi ve diğer bütün yapılanmaları kendi çıkarları uğruna kullandığı anlatılmaktadır. Olaylara kendi devrimini gerçekleştirmek düşüncesiyle yaklaşan komünizm ideolojisi her türlü yapıyı kendi teorisi uğruna feda edebilmektedir. Bu bakımdan komünizme karşı dünyada bütün ülkelerin uyanık olması gerektiği fikri bu yazıda öne çıkarılmıştır.

“Komünist bir insan sadece belli fikirlerin sahibi olmakla yetinemez; o, bu fikirleri uygulayan sistemli bir düşüncenin yeminli bir uzmanı ve militanıdır” (Churchill, Aktaran: Doğanay, 1977: 15).

“Komünizm düzenden doğan sıkıntıları, hayat pahalılığını mutlaka istismar eder. Hükümet üyeleri arasında, işçi temsilcileri ve işverenler arasında fikir ayrılıkları, mümkünse beraberinde kan dökmeyi de getiren ihtilaflar düzenlenir” (Churchill, Aktaran: Doğanay, 1977: 15).

“Demokrasi komünizme göre önce kullanılması, daha sonra da yıkılması elzem olan bir araçtan başka bir şey değildir; hürriyet mantık kavramlarının değersizleştiği bir duygu ahmaklığıdır”(Churchill, Aktaran: Doğanay, 1977: 16).

“Komünizm silahına karşı bütün milletler önceden tedbir almak zorundadırlar”(Churchill, Aktaran: Doğanay, 1977: 16).

1977 yılında yaşanan 1 Mayıs Olaylarına ilişkin değerlendirmelere yer verilen Töre'nin 74. sayısında 12 Mart'ın Şube Müdürü Ilgız Aykutlu'nun ifadelerinde komünizmin Türkiye'de işlevsel hâle getirilmeye çalışılması noktasındaki tedirginliği görmek mümkündür. Aykutlu komünizmin önüne geçilebilmesini devletin en kısa zamanda ciddiyetle bu meselelere eğilmesinde bulmaktadır.

“Bütün bu meselelerin çözümüne gelince; Bağımsız Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin en kısa zamanda ve ciddiyetle göreve eğilmesi; gerek Moskova yanlısı TKP'lilerin gerekse Pekin'ci Maocuların faaliyetlerini kontrol altına alması ve Türk meydanlarında, alanlarında ve diğer maddi, manevi sahalarda Kızıl gösteriler yapmalarına meydan vermemesidir” (Aykutlu, 1977a: 10, Konuşan: Emine Işınsu).

1977 yılının 75. sayısında “12 Mart'ın Siyasi Şube Müdürü Ilgız Aykutlu Açıklıyor II” başlığı altında Ilgız Aykutlu'nun Türkiye'de komünizmi etkin kılmak isteyen ellerin gerçekleştirdiği faaliyetlerden bahsettiği görülmektedir. Üniversiteleri taze kan depoları olarak gören komünizm ideolojisi yandaşları 1968 öğrenci hareketleriyle bir yandan Türk gençlerinin bilinçlerine komünizmi ekmeye çalışırken diğer yandan Kürt vatandaşlara karşı ayrımcı eylemler geliştirme derdinde olmuştur. Nurhak dağlarında yapılan ve bir kır gerillası hayalinde olan komünizm yandaşlarının öğrenci hareketleri ve işçi sendika ilişkisine bakış açısının kendi teorik temelleri doğrultusunda pragmatist bir hareket olduğu aşıkardır. Aykutlu bu noktada komünizm tehdidi karşısında bilinçli olunması gerektiğine vurgu yapmakta, vatandaşları bu konuda uyarmakta ve bu durumun içinden ancak Türk milliyetçiliği bakış açısının zenginleştirilmesiyle ülkücülerin eylemleri neticesinde çıkılabileceğine vurgu yapmaktadır.

“Üniversitelerde komünizmin başlattığı harbin 'kesin ve kati' olduğunu ve harbin halk kesimlerine sıçratılmasının planlandığını; bir hüküm olarak kabul etmek zaruridir” (Aykutlu, 1977b: 14, Konuşan: Emine Işınsu).

“Üniversitelerde boşaltılan, işçi kesimlerine ve kır bölgelerine sıçratılan, sonra dönüp dolaşıp, İstanbul'un Taksim meydanını 'Pekin-Moskova savaş alanı'na döndüren komünizm tehlikesini, ancak Türk Milliyetçileri'nin kuracağı muktadir Türk Hükümeti durduracaktır”(Aykutlu, 1977b: 15, Konuşan: Emine Işınsu).

Ilgız Aykutlu, Töre'nin 76. sayısında “12 Mart'ın Siyasi Şube Müdürü Ilgız Aykutlu Açıklıyor: III” adlı yazıda komünist ideolojiye sahip olanların insanları “yalan” ve “istismar”la kandırdığını belirtmiştir.

“Komünist propagandanın temel malzemeleri yalan ve istismarlardır. Tuzağa düşürülmeye çalışılan kişi, topluluk ve milletlere hazırlanan propagandalarda; zaman zemine ve hitap

edilenlere göre bazı değişiklikler yapılırsa da genellikle ana kaide propaganda hakim kılınır. Şöyle ki;

- A- *Devlet olduğundan çok zayıf ve kudretsiz, komünist teşkilatlarca adeta ele geçirilmiş; milletse isyan ve ızdırap halinde gösterilir.*
- B- *Lehine propaganda yapılan yabancı devletler (Rusya ve Çin) kudretli ve adil, insanlığın yegane kurtarıcısı; onların âmâline hizmet eden yerli örgütlerin de teşkilatlanmaları tamamlanmış, büyük vurucu güçlerin sahibi ve yaklaşan proleter ihtilâlin gerçek sahip ve uygulayıcısı olarak tanıtılır.*
- C- *İnsanların fedakârlık hislerini istismar etmek için; sınıf, topluluk ve milletlerin sadece sıkıntı ve dertleri abartılarak propaganda da devamlı bir konu olarak işlenir, bunların hal ve çarelerinin meşru zeminde bulunamayacağı hassaten genç beyinlere işlenerek, millet ve insanlar için, onlarda esasen mevcut olan ‘fedakârlık arzuları’ nı şiddetle kamçulamak suretiyle yegane kurtarıcı olarak kendileri gösterilir ve kanunsuz eyleme, suç işlemeye teşvik edilir” (Aykutlu, 1977c: 7-8, Konuşan: Emine Işınsu).*

Ilgız Aykutlu’nun burada dikkat çekmek istediği nokta yalan ve istismara başvurarak Türk gençlerinin beyinlerini yıkamak ve komünizmin gücüne meşruiyet kazandırmak düşüncesiyle hareket edildiğidir. Ülkenin içinde bulunduğu durumun abartılması ve komünizmin kurtarıcı ideoloji olarak bireylere aksettirilmesi ve insanların duygusal edimlerinin öne çıkarılıp manevi anlamda iç huzurun sağlanması gibi yollarla komünizm adına işlenecek olan suçlar mübah gösterilmiştir. Bu noktada Aykutlu’nun vurguladığı gibi komünizm yandaşlığı “yalan ve istismar” dan beslenen, aciz bir halden var edilmeye çalışılan bir kurgudan ibarettir.

Töre’nin 77. sayısında Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu’nun kaleme aldığı “Bozkurtların Diriliş Destanı’ndan” adlı dizeler, komünizmin halkı dinsizliğe itmek isteyen ve Türk devletini bölmeye yönelik zararlı bir ideoloji olduğunun altını çizer.

“...

İçimize kin soktular,

Dinsizliği, din soktular,

Kızıl Moskof, Çin soktular...

Dediler: Olsun hurhadaş

*Alevi, Sünni, Kızılbaş!
Yüzümüzden öven bunlar
Ardımızdan söven bunlar,
Seni, beni döven bunlar...
İsterler olsun hurhadaş
...” (Gençosmanoğlu, 1977a: 10).*

Töre'nin 79. sayısında “Uyan Ey Türk Oğlu!” dizelerinde Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Türk milletinin özüne dönmesi gerekliliğini vurgulayıp Türk-İslam Sentezi'ne ilişkin düşüncelere vurgu yaparken diğer yandan da Türk milleti içinde komünist bir düzen kurmayı amaç edinenlerin bulunduğu bu amacın Türk milletinin özünü sömüren bir kene gibi zararlı olduğuna vurgu yapar. Bu bağlamda Türk milletinin komünizm gibi zararları ideolojilerden sıyrılıp kendini bulması gerekliliğine işaret eder.

“...
Yıkıldın, yakıldın; ‘devrim’ dediler,
Soysuzlaştırıldın ‘evrim’ dediler,
Bozkurta it, ite ‘yavrum’ dediler...
Kalk, doğrul yerinden! Yürü, geç öne!
Uyan ey!.. Kendine dönmeyi dene.
...
Medet ummayagör kızıl surattan,
Seni mahrum eder koyar aşktan, muraddan,
Çağla Sakarya'dan, gürlle Fırat'tan...
Kara, kızıl, sarı...siir, topla ine;
Bunlardır özünü sömüren kene!
...”(Gençosmanoğlu, 1977b: 5).

Töre'nin 83. sayısında Ayhan Tuğcugil'in kaleme aldığı “Emek-Kapital-Kapitalist-Sömürü” adlı yazıda bu kavramların hem marksistlerin bakış açısından nasıl algılandığı hem de komünizm karşıtlarınca nasıl anlaşıldığı aktarılmaya çalışılmıştır. Dönemi kavramların mermi işlevi gördüğü bir propaganda çağı olarak yorumlayan Tuğcugil, bu kavramların saf anlamlarıyla ne olduğunun bilinmesi gerekliliğini vurgulamıştır. Marx'ın “artan sefalet teorisi” üzerine kurduğu, işçinin

gittikçe fakirleşerek devrim gerçekleştirmek isteyeceği tezi gerçekleşmemiştir. Tuğcugil bu noktada insanların emek yaratma kabiliyetlerine dikkat çekerek Marx'ın teorisinin gerçekleşemeyeceğine vurgu yapar. “...Marks'ın temel hatalarından biri, insanların değer yaratma kabiliyetleri arasında pek büyük farklar olabileceğini görmemesidir” (Tuğcugil, 1978a: 12). Bu noktada Tuğcugil'in, toplumsal alanda değer yaratan kurumları dışarı itmesi ve değişimlerin kaynağını sadece ekonomi kurumunda araması noktasında Marksizmi eleştirdiği görülmektedir.

Yalçın İzbul, 83. sayıda “Sosyalizm ve Demokrasi” adlı yazıda Sosyalizmin demokrasiye sahip çıktığını ancak demokrasiye uygun bir seçim gerçekleştiremediğini belirtmektedir. Her şeyin halkın özgür iradesine dayandığı özgürlükçü yönetim olarak özendirilen bu komünist sistemlerin reel olarak seçimle iş başına gelen iktidarlarının bulunmadığına dikkat çeken İzbul, Türk toplumunda özendirilen bu ideolojik yaklaşımın aslında içinin dolu olmadığını demokrasi kavramı üzerinden aktarmaya çalışmıştır.

“Solcuların ‘demokrasi’ anlayışı pek gariptir. Halk için neyin iyi neyin kötü olduğunu, halk hesabına ve halk adına, kendilerinin halktan daha iyi bilebilecekleri iddiasındadırlar” (İzbul, 1978b: 17).

“Halk demokrasisi olmaktan dem vuran bütün bu sosyalist idareler, neticede totaliter baskı rejimlerine dönüşmüştür” (İzbul, 1978b: 19).

Sabri Çoksolmaz, Töre'nin 85. sayısında Türk dilinin öz halini koruması gerektiğine dikkat çeken “Dil Bozgunu” dizelerinde bir yandan öz dilin korunması gerektiğine vurgu yaparken diğer yandan komünistlerin –bu bağlamda solcuların– Türk diline zarar vermek isteyen eylemlerini şu dizelerle eleştirmiştir:

“...
Anan, baban CEVAP derdi,
Solcu züpbe YANIT dedi.
On bin yıllık tarihimi
Şu veletler unut dedi
...” (Çoksolmaz, 1978: 43).

Ayhan Tuğcugil, Töre'nin 86. sayısında marksist propagandada sık sık kullanılan bazı kavramları Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi açısından incelemiştir. “Marks’ın Tarihi Maddeciliği” başlığı altında yer verilen yazısında (1978b:14-19) Tuğcugil, marksizmin skolastiğe dayandığını bu bağlamda ilimden uzak bir ideoloji olduğunu vurgulayarak Marx’ın yanlışları üzerinde durur. Marx’ın tarihi ezen ve ezilen sınıflar üzerinden çatışmacı perspektifte yorumlamasını ve ilkel komünal dönemden sosyalist aşamaya doğru tek yönlü bir tarih akışı teorisi sunmasını da eleştirmektedir. Kavramları kendi teorik zeminine uygun olarak kullanan marksistlerin şizofrenik anlamda büyük bir yanlışlığa düştüklerini belirtir. Marksizm’in skolastiğe bağlı olması açısından “iyi bir izahçı, fakat kötü bir tahminci” olduğunu yazar.

Tuğcugil marksistlerin “bilimsel sosyalim”ini kastederek şu cümlelere yer vermiş ve marksizmin yanlışlığını vurgulamıştır: “...’bilimsel’ etiketi bile taksa, ilimden çok uzaklara düştüğünden, doğru dürüst bir tahmin yapamaz. Halbuki ilmin asıl hedefi hadiseleri izah değil, önceden tahmin edebilmektir. Skolastik ise, iyi bir izahçı, fakat kötü bir tahmincidir” (Tuğcugil, 1978b: 19).

1978 yılının 90. sayısında Vedat Bayraktar’ın kaleme aldığı “Bir Düzenin Öncüleri” adlı yazıda Bayraktar, komünist ideolojinin peşinde, fikir hürriyeti adına sürüklenen ve bu bağlamda vatanını zor durumda bırakanların asrın yobazları olduğunu yazmaktadır.

“Düşünce özgürlüğü diye yırtınan, bu örümcekli kafalar, düşünce istiklallerini Marks’ın, Lenin’in, Mao’nun ve daha bilmem hangi kendiliksizin yazularına bırakmış, yabancı fikirler uğruna kendi vatanını ateşe atacak kadar insanlıktan uzaklaşmış, ASRİN YOBAZLARI’dırlar” (Bayraktar, 1978: 27).

Töre'nin 91. sayısında “Şehitlerin Son Arzusu” adlı şiirinin dizelerinde Yunus Özel, mantığı katleden ve skolastik düşünceye sarılan komünist ideolojinin insanlığın en büyük düşmanı olduğunu vurguladığı görülmektedir.

“... ”

*Çağ taş çağı, mağara devridir devir,
Mantık katledilmiş, muhakeme esir,*

*Akıl mahkûm, ilim 'kıyl ü kaal'..
Bağlanmış iskolastiğine Marks 'ın Engels'in,
Kalın zincirlerle esir kafalar.
Değildir sanki Stalinler en büyük cellât,
En büyük gardiyan Maolar..
...”(Özel, 1978: 13).*

Töre'nin 92. sayısında Abdürrahim Karakoç, “Bayramlar Bayram Ola” şiirinde milliyetçi kimselerin kötülenmesi buna karşın komünizm yandaşlarının millete söz geçirmesine izin verilmesi durumuna ithafen şu dizelere yer vermiştir:

“...
*Kurşunlanır Koçyiğitler
Ahkâm keser kızıl itler
Çaresizim, sabrederim
.....Allah kerim..*

*Zulüm köklendi, dallandı
İşkenceler 'yasal'landı
Küfür içer, zılgıt yerim
.....Allah kerim...”(Karakoç, 1979: 13).*

Faruk Nafiz Gürakar, Töre'nin 92. sayısında “Yoksul Bir Ülkedir Türkiye” adlı şiirinin dizelerinde Türkiye'nin içinde bulunduğu durumu anlatmaktadır. Gürakar'ın dizelerinde sağ-sol çatışması, Türklüğün şanlı tarihinin bir kenara itilmesi ve buna duruma karşın komünist kimselerin baş tacı edilmesi eleştirilmektedir.

“...
*Bir başka ülkedir Türkiye:
İnsanlarda korku, sokaklarda kan
Fakat bu kan değil,
Toprağı vatan, bayrağı bayrak yapan;
Günden güne çöküyor Türkiyem
Çoğaldıkça heykellere tapan!..*

*Değişik bir ülkedir Türkiye:
Fatih 'ler-Yavuz 'lar kenara itilmiş
Mao 'lar-Lenin 'ler baş tacı,
Keyfince yaşar mutlu azınlık,
Fakir fukara alamazken on liralık ilacı;
İşte Türkiye 'nin manzarası:
Anarşi, işkence, zulüm, yokluk ve acı...”(Gürakar, 1979: 42).*

Töre'nin 93. sayısında “Töre'den” kısmında Türkiye'de öne sürülmeye çalışılan kapitalizm ve sosyalizm gibi sistemlerin Türk toplumuna pratikte uygulanamayacağı belirtilmiştir. Burada dikkat çeken husus her ne olursa olsun millî esaslara göre hareket edilmesi gerekliliği ve bu noktada sosyalist düzene körü körüne bağlanmamak gerektiği olmuştur. “*Bu memleketi 'küçük Amerika' yapma hayalleri kadar, 'küçük Rusya' yapma tasavvurları da iflas etmeye mahkumdur. Fakat bu yanlış hesaplar ve hatalı çıkışlar ile kaybedilen kıymetli zamanımıza yazık oluyor”* (Töre'den, 1979b: 4).

Erol Güngör, Töre'nin 94. sayısında “Cumhuriyet Devrinde Türkiye'nin Kültür Politikası” adlı yazısında Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne kültüre etki eden iki ana akımın modernleşme ve milliyetçilik olduğunu belirtir. Devletin kültür politikalarında Marksizm'i destekleyen unsurlara yer verilme gayretinde olursa da bu durumun kültürümüzün yapısına karşı galip gelemeyeceğini belirtir.

“Son bir yıl içinde devletin kültür politikasına verilmek istenen Marksist çeşninin ne derece yaygın ve başarılı olacağını şimdiden bilemiyoruz. Pek muhtemeldir ki milliyetçilik ve Batıcılık Marksizme de ağır basacaktır” (Güngör, 1979b: 11).

Töre'nin 95. sayısında Atilla Özmen, “Türkiye'de Anarşinin Sebepleri I” adlı yazısında ülkedeki anarşinin nedenlerini sorgulamıştır ve terörizmi bir araç olarak kullananların komünistler olduğuna dikkat çekmiştir.

“Terörizmi siyasi güç için bir araç olarak ilk kullananlar Rus Marksistler oldu. Rusya'da Bolşevik İhtilalinin başarıya ulaşmasında ve Komünist rejimin kurulmasında terör ve anarşi büyük rol oynadı. Komünist rejimde ise terör devlet otoritesinin sağlanmasında etkili bir araç haline getirildi”(Özmen, 1979, Sayı: 95: 25).

Komünist öğretmenlerin eğitimde görev alıp almamalarına ilişkin yapılan araştırmanın sonuçlarını içeren Töre'nin 95. sayısında H.Mansur, komünist partilerin kurulmasının ve işlevsel olarak ülkede eylemlerde bulunmasının iktidar tarafından normal karşılanmasını eleştirmektedir. Mansur, komünist ideolojinin pratik olarak illegal faaliyetleri dışında legal olarak da KP ve TKP üzerinden Türkiye'de faaliyette bulunmasının sakıncalarını göremeyen iktidarı şu sözleriyle eleştirmiştir:

“Türkiye’de onbinlerce aşırı solcu ve komünistin devlet memuru ve öğretmen olarak istihdam edildiğini bile bile, KP’nin kurulmasında mahzur göremeyen Bülent Ecevit ve Necmettin Erbakan’ın da gaflet uykusundan bir an önce uyanmalarını temenni ederiz. İlegal TKP’ye mensup öğretmen ve memurların gençlerimiz ve toplumumuz üzerinde icra ettiği feci tahribat göz önünde dururken bunun legal yani anayasa teminatı altında bulunmasının kurulmasının mahzurlarını hiçe sayanlar için söylenecek söz bulamıyoruz” (Mansur, 1979a: 37).

Haluk Mansur, Töre'nin 100. sayısında “Rus Emperyalizmi İnhitatın Eşiğinde” adlı yazısında Çarlık Rusya'nın ardından 1917 Ekim Devrimi sonrasında kurulan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinin Marksizm'i seferber eden rejim değişikliğinde başarı sağlayamadığını yazmıştır. Mansur'a göre SSCB'de esir halklar üzerinde uygulanan politikalar milletlere reel olarak tersi bir etkide bulunmuştur. Şöyle ki her ne olursa olsun esir milletler kendilerini Ruslardan daha üstün görmüş ve millî kültürlerini muhafaza etmişlerdir. Ayrıca dinî kitleleri uyuşturan bir afyon olarak tabir eden bu Marksist düzen, dinin modern çağlarda da önemli işlevleri yerine getirdiği gerçeğini kapatamamıştır. İslami yenileşme hareketleri pek çok ülkede kendini göstermiş ayrıca Rusya'da da Müslümanların nüfusu hızla artmıştır. Sovyetler her ne yaparlarsa yapsınlar kurmak istedikleri düzenin içerden çatlamasına engel olamamışlardır. Bu bakımdan Mansur'a göre Sovyet Rusya'nın inhitatı yakındır.

“Esir milletlerin din, dil, tarih, kültür, töre ve gelenekler gibi manevi ve milli varlıklarını kurutarak birlik ve beraberlik duygularını ortadan kaldırmak için büyük ümitle seferber edilen Marksizm, yarım yüz yılı aşan bir icraate rağmen başarı kazanamamış, bilakis sözü geçen değerlerin daha da güçlenmesini intacetmiştir” (Mansur, 1979b: 31).

Bu tespit ayrıca devrin sınıf mücadelesi üzerine kurulmadığı gerçeğini ortaya çıkarırken millî benliklerini koruyan, milli fayda adına var olma gayreti taşıyan milliyetçi halkların da, her türlü baskı ve zorlamaya karşı varlıklarını her daim sürdüreceklerini de ortaya çıkarmış bulunmaktadır.

Töre'nin 101. sayısında Erol Güngör, "Elli Yılın Çocukları" adlı yazısında, Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e kadar pek çok dönemde eğitimin yeni nesillerin yetişmesi için önemli bir yer teşkil ettiğini belirtmektedir. Yeni bir düzenin meşru kılınabilmesi açısından çocuklara verilen eğitimin önemli olduğu üzerinde duran Güngör, ilkökuller ve ortaokullarda devletin kendi ideolojisi ekseninde çocukların müfredatına karar verdiğini bu bağlamda özellikle ilkökuller için vatandaşlarını teşvik ettiğini belirtiyor. Milli eğitimin yeni yetişen nesiller için büyük önem atfetmesi noktasında Güngör, devlete karşı marksizm gibi ideolojilere ve milli kültürü deforme edecek yayınlara yer veriyor olması açısından eleştirilerde bulunmuştur.

"Çocuklar her şeyden önce toplumdaki menfaat çatışmalarının şuuruna varma ve Marksist ihtilalin karşısında olan her şeye kin besleme' esasına göre yetiştirilmektedirler. Günümüzde hükümet politikasının eğitimde milli kültürü kaldırma prensibi de bu gelişmeye yardımcı olmaktadır" (Güngör, 1979c: 5).

Töre'nin 103 ve 104 sayılarında İbrahim Özdemir'in kaleme aldığı "Hicret'in Aydınlığında Bir Hesaplaşma" adlı yazıda Özdemir, komünizmin ahlak dışı olduğunu ve insanı da madde olarak gördüğünü belirtmektedir.

"Komünistler ahlâk, fazilet hak ve adalet kavramlarını çığnerler. Bunların izâfilik ile izah ederek, fert ve toplum hayatındaki yapıcı gücünü çürütmeye çalışırlar. Bu konuda daha da ileri giderek derler ki: 'Namus ve ahlâk ne demektir? Bunlar modası geçmiş çağdışı kavramlardır. Hele din, insanı köle yapan onun yaşama hakkını hiçe sayan bir afyondur" (Özdemir, 1979-1980: 3-4).

Töre dergisinin antikomünist bakış açısını din kurumunu ve ahlaki değerleri öne çıkararak vurguladığı görülmektedir. Derginin komünizm karşıtlığını savunmaktan ziyade neden komünizme neden karşı olduğunu da aydınlattığı görülür. Bu bağlamda Ayhan Tuğcugil'in kaleme aldığı "Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi"nde marksizm bir teori olarak incelenmiş ve ilmi gerçeklikten uzak bir

zeminde olduğu için saçma bir ideoloji olarak sunulmuştur. Marksizmin ilmî gerçeklikten uzak oluşu ve kendisini bilimsel olarak tanımlama gayreti karşısındaki durumu için “skolastik şizofreni” kavramı kullanılmıştır.

Töre dergisinin gençliğin bu yıkıcı ideolojiye -komünizme- kapılıp gitmemesi adına aydınlatıcı yazılar sunmakta olduğu ve kaynak kitaplar önermekte olduğu görülür. Ayrıca Türk Milli Eğitim Sistemi’ne verdiği öneme bakıldığında Töre’nin milli eğitim aracılığıyla komünizm ideolojisinin zararlı olduğunun aydınlatılması gerekliliğini vurguladığı da görülmektedir. Derginin perspektifine bakıldığında eğitim sisteminin bu faaliyetleri yerine getirmesi gerekliliği Türk milliyetçiliğini benimseyen gençlerin yetiştirilmesi adına elzemdir.

4. 2. 3. Güncel Olaylara Milliyetçi Perspektif

12 Mart 1971 Muhtırası Türk demokrasi tarihinde önemli bir olay olarak zikredilmektedir. 1971 Muhtırası’na giden süreçte Türkiye’de yaşanan öğrenci hareketleri ve aydın kesimin sol camiada kümelenmesi Türk milliyetçilerini ve ülkücü gençleri tedirgin eden olaylar olmuştur. Derginin 1972 10. sayısında “Genel Durum” başlığı altında 12 Mart Muhtırasına ve 12 Mart sonundaki sürece ayrılmıştır. Burada komünist harekete karşı milliyetçi hareket savunulmuş ve ülkücü gençlik vatanın savunulması noktasında öne çıkarılmıştır. 12 Mart Muhtırası’nın ülkedeki anarşist havayı sonlandıramadığı üzerinde durularak suçluların cezalarını bulmadıkları ve komünizm tehlikesinin yurttan tamamen silinmediği üzerinde durulmuştur.

“Komünizm tehlikesinin kapımız zorladığını duymayan sağır vicdanlar, milliyetçi hareketin asil direnişini de anlayamıyordu. Bu yüzden, kızıl eşkiya karşısında ısrarla direnen tek güç, milliyetçi aydınlarla ülkücü gençlik oldu” (“Genel Durum”, 1972a:5).

“Görüliyor ki, tehlike bütün şiddetiyle devam etmektedir. O halde, ülkemizin kaderi gene milliyetçi ve ülkücü gençlik ile onlara inanan halkımızın uyanık bekçiliğine emanet edilmiştir. Devletimizin mes’uliyeti eninde sonunda gene inançlı ve cesur Türk milliyetçilerinin omuzlarına yüklenecektir. Vatanımızı biz koruyacağız. Türklüğü biz yaşatacağız. Hazırlıklı ve dikkatli olalım” (“Genel Durum”, 1972a:6).

Derginin 10. sayısında ülkenin içinde bulunmuş olduğu duruma nispeten “Vatan Mübarek” şiiri yayımlanan Rahim Balcıoğlu’nun dizeleri ülkenin tehdit içinde olduğu ve kurtaracak vatan evlatlarına muhtaç olduğu vurgulanmıştır.

*“Acı anacığım, bin yoğun acı
Gayri sarmıyor balı, yağın böreğin..
Tehdit ülkemin dört bir yanı
Kurban olam anam, doğur ilacı” (Balcıoğlu, 1972: 23).*

Töre’nin 15. sayısında “Genel Durum” başlığı altında memleketin kötü gidişatı değerlendirilmiş ve ülkeye refah ve huzurun gelmesi için Türk milliyetçiliğinin iktidara gelmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Ayrıca Töre dergisinin önemle vurguladığı sol karşıtlığı bu dönemde CHP ‘de yaşanan hareketlilik üzerinden tekrar endişeyle vurgulanmaktadır. CHP’nin kendi içinde Ecevit ile değişime gitmesi ve bu anlamda sol kesime bir adım daha yaklaşması dergi mensuplarınca endişeyle karşılanmıştır.

“1970 CHP Kurultayında başlayan, aşırı sol mu, tarihi CHP çizgisi mi? Çekişmesi neticeye ulaşmış ve Atatürk zamanında CHP’yi ele geçirmek isteyen Marksist kadro, emelini Bülent Ecevit vasıtasıyla gerçekleştirmişti. Bu durumu kabul edemeyen CHP’nin tanınmış simaları partiden bir bir ayrılmaya başlamışlardır. Ayrılan yeni bir parti kurarak veya başka bir yolla CHP’deki aşırı solcu gelişmeyi zayıf bir duruma getirebilirse, tarihi vebalden belki bir miktar kurtulmuş olacaklardır” (1972c: 4).

“Türkiye’nin kudretli ve müreffeh bir ülke haline getirilmesi için milliyetçilerin dışında bütün siyasi görüşler denenmiştir. Uygulama ülkeyi bugünkü ortama sürüklemiştir. Şartlar ve milli ihtiyaçlar Türk milliyetçiliğinin iktidar olmasını zaruri kılmaktadır. Türkiye’ye hakim kuvvetler bu ihtiyacı görünceye kadar buhranın devam edeceği muhakkaktır” (1972c: 4).

Dergi açısından Türk milliyetçiliğini öne çıkaran durum ve olaylar dönem içinde milliyetçi perspektiften değerlendirilmiş ve gerekli yerlere gönderme yapılmıştır. Özellikle hükümetin tutumunu eleştiren yazılar dergi içeriğinde mevcuttur. 1974 yılının 35. sayısında “Genel Durum” başlığı altında Tuğcugil’in kalemiyle (Sayfa: 6-7) “bozkurt” sembolüne karşı CHP Milletvekillerinin tutumları eleştirilmiştir.

“...Ve bugün Büyük Millet Meclisi çatısı altında CHP milletvekilleri ‘it-kurt, it-kurt’ diye tempo tutabilmekte, CHP’li Ankara Belediye Reisi ilk icraat olarak yerli imalat otobüslerin üzerindeki bozkurt amblemlerini sökebilmekte (Bussing firmasının aslanına dokunulmamıştır!) bozkurt rozeti taktıkları için öğretmenler sürülmekte, öğrenciler dövülmekte, bıçaklanmakta, öldürülmektedir”(Genel Durum, 1974: 6-7).

Derginin 16. sayısında “Genel Durum” başlığı altında yer alan yazıda (1972:3-7) dönemin CHP Genel Başkanı olan Bülent Ecevit’in düşünceleri eleştirilmiş ve Ecevit’in Türk milletine aidiyet hissetmediği belirtilmiştir. Özellikle bir milleti tanımlamanın “dil” kriterine bağlı olmasını anlamsız bulan Ecevit, Töre dergisi mensuplarınca ağır bir şekilde eleştirilir ayrıca milli savunmaya yeteri kadar önem vermediği de dikkat çekilir. Burada Ecevit’in milli bilince sahip olmadığı vurgulanarak derginin milliyetçi yapısının öne çıkarıldığı görülmektedir.

“Dil farkı gözetmeksizin milliyetçilik (!) yapacağımıza göre , 10-20 sene sonra resmi dilimizin Rumca, Ermenice veya Rusça olmasında ne mahsur var? Esas olan refah değil mi? Ecevit bu refahı neden Türkiye’deki insanlar için istiyor da mesela Yunanistan, Kenya veya Grönland için bu çabayı göstermiyor? Dil, tarihi miras, kültür önemli olmayınca bu soruya da ancak tek cevap verilebilir: Çünkü Ecevit hasbelkader Türkiye’de doğmuştur ve Türkiye’deki bir siyasi partinin başkanlığını almıştır” (1972d:5-6).

Bundan ziyade yazının devamında “CHP’nin Yeni Politikası ve Türkiye” başlığı altında Ecevit’in uygulamaya çalıştığı iktisadi politikanın maddi imkanları birey bazında geliştirmeye çalışması ve bu anlamda toplumsal refah yerine kişisel ihtiyaçların lüks bir şekilde karşılanmasına odaklanılmasının eleştirildiği görülmektedir. Türk milliyetçileri kişinin menfaatini değil Türk toplumunun menfaatini korumaya gayretli olduğundan Ecevit’in bu politikası da eleştirileri üzerine çekmiştir.

“1973 seçimlerine gidilirken CHP mideye hitap edecek, tüketimin cazibesini kullanacak, AP, onunla aynı sahada yarışa kalkışacaktır. Türk Milliyetçileri ise cesaretle, ‘Bugünün topla refahı yerine yarınki güçlü ve müreffeh Türkiye’, ‘Ucuz sigara yerine çelik sanayii’, ‘Tüketim yerine tasarruf’ inançlarını savunacaklardır. Türk milletini tanıyanlar, onun günlük menfaati değil milli menfaati müdafaa edeni dinleyeceğini bilirler” (1972d: 7).

“Türkeş’in Ege Gezisi” başlığı altında verilen yazıda 1961 Anayasası’na “Milliyetçilik” esasının korunması gerekliliği üzerinde Türkeş’in konuşmalar yaptığı belirtilerek Türkeş’in görüşüne sahip çıkan Töre dergisi ”Milliyetçilik” esasını Türk milletinin temel felsefesi olarak yorumlar. “*Türk Devleti’nin temel felsefesi, onun Anayasasında layık olduğu yere oturtulmalıdır*” (1972d: 7).

Necmettin Hacıeminoğlu “Milliyetçiliğin Kültür Temeli” adlı yazısında (1972e: 12-15) Türk milliyetçiliğinin bilgi, kültür ve duygu temeli üzerine kurulduğundan bahsetmektedir. Yeni yetişen nesillerin milliyetçi tutumunun gelişmesinde Türk eğitim sisteminin eksikliklerini öne çıkararak eğitim sisteminin gerekli işlevi yerine getirmediğini belirtir. Eğitim sisteminin gelecek nesiller için işlevsel bir Türk milliyetçiliği bilgi birikimi sunamamış olmasının da kişinin de kedisini hepten bilgisizliğe bırakmasını meşru kılmayacağını belirtir. Hacıeminoğlu’nun milli eğitimin Türk millete bağlı milliyetçi nesiller yetiştirmekten uzak olduğu saptamasına karşı Türk gençlerine okuma önerilerini derginin daha önceki sayısında verdiğini de görmekteyiz. 13. sayıda “Milliyetçi Gençliğin Kitaplığı” yazısında (1972d: 12-16) gençlerin fikri yapısının oluşması açısından düzenli bir okuma listesine sahip olmaları gerektiği ve bu bağlamda hangi eserleri mutlaka okumadan geçmemeleri gerekliliği de vurgulanmıştır.

“Bilgi temeli, önce Türk tarihini bir bütün halinde öğrenmekle atılır. Nereden geldiğimiz, hangi duraklara uğradığımız ve ne gibi merhaleler aştığımız teferruatı ile bilinmelidir...Bu bilgiler her yaşta ve çağda öğrenilebilir. Tabii ne kadar erken öğrenilirse o kadar iyidir...İnsan bu bilgilerin büyük bir kısmını okullarda alabilir.Geri kalanını da diğer devlet kuruluşları yardımı ile kazanmalıdır...Fakat ne hazindir ki devletimizin böyle bir meselesi ve niyeti yoktur. Her şey şahsi gayrete bırakılmıştır. Hatta, kendi tarih ve kültürümüz kasten ihmal edilmektedir” (Hacıeminoğlu, 1972e: 12-13).

Nahit Dinçer de “Millî Kültürde Dinin Yeri ve Milli Şahsiyet” adlı yazısında (1972b: 19) okullarda millî kültüre dair eğitimin yeterince verilmediğine değinmekte ve bu durumdan yakınmaktadır.

“Bugün okullarımızda, kendi kültürümüzü duyurmak, yaşatmak bir ödev haline gelmelidir. Ne yazık ki, okulumuz yığma ve yarım bilgiler veren, sınıfları kalabalık, gençler yığını olmaktan

kurtulamamıştır.Okulumuz dil, din, sanat dediğimiz, manevi kültürümüzün direkleri ve temelleri olan an'anelerimiz yaşatmış mıdır? Ve yaşatmakta mıdır? Bu sorulara müsbet cevap vermek zordur” (Dinçer, 1972b: 19).

Necmettin Hacıeminoğlu, “Ülküsüzlük ve Ülküsüzler” adlı yazısında (1972f: 23-27) aydın kesimin bir ülküden yoksun oluşunu eleştirmektedir. Komünistlerden sayıları fazla olan bu aydın kesimin kafalarında ciddi bir fikir ve gönüllerinde milli bir ülkü olmadığı için komünistler kadar cesur olamadıklarını belirtir. Aydın kesime musallat olan duyguları nemelazımcılık, menfaatçilik ve korkaklık olarak belirleyen Hacıeminoğlu bu ülküsüzlüğün devletin geleceği adına endişe oluşturduğu üzerinde durmaktadır. “Görülüyor ki aydınlarını milli ülküden mahrum yetiştiren bir millet, tehlikeli ve karanlık günlerinde sahipsiz kalmaktadır. Oysa: Sahipsiz olan memleketin batması haktır. Biz sahip olursak bu vatan batmayacaktır” (Hacıeminoğlu, 1972f: 27).Hacıeminoğlu'nun burada “Biz” dediği kimseler, ülkücü milliyetçi kesimdir.

Töre dergisinin 18. sayısında (1972b: 3-8) Alparslan Türkeş'in “Dış Politika Gelişmeleri” yazısına yer verilmiştir. Burada Türkeş, çağın milliyetçilikler çağı olduğunu belirterek dünya siyasetinde güncel olayların bir özetini sunmaktadır. Türkiye'nin içinde bulunmuş olduğu durumu yansıtabilmek açısından bir ön veri olarak sunulan dış politika olayları, komünist ya da kapitalist ülkelerin ideolojilerinden vazgeçerek kendi milli menfaatleri uğruna silahlanma yarışına girmiş olduklarından bahseder. Burada Türkeş, Türkiye'nin bir Orta Doğu ülkesi olması bakımından önemli jeopolitik konumuna dikkat çekmiştir. Bunu yanı sıra İkinci Dünya Savaşı'nın ardından yapılanan kapitalist ve komünist blokların Türkiye'yi kendi milli menfaatleri doğrultusunda kullanmak amacıyla olduklarını ve bu nedenle Türkiye iç siyasetinde istikrarsız yönetiminde etkisiyle bir huzursuzluk ortamı oluştuğuna dikkat çekmektedir.

“Hiçbir ülkede proletarya sınıfının dışında kalan diğer sınıflar yok edilerek ortadan kaldırılamamış olduğu gibi, milliyetçilik görüşünden ayrı bir sistem de gelmemiştir. Komünist rejimlere sahip olmalarına rağmen, bir çok komünist memleketler milli menfaatler çatışması yüzünden birbirleri ile kanlı bıçaklı düşman haline gelmişlerdir” (Türkeş, 1972b: 3).

“Birbirleri ile mücadele eden büyük kuvvetler ‘A.B.D., Sovyetler Birliği, Batı Avrupa’ Türkiye’yi kendi kontrolleri altında bulundurmaya istemekte. Bunun için de gizli açık bir çok tedbirlere başvurmuşlardır. Nato üyesi bulunan ve batı ile birlikte saf tutmuş olan Türkiye’yi bu durumdan çıkararak, Sovyetler blokuna katmak için Sovyetler geniş faaliyetler düzenlemişlerdir” (Türkeş, 1972b: 8).

Türkeş bu yazısında ülkelerin bloklanma yarışlarından ziyade milli menfaatleri üzerinde durduklarından bu bakımdan herhangi bir fikir sisteminin “Milliyetçilik” fikir sisteminin yerini almadığını göstermeye çalışmıştır. Bu bakımdan milliyetçiliği işlevsel bir fikir sistemi olarak ortaya koymuş ve dönemin milliyetçilikler çağı olduğu vurgusunu da yapmıştır.

1973 yılının Şubat sayısında (1973: 3-9) Orhan Türkdoğan’ın kaleme aldığı “Türk Jeopolitiğinin Hedefleri” adlı yazıda Türkdoğan Türkiye’nin stratejik olarak önemli bir coğrafyaya sahip olduğundan bahsederek, Türkiye üzerinde oynanan oyunlardan bahsetmektedir. Kıbrıs’da “Megalo-İdea” hayali, Arap dünyasında “Pan-İslamist” düşünceler, komünistler ile kapitalistlerin ortaklaşa tezgahı olan “Kürtçülük” hareketi ve Ermenilerin doğu illeri için kurmuş olduğu hayaller üzerine Türkiye’ye düşmanlık beslemesi meseleleri Türk dış politikasında önemli olaylar olarak yorumlanmaktadır. Bütün bu sıkıntıların dışında Türkdoğan ülkeyi yarım ay şeklinde saran bir komünizm tehlikesinin varlığına da dikkat çeker. *“Hem Balkanlardan hem de Karadeniz ve Kafkaslardan ülkemizi yarım ay şeklinde saran bir diğer tehlike de komünizmdir” (Türkdoğan, 1973: 6).* Türkdoğan bütün bu tehlikeler karşısında yapılması gerekenin milliyetçi ve disiplinli bir kadro ile ülke yönetimini sürdürecektir bir iktidarın yönetimde olması gerekliliğidir. Çıkarıcı gruplar yerine milletin yükselmesini sağlayacak ve ülkesi için kendisini feda edebilecek milliyetçi bir zihniyete sahip yönetime ihtiyaç vardır.

“Görülüyor ki Türk jeo-politiğinin ilk yönelimi toprağımızı ve üzerinde yaşayan insanımızı dört bir taraftan saran ahtapotlara karşı güçlü ve sonuna kadar milliyetçi, disiplinli ve ülkücü bir kadro ile savunmak olmalıdır” (Türkdoğan, 1973: 6).

“Demokrasinin bozulmaması, köklü devrimlerin yapılması ve disiplinli bir gençlik kitlesi yetiştirmek için eğitimin yoğunlaştırılması gerekmektedir. Bu da ancak çıkarıcı gruplar yerine halkımızın yükselmesini sağlayan ve kendilerini ülkesi için

adayan bir idealist kadronun iş başına geçmesiyle mümkündür” (Türkdoğan, 1973: 7).

“Milliyetçiliğimiz hem jeo-politiğimizin hem de kalkınmamızın gereğidir. Bu nedenle gerçekçidir. Yeter ki bu kaynağa Milli Mücadeleden sonra bir defa daha dönmesini bilelim” (Türkdoğan, 1973: 9).

Oğuzata Altaylı derginin 24. sayısında kaleme aldığı “Türkiye’de Yeraltı Sineması” adlı yazısında (1973: 56-57) Türkiye’de kültürel otoritenin olmamasını eleştirerek, “yeraltı sinemaları”nın kurulmasının da zaten tehlike içinde olan kültürel otoriteyi olumsuz anlamda etkilediğinden bahseder. Altaylı Türk gençlerinin kültür emperyalizmi ile ahlak dışı bir alana itilmek istendiğini belirterek kültürel otoritenin olmadığı toplumların yarınlarının felaketlerle dolu olacağına dikkat çeker.

“Devletin kültürel otoritesi ise, kaynakları itibariyle; din, dil, aile, hukuk, eğitim ve sanat gibi kültür müesseselerinin tarih boyunca yaptıkları işbirliğindeki tecrübelerine dayanan ve vicdanlarda inanç halinde yaşayan bir otoritedir” (Altaylı, 1973: 56).

“Kültürel otoriteye dayanmayan ve sadece fizik gücüyle ayakta durmak isteyen bir devletin uzun zaman varlığını devam ettirmesini düşünmek mümkün değildir

Ancak bu durum böyle olduğu halde devletimiz, kasıtlı olarak, Batı kaynaklı, milli yapıda temellenmeyen, sağlıklı bir toplum yaratmak ve siyasi varlığımızı korumak gücünden yoksun, taklitçi ve sahte bir otoriteyle ayakta tutulmak istenmekte ve sadece bu sebepten, mevcut anarşinin önü alınamaktadır” (Altaylı, 1973: 56).

1973 yılının 26. sayısında “Dokuz Işık Açısından Sanat ve Edebiyat Üzerine Notlar” yazısında (1973: 59-63) Sadık Kemal Tural, Töre dergisinin sanat ve edebiyata da yöneldiği üzerinde durarak millî kültürü hiçe sayan pek çok film, tiyatro gibi kültürel unsurların Türk millî kültürü açısından tehlikeli bir durum arz etmesi nedeniyle Töre’nin bu konuyla da ilgileneceğini yazmıştır.

“Yerli ve milli birlik, beraberlik ve milliyet şuuru ile tarih şuuru telkin eden eserler oynamayan bir tiyatro dünyamız var. Töre dergisi bu konuya da el atmıştır. Perde konusunda tezi olanların sahne meselesinde de söyleyecek sözleri olduğu böylece ortaya çıkmıştır” (Tural, 1973: 59).

“Töre'nin başlattığı bu hareket, Milliyetçilerin büyük silkinişlerinin ve meselelere sahip çıkışının yeni bir örneği idi. Türk sanat ve edebiyatına dair düşüncemizin ortaya konulması, milliyetçi cepheyi memnun etmiştir” (Tural, 1973: 60).

“Bizim hareketimize göre, sanat ve edebiyat millet içindir. Dokuz Işıkçı sanat hareketi, milletin değerlerini billurlaştırmayı ve bu yol ile ebedileştirmeyi esas alır” (Tural, 1973: 63).

“Dokuz Işıkçı Sanat ve Edebiyat Hareketi Türklüğün aynası ve mesajı olacak eserlerin yaratılmasında; Türk sanat geleneği ve Türk estetiğinin ortaya konmasında; millet zevk ve güzellik duygularının yüceltilmesinde öncü olacak ve bu arada, kültür bütünleşmesini gerçekleştirecektir” (Tural, 1973: 63).

Ahmet Cebeci derginin 27. sayısında (1973: 34-48) “Bulgaristan Türkleri” adlı yazısında tarihi ve bugünüyle Bulgaristan Türklerinin durumuna yer vermiştir. Her nerede olursa olsun Türk milletine mensup olan toplulukların ihtiyaçlarına ve sıkıntılarına kulak veren Töre dergisi kadrosunun Turancı yaklaşımı, Bulgar Türklerinin uğradığı haksızlığın da sesi olmuştur.

Cebeci Bulgaristan’da Rusya’nın Panslavizm politikası etrafında topladığı Bulgar Slavlarının Türkleri nasıl katlettiği üzerinde durmuştur. 93 Harbi sonrasındaki dönemde Türklere karşı aynı sindirme politikası devam etmiş ve komünist dönemdeki politikalar çok daha sert olmuştur. 1944 yılında Kızıl Ordu’nun Bulgaristan’a girmesiyle krallığa son verilip komünist hükümet kurulmuştur. Bu komünist hükümetler Türkleri kısa yoldan Bulgarlaştırmanın yollarını aramışlar ve bu yolda İslam dini aleyhine de propaganda yapmaya başlamışlardır. Türk çocuklarının Türkçeyi bırakıp Bulgarca’yı daha iyi öğrenmeleri için bir takım baskılar yapılmıştır. Komünist hükümet Bulgaristan’da bulunan Türklere işkenceler yapmış ve Türkleri Türk sınırlarına sürmüştür. İzlenen göç politikaları Bulgaristan’daki Türklerin katledilmesinin önüne geçmemiştir. 1973 yılında İslam Ülkeleri Konferansı’nda bu katliama dikkat çekilmiş fakat bu katliamın durdurulmasına engel olunamamıştır. Cebeci Bulgaristan Türklerinin varlığının Türkiye’nin tutumuna ve Birleşmiş Milletlerin nezdinde hareket edip etmeyeceğine bağlı olduğunu belirterek yazısına son vermiştir.

“Netice olarak Bulgaristan’da halen 3,5 milyonu bulan büyük bir Türk kütlesi yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır.

Bulgar Komünistler Partisinin elimizde bulunan bütün gizli ve açık kararları, resmi Bulgar neşriyatı ve olaylarla ilgili belgeler, Bulgar hükümetinin bir tek Türk bırakmayıncaya kadar bu cinayetleri sürdüreceğini ispatlamaktadır. Bulgaristan Türklüğünün varlığı Türkiye'nin tutumuna ve Birleşmiş Milletler nezdinde harekete geçip geçmemesine bağlı olduğu ortada olan bir gerçektir” (Cebeci, 1973: 46).

1973 yılının 29-30. sayısında “Genel Durum” başlığı altında Türkiye'nin içinde bulunduğu sıkıntılara yer verilmiştir. Burada milli ekonominin sağlanması ve Türkiye'nin kalkınması açısından önemli olan faktörün milliyetçi ilme sahip bir iktidardan geçtiği vurgulanmıştır.

“Gittikçe darlaşan boğazlardan kurtulmanın çaresi yurt için ihtiyaç duyulan yatırım mali ve üretim araçlarını yapabilme yeteneğini milli sanayimize kazandırmak, yani diğer bir deyimle, milli ekonomiye milli tasarrufları milli kaynaklara dayanarak yatırımlara dönüştürmek imkanını sağlamaktır. Bu, hiç şüphesiz sanayi alanında girişilecek çok geniş kapsamlı reformlarla elde edilebilecek bir sonuçtur... Bu reformlar da ancak milliyetçi ilmi görüşe sahip güçlü kadroların iktidarıyla olur” (Genel Durum, 1973a: 63).

1973 yılının 31. sayısında “Genel Durum” başlığı altında yer verilen yazıda Bülent Ecevit'in “Bayram gazetesi”nde yazdığı makalesinde kullanmış olduğu kavramın eleştirildiği görülmektedir. Ecevit'in “Ortanın Solu” politikası sol cenah tarafından memnuniyetle karşılanmasına vesile olmuşken Töre kadrosu açısından hoş karşılanmamıştı. Ecevit'in yayımlanan makalesindeki düşüncelerini Marksistlerin düşünce sistemine benzeten Töre kadrosu Ecevit'in Marksist olduğunu ve bu durumun da farkında olmadığını açıkça belirtmiştir.

Ecevit'in kullanmış olduğu “Ekonomik Milliyetçilik” kavramını eleştiren Töre kadrosu bu kavramı Marks'ın öne sürdüğü “alt yapı üst yapıyı belirler” düşüncesinin bir ürünü olarak görmüş ve milli menfaatlerden önce “millet” mefhumunun geldiğini bu bağlamda “Ekonomik Milliyetçilik” kavramı yerine “Milliyetçi Ekonomi Tatbikatı” kavramını öne çıkarmıştır.

“Evet, önce millet teşekkül eder; ancak ondan sonra bu cemiyet biriminin iktisatta, siyasette ve sairede reaksiyonları hücum ve savunmaları belirir. Yani ekonomik milliyetçilik değil, milliyetçi ekonomi tatbikatı olabilir” (Genel Durum, 1973b: 9).

“Özetlersek: ‘Ekonomik milliyetçilik’ lafı, sebeple netice, gayeyle vasıta arasındaki bağı yanlış koyması bakımından ‘kapı tokmağı’ yerine ‘tokmak kapısı’, ‘ev penceresi’ yerine ‘pencere evi’ demeye benzer” (Genel Durum,1973b: 9).

1973 yılının 31. sayısında Serçinlioğlu’nun kaleme aldığı “TRT’nin Künyesi” adlı yazıda (1973: 59-63) TRT’nin yapmış olduğu yayınlar üzerinden bazı tahlillere yer vermiştir. Burada Serçinlioğlu, TRT’yi Türk kültürüne yeterince sahip çıkmadığı, sol görüşlere fazlasıyla yer verdiği ve buna karşı milliyetçi kimselerin adının çok az yer aldığı bir yayıncılık faaliyeti sürdürmeleri konusunda eleştirmektedir. Ayrıca Türk dilini özensiz kullanıyor olmasından dolayı da TRT’nin dil kullanımını “tatlı su Frenkleri” ne benzetmektedir.

Serçinlioğlu’nun yazısında TRT’nin yayınlarına karşı bazı eleştiriler şu şekilde öne çıkar:

“Dünya sanatı içine Türk sanatını almak tenezzülünde bulunmadılar; lütufedip, Türk sanatından iki kelime ile bahsetmediler” (Serçinlioğlu, 1973: 61).

“Geçen ki yayında, cenaze namazının kılınışını atlayarak, ‘helallaşma’ bölümü; definde de, ‘Kur’an okunuşunu’ atlayarak, bazı bölümleri verdi. Gündüz bunları da vermemişti. Canlı yayının tesirinden korkuyor olmalıydı. Milli kültürümüzün canlı bir unsuru olan dinimizin tezahüründen korkuyor olmalıydı” (Serçinlioğlu, 1973: 61-62).

“TRT’nin felaket derecesindeki uydurma dilini tenkit etmek için dilci olmak gerekmez. Her Türk aydını bunu rahatlıkla görebilir” (Serçinlioğlu, 1973: 62).

1975 yılının 45. sayısında “Töre’den” adlı bölümde TRT’nin özerkliği meselesi gündeme getirilmiş ve TRT’nin yayın faaliyetlerinin ülkenin içinde bulunduğu durumlar bakımında önem atfettiği belirtilmiştir. Günümüzde propaganda harbi olduğu ve bu harbin silahlarının da televizyon yayıncılığı ve dergiler gibi unsurların aracılığıyla var olabileceğine dikkat çekilmiştir. *“Propaganda harbi dağlarda, ovalarda değil, üniversitelerde, sendikalarda, sokaklarda dövüşülür. Cephanesi mermi, bomba değil, yazı ve sözdür. Tüfek, top yerine gazete, dergi, radyo ve televizyon kullanılır” (Töre’den, 1975a: 2).*

TRT'nin CHP ve sosyalistlerin propaganda aracına dönüşmesinin endişesini taşıyan Töre kadrosu yayıncılık faaliyetlerinin etkililiğini bir kez daha bu yazıyla öne çıkarmış ve kendi varlığını da dolaylı olarak Türk milliyetçiliğine uzanan ellerin kırılması noktasında meşru bir silah olarak öne çıkarmış bulunmuştur.

1975 yılının 46. sayısında “Töre'den” bölümünde yer verilen “Ecevit ve TRT” adlı yazıda Tuğcugil, TRT yayınlarının neden bu kadar önem atfettiği üzerinde durmuştur. Yine bu yazıda sol kesimin ve sosyalistlerin yanında duran özerk olmayan bir TRT'nin varlığı ifade edilmeye devam edilmiştir.

“TRT Türkiye'nin tek radyo ve televizyonudur. Onun yanlışlarını, yalanlarını düzeltecek ikinci bir radyo veya televizyon mevcut değildir. Üstelik TRT, bilhassa Türkiye'nin köylü kesiminde –gazetelerin erişemediği bölgelerde- tek haber kaynağıdır. Ve bu TRT günde yirmi dört saat, komünist ülkelerin radyo programlarıyla, Nazi propagandasıyla rahatça rekabet edebilecek bir ustalıkta CHP ve sol propagandası yapmaktadır. Tek haber vasıtasının TRT olduğu kesimlerde ise bu propaganda ‘tutsak dinleyiciler’ üzerinde ‘beyin yıkama’ niteliğine bürünmektedir” (Tuğcugil, 1975: 2).

1975 yılında I.Milliyetçi Cephe Hükümeti'nin kurulması hasebiyle Güngör'ün 48. sayıda kaleme almış olduğu “Milliyetçiler Arasında Birlik Meselesi” adlı yazıda (1975: 21-27) milliyetçiliğin ideolojik boyuttan tedricen siyaset sahnesine yol almasından bahsedilmektedir. Güngör bu yazıda Türk milliyetçilerinin ayrıldıkları noktalardan da kısaca bahsederek milliyetçi cephenin varlığının uzun süre korunmasının mümkün olmadığını fakat ülkenin birlik ve bütünlüğünü sağlama noktasında faydalı bir işlevi yerine getirmiş bulunduğunu yazmaktadır.

“Görülüyor ki milliyetçilik ‘birlik’ prensibine dayanmaktadır ve milliyetçiler de bir memlekette birliği kurmak veya ayakta tutmak için uğraşan insanlardır. Bir taraftan bu ortak gayeleri, bir taraftan da bölücülere karşı takındıkları ortak tavır bakımından milliyetçilerin birleşik hareket etmeleri kadar tabii bir şey olamazdı ve nitekim bu hareket gerçekleşti” (Güngör, 1975: 27).

1974 yılında Kıbrıs Barış Harekâtı hasebiyle Töre dergisinin yayın yönetmeni Emine Işınso, Milliyetçi Hareket Partisi lideri Alparslan Türkeş ile bir röportaj hazırlamıştır. Törenin 39 ve 40. sayılarının birlikte yayınlandığı bu dönemde güncel siyasi olaylara ilişkin görüşlerin milliyetçi cephe tarafından nasıl yorumlanacağını

derginin duruşu açısından kıymetli olduğu siyasi liderlerden Türkeş ile yapılan röportajdan da anlaşılabilir.

Kıbrıs Barış Harekâtına yönelik yapılan bu konuşmada (1974, Sayı: 39-40: 3-4) “Neden Türkiye kazandı?” sorusunun yerine “20 Temmuz’a kadar neden hep Yunanistan kazandı?” sorusunun sorulması gerektiğini belirten Türkeş, Yunanlıların bugüne kadarki başarılarını “Megalo İdea”larının olmasına bağlamıştır. Bu bakımdan Türk milletinin milli ülküden uzak kalmış bulunmasını da eleştirmiştir.

Alparslan Türkeş ile yapılan konuşmada (1974, Sayı: 39-40: 4-5) bir yandan politik olaylar konuşulurken diğeri yandan milli silah üretimine ilişkin de yorumlar yapıldığı görülür. Amerika ile haşhaş üretiminden doğan kriz nedeniyle Amerika’nın Türkiye’ye sağladığı askerî yardımı kesme meselesi bu noktada milli savunmanın da önemini bir kez daha gündeme getirmiştir. Türkiye’nin kendi askeri araç gereçlerini kendisinin üretebilmesi noktasında yapılan tartışmalar Türkiye’nin hiçbir devletin yanında sürekli olarak yer almaması gerektiği tecrübesini dönemin siyasetçilerine kazandırmıştır. Bu bakımdan NATO’da yer almasından ziyade Türkiye’nin Amerika’nın kararlarına boyun eğmeyeceği de yapılacak olan çok yönlü siyasetle bu bağlamda Sovyet Rusya ile zaman zaman Ecevit hükümetinin yaklaşmasıyla da somut bir hal almıştır. Bu duruma Töre dergisi yayınları açısından bakıldığında Kıbrıs harekat sırasında Sol cenaha yaklaşan Ecevit’in Tuğcugil ve Yahnici tarafından 41. sayıda (1974:7) eleştirilmesine neden olmuştur.

Kıbrıs Barış Harekâtına ilişkin pek çok detayın Töre dergisinde yer almış olduğu görülür buna Türk Mukavemet Teşkilâtı (TMT)’nin bu döneme kadar ki mücadeleleri ve kullanmış oldukları armalar da dahildir. (1974, Sayı: 39 - 40: 10-19). TMT’nin Kıbrıs’ta göstermiş olduğu başarılarla yer verilmiş ve “Tanrı Türk’ü Korusun” sözüyle bu bölüme son verilmiştir.

Milliyetçi cenah tarafından çok daha fazla önem atfedilen Kıbrıs Türkleri ve Batı Trakya Türklerinin durumu Kıbrıs Barış Harekâtıyla gündeme oturmuştur. Bu bakımdan derginin 39-40. sayısında Yetik Ozan’ın “Dönüş” adlı şiirinde mısralarını süsleyen durumun Kıbrıs Harekâtının politik durumu olduğu görülmektedir.

*“Kanadının aklığında
Kanla beslenen bir güvercindir barış
Tüneği kara namlular,
Savaş boynumun borcu, zâfer geçilmez andım...
Tanık olsun artmaz azalmaz sular” (Ozan, 1974: 8).*

Yetik Ozan bu dizelerinde Kıbrıs'ta barışın ancak kanla sağlanabileceği bir noktada olunduğuna dikkat çekmiştir. Savaş durumu artık kaçınılmaz olmuş ve zaferden başka hiçbir sonuçla dönülmeyeceğine and içilmiştir. Bu zafere ise adayı çevreleyen sular tanık olacaktır. Yetik Ozan'ın nezdinde Türk milleti için zafer vazgeçilmez ve kaçınılmaz sonuç olacaktır.

“Kıbrıs'ta Türk İdaresi” adlı yazısında Nejat Göyünç (1974,Sayı: 39-40: 20-25), Kıbrıs'ın tarihini konu alır ve Kıbrıs'daki Türk yönetiminden tarih boyunca memnun kalındığından bahsederek Kıbrıs'ın Türk yurdu olduğunu senelerdir de Türk Mehmetçığının kanıyla yoğrulmuş var olduğunun altını çizer.

Kıbrıs Harekâtı ve Kıbrıs'ın tarihine ilişkin yine 39-40. sayılarda bir yazı da Turgut Günay'dan gelmiştir. “Kıbrıs'sız Anadolu” adlı yazısında Turgut Günay, Kıbrıs Harekâtının başarılı olmasını Türk milletinin istiklâline düşkün olmasına ve milli birlik içinde hareket etmesine bağlamaktadır.

“Tarih sahnesine çıktığı andan itibaren ordu-millet olarak yaşaya gelmiş olan Türk Milleti, istiklâli, hürriyeti ve milli hakları tehlike veya tehdit altına girdiğinde en kısa zamanda bütünleşebilen, tek yürek, tek kafa haline gelebilen bir yapıya sahipti. Nitekim öyle oldu ve bütün dünyanın gözü önünde Yunanistan yanlışını acı bir sille yemekle ödedi” (Günay, 1974a:28-29).

Arif Nihat Asya ise Kıbrıs Barış Harekâtı'na “Onlar Bu Dilden Anlar” yazısıyla gönderme yapmıştır. Arif Nihat Asya sözlerini şu şekilde bitirir:

“On altı günün acısını altı günde çıkardığımız doğrudur..On altı yılı tebrik etmem; altı günü tebrik ederim. Onlar, önsözden anlamaz..Son sözden anlar” (Asya, 1974b: Sayı:39-40:43).

Necmettin Hacıeminoğlu ise “Kıbrıs Harekâtının Manası” adlı yazısında Kıbrıs Harekâtının manasını Turan ülküsünün gerçekleştirilebilirliğine bağlamış ve Türk’ün Türk’ten başka dostu olmadığını bir göstergesi olarak yorumlamıştır.

“Başkaları için sadece bir askerî üs değeri taşıyan Kıbrıs, bizim bakımımızdan milli bir şeref dâvasıdır” (Hacıeminoğlu, 1974f: 45).

“Bu harekât, ümit edilir ki bizim batı dünyasına gözü kapalı hayran ve teslim olan budala aydınlarımızla saf siyaset adamlarımızın da gözlerini açıp kendilerine gelmelerini sağlamıştır. Herkes bir kere daha görmüş ve inanmıştır ki, Türk’ün Türk’ten başka dostu yoktur” (Hacıeminoğlu, 1974f:47).

“Türkiye’de herkesin ‘tehlikeli fikir’ saydığı Turancılık ülküsü, demek ki, ne boş bir hayal, ne de büyük bir tehlike imiş. Devlet niyet ederse, yahut mecbur kalırsa, vaktiyle elimizden zorla koparılmış vatan parçalarını yeniden kazanabiliyormuş. Üstelik, böyle bir hareket bütün milletçe tam bir gönül birliği halinde tasvip ediliyormuş” (Hacıeminoğlu, 1974f:47).

1974 yılının 41. sayısında dönemin muhtevasını “Genel Durum” başlığı altında inceleyen Bülent Yahnici ve Ayhan Tuğcugil, Kıbrıs Barış Harekâtına ilişkin yaşanan olayların solcuların gözünde nasıl bir betimlemeye tabi tutulduğunu belirterek, bu tutumun altı boş iddialarla desteklendiğini aydınlatmaya çalışmaktadırlar.

Tuğcugil ve Yahnici Kıbrıs Barış Harekâtı’na ilişkin solcuların öne sürmüş olduğu pek çok önermenin geçersizliğini olaylar üzerinden açıklarlar ve şu sonuca varırlar:

“MİLLETLER MÜCADELESİ!

İşte, bu iki kelimelik bu madde, bir sürü zırvaya ihtiyaç gösteren ‘sınıfsal’ garnitürlü dört maddenizi de çökertmeye muktedirdir. Kıbrıs’ta milletler vardı baylar! Türk ve Yunan milletleri. Bunlar mücadele etti. Kıbrıs’ın dışında fakat Kıbrıs’ta menfaatleri olan milletler vardı baylar; İngiliz, Fransız, Rus, Amerikan milletleri. Bunlardan her biri kendi çıkarı için ve yalnız kendi çıkarı için mücadele etti” (Tuğcugil ve Yahnici, 1974: 5).

Burada Yahnici ve Tuğcugil’in üzerinde durmuş olduğu nokta Kıbrıs olaylarından sosyalizm düşüncesine pay çıkarmak isteyen sol cenahın temelsiz fikirlere sahip olduklarını göstermek olmuştur. Kıbrıs Barış Harekâtı’nı “Milletler

Mücadelesi” olarak yorumlamaları da Kıbrıs olayını Türk milleti açısından bir var olma mücadelesi olarak gördüklerinin göstergesi olmuştur.

Hayati Bakî'nin 41. sayıda kaleme almış bulunduğu “Kız Kıbrıs Oğul Turan Şöleni” adlı şiiri Kıbrıs olayına milliyetçi perspektiften bakıldığının somut örneklerinden olmuştur. Türk Silahlı Kuvvetlerinin Kıbrıs Barış Harekâtı'nı başarıyla gerçekleştirmiş olması milliyetçileri “Turan Ülküsü” için heyecanlandırmıştır.

“Bir kutsal Ötüken ağacının

tanıklığında:

Kızımız KIBRIS

ile

Oğlumuz TURAN'ın

Ak düğünlerini,

Ak şölenlerini,

Ak savaşta

Kur'an içre,

Pusat içre,

Bayrak içre,

Ordu-millet biz yaptık,

mutlu olduk!” (Bakî: 1974: 27).

Halide Nusret Zorlutuna derginin 41. sayısında “Kahret” şiirinin dizelerini Kıbrıs Olayı'nda Türklere eziyet eden Yunanlılar için kaleme almıştır. Zorlutuna'nın kaleme almış olduğu bu mısralar derginin Türk- İslamcı kimliğine de vurgu yapmaktadır.

“ ...

Askerlik şerefini düşünmeden bir an,

Silâh, bayrak bırakıp, ardına bakmadan,

‘TÜRK GÜCÜ’nün önünden köpekler gibi kaçan

Bu ordu insan değil, sadece kemik ve et.

Suçsuz, silâhsız halka kudurca saldırırlar,

Bu et yığınlarında ne iman ne insaf var.

Yavruvatan bağrında tutuşturdu yangınlar.

Rabb'im bu vahşetleri Kahhar isminle kahret!"

(Zorlutuna, 1974b:49).

Agah Oktay Güner, derginin 44. sayısında "Milli Model ve Kültür Yapımız" adlı yazısında dünya şartlarını değerlendirmekte ve Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik durumdan nasıl kurtulacağını anlatmaktadır. Güner, sosyalist ve kapitalist düzene karşı az gelişmiş ölkeler arasında yer alan Türkiye'nin ekonomide "milli model" oluşturması gerekliliği üzerinde durmuştur.

"Türkiye'nin şartları ve tarihi tecrübesinin ışığında Milli Model ile kalkınacağına inanyoruz" (Güner, 1975: 11).

"...Türk kalkınma stratejisini: 1) Milliyetçilik, 2) Kuvvetli iktidar yapısı, 3) Sosyo-Ekonomik hedefleri gerçekleştiren ruh ve fikir yapısına sahip münevverler yetiştiren tedbir ve politikalar teşkil edecektir" (Güner, 1975: 11).

"Bugün, milli kültür ve şuurdan mahrum olanlar Türkiye'yi Marksist-Leninist modelin içine itme gayreti içindedir. Tek bir teorinin varlığından başka hiçbir gerçeği kabul etmeyen biz zihniyet 'Teori yüzünden körleşmiş' bir ortaçağ doğması içindedir. Bunlara sorulacaktır: Neden Japon modeli değil de Komünist model? Neden milli model değil de enternasyonal model? Taklit modellere esaret neden?" (Güner, 1975: 13).

"İktisadî potansiyeli milli kültürün itici gücüyle çok ilerilere götürmek mümkündür. Münevverlerimiz dinimize, dilimize, tarihimize, milli kıymet hükümlerimize saygılı ve ölçülü olmayı bilmek zorundadır" (Güner, 1975: 14).

" 'Milli Model' gücünü ve verimliliğini milletimizin engin tarih tecrübesinden alacaktır" (Güner, 1975: 14).

Mehmet Çağatay Özdemir'in Töre'nin 51. sayısında kaleme aldığı "Türk Eğitim Sisteminin Felsefesi" adlı yazıda (1975: 8-18) Türk eğitim sistemi değerlendirilmiş ve eğitimin millî esaslara dayanması gerektiği vurgulanmıştır. Özdemir, Türk eğitim sisteminin, insanı aracı bir konuma sokan sosyalist ve kapitalist eğitim sistemlerinden farklı bir yapıda inşa edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

"İster Liberal-Kapitalist olsun, ister Marksist-Sosyalist olsun, bugün bu anlayışın hakim olduğu ölkelerdeki eğitim sistemleri iki şey için çırpınıyor: Üretimi arttırıp, tüketimi

çoğaltmak... Bu arada insan bir aracı, bir vasıtaadır. Türk fertlerinin böylesine sapık anlayışların içinde yetişmesine müsaade edemeyiz” (Özdemir, 1975: 14).

“İnsanı bir bütün olarak görmekten aciz bulunan, insanı vasıta olarak telakki eden çağdışı fikir sistemleri ve onların dünya görüşleri, Milli Eğitimimize yön veremezler. Çünkü her millet kendi dünya görüşünü, inandığı prensipleri fertlerine aktarmayı gaye sayar ve bunu gerçekleştirmek vazifesini de eğitim teşkilatlarına verir”(Özdemir, 1975: 17).

“Milli vasfını taşıyan bir eğitim sisteminin vazifesi, öğrencileri ‘milli kültürle’, ‘milliyetçi-ülkücü’ olarak yetiştirmektir. Eğitim teşkilatlarının varlık sebebi, ‘milli kültür’ ile ‘milliyetçi fertler’ yetiştirmek esasına dayanır”(Özdemir, 1975: 18).

“Eğitim sistemimizin her kademesi, Türk Milliyetçiliğinin ideoloji ve ideal yapısına göre yeni baştan düzenlenmelidir”(Özdemir, 1975: 18).

Derginin Ocak 1976 yılındaki 56. sayısında Ayhan Tuğcugil “İdeolojiler ve Türkiye” başlıklı yazısında Soğuk Savaş Dönemi’ndeki harbin klasik savaşlardan farklı olduğuna dikkat çekerek bir fikir sistemi sunan Doğu (Komünizm) ve Batı (Kapitalizm) arasında Türkiye’nin millî bir fikir sistemi üretmesi gerektiğine dikkat çeker. Tuğcugil, Türk fikir sisteminin Türk milliyetçiliği olduğunu belirtir:

“Yenilmek istemeyen bir Türkiye’nin tek kurtuluş yolu, her harpte olduğu gibi bunda da, bu harbin silâhını kullanmaktır. Fikir Sistemi taarruzuna fikir sistemi ile cevap vermektir. Türklerin tabii fikir sistemi, Türkiye Cumhuriyeti’nin temelindeki sistem, Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi’dir. Önce öğrenilecek, sonra da uygulanacak sistem budur”(Tuğcugil, 1976a:10).

“Bugün, fikir sistemleri savaşı çağında, Türkiye’nin galibiyeti Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi’nin iktidarı demektir. Bu iktidarın şartı ise, gençlik, aydınlar ve ilim adamları arasında hızla yayılan Türk Milliyetçiliği’nin fikir sistemi olarak kavranmasının da aynı hıza erişebilmesi ve sonunda bütün Türk Milleti’ni sarmasıdır”(Tuğcugil, 1976a:12).

Fikir sistemleri üzerine yazısına 58.sayıda devam eden Tuğcugil (1976b:14), Türk Milliyetçiliği Fikir Sisteminin uygulama esaslarını “Dokuz Işık Doktrini”ne bağlar.

“Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi’nin uygulaması içinde Türk kültürünün güçlendirilmesi, tarım kentleri, ağır sanayi- makine yapan makineler...-,birinci sınıf ülkücü ilim ve teknik kadroların

kuruluşu; özetle, Milliyetçi Hareket'in teklif ve projeleri bulunur. Bu uygulama da, gayemiz, 'Türk Milletinin bekası'na yönelmiş atılımlardır. Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi'nin uygulama esasları, Dokuz Işık Doktrini'nde özetlenir" (Tuğcugil, 1976b:14-15).

Töre dergisi yayınlarında Türk Sanat Tarihine dikkat çekmek adına sanat alanındaki gelişmelere de zaman zaman yer verilmiştir. Dergide Garip Kafkaslı'nın resimlerine yer verildiği gibi, Türk tiyatrosunda "Ülkücü Tiyatro Hareketi"ne de dikkat çekilmiştir. Ülkücü tiyatro hareketi adına sahnelenen ilk eserin "Kürşad İhtilâli" olmuştur. Meriç Coşkun'un İsmet Hürmüzlü ile gerçekleştirdiği röportajda Hürmüzlü, Kürşad İhtilâli'nin konu edilmesini şöyle açıklar;

"Türk tarihinde "KÜRŞAD" olayı bir diriliştir, öze dönüştür. Tutsak olan Türk budununun kurtuluşudur. Ülkücü tiyatro bir çıkış, bir öze dönüş olduğuna göre, ilk olarak bu eseri oynamayı uygun gördük"(Coşkun,1976: 41).

"Sanat yoluyla, bir çok düşünce var veya yok edilebilir. Bizim sanatımız Türkün ebediliği önünde eğilen ve yapıcılığı olan bir sanattır. Biz ülkücü-milliyetçi düşüncenin gönül erleriyiz" (Coşkun, 1976: 39).

"Türk tiyatrosunun, Türk Milletinin milli menfaatlerinin hizmetkârı olması inancı ve milli-ülkücü düşüncenin hakim olduğu bir sanat haline getirmeyi hedef alan bu çalışmalar, bütün imkansızlıklara rağmen başarılı"(Coşkun, 1976: 39).

Töre dergisi 1976 64. sayının giriş bölümündeki yazıda ideolojik savaşın sürdüğü bu zaman diliminde kendisini bir silâh olarak ilan etmiştir. Tuğcugil'in 56. sayıdaki "İdeolojiler Savaşı ve Türkiye" adlı yazısına ithafen öne çıkarılan bu ideolojik harp içinde olma durumuna karşı Töre dergisi kendi yayınlarını iyi kullanabilenlerin bu ideolojik savaşa karşı hazırlıklı olacağına dikkat çeker.

"Ülküdaşlarımız! Şu anda bir silâhı elinizde tutuyorsunuz. TÖRE bir silâhtır! Yeni savaşta, ideolojiler harbinde, propaganda boğuşmasında Milliyetçi Hareket'in ağır silâhlarından biri... Yıllardır TÖRE, birçok ülkücünün kazanılmasını sağlamış, verdiği teorik eğitimle ülkücülerin hergün sürdürdükleri münakaşa ve mücadelede vazgeçilmez bir silâh olmuştur" (Tuğcugil, 1976: 2).

Töre dergisi her alanda milli-yerli tutumun yanında yer aldığını her sayısında ifade etmekle birlikte sanatta iktisadi kalkınmaya kadar milliliğin önemine vurgu

yapan yazıları bünyesinde toplamıştır. 64. sayısında William ve Paul Paldock'un "Hungry Nations" adlı kitabından 4.bölümün bir kısmını yayınlamak günümüzde toplumların ananelerine bağlı yaşamlarına ilişkin William ve Paul Paldock'un yaptığı vurguları göz önüne sermiştir. "Kalkınmada Esaslar" başlığı altında verilen bu yazı da milletlerde gerekli olan özellikler verilmeye çalışılmıştır. "*Gerekli olan, bir ülke halkının kendi kültürüyle iftihar etmesini sağlamak; onu meydana getiren temelleri kullanmalarını sağlayacak kadar iftihar etmelerini temin etmektir*" (1976: 18).

Mehmet Karahanlı, "Türk Eğitim Sistemi Üzerine" adlı yazısında Türk eğitim sistemindeki aksaklıklar üzerinde durmaktadır. Burada dikkat çeken husus, Karahanlı'nın nezdinde yeniden büyük olma sancısı çeken "Türkiye" nin her alanda gelişmesinin yolunu "Dokuz Işık" a bağlamasıdır. MHP Genel başkanı Alparslan Türkeş'in Ankara Aydınlar Ocağındaki konuşmasına atıfta bulunan Karahanlı, bir yandan MHP ve doktrinini bu yolda meşrulaştırırken diğer yandan da Türkeş'in üniversiteleri önemseyen görüşünü öne çıkarmış bulunmaktadır.

"Türkiye'yi çıkmazdan kurtaracak olan "9 ışıkçı" düzende esas olan sanayileşmiş, ileri tarım yapan, güçlü ve müreffeh Türkiye'yi kurmakta en büyük rol, Türklük guru ve şuuru, İslâm ahlâk ve fazileti ile yetişmiş kabiliyetli ilmî teknik kadrolara düşecektir" (Karahanlı, 1976:24).

Karahanlı'nın Türk eğitim sistemi üzerine yazdığı sayfalarda Töre dergisinin perspektifini yakalayabiliriz. Karahanlı Türklük gururu, İslâm ahlâkı ve ilim aşkını vurgulamış ve bu anlamda Tuğcuğil'in de üzerinde durduğu Türk Milliyetçileri Fikir Sistemini hatırlatmıştır. Ayrıca bu yazıda İslâm ahlak ve faziletine atıf yapmasıyla Karahanlı, derginin kimliğini yansıtan milliyetçi-mukaddesatçı çizgide durmaktadır.

" Büyük Türkiye'yi kurmak için üzerlerine düşen vazifeleri idrak etmelerini sağlayacak Türklük gururu ve şuuru, İslâm ahlâk ve faziletiyle yoğrulmuş, gerçekten milli modern eğitim verilmeli; liselerde, üniversitelerde kemiyeti değil keyfiyeti arttırmaya yönelik programlar uygulanmalı, bu müesseselerde ilim aşkına sahip kişilerin mezun olması sağlanmalıdır" (Karahanlı, 1976:24).

Dönemin karışık muhtevasını barındıran dizeleri 1976 64. sayıda Ahmet Metin Şahin'in mısralarında görmekteyiz.

*“Sen yurdu yıkmaya özen be evlât,
Ben de sana karşı koymuyayım he!
Sen iste şeytanî düzen be evlât,
Ben vatan sevgisi duymayayım he!*

*Ne Allah’ı tanı, ne de say hatır;
İyiye güzele salla dur satır;
Sen okul bombala, gemiler batır;
Ben de seni mesul saymayayım he!” (Şahin, 1976: 27).*

Bu dizeleri Ahmet Metin Şahin, komünizm rüzgarına kapılan ve yıkıcı eylemde bulunan gençlere ithafen kaleme almış olduğu dönemsel olaylar incelendiğinde ortaya çıkar. Şahin, Komünizm’i “Şeytani Düzen” olarak damgalar, Allah’ı tanımayan ve yıkıcı düzene hizmet eden her genci bu mısralarda eleştirmiş bulunur. Bu mısralar bir yandan dönemin ruhunu yansıtırken diğer yandan İslâmcı kimliğe ve vatan sevgisine vurgu yapar. Bu durumsa Töre dergisinin perspektifini yansıtması açısından önem kazanır.

Töre dergisi’nin 1976 yılında yayımlanan 62, 63 ve 64. sayılarında Alparslan Türkeş’in “Dokuz Işık ve Türkiye” adlı eserinin reklamı yapılmaktadır ve Töre’nin görevi bu eserin yurt çapında dağıtımının sağlanması olduğunu yazmaktadır.

“TÖRE’NİN GÖREVİ

*ESERİN YURT ÇAPINDA ÇABUCAK DAĞITIMININ
SAĞLANMASI GAYESİYLE TÖRE, ‘9 IŞIK VE TÜRKİYE’NİN
DAĞITIMINDA VAZİFE ALMIŞTIR”*

Emine Işınso, “Macar Hürriyet Mücadelesinin 20.Yılını Anıyoruz” adlı yazısında 1956 Macar İhtilâline bahseder. Rusya’nın 4 Kasım 1956’da Budapeşte’ye girişleri ve Macar halkını kadın, çocuk yaşlı demeden katlettiğinden bahseder. Komünist Rusya’ya karşı bir bağımsızlığın, atalardan kalma hürriyet duygusunun diğer adı olmuştur 1956 yılı. Burada Emine Işınso, Macar milletinin komünist Rusya yönetimine karşı şaha kalkışından bahseder. Bağımsızlık adına can veren Macar halkının acılarından bahsederek, bugün de kan akmaya devam ediyor der. Komünist dinsiz Rusya’ya karşı bir serzeniş, bir milliyetçi bağımsızlık ruhunun

yansımasıdır Macar İhtilâli. “İki yüz bin kadar Macar, Avusturya’ya sığındı...Macaristan’da kan akmaya devam ediyordu..” (Işinsu, 1976a: 22).

1974 yılında Töre dergisi 32. sayısında MSP (Milli Selamet Partisi) ve CHP’nin koalisyonuna ilişkin genel durumu yorumlamıştır. MSP ile İslamcı bir kimliğe sahip olunacağı bu bağlamda Arap kültürüne yaklaşılabileceği, CHP ile ise Avrupa kültürüne yaklaşıp Avrupa Birliğine girilebileceği üzerinde durulmuştur (1974a:7).

1977 yılının 74. sayısında 1 Mayıs 1977 yılında gerçekleşen Taksim katliamına ilişkin bir yazı yayımlanmıştır. “12 Mart’ın Siyasi Şube Müdürü Ilgız Aykutlu Açıklıyor I” başlığı altında yayımlanan yazıda olayların gerçek yüzü aydınlatılmaya çalışılmaktadır. Maocuların ve Marksist Leninist kesimin Türkiye üzerinde etki etme çabasının bir mücadelesi olarak gerçekleşen 1 Mayıs olaylarında DİSK (Devrimci İşçi Sendikalar Konfederasyonu)’in ele geçirilmesi mücadelesinde ortaya çıkan katliamın CHP tarafından milliyetçi kesime yüklenmeye çalışılmış olması eleştirilmiştir.

“...CHP lideri, komünistlerin birbirlerini insafsızca öldürüşlerini ve kezâ Moskova Pekin sivil harbini Türk Milleti’nin gözünden ustalıkla gizleyebilmek için, insafsızca ve maksatlı olarak olayları Devlet’in çok şerefli bir kesimine yıkmaya çalışmıştır. Bu gayretin açık adı, ihanet değilse, nedir?” (Aykutlu, 1977a: 10, Komuşan: Işinsu).

Garip Kafkaslı’nın 78. sayıda “Tebriz’den Hayırlı Haberler Var” adlı bölümde İran’daki hareketliliğin dergi mensuplarınca olumlu bir şekilde yorumlandığı görülmektedir. İran İslam Devrimi’ni hazırlayan süreçteki Şah’a karşı yapılan protestolar ve hak arama çabaları Töre mensuplarınca hakları ellerinden alınmış İran’da yaşamını sürdürmek zorunda olan Türk insanlarınca olumlu bir gelişme olarak yorumlanmıştır.

“Komşumuz ve kardeş İran’dan aldığımız haberler bizi oldukça sevindirmektedir. Orada doğup, orada yaşayan on iki milyon talihsiz Türk insanı adına yapılan bu hareket bizleri orada yaşayan kardeşlerimizin geleceği yolunda ümitlendirmektedir” (Kafkaslı, 1977: 26).

Töre'nin 94. sayısında İskender Öksüz, "Milliyetçi Eğitim Felsefesine Doğru" adlı yazısında 1970'ler Türkiye'sinin kötü gidişatını eğitim kurumunun sağlam bir felsefesi olmamasına bağlamaktadır. Eğitim felsefesinin bağımsız olamayacağını belirten Öksüz, Türk millî eğitiminin Türk millî menfaatlerinden bağımsız olamayacağını ortaya koymaktadır.

"Türk Milli Eğitimi Türk Milletinden tarafa olmak mecburiyetindedir. Türk Devleti, Türk Milletinin hizmetkârı olduğuna göre Türk Milli Eğitimi de Türk Milletinden Türk milli menfaatlerinden muhtar olamaz. Türk menfaatlerinin emrinde olmak mecburiyetindedir" (Öksüz, 1979: 15).

Töre'nin 95. sayısında "Daha Fazla Kıbrıs" adlı yazısında Hüseyin Mümtaz, Kıbrıs Barış Harekâtı'nda adanın yarısının güvenliğe alınmış olmasının Türk dünyası için yetersiz bir başarı olduğunu belirtir. Kıbrıs'da Rum hareketliliğinden kaynaklı pek çok Türk'ün hedef alındığını ayrıca Kıbrıs'tan ziyade Rumların Anadolu'yu da işgal edebilmek gibi daha büyük hedeflerinin olduğu da belirtilmektedir. Mümtaz, Kıbrıs'ın tamamında Türk egemenliğinin sağlanmasının Türk dünyasının bekası için kaçınılmaz olduğunu ön plana çıkararak, Kıbrıs adasının tümünde hakimiyet sağlanamaması sonucunu bir ara hedef olarak yorumlamaktadır.

"Çarkın dişlileri Türk'ü imha edecek şekilde dönmeye ayarlıdır. Mesele var olmak ya da olmamak meselesidir. İki etnik gruptan biri diğerine bütün ada sathında kesin üstünlük sağlamadan ulaşılabilecek her çözüm bir ara hedeftir" (Mümtaz, 1979b: 11).

Bilge Erdem, Töre'nin 96. sayısında "İran Türklerinin Durumu" adlı yazısında (1979: 3-5) İran İslam Devriminden bahsetmektedir. Erdem, şah yönetimindeki Türklerin milli kültürlerini özgürce yaşatamadıklarından bahsederek bu baskıcı yönetime karşı zaman zaman silahlı eylemlerde bulduklarından bahseder. İran'ın etnik nüfus bakımından pek çok Türk'ü barındırması ve buna karşın Şah yönetiminin Türklere uyguladığı "Farslılaştırma" politikasıyla; Türkçe konuşmayı, dernek kurmayı ve kültürel olarak kendi varlığını korumalarını yasaklaması durumunun, Türklerin kendi haklarını savunmak zorunda kalmalarına neden olduğunu belirtir. Erdem, İran'daki Türklerin mezhep ayrılıkları ve Marksist ideoloji ile ilgilenmeyip Türklerin birliği için çalışmaları gerektiğini vurgular.

“Türkmenlerin mücadelesi, hiç şüphesiz, diğer Türk zümrelerini yanına alamadığı ve mezhep ayrılıkları ile Marksist ideolojiye şartlanmışlık yüzünden İran Türklüğü'nün bütünleşmesi engellendiği müddetçe, talihsiz bir çıkış olmaktan ibaret kalmaya mahkumdur” (Erdem, 1979: 5).

Ahmet Ali Arslan, Töre'nin 96. sayısında “Yüzümüzü İran'a Dönelim” adlı yazısında İran İslam Devrimi sonrası İran'daki Türkmenlere ithafen, Türklerin acılarını ve sevinçlerini birlikte yaşayacağı mesajını vermiştir. Dünya'nın her neresinde olursa olsun Türk'e yapılan eziyet duyurulacak, acılar paylaşılacak; Türklerin başarıları duyurulacak ve sevinci birlikte yaşatılacak düşüncesi eksenin de Arslan şu dizelere yer vermiştir:

“Bir avuç da olsak, nerede bir Türk varsa onun derdini kendi derdimiz olarak kabul etmiş olan bizler, yüzümüzü İran'a dönelim. Onların sesine kulak verelim” (Arslan, 1979, Sayı: 96: 6).

Töre'nin 103-104. sayısında Hüseyin Mümtaz, “1980'lere Girerken Türkiye” adlı yazısında Ecevit iktidarının ülkeyi önemli çıkmazlara getirdiğinin altını çizmiştir. Sol partinin iktidarda olduğu dönemde pek çok alanda sıkıntıların patlak verdiğiğine değinen Mümtaz, Maraş olayları ve ekonomide meydana gelen krizleri ön plana çıkarmıştır. Özellikle ekonomik alanda yaşanan sıkıntılar vurgulamakta ve 1980'li yıllarda insanları bir besin krizinin beklediğini yazmaktadır. Mümtaz, bütün bu durumlar karşısında yapılacak şeyin milliyetçilik düşüncesi esas alınarak yapılması gerektiği üzerinde durur ve Türkiye'nin dünya üzerinde üretici bir misyon –üretici misyondan kasıt temel ihtiyaçların karşılanması açısından besinsel üretimdir- üstlenmesi gerektiğini vurgular.

“1980'lere girerken Türkiye için umut artık milliyetçiliktir. Bir kere de o denensin diyenlerin bütün iyi niyetine rağmen sol, sosyal demokrasi, komünizm, bölücülük çökmüştür. 80'li yıllarda artık Türkiye için, içinde solun bulunacağı bir koalisyon düşünülemez bile.. (değil sol bir hükümet)

Peki ne yapmalıdır milliyetçi düşünce Türkiye'de?

1. Sol anarşiyi
2. Bölücü cereyanları
3. Mezhep kışkırtıcılığını
4. Enflasyonu önlemelidir“ (Mümtaz, 1979-1980: 43).

Hüseyin Mümtaz, Töre'nin 105. sayısında "1980'lere Girerken Türkiye II" adlı yazısında yabancı ülkelerdeki Türklerin haklarının Türk devleti tarafından korunması gerektiğine dikkat çekmiştir. Türkiye'de hangi hükümet iş başında olursa olsun devletin aynı kanı, aynı kültürü, aynı dili ve dini paylaştığı yabancı ülkelerdeki Türk azınlıklarına karşı hassasiyetle yaklaşması gerektiğini vurgulamaktadır.

"Yayıma ve ayrı kalma sebebi ne olursa olsun, her Türk hükümeti aynı dili konuştuğu, aynı dinden olduğu, aynı tarihi geçmişi ve kanı paylaştığı bu insanlarla ilgilenmek zorundadır" (Mümtaz, 1980: 21-22).

Töre'nin 106. sayısında Sovyet Rusya'nın 1979'da Afganistan'ı işgali üzerine Ayşe Oytun'un Doç. Dr. Mustafa Kafalı ile yaptığı mülakata yer verilmiştir. Afganistan'ın işgalinde çevre komşuları ve Türkiye'nin nasıl etkileneceğine dair sorulan bir soruya Kafalı şu şekilde cevap vermiştir:

"Pakistan, İran ve tabii Türkiye de, Rusya'nın güneye inişi şartları düşünülecek olursa, ateş hattı üzerindeler demektir. Bu bakımdan kaderleri birbirine benzer. Bu devletler şu anda bile kendi saflarında hasara uğramış durumdadırlar. Ayrıca Türkiye'nin zararı daha çoktur çünkü, Afganistan nüfusunun % 25'i Türk'tür. (Özbek ve Türkmenler) Bu da önemli bir noktadır" (Kafalı, 1980: 10).

Burada Mustafa Kafalı bütün nedenlerden ziyade Türkiye'nin diğer ülkelere göre daha çok etkilenecek olmasını Afganistan'da bulunan Türk nüfusunun fazlalığına bağlamıştır. Dünya üzerinde Türkiye'den ayrı kalma nedenleri ne olursa olsun tüm Türklerin korunması gerekliliği fikrinde mutabık olan Töre kadrosunca Afganistan gibi Türk nüfusu fazla olan bir devletin komünizm etkisi altına girmesinin tehlikeli olacağını altı çizilmiş olur.

Töre'nin 106. sayısında Aşık Çağlar'ın kaleme aldığı "Vurun Afganlılar" adlı şiirin dizeleri Sovyetler'in Afganistan'ı işgali hasebiyle yazılmıştır. Burada Afganlıların komünistleri topraklarından sürmek amacıyla İslam dinine mensup milletlerle birlikte hareket etmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Bu bakımdan gün cihat günü, birlik olma günüdür mesajı bu yolla verilmiştir.

“ ...
Küçük hesapları, kaldırın raf'a,
Bütün müslümanlar, katılsın saf'a...
Afganistan mezar olsun Moskova,
Bu İslamın, şerefidir, ünüdür,
Vurun Afgan'lılar cihat günüdür!..
 ... ” (Çağlar, 1980: 47).

Reha Oğuz Türkkkan, Töre'nin 112. sayısında “Temel Türk Milliyetçiliği” adlı yazısında içinde bulunulan çağda komünizm, faşizm, sosyalizm, hümanizm ve kapitalizm gibi pek çok “izm”lerin bulunduğu bahseder. Bu “izm”lere karşı bilinmesi gereken şeyin her ne olursa olsun özelde “aile” ve genelde “millet” örgütlenmesinin asla son bulmayacağıdır. Aile bağlarının ve millet olma bilincinin daim olacağı fikir akımının milliyetçilik olduğunu belirten Türkkkan'ın milliyetçiliği asla sonu gelmeyecek bir düşünce şekli olarak öne çıkardığı görülmektedir. Ona göre bir millet, millet olma şuurunu kaybettiği zaman felakete açık bir toplum haline gelecektir. Bu bakımda toplumların “millet şuur”unu muhafaza etmesi elzemdir.

“İnsanlar, bazen millet'i de aşmak istemiş, 'ümme't' halinde, 'imparatorluk' halinde, 'dünya emekçileri' halinde veya tek bir insanlık halinde topluluklar yaratmış veya yaratmak istemişlerdir. Bu çatılar altında da aile devam ettiği gibi, milletler de aralarındaki bağı unutmamışlardır. Bu sun'i birlikler –bazen de bu millet unsurunun zorlanmasıyla- dağılır dağılmaz, gene millet olarak, siyasi birlikler halinde ortaya çıkmışlardır.

Demek ki millet gerçeğine dayanan 'milliyetçilik', insanoğlu'nun temel psikolojik bir ihtiyacının cevabı olmaktadır. Milliyetçilik, millet ihtiyacının şuurla bilinmesi, duyulması, yaşanmasıdır. Bu şuur bulanır, yozlaşır veya horlanırsa, o millet er geç bir hastalığa tutulur ve felakete uğrar” (Türkkkan, 1980: 19).

Töre dergisinin sol camianın eylemlerine karşı 1971'de kendi varlığını inşa etmesi dönemsel olaylardan bağımsız ele alınamaz. Bilindiği üzere 1970'li yıllar Türkiye Cumhuriyeti için iç ve dış siyaset açısından karmaşık bir döneme işaret etmektedir. 1960 Darbesi ve 1971 Muhtırası'nın etkisiyle güçlü hükümetlerin kurulamaması kurulan hükümetlerin kısa süreli olmasına neden olmuştur. Bu durum yönetimde istikrarsızlık getirdiği gibi ülkede vuku bulan olayların da kontrol altına

alınmasına engel teşkil etmiştir. 1970’li yıllara damgasını vuran sağ-sol çatışmaları, ekonomik krizler ve hükümet bunalımları, dış politikada 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı’ndan kaynaklanan ABD ile silah ambargosu sorunu, SSCB’nin 1979’da Afganistan’ı işgali ve İran İslam Devriminin yaşanması gibi önemli süreçlerin yaşanması Töre’nin güncel olaylara yer vermesini kaçınılmaz kılmıştır. Dergide yayımlanan yazılara bakıldığında yaşanan süreçlere ilişkin yorumlarda derginin benimsemiş olduğu “milliyetçilik” bakış açısını görmek mümkündür. 1974’te gerçekleştirilen Kıbrıs Barış Harekâtı’nın başarılı olması durumunun Töre kadrosunca Turan ülküsünün gerçekleştirilebilir olması düşüncesini ön plana çıkarması bu bakış açısının yansımalarından bir tanesi olarak değerlendirilebilir. Bunun yanı sıra dergide 1980’lere uzanan süreçte Türkiye’nin geleceğinin daha iyi olabilmesi adına milliyetçi hükümetlerin kurulması gerektiği, sol hükümetlerin önünün kesilmesi gerektiği düşüncesinin de ön plana çıktığı görülmektedir.

4.2.4. Millî Kültür Vurgusu

Necmettin Hacıeminoğlu 1971’de yayımlanan “Dil Meselesi” adlı yazısında Türk millî kültürünün korunması için Türk dilinin yabancı dillerden arındırılmasına ve Türkçenin bu yolla korunmasına vurgu yapmaktadır. Dil millî kültürün gelişimi ve yarınlara aktarılması açısından önemli bir araçtır. Hacıeminoğlu’nun vurgulamak istediği nokta da tam olarak burasıdır. Hacıeminoğlu bu yazısında (1971a: 17) Türk milliyetçilerinin materyalistler gibi sadece iktisadi gelişmelere önem vermediğini aynı zamanda millî kültür meseleleri ve bu bağlamda dile de ayrıca önem verdiğini vurgulamıştır.

*“... O halde, bu dokuz asırlık dili bırakırda, onun yerine bir takım kasıtlı kimselerin yalan-yanlış uydurduğu dili alırsak, her şeyden önce millî tarihimize aramızdaki köprüyü yıkmış oluruz”
(Hacıeminoğlu, 1971a:18).*

Millî dilin önemine ilişkin derginin 31/3. sayısında yayınlanmış olan “Sadeleşmede Ölçü” adlı yazısında Hacıeminoğlu millî dilin önemini tarih ve kültürle şöyle vurgulamaktadır.

“Bir milletin bütün fertlerini ve her yeni nesli millî tarihin bilinen en eski kaynaklarına kadar götüren ve onlarla millî kültür

arasında, köprü kuran tek güvenilir vasıta millî dildir”
(Hacıeminoğlu, 1971b:21).

1971 yılındaki 30/2. sayıda Erol Güngör, “Halk Kültürü ve Münevver Kültürü” adlı yazısında millî kültüre bakışın halk içinde ve münevver tabakada farklılık arz ettiği üzerinde durur. Devletin kurtuluşu gayesiyle istisnasız kabul edilen “Batılılaşma” teknikte ilerlemenin nüvelerini barındırdığı gibi milletimizin kültürünü yozlaştırıcı etkileri de içerisinde barındırmıştır. Bu sebeptendir ki Güngör, halkın ve münevver tabakanın birbirinden kopuk olduğunu yazmaktadır. Güngör’ün dikkat çekmeye çalıştığı husus modernleşme hareketinin ayakta kalmak zorunda olan bir Türk devleti idealiyle düşünmeden yürütülmüş olmasıdır. Bu durumsa Güngör’e göre münevver tabakanın memleketin kültürüne karşı onarılmaz bir çürüklük hissiyle yaklaşmasına neden olmuş, böylece aydın kesim arasında önüne geçilemeyecek bir “milli kültürü hor görme” yaklaşımı dallanıp budaklanmıştır.

“Türkiye’deki batılılaşma hareketlerinin büyük bir kısmı, halk nazarında, savaşta bizi yenemeyen düşmanların kendi münevverlerimiz vasıtasıyla bize galip gelmesi manasını taşır”
(Güngör, 1971:10).

“Batı medeniyeti ve onu temsil edenler karşısındaki fecî mağlubiyetlerimizin Türk münevverlerinde meydana getirdiği manevi çöküntü, halkımızın hayat gücü ve nefesine itimad duygusu ile tezat teşkil etmektedir” (Güngör, 1971:10).

Hakkı Dursun Yıldız 1971 4. sayıdaki “Eğitimde Millî Kültür” adlı yazısında Türk millî kültürünün modernleşme gayesiyle asimile olduğunu ve bugünün gençlerinin eğitimdeki kalitesizlik faktörüyle bilinçsiz yetiştiklerini ve bu yönleriyle adeta bir robota dönüştüklerini belirtmektedir.

“Her millet yarınını teslim edeceği gençlerini milli kültürü ile techiz etmektedir. Milletler hayatlarını idame ettirmek için buna da mecburdurlar. Ne yazık ki, batı diye onların her şeyini, hatta örf ve adetlerini bile taklide özendiğimiz halde, onların milli kültürlerine verdikleri değeri taklit etmemişiz; işin kötüsü onlarınkini benimsemişiz” (Yıldız,1971b: 12).

Hakkı Dursun Yıldız’ın da eleştiride bulunmuş olduğu nokta modernleşmek adına Batı kültürünü istisnasız almak ve yaşatmaya çalışmak olmuştur. Bu durumsa zaman içerisinde milleti millî kültürüne yabancı kılmıştır. Millî kültürün korunması

ve devamı için gerekli unsurlardan birisi de Yıldız'ın da dikkat çektiği gibi eğitim kurumunun işlevselliğidir. Yıldız'a göre millî kültüre bağlı bir nesil'in yetişmesi noktasında Millî Eğitim Kurumu üzerine düşen görevi yerine getirmelidir. Atalarımızın da belirttiği gibi "Ağaç yaş iken eğilir" Bu bağlamda her türlü millî his ve varlıklarımızın korunması bireye verilen millî bilinç perspektifinden kaynağını almaktadır.

"Bugün cemiyetimizde görülen dalgalanmalar, sapıklıklar, anarşist hareketler ve ahlâk buhranını hazırlayan sebepler kanaatimizce hep bu millî kültür ihmalkarlığından ileri gelmektedir. Bir Türk'ün Türk gibi düşünmesi ve yaşaması için Türk milletini millet yapan manevi değerleri bilmesi lazımdır; bu da ancak okul sıralarında yapılabilir. Böylece senelerden beri özlemine çektiğimiz sistemimiz gerçekten Millî Eğitim olmuş olur" (Yıldız, 1971b: 13).

Necmettin Hacıeminoğlu Batı'da gerçekleşen "ümanizm" hareketinin Batı ülkelerinin millî özlerine dönmelerini sağlarken, gelişmekte olan ülkelere bu hareketin aksettirilmesinin Batı'ya olan etkisinden çok farklı bir bağlamda olduğunu belirtmektedir. Derginin 1971 5. sayısında "Ümanizm Değil Milliyetçilik" yazısında yer vermiş olduğu düşünceleri (1971c: 20-25), millî kültüre dönüşün neden sağlanamadığına dair tezleri içermektedir. Özellikle 1941'den sonra İnönü hükümetinin Yunan ve Latin klasiklerini tercüme ettirmesi yeni nesillerin Batı kültürü ekseninde yetişmesine neden olmuştur. Batı'nın ilerleme dinamikleri olarak görülen bu eserlerin tercümesi yeni nesilleri kendi kültürlerine yabancı hale getirmiştir. Bu bağlamda Hacıeminoğlu Türk toplumunun gelişim dinamiklerini Batı'nın ilerlediği dejenere olmuş pragmatik bir anlam dünyası kazanmış olan bu yoldan değil de Türk milletinin özsel dinamiklerinden faydalanmada bulmuştur. Bu nedenden dolayı gerekli olan ümanizm değil, milliyetçi perspektif ve bu bağlamda millî tarihimizin araştırılıp günümüz şartlarıncaya geliştirilmesi durumudur.

"Bir yandan millî kültür ve tarih küçümsenerek terk edilirken, öbür yandan da eski Latin-Grek kaynaklarına dönüş demek olan batı ümanizmi çok faydalı ve zaruri bir hareket gibi takdim edildi" (Hacıeminoğlu, 1971c: 22).

"Netice itibariyle Avrupa ümanizmi bizde Türk kültür ve medeniyetini küçümsemek, inkar etmek, hatta çok tehlikeli görmek şeklinde yorumlandı" (Hacıeminoğlu, 1971c: 22).

“Avrupalıların beş asır önce giriştikleri ‘kendine dönüş’ hareketini, şimdi biz de Türk tarihine, Türk kültürüne ve bunun en eski kaynaklarına dönmek suretiyle gerçekleştirecektik. Bizim aydınlarımız da, Göktürk ve Uygur yazılarını öğrenerek, onlardan kalan kültür yadigarlarını aslında okuyabilmeliydiler... Bu sanıldığı gibi, bir geriye dönüş değildir. Sadece tarih ile hesaplaşmaktır. Milli benliği kaybetmeden çağın gereklerine uyabilmek için, kendi kaynaklarımızdan malzeme, ilham ve ders alma ihtiyacıdır” (Hacıeminoğlu, 1971c: 22-23).

“Atatürk Sevgisi” Türk milletinin millî değerlerindedir. Bu bağlamda 1971 Kasım ayı 5. sayısı Atatürk’ü anlamaya ve anmaya ayrılmıştır. Millî kültürün araştırılıp geliştirilmesi noktasında pek çok katkıyı Türk bilim dünyasına sunan Mustafa Kemal Atatürk, TDK ve TTK gibi kurumların kurulmasına öncülük ederek, Türklerin öz tarihi ve kültürünün bilinmesi noktasında önemli adımlar atmıştır. Bu bakımdan Töre dergisi kadrosunun temel meselelerinden birinin millî kültüre sahip çıkılması olduğundan Atatürk’ü ve bıraktıklarını anlamak önem arz etmektedir.

Necmettin Hacıeminoğlu 6. sayı’da “Milliyetçi Atatürk” adlı yazısında Atatürk’ün yeterince anlaşılmadığından bahsederek millî değerimiz olan Atatürk’ün ya pragmatist bir yaklaşımla değerlendirildiği ya da putlaştırılıp anlamdan yoksun hale getirildiğine dem vurur. Atatürk’ün tam bir Türk milliyetçisi olduğunu da şu sözleriyle ortaya koyar:

“Türk tarihini Osmanlı çerçevesinden çıkararak, en eski Türk kaynaklarına kadar götürmüştür. Türk dilinin yabancı unsurlardan arınıp, millî zenginliğe kavuşturulması için büyük gayretler sarf etmiştir. Millî bir ekonomi politikası güderek, kapitülasyonu kaldırmış, yabancı sermayeyi tasfiye etmiş, millî bankacılığı kurdurmuş ve yerli sanayiye önem vermiştir. Dünya siyasetinde Türk Devletinin eski itibarını yeniden kazandırmış, Türk’ün sesini herkese duyurmuştur” (Hacıeminoğlu, 1971d: 9).

Hacıeminoğlu’nun yazısına ek olarak Atatürk’e dair yazılar yayımlamış olan yazarlardan Murat Şerefli ve Hakkı Dursun Yıldız da Atatürk’ün Türk mefkuresine dayanan fikirler ortaya koyduğunu yazmışlardır. Ayrıca Atatürk’ün milliyetçi kimliği ve millî kültüre olan katkılarından ziyade sol kesimin Atatürk’ü pragmatist şekilde yorumladıklarını da yazmışlardır. Bu anlamda Atatürk’ün sosyalist değil millî kültüre sahip çıkan milliyetçi bir lider olduğu vurgulanmıştır.

“Neticede Atatürk, milletin varlığını tarihi temeller üzerine oturtmak, yeni nesillere geçmişini öğretmek suretiyle millî ruh aşılacak, onları miskinlikten kurtarmak ve yabancı hayranlığı gibi küçültücü bir illetten korumak gayesiyle Türk tarihini sever, onun kendi görüşümüze göre araştırılmasını isterdi” (Yıldız, 1971c: 29).

1972 yılının 8. sayısında Hacıeminoğlu'nun kaleme aldığı “Aydın İle Halkın Mücadelesi” adlı yazıda Hacıeminoğlu, aydın ile halk arasında müşterek bir kültür birliğinin kalmadığından bahseder. “Modernleşmek, Asrileşmek ya da Batılılaşmak” düşüncesi aydın kesimi Türk halkının millî değerlerinden ve bu bağlamda töresinden uzaklaştırmıştır. Hacıeminoğlu halk ile aydın kesim arasındaki farkın görülebilmesi açısından halk ve aydın kesimi şu şekilde konuşturur:

“Aydın halka: ‘Millî kültürünü, töreni ve dini inancını terk edip, batılılaşacaksın!’ demektedir”

“Halk da aydına: ‘Millî kültürümü, töremi ve dini inancımı terk etmeyeceğim, ama çağdaşlaşacağım!’ cevabını vermektedir” (Hacıeminoğlu, 1972a: 6-7).

Derginin 8. sayısında Erol Güngör'ün kaleme aldığı “Batılılaşma ve Türk Kültürü” adlı makalede Batılılaşma fikrinin devletin hem gelişimi hem de Avrupalı devletlerin düşmanlığından kurtulması için hayata geçirilmesi gereken bir fikir akımı olarak öne çıktığından bahseder. Güngör devletten beklenen Batılılaşma hareketine devletin neden direnmiş bulunduğunu belirtirken meseleyi devletin kendisinin de millî kültürün bir müessesesi olmasına bağlamaktadır.

“Modernleşmek için yapılan birçok teşebbüslerde devletin zayıflamasına ve böylece her türlü ileri hamle için en büyük dayanağın kaybolmasına yol açacak hareketlere bugün de rastlıyoruz. Türk milliyetçileri kendilerine eski sorumsuz münevverlerden intikal eden bu kötü geleneği tamamen ortadan kaldırmak için çalışmalı ve bağımsız bir Türk kültürünün sağlam bir siyasi organizasyon olmadan gelişemeyeceğini gözden uzak tutmamalıdır” (Güngör, 1972a: 24).

Erol Güngör Töre'nin 1972 11. sayısında “Milliyetçilik ve Medeniyetçilik” adlı yazısında milliyetçiliğin dünya medeniyetinin gelişimine engel olduğu kanaatinde bulunanların aksine “millî kültür”ü vurgulayan milliyetçi düşüncenin aslında toplumların kültürlerinde meydana gelecek olan değişimlerin orijinalliğini koruyan, bu bakımdan dünya medeniyetlerinin gelişmesine olumlu yönde katkı

sağlayan bir gelişme olacağı kanaatindedir. Bu yönüyle milliyetçilik bir “medeniyet davası” olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Mânâsı ve fonksiyonunu büyük ölçüde kaybetmiş şeylerin medeniyet adına empoze edilmesi herhalde medeniyete karşı en büyük kötülüğü teşkil eder. Milliyetçilerin milli kültür dâvası işte bu soysuzlaşmayı önlemeyi hedef tutmaktadır. Milliyetçilik; milli kültürü bizzat bir medeniyet kaynağı haline getirmek ve cemiyeti soysuz değişmelerin açık pazar yeri halinden kurtarmak hareketidir. Binaenaleyh milliyetçilik aynı zamanda bir medeniyet dâvasıdır” (Güngör, 1972b: 7-8).

“Milli kültürlerin varlığı ve zenginliği dünya medeniyetini soysuzlaşmaktan korumakla kalmaz, aynı zamanda onun gelişmesi için de en büyük dayanağı teşkil eder” (Güngör, 1972b: 8).

Milli kültürün önemine dikkat çeken yazısında Nahit Dinçer (1972, Sayı: 15: 24-29) kendi kültür kaynaklarından koparılan bireyin bir başka kültür içinde yaşamakta zorluk çekeceğini belirtmektedir. Yabancı kültüre giren kimse taklit edip dejenere olacak bu bağlamda katıldığı kültüre de bir fayda sağlamayacaktır.

“...her millet, kendi dehası ile, tarihi gelişimi ve an’aneleriyle kendi milli kültürünü yaratmaktadır. Böylece, her milletin kendine has, milli kültürü vardır. Bu, o milletlerin manevi ortamını teşkil eder. Ve millet fertleri bu ortamda, milli şahsiyetlerini bulurlar” (Dinçer, 1972a: 27-28).

“...bir manevi kültür içinde bulunan bir millet ferdini, veya bir topluluğu, bir milleti, kendi kültür kaynaklarından koparıp, alıp, başka bir kültürün insanı haline getirmeye çalışıldığı veya yabancı kültür ortamına bırakıldığı takdirde, bu insan, bu yabancı kültürde, ya ruhen ölecek, ya da, o kültürü taklit edecek dejenere olacak, katıldığı yeni kültüre yeni bir şeyler katmayacak veya katıldığı yabancı kültüre karşı soğuk duracak, kabuğuna çekilecektir” (Dinçer, 1972a: 28).

1973 yılının 25. sayısında Mehmet Eröz, “Milliyet’in Himmeti İle Milliyetimize Yapılan Hücum” adlı yazısında (1973: 9-15) Töre dergisinin Türklerin yemek kültürüne kadar ayrıntılı incelemeler sunmasının gereksiz olduğu tepkisine karşı millî kültür unsurlarının bir ülkenin iktisadi kalkınmasından çok daha önemli olduğunu yazarak bu tepkinin yersiz olduğunu belirtmiştir. Ayrıca bu yazıda Eröz, İngiliz yazar David Hotham’ın Anadolu Türklerinin Sovyet ve Batı Çin’deki Türklerle apayrı bir milliyete sahip olduğu görüşü ile Marksistlerin de milliyetçiliğe

sahip çıktığı görüşüne karşı birtakım deliller sunarak cevap vermiştir. Eröz Türkiye'nin içinde bulunduğu “Kürt Sorunu” meselesini Hotham'ın kışkırtıcı görüşleriyle alevlendirme gayretinde olduğu üzerinde durmuştur. Derginin genel perspektifi Eröz'ün bu makalesinde bulunabileceği gibi “Milli Kültür” meselesine ilişkin çabalarında şu cümleler cevabı olmaktadır:

“...milli kültürümüzün de öğrenilmesi genç nesillerde tarih şuurunu, milli şuru kuvvetlendirecektir. Biricik meselemiz iktisadi kalkınma değildir. Milli bütünlük ve istiklalin tehlikede olduğu bir ülkede, iktisadi gelişme hiçbir şey ifade etmez” (Eröz, 1973c: 9).

“Milli kültürün bilinmesi ve kaynaklarının bulunması, ideolojilere ve maksatlı tarih tezlerine karşı bizi uyanık ve sağlam bulundurur” (Eröz, 1973c: 9).

Mustafa E. Erkal, kaleme aldığı “Değişen Dünya Şartları ve 50. Yılda Türkiye” adlı yazısında (1973: 15-19) Türkiye'nin gelişimi için iktisadi meselelerin bir amaç değil de vasıta olabileceği üzerinde durmuştur. Bu bağlamda NATO ve kalkınma meselelerine dikkat çektiği gibi her şeyden önce Türkiye'nin bir kültür politikasına sahip olması gerekliliği üzerinde durmuştur. “Unutulmamalıdır ki, milli kültürü ve milli şuru zedelenen ülkeler için ekonomik ve sosyal kalkınma bir mayın tarlasından başka bir şey değildir” (Erkal, 1973a: 17). Erkal'ın ifadelerinden de anlaşılacağı üzere bir milletin kalkınması için sadece ekonomik anlamda güç elde etmesi yeterli değildir ve tehlikelidir. Bu bağlamda denilebilir ki bir millet maddi ve manevi unsurların sağlandığı şartlar altında kalkınmaya ve ilerlemeye açık olacaktır.

1974 yılı 36.Sayıda Hacıeminoğlu'nun kaleme aldığı “Kültür Mandacıları” yazısı millî kültüre yapılan vurgunun en somut örneklerinden birisi olur. Hacıeminoğlu Lozan anlaşması yerine Sevr'in imzalanmış olduğu varsayıldığında o gün ki Türkiye'den kültür, ideoloji ve fikir bakımından nasıl bir farklılık olabileceğine vurgu yaparak eleştirel bir yaklaşımda bulunmuştur. “İnsan bazen düşünüyor...Lozan yerine Sevr anlaşması yürürlükte kalsaydı o hava içinde yetişen nesiller kültür, ideoloji ve fikir bakımından, acaba bugünkünden pek mi farklı olurdu?” (Hacıeminoğlu, 1974c: 11).

Hacıeminoğlu sözlerine devam ederken (1974c: 13-14) “kültür mandacıları”nın faaliyetlerinin Türk kültürü ve Türkiye'nin geleceği için tehlikeli bir

durum arz ettiği üzerinde durur ve cephede kazanılan zaferlerin cephe gerisinde bir mağlubiyete dönüşümünden bahseder. Hacıeminoğlu (1974c:17) Türk aydınlarının millete saygısının sömürgeci idarecilerden çok daha az olduğunu belirterek millî kültüre sahip çıkmayan aydın kesimi eleştirmektedir. Bu kesimde var olan “modernizm yandaşlığı” Türk milletinin millî değerlerinin hor görülmesine neden olmakta bu bakımdan millî kültürü olumsuz anlamda etkilemektedir.

“Her şey batıdadır. Batının her şeyi güzel, her fikri doğru ve her yaptığı iyidir. Bizim hiçbir üstün değerimiz yoktur. Herşeyimiz ‘çağ dışı’dır. Hepsi artık devrini doldurmuştur. Onların, güzel sanatlarından cinsî ahlâkımıza, dini inanç’tan görgü kaidelerine kadar her konudaki tavır, davranış ve kanaatleri bu yoldadır” (Hacıeminoğlu, 1974c: 14-15).

Hacıeminoğlu’nun bu tutumu Said Halim Paşa’nın “Buhranlarımız” adlı eserinde yer vermiş olduğu fikirlerin hatırlanmasına vesile olur.

”Ne yazık ki bizim mütefekkirlerimizden pek çoğu, bir milletin lâyük olduğu saadetin derecesini batıya olan benzerliği ile ölçüyorlar. Batılı milletleri ne kadar çok taklit edebilirsek o kadar mes’ut olacağımıza inanıyorlar. Halbuki bizim bu şekilde garp milletlerini taklit etmemiz kendi şahsiyetimizden, mâzimizden, âdet ve inançlarımızdan ve âdeta varlığımızdan sıyrılıp çıkmamızdan başka bir mânâ ifade etmez” (Said Halim Paşa, 1973: 66).

Necmettin Hacıeminoğlu Töre dergisinin 37. sayısında (1974d: 10-14) “Yabancı Kültür Meddahlığı” adlı yazısında millî kültürü geliştirmek yerine kötülemeyi alışkanlık haline getirmiş olan aydın kesimden bahsetmektedir. Bu kesimin Türk kültürünün gelişimini yanlış kıstaslar ele alarak eleştirdiklerinden bahseden Hacıeminoğlu’nun temelde vurgulamak istediği nokta bu kimselerin Türk kültürü ve millî değerlerini sürekli Batı’dan aşağı görerek geliştirmek yerine hor görmeleridir. “Çok beğendiğimiz ve hayran olduğumuz Avrupalıların kültürlerini değil de, kültürleri üzerinde gösterdikleri titizliği taklit etsek daha iyi olur sanıyoruz” (Hacıeminoğlu, 1974d:14).

37.Sayıda Mustafa E.Erkal’ın kaleme almış bulunduğu “Kültür Politikamız ve Ekonomik Kalkınma” adlı yazısı ekonomik olarak gelişmekte olan ülkelerin millî kültürlerine bağlı bu bakımdan içtimaî mirasını muhafaza eden yapılarını korumaları halinde iktisadi başarıyı da yakalayacaklarını vurgular. “İçtimaî miraslarına, millî

kültürlerine sahip çıkamayan milletler, iktisadi kalkınma yolunda da başarısızlığa mahkûmdurlar” (Erkal, 1974: 30).

Oğuzata Altaylı'nın “Sinemamızın Fikrî Yapısı” adlı yazısında (1974, Sayı: 32: 57-58) devlet politikası haline gelen ‘kültür emperyalizmi’ ile kültür müesseselerinin madde ve mânâ olarak millî tabandan uzaklaştığını belirtir.

“Bütün bir fikir hayatımıza tesir eden taklitçilik ve özden uzaklaşma sinemamızı en sert şekilde vurmuş, buna bir de kârdan başka ölçü tanımayan zihniyet eklenince sinemamız fikir yapısı yönünden tam bir yozlaşmanın içine düşmüştür” (Altaylı, 1974:57).

“Türk Sineması da bir kültür, sanat, endüstri müessesesi olarak, fikrî yapısı, ekonomik düzeni, iş ahlâkı ve meslek anlayışı ile Türkiye'nin siyaset, iktisat, kültür düzenini döndüren çarkların bir dişlisi olmaktan kendisini kurtaramamıştır” (Altaylı, 1974:58).

Töre'nin 37. sayısında Hacıeminoğlu “Başa Güreşmek İçin” adlı yazısında Türkiye'nin diğer ülkelerin yanında neden halen gelişemediği konusu üzerinde durmaktadır. Büyük devletlerden ziyade Hollanda, İsveç, Norveç gibi küçük devletçiklerin iktisadi, teknik ve kültür üstünlüklerini sorgular. Bu perspektifte Türkiye'nin yerinde saymasını millî kültür ve tarih şuurunun muhafaza edilmemiş olmasına bağlar.

“Ya İsveç, Norveç, Hollanda, Yunanistan, İsrail, hatta Yugoslavya ve Bulgaristan gibi Türkiye'nin dörtte birinden küçük devletçiklerin iktisadî, siyasî, teknik ve kültür üstünlüğünü neyle izah edeceğiz? Gayet kolay. Kimseye özenmiyor, başkalarını taklit etmiyorlar. Milli kültürlerini, milli tarih şuurlarını ve şahsiyetlerini muhafaza ediyorlar” (Hacıeminoğlu, 1974e: 29).

Hacıeminoğlu'nun bu devletlerin “kimseye özenmiyorlar, başkalarını taklit etmiyorlar” ifadeleri Türkiye’de gerçekleşen modernleşme hareketine yapılan bir eleştiri olarak karşımıza çıkar. Hacıeminoğlu'nun özenle vurgulamak istediği nokta modernleşme hareketinin gelişime değil geri kalmaya neden olması diğer yandan millet olarak en temel özelliğimiz olan millî his ve mefkurelerimizi kaybetmemize yol açmış olmasıdır. Bu bağlamda kendi kültürüne sahip çıkan milletler ilerlemeye açıkken, millî kültüründen uzaklaşan Türkiye Cumhuriyeti yerinde saymaya mahkum olacaktır.

“Bunlar ya bir de Türk milletinin sahip olduğu maddi ve manevî mirasa, tarihe, sanata, kültür ve töreye sahip bulunsaydı; imparatorluklar kurmuş bu teşkilâtçı milletin tecrübelerini yaşasaydılar; nüfusları da yüz yirmi milyonu aşsaydı, acaba neler yapmazlardı? Ama biz hiçbir şey yapmıyoruz. Çünkü kendimiz kaybetmişiz. Değerimize inanmıyoruz” (Hacıeminoğlu, 1974e: 30).

1974 yılının en önemli olaylarından olan Kıbrıs Barış Harekâtına İlişkin pek çok yazının Töre dergisi ekseninde yayına hazırlanmış olduğu ve milliyetçi perspektiften bir sunum gerçekleştirildiği daha evvel belirtilmiştir. Bütün bunlara ek olarak derginin “milli kültür” davasına ilişkin duruşunu Kıbrıs Türklerinin kültürü üzerinde de belirgin olarak işlendiği görülebilir. 1974 yılının 41. sayısında “Türkistan’dan Kıbrıs’a Tek Kültür” (1974c: 10-15) yazısıyla Mehmet Eröz’ün ve “Kıbrıs’ın Sesi” (1974b: 16-21) yazısında Turgut Günay’ın Türk millî kültürünün Kıbrıs Türkleri ile Türkiye vatandaşlarını birbirine bağladığından bahsederek “milli kültür”ün milleti birbirine mekansal olarak uzak olursa da kültürel bir bağ ile bağlayıcı olduğuna dikkat çeken yazılar olmuştur.

Töre’nin 41. sayısında yer alan “Millet Olmak İçin” adlı yazısında Necmettin Hacıeminoğlu, millet ve toplum arasındaki farkın, milletin kültür ve değerlere sahip olmasıyla ortaya çıktığını açıklar. Hacıeminoğlu bir milletin var olabilmesi için vatanından bayrağından çok daha önemli olan unsurun millî kültür, örf ve adetler bu bakımdan o milletin “Töre”si olduğunu belirtir.

“ ‘Toplum’ ile ‘Millet’ arasındaki fark, hayvanla insan arasındaki fark kadar büyüktür: Millet bir şahsiyete - kültüre, değerlere- sahiptir; varlığını koruyabilmesi ancak bu şahsiyetini devam ettirmesiyle mümkündür. Yığın ise maddi menfaatlerini tatmin peşinde koşan ferdlerin aritmetik toplamından ibarettir. Yığın, en küçük darbeye dağılmaya mahkûm, millet ölümsüzdür” (Hacıeminoğlu, 1974g: 22).

“...Daha da önemlisi, milletin her ferdinde asırlar boyunca bir milli şuur, bir milli yapı teşekkül etmiştir. Dıştan gelen hiçbir güç onu silemez, unutturamaz. İşte bütün bunlar sayesinde de millet varlığını devam ettirir” (Hacıeminoğlu, 1974g: 26).

“İl gider töre gitmez’ yani devlet yıkılabilir fakat milleti millet yapan töre ve kültür kaybedilmez” (Hacıeminoğlu, 1974g: 26).

Necmettin Hacıeminoğlu 42.Sayıda “Değer Kargaşalığı” adlı yazısında günlük hayata ilişkin davranış şekillerinde insanların bir değer karmaşası içinde olduğunu vurgulayarak, millet olarak kalabilmek için millî değerlere sahip çıkmak gerekliliğini bir kez daha vurgulamıştır.

“Görülüyor ki Türk milleti hem kendisini var eden, hem de ebediyete kadar ayakta tutacak olan bütün manevî ve millî kıymetlerinden mahrum kalmak üzeredir. Birlik ve beraberliğin bütün teminatları birer birer yıkılmaktadır.

...

Şimdi de günlük hayatımızın şahsî davranışlarına kadar sokulmuş bulunuyor. İçimize sızan bu düşmanı tesirsiz kılmak için, her konuda, hatta çok basit bir teferruatta dahi önümüze, kendimize dönmek mecburiyetindeyiz. Yüzde yüz millî, yüzde yüz yerli olmalıyız” (Hacıeminoğlu, 1974h: 25).

M. Emin Ziya, Töre'nin 71. sayısında “İrkçılık ve Milliyetçilik” adlı yazısında milliyetçiliğin ırkçılıkla aynı şey olmadığını belirtirken millî kültürün millet hayatı için önemli olduğuna dikkat çekmiştir.

“Millet hayatına bütünlük kazandıran şey milli kültürdür. Milli kültür kaynaklarından yeterince gıda alamayan nesiller, milli ülküleriyle birlikte yasama güçlerini de yitirirler” (Ziya, 1977: 5).

“Eski devirlerde milletler arası münasebetler şimdiki kadar sıkı ve çok yönlü olmadığı için yabancı kültürlerin milli kültür üzerindeki yıkıcı ve yıpratıcı tesirleri de söz konusu değildi. Bugün yetişmekte olan nesilleri yabancı kültürlerin baskı ve tasallutundan korumak için ciddi tedbirler alamaya ihtiyaç vardır”(Ziya, 1977: 5).

1977 yılının 74. sayısında Dinç Yaylalıer'in kaleme aldığı “Sanayileşme Sürecinde Türkiye ve Sol” adlı yazıda Yaylalıer'in Tanzimat'tan çok partili hayata ve 1970'li yıllara uzanan süreçte Türkiye'nin sanayileşme çabasına paralel olarak millî kültür probleminin de öne çıktığını belirttiği görülmektedir.

“Devletin bir milli kültür politikası olmaması sebebi ile, yabancı akımlar bu sosyal problemlere kendi ideolojik kılıflarını giydirmek istediler. Açık bir kültür pazarı haline gelen Türkiye'ye, gümrük ödemededen giren yabancı ideolojiler hedeflerinde kısmen başarılı oldular. Özellikle 1960-1970 döneminde illegal olarak çalışan, faaliyet gösteren, sineması, kitabı, tiyatrosu ile Marksist

propaganda yapan aşırı sol, 1971’de Türkiye’yi az daha uçuruma itebiliyordu” (Yaylalier, 1977a: 32).

Yaylalier Türkiye’de sağlam bir millî kültür politikasının olmaması nedeniyle devletin her türlü zararlı ideolojik görüşe bir pazar oluşturduğunu vurgulamıştır. Yaylalier’in bu ifadelerine ek olarak Alparslan Türkeş’in “Dokuz Işık” adlı eserinde de millî kültürünü muhafaza etmeyen milletlerin her türlü zararlı ideolojilerin etkisi altında eriyip gideceğine ilişkin görüşlerine yer verilebilir. Türkeş, içinde bulunulan çağın ideoloji ve kültür savaşları çağı olması hasebiyle milletlerin “millî kültür”lerini özenle muhafaza etmeleri gerektiğine dikkat çekmiştir:

“Yaşadığımız çağ her şeyden önce bir ideoloji ve kültür savaşı çağıdır. Kendi millî kültürünü geliştirme yoluna gitmeyen milletler ve kendi millî ülküsünü tayin edip, insanlarını bu ülküyle yetiştirme yoluna gitmeyen toplumla, yabancı kültürlerin ve yabancı ideolojilerin esiri olurlar” (Türkeş, 2017: 115).

Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Töre’nin 79. sayısında “Uyan Ey Türk Oğlu!” adlı şiirinin dizelerinde Türk’ün Batı’nın etkisinden kurtulup kendi millî özlerine dönmesi gerektiğine vurgu yapar. Özüne dönen Türk milletinin tarihteki gibi dünya medeniyetlerine yön veren en ihtişamlı güç olacağı mesajını da vermiş bulunur.

“...
 Seni aldatmasın ‘Batı’ denilen,
 Onun mayasıdır ‘katı’ denilen,
 Onun iç yüzüdür ‘kötü’ denilen...
 Odur öz suyunu sömüren kene!
 Sen uyan; onu da uyandır gene!
 ...”(Gençosmanoğlu, 1977b: 5).

Töre’nin 79. sayısında Zeki Alan, “Kültür Değerlerimizin İmdat Çığlıkları” adlı yazısında kültür değerlerimizin yozlaşmasından kaynaklı olarak şaheserler verilmemesini eleştirmektedir. Alan, taklitten öte gitmeyen kültürel hayatın geliştirilmesi gerekliliği üzerinde durarak taklitçiliğin kültürel değerlerin gelişimine yarınlar için de en büyük engel teşkil ettiğini belirtir.

“Milli kültürümüzün gelişmekte olduğuna dair güvenli bir inanç sahibi olamıyoruz. Bu da, hatalı gidişimizi görebilen her vatandaşımızı huzursuz etmekte, yarınlardaki kültürümüzün diriliğinde, gelişmişliğinde güvensiz kılmaktadır.

Oysa bugün, bu değerlerin diri tutulması savaşını vermek yerine bu değerlerden kaynaklanan büyük gelişmelerin sevincini yaşayan bir zirvede olmalıydık. Kültür değerlerimiz, sanatçılarımızın, ilim adamlarımızın elinde yeniden yuğrulmuş, daha bir yücelmiş olmalıydı. Hatta kültür değerlerimizden kaynaklanmış nice şaheserler vermiş olmalıydık” (Alan, 1977: 28-29).

Töre'nin 80. sayısında Yalçın İzbul, “Kültürde Devrim, Kültürde Tekâmül” adlı yazısında kültür değişmelerinden bahsetmektedir. Bu yazıda İzbul'un dikkat çektiği nokta gelişmişliği sadece iktisadi faktöre bağlayan düşüncenin yanlışlığıdır. Kültür emperyalizminin gelişmiş olduğu çağda milletlerin “milli kültür”lerini özenle korumaları gerektiği üzerinde duran İzbul, kalkınmanın millî kültürü koruyan bir eksende gerçekleşmediği taktirde o ülke için değer taşımayacağını vurgular.

“Milli kültür meselelerini arka plana atarak, kalkınma meselelerini sadece iktisadi bir çerçevede mütalaa eden iktidarlar, bu yolları, bu köprüleri, bu fabrikaları uzun vâdede başkaları için yapıyorlar demektir” (İzbul, 1978a: 6).

Zeki Alan Töre'nin 81. sayısında “Özün Yıkılış ve Diriliş Kavgası” adlı yazısında “değişim” ve “gelişim”in birbirinden farklı mefhumlar olduğunu belirtir. Türk toplumunu değişime tâbi kılmak isteyenlerin aslında Türk milletini özünden koparmak kaygısında olduğundan bahsederek, millî özden kopanların Türk milletinin gelişimine katkıda bulunamayacaklarını belirtmiştir.

“Türk milletini değişime tâbi tutma zorlamaları yüz yılı aşkın bir zamandır sürüp gitmektedir. Bu arzuyu taşıyanları da iki gruba ayırabiliriz: Birincisi, Türk milletini özden koparmak isteyenler; ikincisi, özü kavrayamayan, gelişimle değişimi ayırt edemeyen ve milletimizi özden koparmak isteyenlerin kurmuş olduğu tuzağa yakalananlardır” (Alan, 1978: 41).

Değişim ile gelişimi aynı merhalede ele alan aydınların farkında olmadan yabancı kimselerin Türk kültürüne ilişkin zararları düşüncelerine hizmet etmiş olduğunun mesajını veren Alan, Türk milletinin özüne uymayan değişmelerin bir ilerleme sayılamayacağına dikkat çekmiştir.

Töre'nin 91. sayısında "Töre'den" başlığı altında Türk kültürünün geriye gidişinin aydın kesimin millî kültürden uzaklaşması, bu bağlamda Batı'nın emperyalist gücünden medet umması ve mevki edinme hırsına yenik düşmesi nedeniyle gerçekleştiği belirtilmiştir.

"...kendi törelerini, kendi dillerini unutacak kadar yabancı kültürlerin emperyalizmine boyun eğerek, Türk-İslam cemiyetine yabancılaşan aydınlar zümresi, haset, gösteriş merakı, ikbâl hırsını ve hepsinden mühimi cehalet sâikleriyle, kafadan ziyade midelere hükmeden materyalist temâyüllerin esiri olmuşlardır" (Töre'den, 1978b: 5).

Hüseyin Mümtaz, Töre'nin 93. sayısında "Milli Hedefler ve Ulaşma Yolları" adlı yazısında, devrin sınıf mücadelesi üzerine değil milletler mücadelesi üzerine kurulu olduğunu vurgulayarak harbin artık askeri araçlarla cephede verilmediğinden soğuk savaş yoluyla –kültürel işgal, ekonomik güç, politik işgal gücü, askeri işgal gücü gibi- bir çok işgal aracı kullanılarak verilen bir savaş olduğundan bahseder. İkinci Dünya Savaşından sonra gündeme gelen soğuk savaş, Mümtaz'ın ifade ettiği gibi millî hedeflere ulaşmak amacıyla kültürel işgal gücünü de kullanmaktadır. Kültürel işgal, Batı medeniyetinin özendirdikleri doğrultusunda millî kültürde meydana gelen bozulma durumudur. Mümtaz, soğuk savaşların yaşandığı bu devirde "kültürel işgal"ın derecesine dikkat çekmiş ve millî kültürün korunmasının önemine atıf yapmıştır.

"Vatan kesif bir kültürel bombardıman altındadır. Yetişen nesil kendi kültürüne yabancılaşmış, dışarıdan aldığı kültürü de hazmedememiş, ne olduğu, hangi taraftan olduğu belli olmayan beyni uyuşmuş bir dinazor (beyni, cüssesine oranla çok küçük bir ilk çağ yaratığı) halindedir" (Mümtaz, 1979a: 15).

Sevim Kantarcıoğlu, Töre'nin 96. sayısında kaleme aldığı "Klasik Hümanizm ve Milliyetçilik" adlı yazısında Gökalp'in kültür tanımına değinerek kültürü var eden ve kültür sayesinde yaşamını devam ettiren milletin, yenilikler karşısında önce millî kültürünü iyi bilmesi gerekliliğine dikkat çekmiştir. Bilindiği gibi Gökalp de kültür ve medeniyeti birbirinden ayırarak, kültürün bir milletin ana unsuru, ananeleri olduğunu vurgulamıştır. Bu bağlamda Kantarcıoğlu da modernleşme hareketlerine karşı yapılması gereken ilk şeyin milletlerin kültürlerini iyi tanınması ve bu

doğrultuda aklın süzgecinden geçirilmiş bir yeniliği onaylaması gerektiğini vurgulamıştır.

“...önce kültürümüzün mazisini, kültür hazinemizi iyice hazmetmiş nesiller yetiştirmekle işe başlamalıyız. Muasır Batı medeniyet dairesine girdiğimize göre, kültürümüzün özünde büyük bir değişiklik yapmadan, yani muhafaza edilmesi gereken, milli şahsiyetimizi oluşturan karakteristik vasıflarımızı budamadan, tecrübe ve müsbet bilime dayanarak, şekli değişiklikleri şuurla yapmak mecburiyetinde olduğumuzu kabul etmeliyiz” (Kantarcıoğlu, 1979: 25).

Töre'nin 100. sayısında Rıza Kardaş'ın kaleme aldığı “Gelenek ve Gelenekçilik Hakkında” adlı yazı geleneğin ne olduğuna ve nasıl bir yapısı olduğuna odaklanmıştır. Gelenek, Mustafa Aydın'ın da belirtmiş olduğu gibi (2013: 169-170) bazen bir değer bazen de bir yapı anlamında kullanılmaktadır. Batı dünyası kendi geleneklerini bir değer olarak sunarken, modernleşmeyen milletlerin eski tarz düşüncülerini bir yapı olarak görmektedir. Fakat kabul görülür ki gelenek, toplumumuzdaki insanların nesiller boyunca birbirlerinden aktara geldikleri şeyler anlamında kullanılmaktadır. Rıza Kardaş da (1979: 28) geleneğin insanı, tarihi olan bir varlık yaptığını ve geleneğin eskiden gelen millî alışkanlıklarımız olduğunu yazmaktadır.

Gelenekte meydana gelen değişimin ana problem olarak sorgulanması üzerine Kardaş, Gökalp'in gelenekçilik anlayışı üzerinden meseleye yaklaşmıştır. Bu bakımdan gelenek, yaratma ve ilerleme demektir. Hem var olmanın bir anahtarı hem de zaman içerisinde millî yapıya bağlı olarak değişimin besleyici unsuru olarak görülen gelenek ilerlemeyi de sağlar niteliktedir. Kardaş'a göre bir millet, millî geleneklerini kaybetmemişse millet olma özelliğini de yitirmemiş demektir. “*Bir insan ki, görenekleri ne olursa olsun, eğer milli geleneklerini kaybetmiş değilse, millet yönünden kaybolmuş değildir” (Kardaş, 1979, Sayı: 100: 29).*

Türkiye Cumhuriyetinin açık bir kültür pazarı haline gelmemesi için millî kültürün muhafaza edilmesinin öneminin vurgulanmış olduğu görülmektedir. Kültürünü kaybeden bir milletin ayakta kalamayacağına ilişkin düşüncelerin dergi tarafından savunulduğunu görmek mümkündür. Kültürün muhafazası zararlı

ideolojiler karşısında millete “bilinçli olma” gücünü verirken, millî bilincin de gelişmesini sağlamaktadır.

Derginin millî kültür vurgusunda Gökalp çizgisinin izlerini görmek mümkündür. “Türkçülüğün Esasları” adlı eserinde “Halka Doğru” tezinde Gökalp’in aydın kesimin halka gitmesi gerekliliği üzerinde durduğu görülmektedir. Gökalp’e göre seçkinlerin halka doğru gitmelerinin iki nedeni vardır. Birincisi halka uygarlığı götürmek, ikincisi ise halktan millî kültürü alabilmek. Fakat denilebilir ki Töre dergisi kadrosunca halkta millî kültürün özünü bulmak mümkünken, milli özleri koruyarak çağdaşlaşmayı sağlayacak nitelikli bir aydın kesimin olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu noktada aydınların millî özü umursamaz faaliyetlerine karşı sunmuş oldukları “Batılılaşma” tezine de “ne maksatla, hangi sahada, nasıl ve ne zaman?” soruları sorulmalıdır. Millî kültürün halk tarafından muhafaza edildiğini gösteren bu düşünceyi Töre kadrosu yazarlarının vurgusunda da görmek mümkündür. Ayrıca Töre kadrosunun Gökalp’in hars-medeniyet ayrımına dikkat çekerek, “Batılılaşma” değil de kültürel değerleri koruyarak “çağdaşlaşma” düşüncesini öne çıkardığı görülmektedir.

4.2.5. Töre Dergisinde Milliyetçi Hareket Partisi

Milliyetçi Hareket Partisi ve “Başbuğ” sıfatıyla ülkücülerin saygıyla bağlı olduğu Alparslan Türkeş’in davası Töre dergisi için önem arz etmektedir. Töre’nin pek çok sayısında milliyetçi muhtevanın etkilerinin yanında bir de MHP siyasetini destekleyen, Türkeş’in “Dokuz Işık” doktrinini savunan yazıların da mevcut olduğu görülmektedir. Bu bölümde öncelikle Alparslan Türkeş’in Türkiye’yi içinde bulunduğu durumdan kurtaracağına inandığı doktrinine yer verilip daha sonra Töre dergisinde “Dokuz Işık” doktrininin ve “Alparslan Türkeş”in lider vasfının ne şekilde inşa edilmiş olduğuna değinilecektir.

“Siyaset ve siyasallık, insanlar tarafından kurulan iletişim ve etkileşimler sonucunda üretilir. İnsanın içine doğduğu ve içinde yetiştiği kültür, siyaset kurumu ile ilişki halindedir ve insanın siyasallığını belirlemektedir” (Akin, 2013: 45) Sosyolojik olarak insanların iletişim ve etkileşimleri sonucu üretilen siyasal olma

durumu Töre dergisinin MHP ve Türkeş'e atıflar yapmasıyla üretilmiş ve milliyetçi hareket bu yolla meşru kılınmıştır.

Derginin içeriğinde, MHP'nin temel prensipleri ve ülküsünün anlaşılması açısından açıklayıcı bir şekilde bu ülkünün temel gayelerine yer verilmiştir. Ayrıca "bağbuğ" sıfatıyla Alparslan Türkeş'in Türkleri bir araya getirecek kutlu bir lider olduğuna yönelik atıflarla lider inşası gerçekleştirilmektedir.

Türkeş, Türkiye'yi içinde bulunduğu kötü durumdan kurtarabilmek adına "Dokuz Umde"yi öne sürmüştür. Peki nedir bu Dokuz Umde? Türkeş, "Milli Doktrin Dokuz Işık" adlı eserinde (2017: 21) Dokuz Işık'ın Esasları başlığı altında Dokuz Işığı şu şekilde tanımlamaktadır:

"Milliyetçilik: Her şey Türk Milleti için, Türk Milleti ile beraber ve Türk Milletine göre sözleriyle özetlenebilecek, Türk Milletine bağlılık, sevgi ve Türkiye Devleti'ne sadakat ve hizmettir.

Ülkücülük: Türk Milletini en ileri, en medeni, en kuvvetli bir varlık haline getirme ülküsüdür.

Ahlâkçılık: Türk Milletinin ruhuna, örf ve adetlerine uygun yüksek varlığını korumayı ve geliştirmeyi ön gören esaslara dayanır.

İlimcilik: Olayları ve varlığı ön yargılardan ve art düşüncelerden sıyrarak ilim mantalitesi ile incelemek ve girilecek her çeşit faaliyette ilmi önder yapmak prensibidir.

Toplumculuk: Her çeşit faaliyetin toplum yararına olacak şekilde yürütülmesi görüşüdür...

Köycülük: Köyleri tarım kentleri halinde birleştirerek kalkındırmayı ön görür...

Hürriyetçilik ve Şahsiyetçilik: Birleşmiş Milletler Anayasası'nda yazılı bütün hürriyetlerin sağlanmasını gaye edinmiştir. İnsanların şahsiyet olarak geliştirilmesini toplumun kalkınması için yararlı bir yol olarak kabul eder.

Gelişmecilik ve Halkçılık: ...Elde edilenle yetinmemek ve daima daha ilerisini istemek ve bunu elde etmek için gayret göstermek şuurudur. Ancak bu gayret ve çabalarda Türk Milletinin tarihinden, milli benliğinden ve kökünden kopmadan yükselmek ve ilerlemek gayedir...

Endüstricilik ve Teknikçilik: Türk Milletinin kalkınması için acele sanayileşmesi lazımdır. Dokuz Işık görüşümüzün esasları gayet özet olarak bunlardır" (Türkeş, 2017: 21-23).

Dokuz Işık Doktrininin dünya üzerindeki komünizm, kapitalizm, nasyonal sosyalizm gibi ideolojilerden farkına da değinen Türkeş, dokuz ışık'ın insan sevgi ve saygısına dayanan demokratik bir görüş olduğunu belirtmiştir.

“Dokuz Işık, nasıl kapitalizmi, Marksist Sosyalizmi reddediyorsa, Nasyonal-Sosyalizmi ve Faşizmi de reddeder. Nasyonal-Sosyalizm ve Faşizm, kapitalizmin dejenere bir sapması olup, insan hak ve hürriyetlerine inanmayan gerici diktatörlüklerdir. Dokuz Işık ise, insan sevgi ve saygısına dayanan, ferdî ve iktisadî hürriyetleri bir bütün olarak gerçekleştirmek isteyen demokratik bir görüştür” (Türkeş, 2017: 23).

Türkeş dokuz ışık doktrinini kısaca açıkladıktan sonra cümlelerine şu şekilde devam etmiştir:

“Biz, Türk'e âşık, Türk vatanına âşık Dokuz Işıkçılarız. Amacımız bu kutsal vatan üzerinde Büyük Türk Milletinin ebediyen bağımsız yaşamasını sağlayacak milli görüşü çizmek, bunu savunmaktır” (Türkeş, 2017: 23).

Derginin 18. ve 19. sayısında Alparslan Türkeş'in kaleme aldığı “Dış Politika Gelişmeleri” (1972b) ve “Dış Politika Gelişmeleri II” (1972c) yazılarının yayımlanması Töre dergisi kadrosunun MHP Genel Başkanı Türkeş'in doğrularını onaylayan bir yaklaşımda olduğunu göstermektedir. Bu yazılarında Türkeş bir yandan “Milliyetçilik” fikir sisteminin işlevselliğini yitirmediğini ortaya koyarken diğer yandan da Türkiye'nin içinde bulunduğu dış politika sorunlarına çözümler getirmiştir.

Töre dergisinin 21. sayısında Şerafettin Toperi'nin kaleme almış olduğu dizeler Alparslan Türkeş'in “Dokuz Işık” doktrinine ithafen yazılmıştır. Dokuz Işık'ın sosyolojik gayesini bir fidana benzeterek kaleme alan Toperi, bu fidanın büyüüp ağaç olacağını ve gölgesinde kurtların – ki bu benzetme Türk milliyetçiliğini yaşam felsefesi olarak edinmiş koyu milliyetçi kesimi simgelemektedir- ve kuşların bulunacağı; meyvesinin ise çocuklar olacağını belirtir. Toperi'nin şu dizeleri Türkeş ve MHP'nin politik yapısını “Dokuz Işık” üzerinden şöyle yansıtır:

*“BİR FİDAN DİKTİK
BÜYÜYÜP AĞAÇ OLACAK
YAPRAKLARI BÜYÜK PARLAK
DALLARI SEMİZ*

*GÖLGESİNDE KURLAR KUŞLAR
MEYVESİ ÇOCUKLAR OLACAK
BİR FİDAN DİKTİK
BÜYÜYÜP AĞAÇ OLACAK*

*BİR FİDAN DİKTİK BÜYÜSÜN...
ÇİÇEKLERİ AÇSIN GENÇ GENÇ
GÜNEŞE GÜLSÜN
ALTINDA ÇOCUKLAR OYNAYACAK
BİR FİDAN DİKTİK
BÜYÜYÜP AĞAÇ OLACAK”*

(Toperi, 1973: 22).

1973 yılının 21. sayısında kaleme alınan mısralarda MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş’e ithafen Arif Nihat Asya’nın dizeleri görülmektedir. Bu dizelerde kendisine “Başbuğ” sıfatı yüklenen Türkeş, hayran olunan bir siyasetçi olarak öne çıkarılmıştır.

*“HAYRANIN, YER GÖK VE BÜTÜN İNSANLIK!
YETMEZ SANA RÜTBE SALTANAT, HAKANLIK!
LAKİN YAZACAK ŞAİRİ NERDEN BULALIM!
HER DAVRANIŞIN, BİR KONUDAN DESTANLIK!”*

(Asya, 1973: 26).

Yalnızca Türkeş’in kendisine değil aile üyelerine de saygı duyulmuş ve ülkücü gençlik için önem atfettiği bilinen Türkeş’in eşi Muzaffer Türkeş de dergide saygıyla anılmıştır. 1974 yılının Haziran ayında Muzaffer Türkeş’in vefatıyla yıkılan ülkücü camianın acılarını Töre dergisi kadrosu da aynı hissiyatla paylaşmış ve kendisine ithafen yazılar, şiirler yayımlanmıştır. Haziran 1974’deki 37. Sayının başlarında yer verilen yazıda Muzaffer Türkeş’in hayatı, kişiliği, güçlü karakterine yer verilmiş ve ülkücü hareket görüşüne emeğinden bahsedilmiştir. Ayrıca aynı sayının devamında Yetik Ozan mahlası ile bilinen Turgut Günay’ın da “Bozkurt Anaya Ağıt” Şiiri Muzaffer Türkeş’in acısına ithafen yazılmış ve yayımlanmıştır.

*“Yasın yaşmak gibi sardı da yurdu
Boyun büktü gök bayrağın bozkurdu,
Senin için eller duaya durdu,
Baş ucunda kutlu Kur’an açıldı.*

*Adın aydınlattı geçtiği yeri,
Nurunda birleşti irakla beri,
Sana dönük Türkmen, Tatar, Azeri;
Ne mutlu ufkunda Turan açıldı”*

(Ozan, 1974:5).

Töre dergisi'nin MHP ve Türkeş'e yakınlığını Türkeş'in “Dokuz Işık” düşüncesini yaymaya çabalamasında görülebilir. Derginin 1971 yılındaki ilk sayısında Alev Arık'ın ortaya koymuş olduğu düşünceler buna örnek olarak gösterilebilir. Arık, “Milliyetçi Toplumcu Açından Hali Hazır Zihni Muhtevanın Değiştirilmesi Problemi” yazısında sosyal bilimlerin gelişiminden faydalanılarak zihni yapıya yön verilmesi ve gençliğin bu yoldan yetiştirilmesi üzerine vurgulamış olduğu düşüncesinde “sosyal bilimlere dayanma”nın gerekliliğini, Türk insanın yetiştirilme prensibini “Dokuz Işık” tarafından belirtilen “İlimcilik” ilkesine bağlamıştır.

“Milliyetçi Toplumcunun kendisine Dokuz Işık tarafından gösterilen İlimcilik İlkesine sıkı sıkıya bağlı olarak, ve gittikçe artan bir ilgi ve dikkatle bu bulguları öğrenmesi ve bunları Türk insanının yetiştirilmesi, Devletimizin sağlam temellere oturtulması yönünde harcadığı çabalarda kullanması gerekir” (Arık, 1971:15).

“Gençliğimizin bir kısmında ve diğer dilimlerde, bugünkü yozlaşma, yabancılaşma ve kopma meydana gelmiştir. Milliyetçi Toplumcular, bu erozyonu, Dokuz İlkeye sıkı sıkıya bağlı olarak, zihni yapıyı yeniden şekillendirmeye girişerek durduracaklardır” (Arık, 1971:16).

Türkeş de “Dokuz Işık” adlı eserinde (2017: 322-323) gelişmiş bir Türkiye için Millî Eğitimde yapılacak olan düzenlemelerin önemine dikkat çekmiştir ve bu yolda dört gaye belirtmiştir. Arık'ın da atıfta bulunduğu hususu bu yazısında Türkeş şu şekilde dile getirmektedir:

“Karşılaşılan her olayı, önümüze getirilen her meseleyi gördüğümüz her işi ön yargılardan ayrılarak, art düşüncelerden sıyrılarak gerçekçi bir gözle görmek ve ilim zihniyetiyle bunu muhakeme etmek, değerlendirmek başlıca usûl olmalıdır” (Türkeş, 2017: 323).

Mehmet Eröz derginin 14. sayısında “Milliyetçiliğimizin ‘Toplumculuğu’ Ne İfade Eder?” adlı yazısında (1972: 20-26) Türk milliyetçilerinin benimsemiş bulunduğu “toplumculuk” anlayışının asla komünizm, faşizm ve nazizm gibi fikirlere benzetilemeyeceğini açıklamaktadır. Eröz, Alparslan Türkeş’in de Türk milletinin gelişimi açısından öne sürmüş bulunduğu “dokuz umde” de yer alan “toplumculuk” anlayışının aslında Türk-İslam kültüründen gelme, Gökalp’in “tesanütçülük” dediği “dayanışma kültürü”nün bir ifadesi olduğunu belirtmektedir. Eröz’e göre Türk-İslam kültüründen gelme bu dayanışmacı anlayışı zekat ve sadaka müesseselerinde görmek mümkündür.

“Görülüyor ki, bizim sosyalizm ve komünizmden sosyal adalet ve insanlık dilenmeye ihtiyacımız yoktur. Binlerce yıl önce biz bunu biliyor ve yapıyorduk. Bizim ‘Toplumculuğumuz’ en yüksek dayanışmayı, en yüksek sosyal adaleti temin edebilecek bir anlayıştır” (Eröz, 1972c: 26).

1972 Haziran ayında Dünder Taşer’in hayatını kaybetmesi üzerine Töre Dergisi Taşer’i milliyetçi kesime katkılarından dolayı hayırla anmıştır. 1972 yılının 14. sayısında (3-5) yer verilen yazılar Taşer’in derginin anlam dünyası için önemli bir yerde durduğunu göstermektedir. Dünder Taşer’in vefatı nedeniyle MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş’in MHP Teşkilatına gönderdiği genelgeye de bu sayıda yer verilmiştir. Taşer, MHP Genel Başkan Yardımcısı sıfatıyla Türkeş ve MHP ideolojisine yakın olan bir şahsiyetti ve bu bakımdan Töre kadrosunca yeri doldurulamayacak olan bir aydın olarak öne çıkarılmaktadır.

Töre dergisinin birinci yılını başarıyla tamamlamış bulunması nedeniyle derginin 14. sayısında “Töre’nin Toplantısı” başlığı altında verilen yazılar Töre’nin Türk Milliyetçiliğine katkılarından dolayı teşekkürlerini sunmakta olan önemli kimselere ayrılmıştır. Bu tebrik ve teşekkürler arasında MHP Genel Başkan Yardımcısı, MHP Kadınlar Kolu Genel Başkanı, MHP Gençlik Kolları Genel Başkanı’nın yazıları dikkat çekmektedir. Töre dergisi açısından kıymetli bir yere

sahip olan Milliyetçi Hareket Partisinin aynı şekilde Töre'nin gerçekleştirme hayalinde bulunduğu ideale kıymet verdiği görülmektedir. Töre millî davayı yansıtmaya açısından ve ülkücü gençliğe fikren bir doygunluk kazandırma gayesini taşımış bulunmasından dolayı Milliyetçi Hareket Partisi için onaylanan ve öne çıkan yayınlardan biri olmuştur.

“Sayın DÜNDAR TAŞER, Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkan Yardımcısı: ‘TÖRE, büyük bir dergi oldu. Düşünce hayatımızın milli menbaalardan beslenen ileriye dönük bir atılışı, Türk kültürünün, Türk ilim adamları eli ile tahlil ve arzı bir yıllık hayatında ana çizgi olarak görülmektedir.

Herbiri sahasında Türk Ülküsünü ilim ışığında aydınlatan yazarların emek ve gayretleri her türlü takdirin üstündedir.

Emine Işınsu, fikir tarihimize büyük bir hizmette bulunmuş, bir ülkücü için imkansızlığın bahis konusu olmadığını ispat etmiştir’ ” (Töre'nin Toplantısı, 1972: 42).

“Sayın İFET HALİM ORUZ, Milliyetçi Hareket Partisi Kadın Kolu Genel Başkanı: ‘TÖRE'nin milli davamızı yansıtmaya bakımından en büyük ödevi yaptığına inanıyorum. Özellikle kurucusu olan değerli arkadaşım şair Halide Nusret Zorlutuna başta olmak üzere TÖRE'ye çok değerli kalem sahiplerinin yazı yazması, onun başlıca niteliğini ve niceliğini kapsar. Süresiz başarılı olmasını, milli varlığımızı korumasını diliyorum’ ”(Töre'nin Toplantısı, 1972: 43).

“Sayın MEHMET PEHLİVANLI, MHP Gençlik Kolları Genel Başkanı: ‘TÖRE ülkücü gençlerin arzularını gerçekleştiren, onların ihtiyaçlarına cevap veren bir dergi olmuş, fikir hayatımızda gerçekten hissedilen bir boşluğu doldurmuştur. TÖRE ailesine, ülkücü gençler adına teşekkürlerimi bildirmeyi bir borç telakki ediyorum’ ”(Töre'nin Toplantısı, 1972: 43).

Töre'nin 17. sayısında güncel bir mesele olan “Fantom Uçakları”nın Türk Milli Savunmasında yer alıp almayacağı konusunda siyasetçiler arasında birtakım tartışmalara neden olmuş olan bu uçakların edinilmesi konusunda MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş'in fikirlerine yer veren bir yazı görülmektedir. Bu yazıda Türkeş, Milli Savunmasını yüksek teknik ilerlemeleri takip ederek temin etmeyen devletlerin milli bağımsızlıklarının tehlikeye düşmüş olduğunu belirtmektedir. Bu mesele bir yandan milli savunmanın ülkelerin milli bağımsızlıklarını korumak amacı doğrultusunda ne kadar önemli bir işleve sahip olduğuna dikkat çekerken diğer

yandan milli menfaatleri en yüksek seviyede koruyabilmek ve “teknikçilik” gibi “Dokuz Umde” de yer alan kriterin önemine vurgu yapmaktadır.

“Bir millet ilim ve teknikte ve medeniyette ileri bulunduğu takdirde onun silahlı kuvvetleri de ileri ve güçlü olur. Medeniyette ve ilimde geri kalmış bir toplumun, ileri ve güçlü silahlı kuvvetlere sahip bulunması mümkün değildir. Çünkü içinde yaşanan çağın gerektirdiği yüksek tekniğe dayanan silahları ve araçları kendisi yapamaz. Bunları üreten ileri memleketlerden ya para ile satın almaya veya siyasi anlaşmalarla, menfaat alışverişleriyle temin etmeye mecburdur. Bu da taşıma su ile değirmen döndürmeye benzer. Onun için özgür ve bağımsız yaşamak isteyen milletlerin ilimde, teknikte ve medeniyette hızla kalkınması lazımdır” (Türkeş, 1972a: 3-4).

Töre dergisi 23. sayısında “Töre Büyüyor” başlığı altında Milliyetçi Hareket Partisine yakınlığını açıkça belirtmiştir. Dergi milliyetçi hareketin “Büyük ve Güçlü Türkiye” hedefine fikir ve sanat alanında hizmet ettiğini ve bu hizmeti asli bir görev olarak edindiğini belirtmiştir.

“Milliyetçi Hareket ‘Büyük ve güçlü Türkiye’ hedefine sağlam adımlarla ilerlerken; bu yolun fikir ve sanat alanlarında en büyük hizmeti yapmayı, kendine asli görev edinmiş olan Töre büyüyor” (Töre Büyüyor, 1973: 21).

1973 yılının 23. sayısında Aşık Kemalöğlü “Dokuz” adlı şiirinde Türkeş’in “Dokuz Işık” doktrinine atıfta bulunmuş ve Türkeş’in liderliğini bu dizelerle bir kez daha inşa etmiş bulunmuştur. Ayrıca Kemalöğlü’nun dizelerinde Türklük ve Turan yurdu öne çıkarıldığı gibi, Türk-İslam vurgusunun da öne çıktığı görülmektedir. Bu bağlamda denilebilir ki Aşık Kemalöğlü’nun bu dizeleri MHP’nin siyasi çizgisinin bir aynası olmuştur.

“ ...

*Dokuz ak ışıklı büyük Başbuğ’um,
Belli değil değil gayri şölenim, yağum,
Yükselmez mi Bozkurt taşıyan tuğum?
Bu yolda akacak çok kanımız var!..*

*Kimi Fars’a, Kimi Rus’a Tutsaktır,
Bulgar, Yunan içre Türkçe yasaktır.*

*Türk'ün bahtı kara, alınırsa aktır.
Bahtı ak olacak; imanımız var!*

*Başbuğ dese: 'Dünya hele kimindir?
Yüzde yüz Türk olsan cihan senindir!
İslamiyet bize en yüce dindir;
Töre bizim, hem de Kur'an'ımız var!*

*Batı ne ağırlar, ne de el verir:
Ne Türk'e uyacak bir emel verir:
Kendine dön ey Türk! Gayri elverir!
Orkun'dan alınmış fermanımız var!*

*Başbuğ derse: 'Sabır beklerim sizden!'
Kaşı çatılmışsa, sesi genizden:
'Türklük ses verecek dokuz denizden,
Türkeli uyansın, zamanımız var!'*

*Fırtınadan sonra serin yel esti;
Sabır hayat için elzem nefesti;
Kemaloğlu bildi, sözünü kesti;
Bugün Başbuğ, yarın Turan'ımız var!'"*

(Kemaloğlu, 1973: 34).

1973 yılının 29-30. sayısında “Genel Durum” başlığı altında Türkiye'nin içinde bulunduğu sıkıntılara yer verilmiştir. Burada dikkat çeken unsur yazının seyrinin “Dokuz Işık” doktrinde sunulan Endüstricilik ve Teknikçilik ilkesini ön plana çıkarmasıdır.

“Tek çıkar yol, Türkiye’de yatırım malları ve üretim aracı yapabilecek kabiliyete sahip güçlü ve entegre bir endüstri teşkilatı meydana getirmektir” (Genel Durum, 1973a: 63).

“Gittikçe darlaşan boğazlardan kurtulmanın çaresi yurt için ihtiyaç duyulan yatırım malı ve üretim araçlarını yapabilme yeteneğini milli sanayimize kazandırmak, yani diğer bir deyimle, milli ekonomiye milli tasarrufları milli kaynaklara dayanarak

yatırımlara dönüştürmek imkanını sağlamaktır. Bu, hiç şüphesiz sanayi alanında girişilecek çok geniş kapsamlı reformlarla elde edilebilecek bir sonuçtur... Bu reformlar da ancak milliyetçi ilmi görüşe sahip güçlü kadroların iktidarıyla olur” (Genel Durum, 1973a: 63).

1974 yılında Kıbrıs Barış Harekâtı’na ilişkin olayların gündeme getirilmesi açısından Töre’nin neşriyat müdürü Emine Işınsoy’unun siyasiler içinden Milliyetçi Hareket Partisi lideri Alparslan Türkeş ile bir röportaj hazırlamış olması (1974, Sayı: 39-40: 2-7) ve Kıbrıs Harekâtına ilişkin çıkarımlarda MHP’nin sözcüsü konumunda olması derginin MHP ile yakınlığının anlaşılması açısından önem atfeder.

“Bakın, Sayın Türkeş, 1965’te, 1967’de, ‘Kıbrıs meselesi ancak kuvvetle halledilir’ dedi; öyle oldu” (Tuğcugil ve Yahnici, Genel Durum, 1974:5).

1975 yılının 52. sayısında okuyuculardan gelen soruları cevaplamak amacıyla ayrılmış bulunan “Cevaplar” bölümünde bir okuyucunun sorusuna cevap veren Galip Erdem, MHP’nin “Dokuz Işık” da yer vermiş olduğu “Tarım Kentleri” projesini desteklemektedir. CHP’nin öne sürdüğü “Köy Kentleri”nin yerine MHP’nin “Tarım Kentleri”nin ülkenin kalkınması noktasında daha gerçekçi ve faydalı olduğu savunulmaktadır.

“...MHP, köyün maddi ve manevi ihtiyaçlarını eşit değerle görür. Sanayileşmeden doğan buhranlara karşı önceden gerekli tedbirlerin alınması çarelerini araştırır. Bir milletin maddi gücünün manevi gücü ile dengeli olması gerektiğine inanır. Milliyetçi Hareketin hedefi köyün ruh ve ahlak zenginliğini şehirlie, şehirlinin maddi üstünlüğünü ve hizmet imkanlarını da köylüye aktarmaktadır. Yarının büyük Türkiye’si ancak böylesine ahenkli bir birleşmenin sonunda doğacaktır. CHP’nin yalnız mideye hitap eden Köy Kentleri hem ilmen sakattır, hem de tek yönlüdür” (Erdem, 1975: 4).

1975 yılının 52. sayısında “Türkiye, ABD ve Ötesi” başlığı altında Meriç Coşkun’un MHP Genel Sekreter Yardımcısı Sadi Somuncuoğlu ile yaptığı röportaja yer verilmiştir. Bu röportajda Türkiye’nin içinde bulunduğu şartlara yer verilmiştir. Bu röportajda Sadi Somuncuoğlu tarafından ABD’nin Türkiye’ye uyguladığı silah ambargosu, Sol kesimin uygulanan silah ambargosuna karşı tutumunun ne olduğu, Ecevit yönetiminin çelişkili politik söylemleri gibi konular değerlendirilmiştir.

Röportajın Milliyetçi Hareket Partisi mensubunca yapılmış olması olaylara hangi perspektiften bakıldığını da kanıtlar nitelikte olmuştur.

1975 yılının 53. sayısında “Milli Görüş Üzerine Alparslan Türkeş’le Bir Konuşma” başlığı altında MHP Genel Başkanı Türkeş ile yapılan bir röportaja yer verilmiştir. Bu röportajda milliyetçi hareketin durduğu çizgi ve benimsediği ilkeler öne çıkarılmıştır. Türkeş’in dilinden milliyetçi hareket’in ilkelerine şu şekilde dikkat çekilmiştir:

“Türk milletinin hür ve bağımsız yaşamasını yükselmesini gaye edinen bir hareket olan Türk Milliyetçiliği, ilk defa, Milliyetçi Hareket Partisi tarafından siyasi bir hareket olarak Türk milletine mal edilmiştir.

Milliyetçilik anlayışımız; manevi şuurlanmaya dayanır. Türklük şuuruna erişmiş, samimi olarak ‘Ben Türk’üm’ diyen herkes Türk’tür” (Türkeş, 1975: 8).

“Milliyetçi Hareket, insan sevgisine dayanır. Demokrasiye inanır. İnsanlığa düşman, insanlığı bölücü her sistem ve ideolojiye karşıdır. Milliyetçiliğimizin amacı, milli sınırlarımız içinde yaşayan bütün vatandaşlarımızı, hiçbir ayırım yapmaksızın; din, mezhep ve ırk farkı gözetmeksizin kucaklamak, sevmek ve insanca yaşama şartlarına kavuşturaktır

Milliyetçilik anlayışımız; ülke ve millet bütünlüğümüzü bölücü, her türlü sınıfçı, mezhepçi ve ırkçı sistemlerin amansız düşmanıdır.

Milliyetçilik anlayışımızda, kapitalizmin, sınıfçı sosyalizmin, komünizmin, faşizmin ve nasyonel sosyalizmin asla yeri yoktur. Başka milletlerin bir kültür ve tarih mahsülü olan bu ideolojilerin devlet felsefemizde hiçbir zaman yeri yoktur” (Türkeş, 1975: 8).

Türkeş’in bu ifadelerinde milliyetçi hareketin prensiplerine ulaşılmaktadır. Ayrıca milliyetçi hareketin, milliyetçi görüşe sahip pek çok kesimden hangi noktalarda ayrıldığı bu cümlelerden tespit edilebilir. MHP’nin manevi şuurlanmaya dayalı bakış açısı ve ırk esası üzerinde fazla durmaması bu bağlamda ayırıcı değil, birleştirici bir perspektif benimsemiş olması hem milliyetçi hareketin siyaset sahnesinde yer almasını sağlamış hem de onu Atsız çizgisinden ayırmıştır.

Töre mensuplarının “Türk’e dair görüşünün ne olduğunu ve bu görüşün Atsız çizgisinden farklı olduğunu 1975 yılında 54.Sayıda yayımlanan Hikmet Tanyu’nun

“Millet ve Irk” adlı yazısında da görmek mümkündür. Burada Tanyu, Türk vasfına sahip olmayı ırk faktörünü ön plana çıkararak açıklayanların yanılğılarına dikkat çekerek Mehmet Akif Ersoy’un da Türklük için mücadele etmiş bir aydın olarak asla Türk milliyetçileri tarafından ırk esasına bakılarak dışlanamayacağından bahseder. “...Zira Türk Milliyetçisi, Türkçü olan, Türk’e faydası dokunanı, ona içten hizmet edeni candan benimser ve tamamen kendisinden bilir” (Tanyu, 1975b: 37). Bu bağlamda ırk esası gerekli ama zorunlu bir faktör olmaktan da çıkar.

Türkçülerin İslamiyet’i Türklük şuurunu kaybettiren etkenler arasında yorumlaması onları İslamiyet ile Türklüğün birbirinden ayrı olması gerekliliğı düşüncesine götürmüşken, MHP’nin çizgisi İslamla Türklük şuurunu birbirinden ayrılmaz bir şekilde mayalamıştır. MHP’nin bu görüşünü doğrulacak cümle Türkeş’in ağzından şu şekilde ifade edilebilir: “Türklük şuur ve gururu ile İslâm ahlak ve fazileti milliyetçilik anlayışımızın geniş manadaki ifadesi olarak Türk milletine mal olmuştur” (Türkeş, 1975, Sayı: 53: 8). Kendisini propaganda savaşlarının yaşandığı bu çağda milliyetçi hareketin silahı olarak gören Töre dergisi kadrosunun görüşleri Türkeş’in belirttiğı çizgiden ayrı düşünülemez. Bu bağlamda Töre dergisi milliyetçi hareket’in en önemli yayın organlarından biri olmuştur demek yanlış olmayacaktır.

1975 yılının 53. sayısında Yetik Ozan’ın 14 Eylül 1975 tarihinde kaleme aldığı mısralar Alparslan Türkeş’in bir lider olarak inşasını meşru kılan dizeleri içermektedir:

“ ...
Gene yolum eski dağlara doğru,
Ülkü ülkü kokan bağlara doğru,
Güneşi batmayan çağlara doğru
Yürüyorum son Başbuğun ardında” (Ozan, 1975: 19).

Töre’nin 1975 yılının 54. sayısında “Töre’den” başlığı altında, 1975 seçim sonuçları değerlendirilirken MHP’nin diğer partilere göre giderek büyüdüğünün ve bu büyümenin her geçen gün devam edip Türklüğü gölgesi altına alacağına altı çizilmiştir.

“Bugün dördüncü parti seviyesine yükselen MHP’nin giderek üçüncü parti olacağı ve nihayet CHP’ye karşı tek güç haline geleceği muhakkaktır. MHP diğer partiler MSP ve DP gibi AP’den kopma değil, tamamen ayrı, yepyeni bir seçmen kitlesine dayanan, çekirdekten filizlenen bir parti olduğu için, hiçbir zaman MSP ve DP’nin durumuna düşmeyeceği aşikardır. Bilakis bu ağaç gittikçe büyüyecek ve bütün Türklüğü gölgesi altına alacaktır” (Töre’den, 1975d: 4).

1975 yılının 54. sayısında Alper Aksoy’un kaleme aldığı “Bozkurtların Türküsü” adlı yazıda Türk milletinin içinde bulunduğu durum aktarılmış ve Türkmen Kızı ile Gök Tanrı sembolize edilerek Türk milletinin başına içinde bulunulan durumu aşacak, Türk milletini tek çatı altında birleştirecek bir başbuğ istenmiştir. Bu başbuğ elinde dokuz ışıkla gelen Alparslan Türkeş’dir. Bu yazıda Aksoy’un Türk milletinin başına gelecek olan iktidarı inşa ettiği görülmektedir.

“Türkmen Kızı başladı konuşmaya:

...Türk dünyası paramparça. Oğuzların eski zindeliğini yitirdi. Kimi Vietnam’ın davasını güder, kimi Kamboçya’nın. Esir Türk illeri unutuldu gayrı. Türk’ün öz vatanında Türklük hor görülür oldu. Törelere bozuldu Oğuz atam..! Yeni bir Ergenekon çıkışı için bir yol göster bize” (Aksoy, 1975: 42).

“...Türklüğün başına bir başbuğ tayin et Göktanrım..! Türk milletini fakirlikten, eziklikten, uyuşukluktan kurtaracak bir başbuğ gönder. Gönder ki onu eski azametine kavuşturursun; kavuşturursun ki İslamın nurunu onun orduları yeniden yaymaya başlasın Haçlı içlerine” (Aksoy, 1975: 42).

“...Gönlün Kutlu olsun Türkmen Kızı..! Türklüğün başına bileği güçlü, akli kavi, özü volkan gibi bir başbuğ gönderiyoruz. Onun etrafında birlik olun; düzelsin dirliğiniz. Bu başbuğ ki Türk’ün bozulan düzenini kuracak, Türk milletinin başına tayin ettiği başrak asrın en güçlü milletleri arasına sokacaktır. Al işte sana. Al işte; Türk’ün kara bahtına doğan Güneş: Alparslan Türkeş..!” (Aksoy, 1975: 43).

“...Gözün aydın Türk Milleti..! Açılsın artık kara bahtın; açılınsın..! Özüne dal budak salan kozmopolit fikirler Dokuz Işığın önünde eriyor, eriyip yok oluyor. Törelî bir gençlik bir ulu başbuğun önderliğinde senin yaralarını sarmaya geldi” (Aksoy, 1975: 45).

1975 yılının 55. sayısında “Çağımızda Sermayenin Değişen Anlamı” adlı yazısında (1975: 12-17) Dinç Yaylıer, komünist düzeni savunan Marx’ın ön göremediği noktaların bulunduğunu ve sosyalizmin sahaya inmiş hali olan Rusya’da sınıfsız bir toplum yaratılamadığını yazar. Bütün bunlara ek olarak Türkiye’nin az gelişmişlik durumuna karşı Türkiye’nin gelişimin kodlarını statik olarak muhafaza eden bir toplum olduğunu belirtir. Yaylıer, Türkiye’nin Tanzimat’tan bu yana kaybettiği iç dinamiklerine ancak milliyetçi hareketin iktidarı ile ulaşabileceğini vurgular: *“Tanzimat’tan bu yana süratle kabuk değiştiren, iç dinamiğini kaybettiği için de bünyesi yeni bir kabuk yapamayan Türk Milleti, Milliyetçi Hareketin iktidarında madde-mânâ bütünlüğü içerisinde sıçrama noktasına erişecektir”* (Yaylıer, 1975: 14).

Ayhan Tuğcugil Töre’nin 70. sayısında “Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi: Uygulama ve Doktrin” adlı yazıda Türk Milliyetçiliği Fikir Sisteminin ilmi metoda bağlı olduğunu belirterek “Dokuz Işık” doktrininin Türk Milliyetçiliği Fikir Sisteminin stratejik uygulama planının özeti olmayı aşp Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi’nin esaslarını içine aldığını belirtmektedir: *“...Dokuz Işık uygulama planları özeti olmayı da aşar ve bir bakıma Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi’nin esaslarını içine alır”* (Tuğcugil, 1977b: 7).

Töre’nin 74. sayısında Mehmet Karahanlı’nın kaleme aldığı “Bir Seçimin Ardından” yazısı 1977 seçim sonuçlarının değerlendirildiği bir yazıdır. Bu yazıda Karahanlı’nın 5 Haziran 1977 seçimlerinden en kazançlı çıkan partinin MHP olduğunu ve elindeki imkanlar doğrultusunda iyi bir başarı elde eden milliyetçi hareketin gelecekte en büyük iktidar adaylarından biri olabileceği vurgulanmıştır.

“Daha önceden de belirtildiği gibi 5 Haziran seçimlerinden en kazançlı çıkan parti MHP’dir. Kısıtlı olan maddi imkanlarına, etkili basın desteğinden yoksunluğuna, yıllardan beri sol basının, sözde hukukçuların, sol dikta heveslilerin boy hedefi olmasına, bir takım güçlü çevrelerin olmadık yalanlarına rağmen, Milliyetçi Hareket milletimizin büyük ilgisine mazhar olmuş, oylarını 4 senede üç misline çıkarabilmiştir. MHP’de imkanlarını akılcıca kullanmış, faaliyetlerini MHP diğer bazı partiler gibi seçime milyonlar dökerek girmemiştir. Genel başkan Sayın Alparslan Türkeş’in dolaşabildiği illerin hemen hepsinden MHP’nin

milletvekili çıkarabilmiş olması gösterir ki; ilerde daha iyi imkanlarla seçime girildiği ve daha çok çalışıldığı takdirde alınacak sonucun, bazı başyazarların hayal edemeyecekleri kadar büyük olacağı kehanet değildir. Şurası muhakkaktır ki Milliyetçi Hareket, ilerinin en büyük iktidar adaydır” (Karahanlı, 1977: 40).

Dinç Yaylalılar, Töre'nin 75. sayısında yer verilen “Sanayileşme Sürecinde Türkiye ve MHP” adlı yazısında gelişmekte olan Türkiye'nin sanayi sektörünün gelişmesi ve iktisadi anlamda refaha ulaşmasını milletlerin kendi iktisadi kültürünü inşa edebilmesine bağlamıştır. Bu bağlamda Yaylalılar, Türkiye'nin kalkınmış bir ülke seviyesine getirilmesini çığır aşan MHP yönetiminin fikirlerinin gerçekleştirilmesine bağlamıştır.

“Gelişme sürecindeki ülkeler, lüks tüketimi körükleyen kültürün dışında, bir kültür meydana getirmek mecburiyetindedirler. Bu gerçeği kitlelere cesaretle söyleyen, nefislerinde lüks talep patlaması yaratılmış ‘homo economicus’lardan oluşan bir toplumda, yeni bir çığır açan tek siyasi hareket MHP’dir” (Yaylalılar, 1977b: 19).

Ali Muratoğlu Töre'nin 90. sayısında “Neşter!” başlığı altında Milliyetçi Hareket Partisine Türklük şuurunun korunması ve Türklerin tek bilek olarak bir araya gelebilmesi noktasında çok fazla sorumluluk düştüğünü izah etmek isteyerek şu cümlelere yer vermiştir:

“... Dilimiz, dinimizi, mert karakterimizi, bütün Türklük örf ve adetlerimizi, baş döndürücü bir hızla kaybetmekte olan biz Batı Türkleri ise, çok yakın bir zamanda, Türklük dünyası için ebediyen kaybolmuş olacağız.

Herşey, Milliyetçi Hareket'in kaderine bağlı, Allah yardımcımız olsun” (Muratoğlu, 1978: 13).

Ayhan Tuğcugil'in Töre'nin 96. sayısında kaleme aldığı “Toplumculuk ve Sosyalizm” adlı yazı, Alparslan Türkeş'in Dokuz Işık Doktrininde belirtilen “Toplumculuk” ilkesinin ne olduğunu anlatan bir yazıdır. Tuğcugil burada Toplumculuğun, Sosyalizm'e yakın görülmesinden duyduğu rahatsızlıkla bu iki mefhumun ne ifade ettiğini ortaya koymaya çalışmıştır. Dokuz Işık'ın Toplumculuk ilkesinin ferdiyetçiliğe zıt olduğunu belirten Tuğcugil, toplumculuğun milliyetçiliğin kaçınılmaz bir sonucu olarak var olduğunu yazmaktadır.

“...Türk Milliyetçiliği hiçbir zaman ferdiyetçi veya liberal kapitalist olmadığı gibi asla sosyalist de olmamıştır. Fakat her zaman toplumcudur” (Tuğcugil, 1979a: 13).

“Sosyalizm, aslında bir toplumculuk, bir cemaatçilik değil, tıpkı aristokrasi gibi bir zümreciliktir; bir azınlıkçılıktır” (Tuğcugil, 1979a: 13).

“9 Işık’çı toplumcu işverenden yana olmaz, işçiden yana da olamaz. O, bütün bir milleten yanadır” (Tuğcugil, 1979a: 14).

“Toplumculuk, milliyetçiliğin kaçınılmaz bir gereğidir. Bir içtimaî birim olarak millet, fert, aile, sülale, kabile, aşiret, boy, sınıf v.s gibi cemiyet birimlerinden büyük ve onları içine alan, kavrayan bir topluluğun adıdır. Milliyetçilik ise millet’i diğer cemiyet birimlerine tercih eden, bağluluk sıralamasında millet’i başa koyan tutumun ismidir...Toplumculuk, milliyetçilikte mündemiçtir. Milliyetçiliğin içinde kendiliğinden vardır” (Tuğcugil, 1979a: 14).

Türkeş de “Milli Doktrin Dokuz Işık” adlı eserinde (2017: 23-24) milliyetçiliğin toplumculuk ilkesinden daha geniş olup içinde toplumculuk ilkesini barındırdığını belirtmiştir: *“Dokuz Işık ilkelerinin başında yer alan Milliyetçilik, diğer ilkelerin arasında bulunan Toplumculuk ilkesinin kavramından daha geniş bir kavramdır. Milliyetçilik kavramının içinde Toplumculuk da vardır” (Türkeş, 2017: 23-24).*

Türkeş, tarihin seyrinin sınıf mücadelesi üzerine kurulu olduğunu belirten komünist rejim mensuplarına karşı, milli menfaatlerin bir ülke açısından önemini kaybetmediğini savunmaktadır. Bu bakımdan milliyetçiliğin esasları bugün bile dünya devletlerinin eylemlerine yön verecek kadar mühimdir. Dokuz Işık da Türkeş SSCB ve Çin idaresi üzerinden milliyetçiliğin esasları olan milli menfaatlerin politik eylemleri belirlediğini kanıtlamaktadır:

“Bugün Sovyetler Birliği ile Komünist Çin sınırı boyunca her iki tarafın, sayısı milyonları aşan ordularını birbirlerine karşı yığdıkları herkes tarafından bilinmektedir. Her iki devlet birbirlerine karşı bir savaş hazırlığı yapmaktadırlar ve bu davranışları bir gün bir savaşa müncer olacak olur ise buna hiç kimse şaşırmayacaktır. O halde milliyetçiliği inkar eden ve Enternasyonalizmi ileri süren, Marksizm’i benimsemiş, aynı rejim altında yaşayan bu milletlerin, bu devletlerin birbirleriyle anlaşmazlığının sebebi nedir?”

Bu sebep dünyanın kurulduğu günden beri değişmemiş olan faktördür. O faktör de milletlerin kendi milli menfaatlerini sağlama gerçeğidir” (Türkeş, 2017: 27).

Türkeş, Dokuz Işık adlı eserinde benimsenmiş olunan Türk milliyetçiliğinin asla ırkçılığa dayanan şovenist bir yapıda olmadığını belirtmektedir: *“Türkçülük, Milliyetçilik anlayışımız; manevi şuurlanmaya dayanır. Bu temel üzerinde Türkçülük şuuruna erişmiş, samimi olarak ‘Ben Türküm’ diyen herkes Türktür. Türkçülük ve Türk’ün tayininde, sapık ölçülere, özellikle mezhepçiliğe, coğrafyacılığa, laboratuvar ırkçılığına inanmıyoruz” (Türkeş, 2017: 57).*

Alparslan Türkeş, “Milli Doktrin Dokuz Işık” adlı eserinde milliyetçi hareket’in var olma amacını şu şekilde dile getirmiştir:

“Toprak bütünlüğümüzü, devletimizin ve milletimizin bölünmezliğini hedef almış olan haince faaliyetlere karşı Türk Milleti olarak ayağa kalkmalıyız. Türk gençliği için, milli vazifenin ilk şartı olarak Milliyetçilik ve Türkçülük gelmektedir. Gençliğimizi, yeni büyük bir savaş beklemektedir. Bozgunculuğa, tembelliğe, ahlâksızlığa, cehalete, yalancılığa karşı büyük bir savaş.. Türklüğü inkar eden, Türk Milletinin birliğine ve bütünlüğüne karşı çıkan Komünizme, bölgeciliğe, mezhepçiliğe ve diğer her çeşit bölücülüğe karşı amansız bir savaş..

İşte bunun için Milliyetçi Hareketi başlattık”

(Türkeş, 2017: 62-63).

“Milli Doktrin Dokuz Işık” da Türkeş, komünist ideolojiyi savunanlara açıkça karşı olduğunu belirtmiş ve Türkiye’de komünist düzen kurma hayalinde olanlara karşı milliyetçi hareket’in hizmette olduğuna vurgu yapmıştır. Bu bağlamda Milliyetçi Hareket Partisinin temel hizmetinin ülkeyi yabancı ideolojilerden kurtarmak olduğuna işaret etmiştir: *“Biz parti olarak Türkiye içinde Komünizmi ve diğer fesat hareketlerini er geç ezip yok edeceğiz. Fakat yalnız onları değil, bu yıkıcı faaliyete karşı vazifesini yapmayan iktidarı ve fesatçılara yordakçılık eden hainleri de en ağır cezalara çarptıracağız” (Türkeş, 2017: 62-69).*

Türkeş, Dokuz Işık’ın komünist ideolojiye karşı reaksiyon hareket olmadığını belirterek, dokuz ışık’ın milli bir doktrin ve milli bir aksiyon olduğu üzerinde durur.

Burada komünist ideoloji ile dokuz ışık arasındaki farkları da açıkça ortaya koymaya çalışır:

“1. Biz Türk Milliyetçisiyiz. Türk Milletinin varlığını her şeyin temeli olarak alırız. Komünistler vatan, millet tanımazlar.

...

2. Komünistler kin ve nefreti hareketlerinin mayası olarak ele alırlar. İşçi sınıfının dışındakilere karşı sonsuz bir kin duyarlar. Biz hiçbir sınıf farkı gözetmeksizin, insanlara karşı sonsuz saygı ve sevgiyi esas alırız. Bizde kin ve nefretin yeri yoktur.

3. Milliyete taraftarız. Fakat kapitalizmden de ayrı bir görüşümüz vardır. Milletın yararına kullanmak ve başkalarını sömürme vasıtası olarak kullanmamak şartıyla biz herkesin mülk sahibi olmasını esas almış bulunuyoruz. Komünizm ise mülkiyeti yok etmeyi, mülkiyet hakkı tanımamayı ve her şeyin devlet malı olmasını esas almıştır” (Türkeş, 2017: 99).

Türkeş, Büyük Türkiye'nin kuruluşunu sağlayacak yolun Dokuz Işık olduğuna vurgu yaparak “Milli Doktrin Dokuz Işık” adlı eserine şu cümlelerle son vermiştir:

“MİLLİ DOKTRİN DOKUZ IŞIK, MİLLİYETÇİ HAREKETİN ÖNDERLİĞİNDE BÜYÜK TÜRKİYE'NİN KURULUŞUNU SAĞLAYACAK TEK MİLLİ YOLDUR” (Türkeş, 2017: 549).

Bozkurt sembolünün milli bir sembol olduğu üzerinde durduğu yazısında Türkeş (2017: 95) Türk-İslam bakış açısını yansıtan “Türk milliyetçileri Hira dağı kadar Müslümandırlar, Tanrı dağı kadar Türktürler” sözüne de yer vermiştir.

Töre'nin 103-104. sayısında Adil Avni Aslan'ın “Namer'de” adlı şiirinin dizelerinde derginin Türk-İslam Sentezi içerisinde komünizme karşı olan kimliğini görmekle birlikte diğer yandan Türkeş'in liderliğini de inşa ettiğini görmek mümkündür. Şu dizeler bu bilgiyi doğrular niteliktedir:

“ ...

*Kahpe Moskof kol geziyor yurdumda
Tek bilek tek yüreğiz Başbuğ ardında
İman benim kalem inanç bağrımda
Köpek yürekliye tüküresim gelir*

Bir ALLAH bir VATAN bir BAYRAK

Az kaldı gardaş sökecek şafak

Bu yurt bizim; bizim olacak

İnançsız kafasın kırasım gelir

...

Döneklik emretmez kitabım Kur'an

İster ki düşmana karşı pervasız duran

Biz inananlar bir, hazırız her an

Geri duran döneği vurasım gelir”

(Aslan, 1979-1980: 58).

Töre dergisinin 1971-1980 yılları arasındaki yazılarında milliyetçi hareketi desteklediği ve Alparslan Türkeş'in liderliğini inşa etmiş olduğunu görmek mümkündür. Töre kadrosundan Ayhan Tuğcugil'in kaleme aldığı “Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi” adlı yazılarda Türkeş'in “Dokuz Işık Doktrini”nin desteklendiği görülmektedir. Ayrıca dergide yer alan şiirlerde de “Dokuz Işık”ın Türk milletinin gelişimi için önemli bir yere sahip olduğu da vurgulanmaktadır.

Töre dergisi ile Milliyetçi Hareket Partisi arasındaki ilişkiye bakıldığında; Töre'nin 1970'li yıllarda siyasal arenada kendine yer edinmeye çalışan Milliyetçi Hareket Partisi için fikri anlamda ve oy tabanını genişletebilmesi noktasında katkılar sunmuş olduğu söylenebilir. Milliyetçi Hareket Partisi ve lideri Alparslan Türkeş'in varlığı ise Töre dergisinin fikriyatının siyasallaşmasına katkıda bulunmuş olduğu söylenebilir.

5. SONUÇ

Doğası gereği toplumsal bir varlık olan insanın kendini tanımlaması noktasında milliyetçilik akımı önemli bir işlevi yerine getirmiştir. Kim olduğunun bilgisine sahip olmak isteyen insanoğlu kendi kimliğini bulma arayışının ardından bir “biz” ve “ötekiler” inşasında bulunmuştur. Monarşiden Cumhuriyet’e uzanan süreçte toplumların yönetilmesi noktasında yaşanan değişimler, politik olarak insanları milliyetçilik ekseninde buluşturmuştur. Fransız İhtilali eşitlik, özgürlük, adalet gibi kavramları öne çıkarmasıyla bu buluşmayı sağlayan önemli dönüm noktalarından olmuştur. Monarşiden meşrutiyete, meşrutiyetten cumhuriyete uzanan süreçte Türk tarihinde milliyetçiliğin etkin bir ideoloji olarak var olduğu görülmektedir. Milliyetçilik fikir akımı bir yandan Osmanlı İmparatorluğu gibi imparatorlukların parçalanmasına ve yıkılmasına neden olurken, diğer yandan milli bilinç ile yapılan milli mücadelenin ardından cumhuriyetle yönetilen yeni bir Türk devletinin kurulmasına vesile olmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti açısından milliyetçi düşüncenin gelişimi ve bağımsızlık ülküsü yeni bir devletin inşası olarak hayata geçerken diğer yandan “milliyetçilik” farklı bağlamlarda kendini inşa etmeye başlamıştır. Resmi milliyetçilik, laik ve seküler olması nedeniyle İslam’ı dışarıda bırakmaktaydı ve Anadoluocular için İslam, milleti oluşturan temel faktördü. Resmi milliyetçilik anti-irredentalistti ve bu durum Turan ülküsüne sahip Türkçü milliyetçiler için sorun teşkil ediyordu. Bu faktörler Anadoluocular ve Türkçülerin faaliyetlerine uygun bir zemin hazırlamaktan uzaktı.

Türkçüleri Anadoluocularardan ayrı kılan en büyük etkenlerin din, ırk ve tarih olduğu söylenebilir. Türk siyasi tarihinde milliyetçiliğin siyaset sahnesinde var olma çabasında bu kesimlerin etkilerini görmemiz mümkündür. Resmi milliyetçiliğin laik, seküler ve anti-irredentalist perspektifi ve milletin geleceğini tehdit ettiğine inanılan komünizmin ülkede etkin bir hal almaya başlamasından duyulan rahatsızlık Türkçüleri ve Anadoluocuları “Türkiye Milliyetçiler Derneği”nde buluşturmuştur. Türkiye Milliyetçiler Derneği ile Türkçüler ve Anadoluocuların siyasete uzanan “Tanrı dağı kadar Türk, Hira dağı kadar Müslümanız” söylemini geliştirdiği söylenebilir. Bu noktada 1970’li yıllarda Aydınlar Ocağının faaliyetleri de Türk-

İslam Sentezi'nin ortaya konulmasına, milliyetçiliğin İslam'la eklemlenip siyasal arenada var olmasına etkide bulunmuştur.

1944 Irkçılık-Turancılık yargılamalarında Türk milliyetçiliğinin dava edilmesi, ardından bir ideoloji olarak kabulü ve siyasette halk tabanında belli kesimlerin oylarını toplayabilmesi bu akımların etkisiyle gerçekleşen süreçler olarak yorumlanabilir. 1960'lı yıllardan sonra CKMP ve MHP gibi partilerin kendini inşa etme süreçlerinde milliyetçiliği temel alan yönelimleri görebiliriz. Özellikle 1969 yılında CKMP'nin MHP'ye dönüşmesi sembolünün “üç hilal”olarak belirlenmesi, milliyetçilik düşüncesinin İslam ile eklemlenip farklı bağlamlarda siyaset sahnesine taşındığının en somut ifadesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

1970-1980 yılları arasındaki dönem toplumsal olarak pek çok olaya tanıklık ettiği ve Türk siyaset hayatında iktidarsızlık dönemini –koalisyonlar dönemi- içine aldığı için sancılı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Töre dergisi de milliyetçi muhtevaya sahip bir dergi olarak 1971 yılında yayın hayatına başlamış ve çağın ideolojiler çağı olduğunu vurgulayarak Türk toplumunun ancak “milliyetçilik” düşüncesiyle kurtulabileceğine ilişkin görüşleriyle öne çıkmıştır.

Töre dergisi, Türkiye'de Türk milliyetçiliğinin gelişimi için önemli faaliyetlerde bulunmak amacıyla, Türk devletinin sanat, dil, ekonomi, eğitim, kültür, tarih gibi pek çok alanda gelişimini sağlayabilmeyi kendisine dert edinmiştir. Dönemsel olarak komünizmin Türk toplumunda bir tehdit olarak algılanması noktasında milliyetçi hareketin Türk-İslam Sentezi'ne atıflarda bulunmuştur. Türk'ün şanlı tarihini ve Türk tarihinin kahraman liderlerini ön plana çıkarırken, Türk'ün gücünü İslam dininden aldığı düşüncesini de vurgulamıştır. Bu bağlamda Töre dergisi “Tanrıdağı kadar Türk, Hıra Dağı kadar Müslümanız” bakış açısıyla dönemsel olayları yorumlamış ve kendi tezi ekseninde Türk toplumuna bir yol göstermek amacıyla varlığını devam ettirme gayretinde olmuştur. Gerek şekil itibariyle – burada şekilden kasıt dergide yayımlanan resimler, karikatürler ve dergi kapağı için uygun görülen figürler- gerekse içerik olarak yayımlanan yazılar ve şiirlerle Töre dergisinin milliyetçi muhafazakar bir perspektifte olduğunu görmek mümkündür.

Töre dergisi zengin yazar kadrosuyla toplumsal alanda pek çok konuya ilişkin yazılara yer vermiş, milliyetçi düşünceinin özellikle gençlerde gelişmesini amaçlamıştır. Ayşe dergisinden Töre dergisine dönüşmesi derginin vizyonunun büyüklüğüne de kanıt olmuştur. Dergi ilk etapta milliyetçi Türk kadınlarına hitap etmekteyken Töre ile birlikte okuyucu kitlesini genişletmiş ve Türk toplumunun gelişimi açısından önemli bir görevi üstlendiğini beyan etmiştir. Töre’yi var eden şartlar milliyetçi cenahın milliyetçi muhafazakar düşüncesinden ziyade dönemin karışık ve Türk toplumu açısından çalkantılı bir seyir izlemesi olmuştur. Bu bağlamda derginin incelenmesi başlığı altında görülen temalar –Türk-İslam Sentezi, Antikomünizm, Güncel Olaylara Milliyetçi Perspektif, Milli Kültür ve Töre Derginde Milliyetçi Hareket Partisi gibi başlıklar- dönemsellerin olayların Töre dergisinde yorumlandığını ve olaylar karşısında derginin geleceğe ilişkin bir tezinin olduğunu da göstergesi olmuştur.

Töre dergisi komünizm karşısında milliyetçiliği ön plana çıkarmaktadır. Temelini Marksist düşünceden alan bu komünist sistemin eksiklerini öne çıkarma noktasında, Türk Milliyetçiliği Fikir Sisteminin ne olduğuna dair açıklamalarda bulunarak, komünist sistemin ayakta kalamayacak bilimsel olmayan, sığ bir noktada durduğunu da yayımlanan yazılarında ifade etmektedir. Dergi, komünist sisteme karşı olduğunu; komünizmin “millet” gerçekliğini reddetmesinin yanı sıra toplumu ayakta tutan din, ahlak ve aile gibi önemli müesseselere gereken önemi vermemesi, bu müesseseleri hiçe saymasından dolayı da karşı olduğunu beyan etmiştir.

Derginin sol karşıtlığını Ecevit hükümetine duyulan tepkilerle ifade ettiği görülmektedir. Ecevit’in “Ortanın Solu” politikasının ülkede komünizm yandaşlarını cesaretlendirdiği fikrini taşıması ve Ecevit’in faaliyetlerinde milliyetçilik duygusunu önemsemediğinin öne çıkarılmasıyla dergide sol karşıtlığının Ecevit hükümetine ve bu hükümetin faaliyetlerine yönelik tepkide somutlaştığı söylenebilir. Ayrıca SSCB’nin dış Türkler üzerindeki baskısı, gizli ajan yetiştirmesi, ülkelerde komünist parti kurma girişimleri ile eleştirilmesisol karşıtlığının ve anti-komünist bakış açısının yansımalarıdır.

Töre dergisinin Türk-İslam Sentezi'ni öne çıkaran görüşleri değerlendirildiğinde İslam dünyasının durumuna ve geleceğine yönelik kaygıların bulunmadığı görülmektedir. Bu bağlamda Filistin ve Cezayir'in durumu ya da İran İslam Devriminin İslam dünyasına etkisine ilişkin herhangi bir yaklaşım sunulmadığı görülmektedir. Buna karşın derginin dış Türklerin durumu meselesinde çok hasas olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Azerbaycan'ın, Bulgaristan'ın durumu; SSCB yönetimindeki ve İran yönetimindeki Türklerin durumuna yer verilmekte olduğu görülmektedir. 1975 yılında dergide "Türk Dünyası Dosyası" adı altında bir bölüm açılması derginin dünya üzerindeki Türklerin durumunu ve Türk dünyasının geleneklerini önemsediğinin de kanıtı olmaktadır.

Milliyetçiliğin yeni çağda etkili olabilecek bir fikir akımı olmayacağını düşünen güçlü ideolojiler karşısında milliyetçiliğin her çağda etkin bir fikir olacağına yönelik yorumlar Töre kadrosunca ve Türkeş ile yapılan röportajlarda da öne çıkarılmıştır. Türkeş'in fikirlerini önemseyen Töre kadrosunun zararlı bütün ideolojiler karşısında milliyetçiliği öne çıkardığı ve Türklerin "kızıl elma" ülküsüne sahip çıktığı görülmektedir. Ayrıca Töre dergisinde milliyetçiliğin tarih öncesine dayandığı görüşü hakimdir. Bu yönüyle teorik olarak ilkçi yaklaşıma yakın bir çizgide durdukları söylenebilir. Töre kadrosu, milliyetçiliğin kurtuluş savaşının etkisiyle ya da komünizmin ülkede zararlı faaliyetleriyle öne çıkmasından sonra görülmediğini, milliyetçiliğin zaten çağlar öncesinde Türklerde var olduğunu vurgulamaktadır.

1970'li yıllarda milliyetçi bir hareket olarak kendini inşa eden ve koalisyonlar döneminde hükümette faaliyet gösteren Milli Görüş Hareketine ve lideri Erbakan'a karşı da Töre kadrosunun mesafeli bir duruşa sahip olduğu söylenebilir. Erbakan'ın söylem ve faaliyetlerinin Töre dergisi yazılarında eleştirildiği görülmektedir. Bu bakımdan Töre'nin kendisini Milli Görüş Hareketinden ayrı tuttuğunu söylemek yerinde olur.

Dönemin siyasi buhranında milliyetçi bir hükümetin ülke yönetiminde olması gerekliliğine dikkat çeken Töre dergisi, Türkeş'in Türk siyasi hayatı için önemli bir lider olacağını vurgulamaktadır. Bu haliyle bir yandan Türk toplumunda asırlardan

beri var olan “kahraman lider” sıfatına atıfta bulunurken diğer yandan içinde bulunulan kaos ortamında Türkiye’nin kalkınabilmesi noktasında lider vasfını ön plana çıkardığı Alparslan Türkeş’in liderliğini de inşa etmiş bulunmaktadır. Türkeş’in ileri görüşlülüğünün vurgulanması –örneğin Rumlarla yaşanan Kıbrıs Sorununun ancak savaşıyla çözülebileceği görüşü- ve Türk toplumunu kalkındıracağına inanılan –Dokuz Işık Doktrini- tezleri dergi bünyesinde her zaman öne çıkarılan konular olmuştur. Halide Nusret Zorlutuna’nın kızı Emine Işinsu ile Töre’yi var eden dönemin MHP Genel Başkan Yardımcısı ve önemli kanaat önderi Dünder Taşer’in de katkılarının derginin sayılarında öne çıkarılmış olduğu görülmektedir. Denilebilir ki Töre dergisi, MHP ve siyasilerine olan yakınlığı ile gelişimi ve oy kitlesini genişletmesi açısından bu partiye katkı sağlamıştır.

Koalisyonlar dönemini ve muhtıralı dönemi içinde barındıran, 12 Eylül darbesine uzanan 1971-1980 yılları arasında Töre dergisi Türk milliyetçiliğinin gelişimi ve Türkiye devletinin geleceğini kendine dert edinmiş, Türkiye için daha iyi zamanlara ancak milliyetçilik düşüncesiyle gelinebileceğini vurgulamıştır. İçinde bulunulan kötü şartların komünizm yandaşlarını arttırmasının en büyük nedeni ülkede var olan “fikir boşluğu” olarak belirlenmiştir. Dönemin ideolojiler savaşı olduğu bu çağda ülkeyi kötü bir duruma düşürecek her türden “tehlikeli ideolojiler” karşısında Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi ile hareket edilmesi gerekliliği vurgulanarak, milliyetçiliğin aydın kesim üzerinde inşa edilmesi bu bakımdan milliyetçilik düşüncesinin akademik camiada var olması gerekliliğini ifade etmiş, bu doğrultuda yayınlar yapılmıştır.

Sovyetlerin 1980’li yıllara gelindiğinde ayakta kalmayı başaramayacağına yönelik vurguların yapıldığı Töre’nin sayılarına bakıldığında bugün bu tespitin doğru olduğu görülmektedir. Komünist sistem 1991 yılında Sovyet Rusya’nın çöküşüyle son bulmuştur. Ayrıca dönemin milliyetçilik çağı olmadığını söyleyen zararlı ideolojilere karşı, her milletin her şeyden önce kendi milli varlığını ve çıkarlarını korumaya devam edeceğini vurgulaması, bugün halen devam eden milliyetçi ruh düşünüldüğünde yine haklı bir tespit olarak ön plana çıkmaktadır.

6. KAYNAKÇA

- Ahmad, Feroz. (1999). *İttihatçılıktan Kemalizme*, Kaynak Yayınları: 4.Basım: İstanbul.
- Akçura, Yusuf. (2015). *Üç Tarz-ı Siyaset*, (Çev. Erol Kılınç) Ötüken Yayınları: 2.Baskı: İstanbul.
- Akın, Mahmut H. (2011). *Toplumsallaşma Sözlüğü*, Çizgi Kitabevi: 1.Baskı: Konya.
- Akın, Mahmut H. (2013). *Siyasallığın Toplumsal İnşası: Siyasal Toplumsallaşma*, Çizgi Kitabevi: 1.Baskı: Konya.
- Alkan, Mehmet Ö. (2006). "Resmi İdeolojinin Doğuşu ve Evrimi Üzerine Bir Deneme", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Cumhuriyet'e Devreden Düşünce Mirası Tanzimat ve Meşrutiyet'in Birikimi* içinde, 1. Cilt, İletişim Yayınları, ss.377-401, İstanbul.
- Anderson, Benedict. (2015). *Hayali Cemaatler: Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması*, Metis Yayınları: 8.Baskı: İstanbul.
- Araı, Masamı. (2006). "Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Cumhuriyet'e Devreden Düşünce Mirası Tanzimat ve Meşrutiyet'in Birikimi* içinde, 1. Cilt, İletişim Yayınları, ss.181-195, İstanbul.
- Arslan, Emre. (2009). "Türkiye'de Irkçılık", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik* içinde, 4.Cilt, İletişim Yayınları, ss.409-426, İstanbul.
- Aydın, Mustafa. (2013). *Güncel Kültürde Temel Kavramlar*, Açılım Kitap Pınar Yayınları: 2.Baskı: İstanbul.
- Ayvazoğlu, Beşir. (2009). "Tanrıdağ'dan Hıra Dağı'na Uzun İnce Yollar", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik* içinde, 4.Cilt, İletişim Yayınları, ss.541-578, İstanbul.

- Bakirezer, Güven. (2009). "Nihal Atsız", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik içinde*, 4.Cilt, İletişim Yayınları, ss.352-357, İstanbul.
- Balçık, M.Berk. (2009). "Milliyetçilik ve Dil Politikaları", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik içinde*, 4.Cilt, İletişim Yayınları, ss.777-787, İstanbul.
- Baş T, Akturan U. ve diğerleri. (2013). "*Nitel Araştırma Yöntemleri: Nvivo ile Nitel Veri Analizi*", Seçkin Yayıncılık, 2.Baskı, Ankara.
- Bayraktutan, Yusuf.(1996). *Türk Fikir Tarihinde Modernleşme, Milliyetçilik ve Türk Ocakları*, Kültür Bakanlığı Yayınları: 1.Baskı: Ankara.
- Bora, Tanıl. (2015). *Türk Sağının Üç Hali: Milliyetçilik, Muhafazakarlık, İslamcılık*, İletişim Yayınları: 9.Baskı: İstanbul.
- Can, Kemal. (2009). "Ülkücü Hareketin İdeolojisi", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik içinde*, 4. Cilt, İletişim Yayınları, ss. 663-685, İstanbul.
- Carr, Edward Hallett. (2007). *Milliyetçilik ve Sonrası*, (Çev. Osman Akınhay) İletişim Yayınları: 4.Baskı: İstanbul.
- Çalık, Mustafa.(2009). *Milli Kimlik, Milliyet, Milliyetçilik: Cedit Neşriyat Yayıncılık: 3.Baskı: Ankara.*
- Duran, Burhanettin. (2005). "Cumhuriyet Dönemi İslamcılığı: İdeolojik Konumları, Dönüşümü ve Evreleri", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: İslamcılık içinde*, 6.Cilt, İletişim Yayınları, ss. 129-155, İstanbul.
- Ertekin, Osman Gazi. (2009). "Cumhuriyet Döneminde Türkçülüğün Çatallanan Yolları", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik içinde*, 4.Cilt, İletişim Yayınları, ss.345-386, İstanbul.
- Fedayi, Cemal. (2009). "Türkiye'nin Siyasal ve Sosyal Kaos Dönemi (1971-1980) – Nâm-ı Diğer: 70'li Yıllar", *Osmanlı'dan İki Binli Yıllara Türkiye'nin Politik Tarihi (İç ve Dış Politika)*, Ed. A.Çaylak, C. Göktepe, M. Dikkaya ve H. Kapu, Savaş Yayınevi, ss.489-520.

- Gellner, Ernest. (2013). *Milliyetçiliğe Bakmak*, (Çev. Coşar, Özertürk ve Soyarık) İletişim Yayınları: İstanbul.
- Georgeon, Francois. (1986). *Türk Milliyetçiliğinin Kökenleri - Yusuf Akçura (1876-1935)*, Yurt Yayınları:13, Türkiye Araştırmaları Dizisi:12, Ankara.
- Gökalp, Ziya.(2008).*Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak: Parıltı* Yayıncılık:İstanbul.
- Gökalp, Ziya.(2014). *Türkçülüğün Esasları*, Alter Yayınları: Ankara
- Güngör, Erol.(1975).*Türk Kültürü ve Milliyetçilik: Ötüken Yayıncılık: 1.Basım: İstanbul.*
- Hayes, Carlton J.H. (2010). *Milliyetçilik: Bir Din*, (Çev.Murat Çiftkaya) İz Yayıncılık: 2.Baskı: İstanbul.
- Heyd, Uriel. (2010). *Türk Milliyetçiliğinin Kökenleri*, (Çev.A.Göke Bozkurt) İlgü Kültür Sanat Yayıncılık: 1.Baskı: İstanbul
- Hobsbawm,E.J. (2006). *Milletler ve Milliyetçilik*, (Çev. Osman Akınhay) Ayrıntı Yayınları: 3.Baskı: İstanbul.
- Karakaş, Mehmet .(2015). *Modernlik Küreselleşme ve Türkiye'nin Kimlikler Evreni: Küre* Yayınları: İstanbul.
- Karakaş,Mehmet.(2014).”Türkçülük’ten Türk Milliyetçiliği’ne: Türk Milliyetçiliğinin Farklı Halleri” *Sosyoloji Divanı* içinde,Çizgi Kitabevi ,Ed.Köksal Alver, Konya, ss.301-323
- Karpat, Kemal. (2016). *Türk Demokrasi Tarihi: Sosyal, Kültürel, Ekonomik Temeller*, Timaş Yayınları: 7.Baskı: İstanbul.
- Kılıç, Murat. (2016). *Allah, Vatan, Soy, Milli Mukaddesat: Türk Milliyetçiler Derneği (1951-1953): İletişim Yayınları, İstanbul.*

- Koçak, Cemil. (2009). “Türk Milliyetçiliğinin İslam’la Buluşması Büyük Doğu”,*Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik* içinde, 4.Cilt, İletişim Yayınları, ss.601-613,İstanbul.
- Kösoğlu, Nevzat.(2009).”Türk Milliyetçiliği İdeolojisinin Doğuşu ve Özellikleri”*Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik* içinde, 4.Cilt, İletişim Yayınları, ss.208-225,İstanbul.
- Kumar, Ranjit. (2011). “*Araştırma Yöntemleri*”(Çev. Çokluk, Şekercioğlu ve Atak / Ed. Ömay Çokluk), Edge Akademi Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara.
- Mardin, Şerif. (1991). *Türkiye’de Din ve Siyaset*, (Der. Mümtaz’er Türköne, Tuncay Önder) İletişim Yayınları: İstanbul.
- Neuman, W. Lawrence. (2014). “*Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar I*”, Yayıncı Yayıncılık, 7. Baskı, 1. Cilt Ankara.
- Öğün, Süleyman Seyfi.(2000).*Mukayeseli Sosyal Teori Milliyetçilik*: Alfa Yayınları:1.Baskı: İstanbul.
- Önen, Nizam.(2009).”Reha Oğuz Türkkkan”,*Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik* içinde,4.Cilt,İletişim Yayınları, ss.362-369, İstanbul.
- Özkırımlı, Umut.(2009).*Milliyetçilik Kuramları: Eleştirel Bir Bakış*: Doğu Batı Yayınları: 3.Baskı: Ankara.
- Roger, Antoine.(2008).*Milliyetçilik Kuramları*, Çev. Aziz Ufuk Kılıç, Versus Kitap Yayıncılık: İstanbul.
- Said Halim Paşa,(1973),*Buhranlarımız*, (Haz. M. Ertuğrul Düzdağ), İstanbul: Tercüman 1001 Temel Eser.
- Sevim, Acar.(2008).*Halk Milliyetçiliğinin öncüsü*: Herder: Bilge Kültür Sanat Yayınları: 1.Baskı: İstanbul.

- Smith, Anthony D. (1994). *Milli Kimlik*, (Çev.Bahadır Sina Şener): İletişim Yayınları:İstanbul.
- Subaşı, Nejd. (2005). “1960 Öncesi İslâmi Neşriyat: Sindirilme, Tahayyül ve Tefekkür”,*Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: İslâmcılık* içinde, 6.Cilt, İletişim Yayınları, ss.217-231, İstanbul.
- Şahna, Ülkü. (2008). ”Türkiye’de Milliyetçiliğin Ortaya Çıkışı ve Tek Parti Döneminde Milliyetçilik Anlayışları”, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şen, Hasan. (2012). *Kemalist Modernleşme ve İslamcı Gelenek*, Kadim Yayınları, 1.Baskı: Ankara.
- Taştan, Yahya Kemal. (2017). *Balkan Savaşları ve Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu*, Ötüken Yayınları: 1. Baskı: İstanbul.
- Tok, Nafiz. (2012). ”Siyasal İdeolojiler”, *Siyaset Bilimi* içinde,(Ed. Halis Çetin), ss.117-179, Orion Kitabevi: Ankara.
- Tuçcugil, Ayhan.(1976).”Türk Milliyetçiliği Fikir Sisteminin Gayesi”,*Töre Dergisi* 61.Sayı içinde, Şark Matbaası, 8.yıl, ss.2-7, Ankara.
- Türkeş, Alparslan. (2017).” Milli Doktrin 9 Işık”, Bilge Karınca Yayınları, İstanbul.
- Uzun, Turgay.(2012).”Uluslar ve Milliyetçilikler”*Siyaset Bilimi* içinde,(Ed. Halis Çetin), ss.423-452, Orion Kitabevi: Ankara.
- Ünüvar, Kerem.(2006). “İttihatçılıktan Kemalizme İhya’dan İnşa’ya”, *ModernTürkiye’de Siyasi Düşünce: Cumhuriyet’e Devreden Düşünce Mirası Tanzimat ve Meşrutiyet’in Birikimi* içinde,1. Cilt, İletişim Yayınları, ss.181-195, İstanbul.
- Vatandaş, Celalettin. (2004). *Ulusal Kimlik Türk Ulusçuluğunun Doğuşu*: Pınar Yayınları: İstanbul.

- Vincent, Andrew.(2006).*Modern Politik İdeolojiler*,(Çev. Arzu Tüfekçi): Paradigma Yayınları: İstanbul.
- Yeniçeri, Özcan. (2011). “Bağımlılık Paradigmaları ve Türk Milliyetçiliği”, Kripto Kitabevi: Ankara.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2008). “*Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*”, Seçkin Yayıncılık, 6. Baskı, Ankara.
- Yıldız, Ahmet. (2006). “Kemalist Milliyetçilik”,*Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Kemalizm içinde*, 2.Cilt, İletişim Yayınları, ss.210-234, İstanbul.
- Yılmaz, Murat.(2009).”Dündar Taşer”,*Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce:Milliyetçilik içinde*, 4.Cilt, İletişim Yayınları, ss.668-677, İstanbul.
- Yılmaz, Murat.(2009).”Mümtaz Turhan”,*Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce:Milliyetçilik içinde*, 4.Cilt, İletişim Yayınları, ss.362-369, İstanbul.
- Zürcher,J.Erik.(2016).*Modernleşen Türkiye’nin Tarihi*:İletişim Yayınları:32.Baskı:İstanbul.

6.1. TÖRE DERGİSİ KAYNAKÇASI

- Akbaş, Korkut. (1975).“Oy Kırım Kırım?”,*Töre Dergisi*, Sayı: 54, Ankara, ss.12-13.
- Aksoy, Alper. (1975).“Bozkurtların Türküsü”,*Töre Dergisi*, Sayı: 54, Ankara, ss.40-45.
- Aksu, Nizamettin.(1978).“Kükresin!”,*Töre Dergisi*, Sayı: 85, Ankara, ss.49.
- Alan, Zeki. (1976). “Hasret”,*Töre Dergisi*, Sayı: 64, Ankara, ss.19-20.
- Alan, Zeki. (1977).“Kültür Değerlerimizin İmdat Çılgınlıkları”,*Töre Dergisi*, Sayı: 79, Ankara, ss.28-29.
- Alan, Zeki. (1978).“Özün Yıkılış ve Diriliş Kavgası”,*Töre Dergisi*, Sayı: 81, Ankara, ss.40-42.
- Albayrak, Ömer.(1978). “Cihan Devleti”,*Töre Dergisi*, Sayı: 91, Ankara, ss.40.
- Altaylı Oğuzata. (1974). “Sinemamızın Fikrî Yapısı”,*Töre Dergisi*, Sayı: 32, Ankara, ss.57-58.
- Altaylı Oğuzata. (1976).“Türkiye’de Film Kontrolü ve Kamuoyu Aldatma Çabaları”,*Töre Dergisi*, Sayı: 62, Ankara, ss.42-44.
- Altaylı, Oğuzata. (1973). “Türkiye’de Yeraltı Sineması”, *Töre Dergisi*, Sayı: 24, Ankara, ss.56-57.
- Aras, Rıfki. (1979). “A Gardaş”,*Töre Dergisi*, Sayı: 101, Ankara, ss.38.
- Arık, Alev. (1971). “Milliyetçi Toplumcu Açından Hali Hazır Zihni Muhtevanın Değiştirilmesi Problemi”,*Töre Dergisi*, Sayı: 29/1, Ankara, ss.11-16.
- Arslan, Ahmet Ali. (1979).“Yüzümüzü İran’a Dönelim”,*Töre Dergisi*, Sayı: 96, Ankara, ss.6-11.

- Aslan, Adil Avni. (1979-1980).“Namer’de”,*Töre Dergisi*, Sayı: 103-104, Ankara, ss.58.
- Asya, Arif Nihat. (1973).”Başbuğ”, *Töre Dergisi*, Sayı: 21, Ankara, ss.26.
- Asya, Arif Nihat. (1974a). “Dua”,*Töre Dergisi*, Sayı: 32, Ankara, ss.51.
- Asya, Arif Nihat. (1974b). “Onlar Bu Dilden Anlar”,*Töre Dergisi*, Sayı: 39-40, Ankara, ss.42-43.
- Ayktulu, Ilgız. (1977a).“12 Mart’ın Siyasi Şube Müdürü Ilgız Ayktulu Açıklıyor I”,
Konuşan: Emine Işımsu,*Töre Dergisi*, Sayı: 74, Ankara, ss.2-10.
- Ayktulu, Ilgız. (1977b).“12 Mart’ın Siyasi Şube Müdürü Ilgız Ayktulu Açıklıyor II”,
Konuşan: Emine Işımsu,*Töre Dergisi*, Sayı: 75, Ankara, ss.7-15
- Ayktulu, Ilgız. (1977c).“12 Mart’ın Siyasi Şube Müdürü Ilgız Ayktulu Açıklıyor III”,
Konuşan: Emine Işımsu,*Töre Dergisi*, Sayı: 76, Ankara, ss.7-13.
- Bakî , Hayati. (1974). “Kız Kıbrıs Oğul Turan Şöleni”,*Töre Dergisi*, Sayı: 41, Ankara, ss.27.
- Balcıoğlu, A.Rahim. (1972). “Vatan Mubarek”, *Töre Dergisi*, Sayı: 10, Ankara, ss.23.
- Bayraktar, Vedat. (1978).“Bir Düzenin Öncüleri”,*Töre Dergisi*, Sayı: 90, Ankara, ss.27-28.
- Bekdemir, Tahsin. (1979).“Müslümanların Kültür Tarihinde Hizmetlerine Kısa Bir Bakış”,*Töre Dergisi*, Sayı: 92, Ankara, ss.32-35.
- Berber, İbrahim. (1978).“Nerde”,*Töre Dergisi*, Sayı: 82, Ankara, ss.34.
- Cebeci, Ahmet. (1973). “Bulgaristan Türkleri”, *Töre Dergisi*, Sayı: 27, Ankara, ss.34-48.

- Churchill, Winston. (1977). "Büyük Çağdaşlar", Çeviren: Şevket Doğanay, *Töre Dergisi*, Sayı: 71, Ankara, ss.15-16.
- Coşkun, Meriç. (1975). "Türkiye, A.B.D. ve Ötesi", *Töre Dergisi*, Sayı: 52, Ankara, ss.7-10.
- Coşkun, Meriç. (1976). "İsmet Hürmüzlü ve Kürşat İhtilâli", *Töre Dergisi*, Sayı: 62, Ankara, s.38-41.
- Çağlar, Aşık. (1980). "Vurun Afgan'lılar", *Töre Dergisi*, Sayı: 106, Ankara, ss.47.
- Çoksolmaz, Sabri.(1978). "Dil Bozgunu", *Töre Dergisi*, Sayı: 85, Ankara, ss.43.
- Dinçer, Nahit. (1972a). "Kültür Kavramı Manevi ve Milli Kültür", *Töre Dergisi*, Sayı: 15, Ankara, ss.24-29.
- Dinçer, Nahit. (1972b). "Milli Kültürde Dinin Yeri ve Milli Şahsiyet", *Töre Dergisi*, Sayı: 16, Ankara, ss.18-24.
- Doğan, Mehmet. (1980). "Töre'nin Anketi", *Töre Dergisi*, Sayı: 107, Ankara, ss.43-47.
- Dürkaya, Metin. (1979). "Akınlara", *Töre Dergisi*, Sayı: 99, Ankara, ss.53.
- Emil, Birol. (1971). "Tarihimizin Dersleri", *Töre Dergisi*, Sayı: 30/2, Ankara, ss.19-26.
- Engin, Muhabay. (1975). "Türkistan'ın Bakir Toprakları ve Sovyet Komünist Partisinin Buna Yönelik Politikası", *Töre Dergisi*, Sayı: 55, Ankara, ss.37-46.
- Ercilasun, Ahmet. (1974). "Ali Şir Nevâi'de Devlet Fikri", *Töre Dergisi*, Sayı: 35, Ankara, ss.28-35.
- Ercilâsun.(1972). "Cihan", *Töre Dergisi*, Sayı: 11, Ankara, ss.39.
- Erdem, Bilge. (1979). "İran Türklerinin Durumu", *Töre Dergisi*, Sayı: 96, Ankara, ss.3-5.

- Erdem, Galip. (1975). "Cevaplar", *Töre Dergisi*, Sayı: 52, Ankara, ss.2-6.
- Erkal, Mustafa E. (1973a). "Değişen Dünya Şartları ve 50. Yılda Türkiye", *Töre Dergisi*, Sayı: 27, Ankara, ss.15-19.
- Erkal, Mustafa E. (1973b). "Özgürlükçü Demokrasi Tutkusu ve Sulandırılmış Marksizm", *Töre Dergisi*, Sayı: 28, Ankara, ss.8-13.
- Eröz, Mehmet. (1972a). "Türk Milli Birliğine Doğru", *Töre Dergisi*, Sayı: 9, Ankara, ss.15-22.
- Eröz, Mehmet. (1972b). "1 Mayıs, 3 Mayıs, 6 Mayıs", *Töre Dergisi*, Sayı: 12, Ankara, ss.27-30.
- Eröz, Mehmet. (1972c). "Milliyetçiliğimizin 'Toplumculuğu' Ne İfade Eder?", *Töre Dergisi*, Sayı: 14, Ankara, ss.20-26.
- Eröz, Mehmet. (1972d). "Osmanlı Toprak Sistemi ve Yerli Marksistler", *Töre Dergisi*, Sayı: 17, Ankara, ss.12-16.
- Eröz, Mehmet. (1973a). "Çeşitli İdeolojiler Karşısında Türk Milliyetçiliği ve İslâmiyet", *Töre Dergisi*, Sayı: 21, Ankara, ss.10-13.
- Eröz, Mehmet. (1973b). "Çeşitli İdeolojiler Karşısında Türk Milliyetçiliği ve İslâmiyet II", *Töre Dergisi*, Sayı: 22, Ankara, ss.3-6.
- Eröz, Mehmet. (1973c). "Milliyet'in Himmeti İle Milliyetimize Yapılan Hücum", *Töre Dergisi*, Sayı: 25, Ankara, ss.9-15.
- Eröz, Mehmet. (1973d). "Din ve Sosyalizm", *Töre Dergisi*, Sayı: 31, Ankara, ss.18-24.
- Eröz, Mehmet. (1974b). "Fikir Hürriyetine Dair Bazı Fikirler", *Töre Dergisi*, Sayı: 33-34, Ankara, ss.59-64.
- Eröz, Mehmet. (1974c). "Türkistan'dan Kıbrıs'a Tek Kültür", *Töre Dergisi*, Sayı: 41, Ankara, ss.10-15.

- Eröz, Nuri. (1974a). “Yurt Dışına İşçi İhracının Milli Kültürümüze Etkisi”,*Töre Dergisi*, Sayı: 33-34, Ankara, ss.18-21.
- Geçer, İlhan. (1974). “Hâlâ”,*Töre Dergisi*, Sayı: 37, Ankara, ss.29.
- Geçer, İlhan. (1976).”Kuklalar”,*Töre Dergisi*, Sayı: 67, Ankara, ss.11.
- Gençosmanoğlu, Niyazi Yıldırım.(1971). “Malazgirt Marşı”,*Töre Dergisi*, Sayı: 4, Ankara, ss.14.
- Gençosmanoğlu, Niyazi Yıldırım. (1977a).“Bozkurtların Diriliş Destanı’ndan”, *Töre Dergisi*, Sayı: 77, Ankara, ss.7-10.
- Gençosmanoğlu, Niyazi Yıldırım. (1977b).“Uyan Ey Türk Oğlu!”, *Töre Dergisi*, Sayı: 79, Ankara, ss.4-5.
- Genel Durum (Tunceli ve Irak, Zamlar, Erbakan’ın Vaadleri, Gulag Ülkesi) .(1974b).*Töre Dergisi*, Sayı: 33-34, Ankara, ss.4-10.
- Genel Durum .(1973a). *Töre Dergisi*, Sayı: 29-30, Ankara, ss.6-8, ss. 63-64.
- Genel Durum .(1973b). *Töre Dergisi*, Sayı: 31, Ankara, ss.6-10.
- Genel Durum. (1971). *Töre Dergisi*, Sayı: 29/1, Ankara, ss.40.
- Genel Durum. (1974a). *Töre Dergisi*, Sayı: 32, Ankara, ss.4-10.
- Genel Durum.(1972a).*Töre Dergisi*, Sayı: 10, Ankara, ss.4-6.
- Genel Durum.(1972b).*Töre Dergisi*, Sayı: 12, Ankara, ss.4
- Genel Durum.(1972c).*Töre Dergisi*, Sayı: 15, Ankara, ss.3-4
- Genel Durum.(1972d).*Töre Dergisi*, Sayı: 16, Ankara, ss.3-7.
- Göyünç, Nejat. (1974). “Kıbrıs’ta Türk İdaresi”,*Töre Dergisi*, Sayı: 39-40, Ankara, ss.20-25.

- Günay, Turgut. (1974a). “Kıbrıs’sız Anadolu”, *Töre Dergisi*, Sayı: 39-40, Ankara, ss.26-29.
- Günay, Turgut. (1974b). “Kıbrıs’ın Sesi”, *Töre Dergisi*, Sayı: 41, Ankara, ss.16-21.
- Güner, Agah Oktay. (1975).“Milli Model ve Kültür Yapımız”,*Töre Dergisi*, Sayı: 44, Ankara, ss.2-14.
- Güngör, Erol. (1971).“Halk Kültürü ve Münevver Kültürü”,*Töre Dergisi*, Sayı: 30/2, Ankara, ss.5-11.
- Güngör, Erol. (1972a).“Batılılaşma ve Türk Kültürü”,*Töre Dergisi*, Sayı: 8, Ankara, ss.18-24.
- Güngör, Erol. (1972b).“Milliyetçilik ve Medeniyetçilik”, *Töre Dergisi*, Sayı: 11, Ankara, ss.5-9.
- Güngör, Erol. (1975).“Milliyetçiler Arasında Birlik Meselesi”,*Töre Dergisi*, Sayı: 48, Ankara, ss.21-27.
- Güngör, Erol.(1979a).“Avrupa ve İslam”,*Töre Dergisi*, Sayı: 95, Ankara, ss.2-6.
- Güngör, Erol.(1979b).”Cumhuriyet Devrinde Türkiye’nin Kültür Politikası”,*Töre Dergisi*, Sayı: 94, Ankara, ss.2-11.
- Güngör, Erol.(1979c).”Elli Yılın Çocukları”,*Töre Dergisi*, Sayı: 101, Ankara, ss.2-6.
- Gürakar, Faruk Nafiz. (1979).“Yoksul Bir Ülkedir Türkiye”,*Töre Dergisi*, Sayı: 92, Ankara, ss.42.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1971a). “Dil Meselesi” ,*Töre Dergisi*, Sayı: 29/1, Ankara, ss.17-19.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1971b).“Sadeleşmede Ölçü”,*Töre Dergisi*, Sayı: 31/3, Ankara, ss.19-22.

- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1974a). “Milliyetçilik”, *Töre Dergisi*, Sayı: 32, Ankara, ss.18-26.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1974b). “Tarih Boyunca Türk Milliyetçiliği”, *Töre Dergisi*, Sayı: 35, Ankara, ss.11-18.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1976a). “Ümmetçilik Meselesi”, *Töre Dergisi*, Sayı: 59, Ankara, ss.10-13.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1976b). “Ziya Gökalp’te Turancılık Ülküsü”, *Töre Dergisi*, Sayı: 63, Ankara, ss.15-23.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1976c). “Ziya Gökalp’te Turancılık Ülküsü”, *Töre Dergisi*, Sayı: 65, Ankara, ss.42-43.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1971c).“Ümanizm Değil Milliyetçilik”, *Töre Dergisi*, Sayı: 5, Ankara, ss.20-25.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1971d).“Milliyetçi Atatürk”, *Töre Dergisi*, Sayı: 6, Ankara, ss.5-9.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1971e).“Milliyetçiliğe Düşman Akımlar”, *Töre Dergisi*, Sayı: 7, Ankara, ss.14-21.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1972a).”Aydın İle Halkın Mücadelesi”, *Töre Dergisi*, Sayı: 8, Ankara, ss.5-10.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1972b).”Milliyetçilik ve Milliyetçiler”, *Töre Dergisi*, Sayı: 9, Ankara, ss.23-30.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1972c).“Fikir Boşluğu”, *Töre Dergisi*, Sayı: 11, Ankara, ss.10-12.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1972d).“Milliyetçi Gençliğin Kitaplığı”, *Töre Dergisi*, Sayı: 13, Ankara, ss.12-16.

- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1972e).“Milliyetçiliğin Kùltür Temeli”,*Töre Dergisi*, Sayı: 16, Ankara, ss.12-15.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1972f).“Ülküsùzlük ve Ülküsùzler”,*Töre Dergisi*, Sayı: 17, Ankara, ss.23-27.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1974c).“Kùltür Mandacıları”,*Töre Dergisi*, Sayı: 36, Ankara, ss.11-17.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1974d).“Yabancı Kùltür Meddahlığı”,*Töre Dergisi*, Sayı: 37, Ankara, ss.10-14.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1974e).“Başa Güreşmek İçin”,*Töre Dergisi*, Sayı: 37, Ankara, ss.26-30.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1974f).“Kıbrıs Harekâtının Manası”,*Töre Dergisi*, Sayı: 39-40, Ankara, ss.44-47.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1974g).“Millet Olmak İçin”,*Töre Dergisi*, Sayı: 41, Ankara, ss.22-26.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. (1974h).“Değer Kargaşalığı”,*Töre Dergisi*, Sayı: 42, Ankara, ss.21-25.
- Hakan, Murat Şenol. (1979).“Uyan”,*Töre Dergisi*, Sayı: 97, Ankara, ss.42.
- Hastan, Celal. (1979). “Vur Be Gardaş”,*Töre Dergisi*, Sayı: 102, Ankara, ss.43.
- Işınsu Emine. (1976a).“Macar Hürriyet Mücadelesinin 20.Yılını Anıyoruz”,*Töre Dergisi*, Sayı: 65, Ankara, ss.13-22.
- Işınsu Emine. (1976b).“Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Devlet Güvenlik Komitesi”,*Töre Dergisi*, Sayı: 67, Ankara, ss.12-18.
- Işınsu, Emine. (1974). “Alparslan Türkeş’le Bir Konuşma (Kıbrıs, Yunanistan ve Türkiye)”,*Töre Dergisi*, Sayı: 39-40, Ankara, ss.2-7.

- Işınsu, Emine. (1977).“Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Devlet Güvenlik Komitesi KGB”, *Töre Dergisi*, Sayı: 68, Ankara, ss.24-29.
- İzbul, Yalçın. (1978a).“Kültürde Devrim, Kültürde Tekâmül”,*Töre Dergisi*, Sayı: 80, Ankara, ss.4-6.
- İzbul, Yalçın. (1978b).“Sosyalizm ve Demokrasi”,*Töre Dergisi*, Sayı: 83, Ankara, ss.17-19.
- Kafkaslı, Garip. (1977).“Tebriz’den Hayırlı Haberler Var”,*Töre Dergisi*, Sayı: 78, Ankara, ss.26.
- Kağan, M. Afşin. (1976). “İnsan ve İslâm”,*Töre Dergisi*, Sayı: 62, Ankara, ss.11-16.
- Kantarcıoğlu, Sevim. (1979).“Klasik Hümanizm ve Milliyetçilik”,*Töre Dergisi*, Sayı: 96, Ankara, ss.20-25.
- Kaplan, Mehmet. (1980).“Töre’nin Anketi: Türkiye’nin Tarihi ve Halihazır Üzerine Bazı Düşünceler”,*Töre Dergisi*, Sayı: 109, Ankara, ss.21-23.
- Karahanlı, Mehmet. (1976). “Türk Eğitim Sistemi Üzerine”,*Töre Dergisi*, Sayı: 64, Ankara, ss.21-24.
- Karahanlı, Mehmet. (1977).“Bir Seçimin Ardından”,*Töre Dergisi*, Sayı: 74, Ankara, ss.39-42.
- Karakoç, Abdürrahim. (1979).“Bayramlar Bayram Ola”,*Töre Dergisi*, Sayı: 92, Ankara, ss.13.
- Karakoç, Bahattin. (1978).“Yeşil Direnç”,*Töre Dergisi*, Sayı: 85, Ankara, ss.16-17.
- Karakoç, Bahattin.(1980).“Yuvaya Dönüş Türküsü”,*Töre Dergisi*, Sayı: 109, Ankara, ss.6-13.
- Karamağralı, Halûk. (1978).“Milli San’at Anlayışı ve Siyaset”,*Töre Dergisi*, Sayı: 86, Ankara, ss.10-12.

- Karasüleymanoğlu, Yavuz. (1977). "Nesil", *Töre Dergisi*, Sayı: 78, Ankara, ss.28-31.
- Kardaş, Rıza. (1979). "Gelenek ve Gelenekçilik Hakkında", *Töre Dergisi*, Sayı: 100, Ankara, ss.28-29.
- Kemaloğlu, Aşık. (1973). "Dokuz", *Töre Dergisi*, Sayı: 23, Ankara, ss.34.
- Kemaloğlu, Sadık. (1976). "Töre'nin Fikir ve Sanat Hayatımızdaki Yeri", *Töre Dergisi*, Sayı: 61, Ankara, ss.8-13.
- Koçak, Gavseddin. (1974a). "Paylaşma", *Töre Dergisi*, Sayı: 36, Ankara, ss.29.
- Koçak, Gavseddin. (1974b). "Türk Güzel", *Töre Dergisi*, Sayı: 42, Ankara, ss.37.
- Kösoğlu Nevzat. (1974). "Tevekküle Dair", *Töre Dergisi*, Sayı: 35, Ankara, ss.54-56.
- Kurat, Yuluğ Tekin. (1974). "Türkiye'de Milliyetçilik ve Tarih Eğitimi", *Töre Dergisi*, Sayı: 33-34, Ankara, ss.11-17.
- Mansur, H. (1979a). "Komünist Öğretmenler Eğitimde Görev Almalı Mı?", *Töre Dergisi*, Sayı: 95, Ankara, ss.37-39.
- Mansur, Haluk. (1979b). "Rus Emperyalizmi İnhitatin Eşiğinde", *Töre Dergisi*, Sayı: 100, Ankara, ss.30-36.
- Mendel, Arthur. (1975). "Bilimsel Sosyalizm'in Yükselişi ve Çöküşü", *Töre Dergisi*, Sayı: 47, Ankara, ss.30-41.
- Muratoğlu, Ali. (1978). "Neşter!", *Töre Dergisi*, Sayı: 90, Ankara, ss.13.
- Mümtaz, Hüseyin. (1979-1980). "1980'lere Girerken Türkiye", *Töre Dergisi*, Sayı: 103-104, Ankara, ss.36-43.
- Mümtaz, Hüseyin. (1979a). "Milli Hedefler ve Ulaşma Yolları", *Töre Dergisi*, Sayı: 93, Ankara, ss.13-17.

- Mümtaz, Hüseyin. (1979b).“Daha Fazla Kıbrıs”,*Töre Dergisi*, Sayı: 95, Ankara, ss.7-13.
- Mümtaz, Hüseyin. (1980).“1980'lere Girerken Türkiye II”,*Töre Dergisi*, Sayı: 105, Ankara, ss.16-22.
- Nasrattınoğlu, İrfan Ünver. (1977). “Varım Dersin Ama İş İşten Geçer”, *Töre Dergisi*, Sayı: 69, Ankara, ss.45-47.
- Necati, Öner. (1978).“Aşkın Değer Bunalımı”,*Töre Dergisi*, Sayı: 82, Ankara, ss.13-17.
- Oytun, Ayşe. (1980).” Sovyet Birliği'nin Afganistan'ı İşgali Konusunda Doç. Dr. Mustafa Kafalı ile Mülakat”,*Töre Dergisi*, Sayı: 106, Ankara, ss.7-10.
- Ozan, Yetik. (1974). “Bozkurt Ana'ya Ağıt”,*Töre Dergisi*, Sayı: 37, Ankara, ss.5.
- Ozan, Yetik. (1975). “Ülkü Bağı”,*Töre Dergisi*, Sayı: 53, Ankara, ss.19.
- Öksüz, İskender. (1972). “Dündar Taşer'i Kaybettik”, *Töre Dergisi*, Sayı: 14, Ankara, ss.3-5.
- Öksüz, İskender. (1975).”Cevaplar”,*Töre Dergisi*, Sayı: 48, Ankara, ss.4-12.
- Öksüz, İskender. (1979).“Milliyetçi Eğitim Felsefesine Doğru”,*Töre Dergisi*, Sayı: 94, Ankara, ss.14-21.
- Özdemir, Mehmet Çağatay. (1975).“Türk Eğitim Sisteminin Felsefesi”,*Töre Dergisi*, Sayı: 51, Ankara, ss.8-18.
- Özdemir, İbrahim. (1979-1980).“Hicret'in Aydınlığında Bir Hesaplaşma”, *Töre Dergisi*, Sayı: 103-104, Ankara, ss.2-9.
- Özel, Yunus. (1978).“Şehitlerin Son Arzusu”,*Töre Dergisi*, Sayı: 91, Ankara, ss.12-13.

- Özmen, Atilla. (1979).“Türkiye’de Anarşinin Sebepleri I”,*Töre Dergisi*, Sayı: 95, Ankara, ss.25-26.
- Öztürk, İsmail. (1976). “Eğitim Meselemiz”, *Töre Dergisi*, Sayı: 56, Ankara, ss.33-35.
- Paldock, William ve Paul. (1976). “Kalkınmada Esaslar”,*Töre Dergisi*, Sayı: 64, Ankara, ss.14-18.
- Serçinlioğlu, M. (1973).“TRT’nin Künyesi” ,*Töre Dergisi*, Sayı: 31, Ankara, ss.59-63.
- Sunuş. (1971). *Töre Dergisi*, Sayı: 29/1, Ankara, ss.40.
- Sunuş.(1971). *Töre Dergisi*, Sayı: 29/1, Ankara, ss.3 ve 40.
- Şahin, Ahmet Metin. (1976).”Be Evlat”,*Töre Dergisi*,Sayı: 64, Ankara, ss.27.
- Şen, Cengiz. (1977).“Gurur Duyacaksın Oğlunla Anam”,*Töre Dergisi*, Sayı: 69, Ankara, ss.41.
- Tanyu, Hikmet. (1975a).“Türkler Arasında Dinlerin Tarihçesi”, *Töre Dergisi*, Sayı: 45, Ankara, ss.16-22.
- Tanyu, Hikmet. (1975b).“Millet ve Irk”, *Töre Dergisi*, Sayı: 54, Ankara, ss.34-39.
- Taşer, DüNDAR. (1973).“ Ayşe Töre Oluyor” , *Töre Dergisi*, Sayı: 25, Ankara, ss.3-4.
- Taşer, DüNDAR. (1974). ”Töre Dergisi ve Tezi”,*Töre Dergisi*, Sayı: 37, Ankara, ss.6-7.
- Timurtaş, Faruk K. (1975).“Ziya Gökalp’da Milliyetçilik ve Din Anlayışı”,*Töre Dergisi*, Sayı: 46, Ankara, ss.31-33.
- Toperi, Şerafettin. (1973). “Dokuz Işık”, *Töre Dergisi*, Sayı: 21, Ankara, ss.22.
- Töre Büyüyor.(1973).*Töre Dergisi*, Sayı: 23, Ankara, ss.21.

Töre. (1973). Yeni Kalemler ve Meselelerimiz, *Töre Dergisi*, Sayı: 20, Ankara, s.40-41.

Töre. (1975). “Milli Görüş Üzerine Alparslan Türkeş’le Bir Konuşma”, *Töre Dergisi*, Sayı: 53, Ankara, ss.6-10.

Töre’den .(1975c).*Töre Dergisi*, Sayı: 53, Ankara, ss.2-3.

Töre’den.(1975d).*Töre Dergisi*, Sayı: 54, Ankara, ss.2-4.

Töre’den. (1973).*Töre Dergisi*, Sayı: 31, Ankara, ss.4-5.

Töre’den. (1976).*Töre Dergisi*, Sayı: 64, Ankara, ss.2-3.

Töre’den. (1977).*Töre Dergisi*, Sayı: 77, Ankara, ss.2-3.

Töre’den. (1978a).*Töre Dergisi*, Sayı: 85, Ankara, ss.4-8.

Töre’den. (1978b).*Töre Dergisi*, Sayı: 91, Ankara, ss.3-5.

Töre’den. (1979a).*Töre Dergisi*, Sayı: 92, Ankara, ss.4-5.

Töre’den. (1979b).*Töre Dergisi*, Sayı: 93, Ankara, ss.2-4.

Töre’den. (1980a).*Töre Dergisi*, Sayı: 105, Ankara, ss.2-3.

Töre’den. (1980b).*Töre Dergisi*, Sayı: 112, Ankara, ss.2-3.

Töre’den.(1974).*Töre Dergisi*, Sayı: 42, Ankara, ss.2-3.

Töre’den.(1975a). ”TRT Meselesi”, *Töre Dergisi*, Sayı: 45, Ankara, ss.2-4.

Töre’den.(1975b).*Töre Dergisi*, Sayı: 48, Ankara, ss.2-3.

Töre’nin Toplantısı,*Töre Dergisi*, Sayı: 14, Ankara, ss.42-43.

Töre’ye Dair.(1971). *Töre Dergisi*, Sayı: 30/2, Ankara, ss.39.

- Tuğcugil, Ayhan. (1974).”Genel Durum (Fikir Hürriyeti, Bozkurt, İmtihansız Üniversite)”,*Töre Dergisi*, Sayı: 35, Ankara, ss.4-10.
- Tuğcugil, Ayhan. (1975).“Ecevit ve TRT”, *Töre Dergisi*, Sayı: 46, Ankara, ss.2-5.
- Tuğcugil, Ayhan. (1976a). “İdeolojiler Savaşı ve Türkiye”, *Töre Dergisi*, Sayı: 56, ss.2-12.
- Tuğcugil, Ayhan. (1976b). “Fikir Sistemi Nedir? –II-“,*Töre Dergisi*, Sayı: 58, Ankara, ss.5-16.
- Tuğcugil, Ayhan. (1976c). “Milliyetçilik ve Diğer ‘İzm’ler”, *Töre Dergisi*, Sayı: 59, Ankara, ss.2-8.
- Tuğcugil, Ayhan. (1976d). “Skolastik ve Türkiye”,*Töre Dergisi*, Sayı: 63, Ankara, ss.2-14.
- Tuğcugil, Ayhan. (1976e).“İlim ve Marksizm”,*Töre Dergisi*, Sayı: 64, Ankara, ss.4-12.
- Tuğcugil, Ayhan. (1977a).“Millet, Ümmet ve Sınıf”,*Töre Dergisi*, Sayı: 68, Ankara, ss.3-13.
- Tuğcugil, Ayhan. (1977b).“Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi: Uygulama ve Doktrin”,*Töre Dergisi*, Sayı: 70, Ankara, ss.2-7.
- Tuğcugil, Ayhan. (1978a).“Emek-Kapital-Kapitalist-Sömürü”,*Töre Dergisi*, Sayı: 83, Ankara, ss.6-12.
- Tuğcugil, Ayhan. (1978b).“Marks’ın Tarihi Maddeciliği”,*Töre Dergisi*, Sayı: 86, Ankara, ss.14-19.
- Tuğcugil, Ayhan. (1979a).“Toplumculuk ve Sosyalizm”,*Töre Dergisi*, Sayı: 96, Ankara, ss.12-19.
- Tuğcugil, Ayhan. (1979b).“Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi Uygulama”,*Töre Dergisi*, Sayı: 97, Ankara, ss.2-9.

- Tural, Sadık Kemal. (1973). “Dokuz Işık Açısından Sanat ve Edebiyat Üzerine Notlar”,*Töre Dergisi*, Sayı: 26, Ankara, ss.59-63.
- Tural, Sadık Kemâl. (1976). “Gökalp’tan Atsız’a”, *Töre Dergisi*, Sayı: 58, Ankara, ss.34-39.
- Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT),*Töre Dergisi*, Sayı: 39-40, Ankara, ss.10-19.
- Türkdoğan, Orhan.(1973).“Türk Jeopolitiğinin Hedefleri”,*Töre Dergisi*, Sayı: 21, Ankara, ss.3-9.
- Türkeş, Alparslan. (1972a). “Fantom Uçakları Meselesi”, *Töre Dergisi*, Sayı: 17, Ankara, ss.3-5.
- Türkeş, Alparslan. (1972b).“Dış Politika Gelişmeleri”, *Töre Dergisi*, Sayı: 18, Ankara, ss.3-8.
- Türkeş, Alparslan. (1972c).“Dış Politika Gelişmeleri II”, *Töre Dergisi*, Sayı: 19, Ankara, ss.3-5.
- Türkeş, Alparslan. (1975). “Milli Görüş Üzerine Alparslan Türkeş’le Bir Konuşma”, *Töre Dergisi*, Sayı: 53, Ankara, ss.8-10
- Türkkan, Reha Oğuz. (1977a).“Türk Yerine Anadolu Milleti Mi?”,*Töre Dergisi*, Sayı: 70, Ankara, ss.8-10.
- Türkkan, Reha Oğuz. (1977b).“Yeni Bir Türk Yaratmak: ‘Daha İyi’ Türk İnsanı Doğru”,*Töre Dergisi*, Sayı: 79, Ankara, ss.2-3.
- Türkkan, Reha Oğuz. (1980).“Temel Türk Milliyetçiliği”,*Töre Dergisi*, Sayı: 112, Ankara, ss.18-20.
- Yahnici, Şevket Bülent ve Tuğcugil, Ayhan. (1974). “Genel Durum (Sosyalistler ve Kıbrıs, Ecevit ve Kıbrıs, Erken Seçim ve Koalisyon)”, *Töre Dergisi*, Sayı: 41, Ankara, ss.2-9.
- Yalçın, Nevzat. (1976). “Güneşi Seyreden Adam”, *Töre Dergisi*, Sayı: 57, ss.17.

- Yaylalılar, Dinç. (1975).“Çağımızda Sermayenin Değişen Anlamı”,*Töre Dergisi*, Sayı: 55, Ankara, ss.12-17.
- Yaylalılar, Dinç. (1977a).“Sanayileşme Sürecinde Türkiye ve Sol”,*Töre Dergisi*, Sayı: 74, Ankara, ss.31-38.
- Yaylalılar, Dinç. (1977b).“Sanayileşme Sürecinde Türkiye ve MHP”,*Töre Dergisi*, Sayı: 75, Ankara, ss.17-21.
- Yıldız, Hakkı Dursun.(1971a).”Alp Arslan ve Malazgirt Zaferi”,*Töre Dergisi*, Sayı: 31/3, Ankara, ss.13-15.
- Yıldız, Hakkı Dursun.(1971b).“Eğitimde Milli Kültür”,*Töre Dergisi*, Sayı: 4, Ankara, ss.11-13.
- Yıldız, Hakkı Dursun.(1971c). ”Atatürk ve Türk Tarihi”,*Töre Dergisi*, Sayı: 6, Ankara, ss.27-29.
- Ziya, M. Emin. (1977).“İrkçılık ve Milliyetçilik”,*Töre Dergisi*, Sayı: 71, Ankara, ss.5-8.
- Zorlutuna, Halide Nusret. (1974a). “Duyuşlar”, *Töre Dergisi*, Sayı: 35, Ankara, ss.19.
- Zorlutuna, Halide Nusret. (1974b). “Kahret”,*Töre Dergisi*, Sayı: 41, Ankara, ss.49.
- Zorlutuna, Halide Nusret.(1971). “İlk Müjde Ak Topraklar”,*Töre Dergisi*, Sayı: 31/3, Ankara, ss.23.

7. EKLER

7.1. YAZAR KADROSU (1971-1980)

A. Yınanç.	Ahmet Kabaklı,
A.Bâki Dökme,	Ahmet Kaplan,
A.Buğra, M. Serçinlioğlu,	Ahmet Karaca,
A.Çelebioğlu,	Ahmet M. Melenlioğlu,
A.Ergenekon,	Ahmet Metin Şahin,
A.Rahim Balcıoğlu,	Ahmet Muhtar,
Abdulkadir İnan,	Ahmet Nuri Yüksel,
Abdulkadir Sezgin,	Ahmet Tevfik Ozan,
Abdurrahim Karakoç,	Ahmet Yüzendağ,
Aclan Sayılğan,	Ahmet Zeki Melenlioğlu,
Adem Merdan,	Alâeddin Kirman,
Adil Avni Arslan,	Alev Arık,
Adnan Şaplakoğlu,	Ali Akmanlar,
Agâh Oktay Güner,	Ali Fuat Başgil,
Ahmet Ali Arslan,	Ali İlisulu,
Ahmet B. Ercilasun,	Ali Muratoğlu,
Ahmet Caferoğlu,	Ali Rıza Karacabey,
Ahmet Cebeci,	Ali Uğur,
Ahmet Demir,	Ali Yavuz Akpınar,
Ahmet Gökçen,	Ali Yürük,

Alparslan Türkeş,

Alper Aksoy,

Amiran Kurtkan,

Arif Bağcıoğlu,

Arif Nihat Asya,

Aşık Çağlar,

Aşık Kemaloğlu,

Aşık Yaşar Reyhâni,

Atilla Özmen,

Avni Anıl,

Ayhan İnal,

Ayhan Tuğcugil,

Ayşe Almila,

Ayşe Banû,

Ayşe Oytun,

Ayşe Özdemir,

Ayturan,

Ayvaz Gökdemir,

Azmi Güleç,

Baymîrza Hayit,

Bayram Bilge Tokel,

Bekir Deniz,

Beyhan Karamağralı,

Bilâl Bumin Ak,

Bilge Erdem,

Bilge Seyitoğlu,

Birol Emil,

Burhanettin Özbilici,

Bülent Subutay,

Celâl Hastan,

Cemil Altunören,

Cevdet Gökalp,

Cevdet San,

Cezmi Bayram,

Çağatay Özdemir,

D. Kaya Kadioğlu,

D. Mehmet Doğan,

Deniz Dağoğlu,

Dilaver Cebeci,

Dinç Yaylalier,

Dumuş Kaya,

Dündar Taşer,

Edip Kaymak,

Edip Soysal,

Elif Öksüz,

Emel Esin,

Emine Işinsu,

Emir Erden,

Enis Öksüz,

Enver Altaylı,

Ercümend Kuran,

Erdal Sorgutan,

Ergun Göze,

Erol Güngör,

Erol Sayan,

Ertuğrul Engin,

Esra Güneş,

Eyyüp Aktepe,

Faruk Kadri Timurtaş,

Faruk Nafiz Gürakar,

Felekoğlu,

Fırat Aras,

Fikret Türkmen,

Firengiz Tekiner,

Galip Erdem,

Garip Kafkasyalı,

Gavseddin Koçak,

Gazi Yağmur,

Gökçen Günay,

Gülgün Ersan,

Gün Güzel,

Günay Tümer,

Gündoğdu Oyrakoğlu,

Gündüz Arıca,

H. Mansur,

Hacer Hicran Göze,

Hakkı Dursun Yıldız,

Hakkı Dursun,

Halide Nusret Zorlutuna,

Halûk Karamağralı,

Hasan Demir,

Hasan Hüseyin Emiroğlu,

Hasan Kallimci,

Hasan Kayıhan,

Hasan Oraltay,	İsmet Koçak,
Hayati Baki,	Kemalettin Yiğiter,
Haydar Ali Dirioz,	Korkut Albaş,
Hayri Bolay,	Lâtif Güler,
Hayrullah Kar,	Levent Asya,
Hikmet İnce,	M. Afşin Kağan,
Hikmet Polat,	M. Burkay,
Hikmet Tanyu,	M. Emin Ziya,
Hüseyin Mümtaz,	M. Halistin Kukul,
Işık Sükan, Mertal Tulum,	M. Kemal Özergin,
İbrahim Berber,	Mahir Canova,
İbrahim Kafesoğlu,	Mehmet Aksoy,
İbrahim Özdemir,	Mehmet Ali Nikâbi,
İffet Halim Oruz,	Mehmet Ali Tevfik,
İlhan Geçer,	Mehmet Atay,
İrfan Ünver Nasrattinoğlu,	Mehmet Çağatay Özdemir,
İsfandiyar İşgay,	Mehmet Çınarlı,
İskender Öksüz,	Mehmet Doğan,
İsmail Aka,	Mehmet Eröz,
İsmail Öztürk,	Mehmet Karahanlı,
İsmet Bozdağ,	Mehmet Şahin,

Melih Has,	Mustafa Kafalı,
Meriç Coşkun,	Mustafa Karapınar,
Meserref Dirioz,	Mustafa Önder,
Mesut İsfendiyaroğlu,	Mustafa Ruhi Şirin,
Metin Dürkaya,	Münir Kuluata,
Mevlüt Uluğtekin Yılmaz,	Nâcı Özer,
Mithad Cemâl Kuntay,	Nâdir Devlet,
Mucip Karbeyaz,	Nafiz Akgün,
Muhabay Engin,	Nafiz Nayır,
Muhammet Sarıtaş,	Nahit Dinçer,
Muharrem Doğan,	Necati Özer,
Mukbil Özyörük,	Necmettin Hacıeminoğlu,
Murat A. Hüseyinoğlu,	Necmettin Sefercioğlu,
Murat Bardakçı,	Necmettin Turinay,
Murat Demirtepe,	Nejat Göyünç,
Murat Duğlat,	Nevzat Kösoğlu,
Murat Gürsoy,	Nevzat Yalçın,
Murat Şenol Hakan,	Nezih Demirtepe,
Murat Şerefliü,	Niyazi Y.Gençosmanoğlu,
Musa Gürgün,	Nuri Eröz,
Mustafa E. Erkal,	Nusret Çam,

Nüvit Özdoğru,

Oğuz Karakoç,

Oğuz Ünal,

Oğuzata Altaylı,

Orhan Öztaşkın,

Orhan Türkdöğan,

Osman Çakır,

Osman Olcay Yazıcı,

Ömer Albayrak,

Ömer Öztürkmen,

Refik Şaşıhüseyinoğlu,

Reha Oğuz Türkkan,

Reşat Güler,

Rıdvan Çongur,

Rıza Akdemir,

Rızâ Kardaş,

Sadık Tural,

Saim Sakaoğlu,

Salman Kapanoğlu,

Selim Çelik,

Seven Bige Saraç,

Sevgi Kafalı,

Sevim Kantarcıoğlu,

Sevinç Çokum,

Suat Işıklı,

Süleyman Tülücü,

Şekür Turan,

Şerafettin Toperi,

Şerif Aktaş,

Şerif Benekçi,

Şevket Bulut,

Şevket Bülent Yahnici,

Şinasi Güçeri,

Şinasi Sükan,

Şovalye Imre Toth,

Şükrü Elçin,

Taha Akyol,

Tahsin Banguoğlu,

Tahsin Bekdemir,

Talat Sait Halman,

Taner Karahasanoğlu,

Tarık Somer,

Tevfik Ertüzün,

Timuçin Gür,

Tuğran Yazgan,

Tuncer Baykara,

Tuncer Gülensoy,

Turgut Günay,

Türker İnanç,

Türükoğlu Gök-Alp,

Ülker Gürbüz,

Ümit Osman,

Vedat Bayraktar,

Vehbi Ecer,

Vural Savaş,

Y. G. İzdinlioğlu,

Yahya Akengin,

Yahya Kemal Beyatlı,

Yalçın İzbul,

Yavuz Bülent Bakiler,

Yavuz Karasüleymanoğlu,

Yetik Ozan,

Yılmaz Gürbüz,

Yılmaz Kuşkay,

Yılmaz Nevruz,

Yılmaz Öge,

Yılmaz Soyer,

Yılmaz Yalçınar,

Yuluğ Tekin Kurat,

Yunus Özel,

Yurdanur Asyalı,

Yusuf Savcı,

Yüksel Önaçan,

Zeki Alan.

7.2. TÖRE DERGİSİNE AİT RESİMLER

TÖRE

10294

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
YAYINLAR VE BASILI EĞİTİM MALZEMELERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Şube : 4
Sayı : 660
Konu : "Töre" adlı
dergi hk.

Ankara

/ 197

Emine İşınsu Öksüz
P. K. 211
Kızılay - Ankara

Yayımlanmakta olduğunuz "Töre" adlı dergi Bakanlığımızca incelenmiş;
ekteki genelge örneğinde belirtildiği şekilde önümüzdeki günlerde çıkacak olan
Tebliğler Dergisinde ilgililere tavsiyesi yapılacaktır.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

Ek: Genelge örneği

H. Rahmi Kılıç
Yayımlar ve Basılı Eğitim
Malzemeleri Genel Müdürü

MB. 23.9.1970

TORE 'den

TÖRE

Ocak 1972 Sayı: 8

48. senebe Dawrasya. tv Fikarında 15-16 Aralık 1988
Dr. Ali Yaman = Alevîlik kitabı derleme ve derleme

TÖRE

TÖRE

Temmuz 1971 Sayı: 30

**ESİR TÜRKLER HAFTASI
17 - 24 TEMMUZ**

**KİM DEMİŞ UYKUDAYIM!..
YARALARIMA YANARIM HEY!..
KARA BULUTLU HAVALARDAN,
TÜRKİSTAN OVASINI SORARIM HEY!..
KAFKASLARDA HANI RÜZGÂR,
HİMALAYALARDA HANI BUZUL?
KEMİK TUTMUŞ OY!
OY, KARA YAZISINA KURBAN OLDUĞUM,
YEDİ İKLİMİN SAVAŞÇISI BUDUNUM OY!..**

Coşkun KARAKAYA

**YÜCE ALLÂH'DAN, ESİR TÜRKLER'İN HÜRRİYET VE İSTİKLÂL
MÜCADELESİNE ZAFER NİYÂZ EDERİZ...**

YURDA BAŞ DEDİKLERİ BİR
AĞIR ADAKLA GELDİLER
VE ŞU BAYRAKSIZ DÜNYAYA
BAYRAKLA GELDİLER

Halide Nusret Zorlutuna
için
Kültür Bakanlığı
bir Kutlama Töreni Tertip Etti

NEZİH DEMİRTEPE

**Ey Türk !
Üstte Gök Çökmedikçe
Altta Yer Delinmedikçe
Senin İlini ve Töreni
Kim Bozabilir ?**